

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
İçtihat Rehberi

Verilerin Korunması

Güncelleme Tarihi: 31 Ağustos 2024

Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.
Mahkeme açısından bağlayıcı değildir.

Bu raporun tamamını veya bir kısmını basılı veya çevrim içi (web) olarak tercüme etmek veya yayımlamak isteyen yayıncıların ya da kuruluşların, iletişim formunu doldurmaları rica olunur: İzin koşulları hakkında bilgi almak isteyenler için *[bir tercümenin yeniden düzenlenmesi veya yeniden yayımlanması talebi](#)*.

İctihatlar hakkında tercüme süreçleri halen devam eden rehberlerle ilgili her türlü bilgi için Tercüme süreci devam eden isimli belgeye başvurunuz.

Bu rehberin orijinal hali Fransızca dilinde hazırlanmıştır. Bu rehber, düzenli olarak güncellenmektedir. Mevcut güncelleme, 31 Ağustos 2024 tarihinde tamamlanmıştır. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

Rehber, <https://ks.echr.coe.int> adresinden yüklenebilir. Yayınlarla ilgili her türlü yeni bilgi için, Mahkemenin X hesabına başvurunuz: https://twitter.com/ECHR_CEDH.

Bu tercüme, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı ile yayımlanmıştır ve sadece Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının sorumluluğu altındadır.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2025

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	4
Giriş.....	5
I. Veri korumanın tanımları ve temel ilkeleri.....	5
A. Veri koruma terminolojisi	5
1. Kişisel nitelikli veri kavramı ve uygulama alanı	5
2. Özel veri kategorileri	9
B. Verilerin korunmasının (olumsuz ve olumlu) iki yönü	18
C. Verilerin korunması alanında yapılan üç “test”	21
1. Müdahalenin yasaya uygunluğu	21
2. Müdahalenin meşruluğu	24
3. Müdahalenin “demokratik bir toplumda” gerekliliği	25
II. Verilerin korunması ve özel hayata saygı hakkı (Sözleşme’nin 8. maddesi) 28	
1. Kişisel nitelikli verilerin toplanması.....	29
2. Kişisel nitelikli verilerin saklanması	41
3. Kişisel nitelikli verilerin ifşa edilmesi.....	48
A. İlgili kişilerin hakları	55
1. Kendi verilerine erişim hakkı.....	55
2. Düzeltme Hakkı	58
3. Silinme Hakkı	59
4. Hakların ileri sürülebilmesi için Özel Usuli Güvencelere ve Etkili Bir Usuli Çerçeveye Sahip Olma Hakkı	63
III. Sözleşme ve Protokollerinin Diğer Hükümleri ile Etkileşim	67
A. Verilerin Korunması ve Somut Haklar	67
1. Verilerin Korunması ve Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü (Sözleşme’nin 9. Maddesi).....	70
2. Verilerin Korunması ve İfade Özgürlüğü (Sözleşme’nin 10. Maddesi).....	69
3. Verilerin Korunması ve Ayrımcılık Yasası (Sözleşme’nin 14. maddesi)	72
4. Verilerin Korunması ve Mülkiyete Saygı Hakkı (Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. Maddesi)	73
5. Verilerin Korunması ve Dolaşım Özgürlüğü (Sözleşme’ye Ek 4 No.lu Protokol’ün 2. Maddesi) ..	73
B. Verilerin Korunması ve Usuli Haklar	74
1. Adil Yargılanma Hakkı (Sözleşme’nin 6. Maddesi).....	77
2. Etkin bir başvuru hakkı (Sözleşme’nin 13. maddesi).....	79
3. Özgürlük ve güvenlik hakkı (Sözleşme’nin 5. maddesi)	81
IV. Verilerin korunmasına ilişkin modern zorluklar	82
A. Teknolojik gelişmeler, algoritmalar ve yapay zekâ.....	82
B. İnternet ve arama motorları	84
C. Veri aktarımı ve akışı.....	84
Anılan Davalar Listesi.....	86

Önsöz

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (bundan sonra metinde “Mahkeme”, “Avrupa Mahkemesi” veya “Strazburg Mahkemesi” olarak anılacaktır) tarafından içtihatlar hakkında yayımlanan rehberler dizisinin birini teşkil eden bu rehber, Mahkeme tarafından verilen başlıca karar ve hükümler hakkında hukukçuları bilgilendirme amacını taşımaktadır. Dolayısıyla bu rehberde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (bundan sonra metinde “Sözleşme” veya “Avrupa Sözleşmesi” olarak anılacaktır) verilerin korunmasına ilişkin hükümleriyle ilgili içtihatlar incelenmekte ve özetlenmektedir. Bu rehber, her bir madde için hazırlanan ve sistematik olarak atıfta bulunduğu içtihat rehberleri ile birlikte değerlendirilmelidir.

Atıfta bulunulan içtihatlar, önemli ve/veya en yeni ilke kararları* arasından seçilmiştir.

Mahkeme kararlarında, sadece Mahkemeye başvuru yapılan davalar incelenmez, aynı zamanda Sözleşme normları da geniş çaplı olarak aydınlatılmaya, korunmaya ve geliştirilmeye çalışılır. Ayrıca Mahkemenin vermiş olduğu kararlar, Devletlerin, Sözleşmeci Taraf sıfatıyla verdikleri taahhütlere riayet etmelerine katkıda bulunur (*İrlanda/Birleşik Krallık*, 8 Ocak 1978, § 154, A Serisi no. 25 ve daha yeni bir tarihte verilen *Jeronovičs/Letonya* kararı [BD], no. 44898/10, § 109, 5 Temmuz 2016).

Sözleşme ile oluşturulan sistem, ayrıca insan haklarının korunmasına ilişkin normları yükselterek ve bu alandaki içtihatları Sözleşme’ye Taraf Devletlerin toplumlarının tamamını kapsayacak şekilde genişleterek, kamu düzenine dâhil olan konuları, genel menfaat içerisinde inceleme amacını taşır (*Konstantin Markin/Rusya* [BD], no. 30078/06, § 89, AİHM 2012). Nitekim Mahkeme, insan hakları alanında “Avrupa kamu düzeninin, anayasal aracı olarak” Sözleşme’nin rolünün altını çizmiştir (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi/İrlanda* [BD], no. 45036/98, § 156, AİHM 2005-VI ve daha yakın bir tarihte verilen *N.D. et N.T. /İspanya* [BD], no. 8675/15 ve 8697/15, § 110, 13 Şubat 2020).

Sözleşme’ye Ek 15 No.lu Protokol vesilesiyle, yakın zamanda Sözleşme’nin ön sözünde ikincilik ilkesine yer verilmiştir. Bu ilke uyarınca, “İnsan haklarının korunması sorumluluğu Taraf Devletler ve Mahkeme arasında paylaşılır” ve ulusal makamlar ve mahkemeler iç hukuku, Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan hak ve özgürlükleri tam olarak tanıyacak şekilde yorumlamalı ve uygulamalıdır (*Grzęda/Polonya* [BD], § 324).

Atıfta bulunulan içtihatlar, Mahkeme ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun iki resmi dilinden (Fransızca ve İngilizce) birinde yazılmış olabilir. Davanın isminden sonra belirli bir ibare kullanılmadığı sürece, Mahkemenin Dairelerinden biri tarafından esasa ilişkin olarak verilen bir karara atıf yapılmaktadır. Kararlarda kullanılan “(k.k.)” ibaresi, Mahkemenin kabul edilebilirlik hakkında verdiği bir karara ve “[BD]” ibaresi ise Büyük Daire tarafından incelenen bir davaya atıfta bulunmaktadır. Bu güncellemenin yapıldığı tarihte henüz kesinleşmemiş olan Daire kararları, yıldız () işaretiyle belirtilmiştir.

Giriş

1. Teknolojik ilerlemeler, izleme, iletişimin dinlenmesi ve verilerin saklanması sınırlarını zorlamakta ve kişisel verileri sürekli olarak büyük sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. “Eski” Mahkemenin ilk defa, bir bireyin kişisel verilerinin bir kamu makamı tarafından saklanması konusunu ele aldığı *Leander/İsveç*, 1987, kararından beri, Sözleşme organlarının bu alandaki ictihadı önemli ölçüde geliştirmiştir.
2. Mahkeme yıllar boyunca bu konuyla ilgili soru işaretleri doğuran çok sayıda durumu incelemiştir. Kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen, bu verilerin toplanması, saklanması, kullanılması ve yayılması gibi çok çeşitli işlemler artık, Sözleşme organlarının bu rehberde açıklanan ictihatlarına konu edilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileri hızla geliştikçe bu ictihatlar da genişlemektedir.

I. Veri korumanın tanımları ve temel ilkeleri

3. Kişisel verilerin korunması hakkı, Sözleşme tarafından güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin, bağımsız bir hak olarak parçası değildir. Bununla birlikte Mahkeme, kişisel verilerin korunmasının, Sözleşme’nin 8. maddesiyle güvence altına alınan özel hayata, aile hayatına, konuta ve yazışmaya saygı hakkının kullanılmasında temel bir rol oynadığını kabul etmiştir (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, § 137 ; *Z/Finlandiya*, 1997, § 95 ; *L.B./Macaristan* [BD], 2023, § 103). Bu hüküm, Sözleşme sisteminde, kişisel verilerin korunmasıyla bağlantılı hususların Sözleşme’nin diğer hükümleri ve ek protokolleri bağlamında da devreye girebilmesine rağmen, öncelikli olarak kişisel verilerin korunmasının sağlanmasına imkân vermektedir.

A. Veri koruma terminolojisi

4. Teknolojini gelişmesi, kişisel verileri içeren ve "otomatik işleme" teşkil edebilecek işlem türlerinin artmasına yol açmıştır. Mahkemenin “özel hayat” kavramının tanımına yönelik olarak, toplumun evrimine yanıt veren ictihatlar geliştirmesine olanak sağlayan cömert yaklaşımına rağmen, kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen herhangi bir işlemin mutlaka 8. madde kapsamına girmesi veya bu madde ile korunan menfaatlerden herhangi birini ihlal etmesi söz konusu değildir.

1. Kişisel nitelikli veri kavramı ve uygulama alanı

5. Mahkeme, kararlarında “kişisel veri” kavramını, 1985 yılında yürürlüğe giren ve 2018 yılında güncellenen *Avrupa Konseyinin Kişisel Verilerin Otomatik Olarak İşlenmesine Karşı Bireylerin Korunmasına ilişkin 108 No.lu ve 28 Ocak 1981 tarihli Sözleşmesine* (“108 No.lu Sözleşme”) atıfta bulunarak açıklamaktadır. Bu Sözleşme’nin amacı, “her bir Tarafın topraklarında, herhangi bir gerçek kişinin (...) haklarına ve temel özgürlüklerine, özellikle de özel hayata saygı haklarına, kendilerini ilgilendiren kişisel verilerin otomatik işlenmesiyle ilgili olarak saygı gösterilmesini sağlamaktır (1. madde)” (*Amann/İsviçre* [BD], 2000, § 65 ; *Haralambie/Romanya*, 2009, § 77). Mahkeme, 108 No.lu Sözleşme’nin 2. maddesi kapsamında kişisel verilerin “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” olarak tanımlandığını açıkça belirtmektedir (*Amann/İsviçre* [BD], 2000, § 65; *Haralambie/Romanya* 2009, § 77).

6. Dolayısıyla, bu tür veriler, soyadı veya adı gibi bir bireyin (“veri sahibi”) sadece medeni kimliğinin belirlenmesine doğrudan yol açabilecek unsurları değil (*Guillot/Fransa* 1996, §§ 21-22; *Mentzen/Letonya* (k.k.), 2004; *Güzel Erdagöz/Türkiye*, 2008, § 43; *Garnaga/Ukrayna*, 2013, § 36; *Henry Kismoun/Fransa*, 2013, § 25; *Hájovský/Slovakya*, 2021, §§ 11-12 ve 41), aynı zamanda dinamik IP (İnternet Protokolü) adresleri gibi dolaylı olarak bir kişinin kimliğinin belirlenmesine yol açabilecek her türlü unsur da içerir (*Benedik/Slovenya*, 2018, §§ 107-108).

7. Her ne kadar kişisel verilerin korunması sorunu, ilk bakışta, Sözleşme’nin 8. maddesi ile güvence altına alınan “özel hayata saygı” hakkı açısından gerçek kişileri ilgilendiriyor gibi görünse de, tüzel kişiler de, “yazışmalarına” veya “konutlarına” saygı gösterilmesi haklarını ihlal eden bir tedbirden doğrudan etkilenmeleri halinde, Mahkemeye başvuruda bulunabilirler. Örneğin, bir şirketin diğer şirketlerle paylaştığı bilgisayar sunucusundaki bütün verilerin bir kopyasını teslim etmesini emreden bir karar (*Bernh Larsen Holding AS ve diğerleri/Norveç*, 2013, § 106) ya da Savunma Bakanlığının bir arama emrine dayanarak sivil toplum kuruluşlarının iletişimini dinlemesinde (*Liberty ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 2008,

§§ 56-57) durum bu şekildedir. Öte yandan, dini bir kuruluşun üyelerinin kişisel verilerinin korunması ve “özel hayatlarına” saygı gösterilmesini içeren tedbirler söz konusu olduğunda, kuruluş doğrudan etkilenmemiştir ve Sözleşme’nin 34. maddesi anlamında bir “mağdur” değildir (*Avilkina ve diğerleri/Rusya*, 2013, § 59).

8. Kişisel nitelikli veriler, çok farklı şekillerde olabilir. Örneğin,

- Belirli bir zamanda atanan belirli bir dinamik IP adresi ile ilişkili bir internet servis sağlayıcısının abonesi hakkında bilgi (*Benedik/Slovenya*, 2018, §§ 108-109);
- Kalıcı bir ortama kaydedilen ve diğer kişisel veriler ışığında doğrudan o kişiyi tanımlamaya yönelik bir analiz sürecine tabi tutulan ses örnekleri (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, § 59);
- Hücre örnekleri ve DNA profilleri (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 70-77) veya nesnel ve reddedilemez niteliklerine rağmen, ilgili kişi hakkında benzersiz bilgiler içeren (*ibid.*, § 85) ve çok çeşitli koşullarda kesin kimlik tespitine olanak tanıyan (*ibid.*, § 84) parmak izleri;
- Hassas bilgiler veya mesleki faaliyetlerle ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, banka belgelerinden elde edilen belirli bir kişiye ilişkin bilgiler (*M.N. ve diğerleri/San Marino*, 2015, §§ 51 ve ardından gelen paragraflar);
- Polis tarafından toplanan ve saklanan kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişinin mesleğine ilişkin veriler (*Khelili/İsviçre*, 2011, § 56);
- Bir çalışanın işyerinde internet ve anlık mesajlaşma (Yahoo) kullanımına ilişkin izleme yoluyla elde edilen veriler (*Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, §§ 18, 74-81);
- Şifresi çözülmemiş, yazıya dökülmemiş ve resmi olarak ilgili kişilere atfedilmemiş olsa bile, hukuk bürosuna girilen elektronik verilerin bir kopyası (*Kırdök ve diğerleri/Türkiye*, 2019, § 36);
- Üniversite amfilerinde gizli olmayan video izlemenin bir parçası olarak toplanan veriler (*Antović ve Mirković/Montenegro*, 2017, §§ 44-45);
- Halkın belirli kurallar çerçevesinde erişebilmesine rağmen, çok sayıda kişinin vergilendirilebilir gelir ve varlıklarına ilişkin bilgiler (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, § 138);
- Kişisel kimliğin önemli bir yönü hakkındaki gerçeği ortaya çıkarmak için gerekli bilgileri içeren, bir kişinin doğum ve terk edilme koşullarına ilişkin veriler (*Gaskin/Birleşik Krallık*, 1989, § 39; *Mikulic/Hırvatistan*, 2002, §§ 54-64; *Odièvre/Fransa* [BD], 2003, §§ 28-29; *Gauvin-Fournis ve Silliau/Fransa*, 2023, §§ 106 ve 112; *Cherrier/Fransa*, 2024, § 50);
- Evlilik mallarının paylaşımı, reşit olmayan çocukların velayeti ve ikameti, nafaka ödenmesi ve başvuranın mal varlığına/gelirine ilişkin genel bir bakış da dâhil olmak üzere boşanma anlaşmasında yer alan veriler (*Liebscher/Avusturya*, 2021, §§ 31 ve 68).
- Bir kişi tarafından profesyonel bir bağlamda gizli bir kamera kullanılarak, konuşmaların video kayıtlarının alınması ve nihayetinde başvurana karşı bir ceza davasında kullanılması (*Sârbu/Romanya*, 2023, §§ 39-41).

9. 108 No.lu Sözleşme’nin 2. maddesine göre, “veri işleme” şunları içerir: “verilerin toplanması, kaydedilmesi, depolanması, değiştirilmesi, geri alınması, iletilmesi, kullanıma sunulması, silinmesi veya yok edilmesi ya da bu verilere mantıksal ve/veya aritmetiksel işlemlerin uygulanması gibi kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen herhangi bir işlem veya işlemlerin tamamı”. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte “otomatik işleme” teşkil etmesi muhtemel kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen işlemler çok farklı şekillere bürünmektedir. Mahkeme içtihatlarına göre, bu tür işlemlerin tipik örnekleri şunlardır:

- Polis tarafından bir İnternet servis sağlayıcısından bir bireyin dinamik IP adresiyle ilişkili bilgilerin toplanması (*Benedik/Slovenya*, 2018, §§ 108-109);
- Bir kişi hakkında kamusal nitelikteki bilgilerin, örneğin siyasi faaliyetlerine ilişkin bilgilerin sistematik olarak toplanması ve saklanması (*Rotaru/Romanya* [BD], 2000, §§ 43-44; “21 Aralık 1989” *Derneği ve diğerleri/Romanya*, 2011, §§ 167-168; *Amann/İsviçre* [BD], 2000, §§ 65-67; *Catt/Birleşik Krallık* <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-189424> 2019, § 93);
- Bir kişinin adının cinsel taciz suçlarının ulusal adli veri tabanında Gardel/Fransa, 2009, § 58) veya özel şahıslara karşı açılan tüm ceza davalarının listelendiği ulusal bir veri tabanında (N.F.

ve diğerleri/Rusya, 2023, §§ 34 ve 49) yetkili bir bakanlığın dâhili adli veri tabanına kaydedilmesi (*L.F./Fransa* (k.k.), 2024, § 30) ve suç işlediğinden şüphelenilen kişilerin parmak izlerinin alınması ve saklanması (*M.K./Fransa*, 2013, § 29);

- Kişilerin diğer veriler ışığında kimliklerinin tespit edilmesine yönelik doğrudan bir inceleme sürecinin başlatılması amacıyla kişilerin seslerinin polis karakolunda kalıcı bir ortama gizlice kaydedilmesi (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, §§ 59-60);
- Bir polis karakolunun nezarethanesinde bulunan bir kişinin güvenlik nedeniyle yerleştirilmiş ve tamamen görülebilen kameralar kullanılarak filme alınması, tartışmalı görüntülerin kalıcı bir ortama kaydedilmesi ve daha sonra kullanılmak üzere bir montaja eklenmesi (*Perry/Birleşik Krallık*, 2003, § 41);
- GPS ile izleme yöntemiyle elde edilen ve ilgili kişinin konumunu ve kamusal alandaki hareketlerini gösteren verilerin sistematik olarak toplanması ve saklanması (*Uzun/Almanya*, 2010, §§ 49-53);
- Ünlülerin bilgileri dışında çekilmiş fotoğraflarının bir dergide yer alan bir makale ile yayınlanması (*Von Hannover/Almanya* (no. 2) [BD], 2012, §§ 95-99);
- Kamuya açık bir yerde intihara teşebbüs eden bir kişinin CCTV videosunun kaydedilmesi ve medyaya iletilmesi (*Peck/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 59-63);
- Emniyet birimlerinin bir kişinin varsayılan mesleğine ilişkin verileri saklaması ve muhafaza etmesi (*Khelili/İsviçre*, 2011, § 56);
- Bir psikiyatri hastanesi tarafından bir hastanın özel hayatına ilişkin son derece hassas gizli bilgilerin gazetecilere ifşa edilmesi (*Mockutė/Litvanya*, 2018, § 99);
- Devlet tarafından sporda dopinge mücadelenin bir parçası olarak, üst düzey sporcuların nerede olduklarına dair hafta sonları da dâhil olmak üzere ayrıntılı günlük programlarına ilişkin bilgilerin toplanması (*Fédération nationale des associations ve syndicats de sportifs (FNASS) ve diğerleri/Fransa*, 2018, §§ 155-159).
- Mahkûmların - hem göndermek istedikleri hem de kendilerine gönderilen - özel yazışmalarının ulusal yargı ağının bilgisayar sisteminde sistematik olarak taranması ve kaydedilmesine ilişkin uygulama (*Nuh Uzun ve diğerleri/Türkiye*, 2022, §§ 80-82).
- Önceden izin alınmamış bir gösteriye tek başına katılan başvuranın, Telegram kanalında yayınlanan fotoğraf ve videolara dayanarak kimliğinin tespit edilmesi ve metroda seyahat ederken, yerinin tespit edilmesi ve yakalanması için yüz tanıma teknolojisinin kullanılması (*Glukhin/Rusya*, 2023, § 73).

10. Bu tür tedbirler Mahkeme tarafından neredeyse her zaman, değişen ciddiyet derecelerinde, veri sahibinin özel hayatına, evine veya yazışmalarına saygı gösterilmesi hakkına müdahale olarak değerlendirilmektedir.

11. Bununla birlikte, kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her işlem Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamına girmemekte veya koruduğu menfaatlerden birine otomatik olarak zarar vermemektedir. Yine, *Mehmedovic/İsviçre* (k.k.), 2018 (§ 18) kararında, Mahkeme, tesadüfen toplanan ve soruşturma ile ilgili olmayan, sistematik veya kalıcı bir toplama teşkil etmekten uzak dağınık bilgilerin, ilgili bireyin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına müdahale teşkil etmediğine karar vermiştir. Ayrıca, *Cakicisoy ve diğerleri/Kıbrıs* davasında (k.k.), 2014 (§§ 50-52), kayıp akrabalarının kalıntılarının tespit edilmesi için bir kazı programında kullanılmak üzere DNA profillerinin çıkarılması amacıyla yetkililer tarafından başvuranlardan kan örnekleri alınması veya bu örneklerin artık geçerli rıza formlarına tabi olmadığında imha edilmesinin, başvuranların özel hayatlarına saygı gösterilmesi hakkına müdahale teşkil etmediğine karar verilmiştir.

12. Mahkeme içtihatlarına göre, kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen işlemlerin, söz konusu verilerin belirli bir kişi hakkında toplanmış olması (*Amann/İsviçre* [BD], 2000, §§ 66-67; *Rotaru/Romanya* [BD], 2000, §§ 43-44) ya da sistematik veya kalıcı olarak kaydedilmesi halinde (*Uzun/Almanya*, 2010, § 51), diğer kişisel veriler ışığında doğrudan bir kişinin kimliğini belirlemeye yönelik bir inceleme işlemine tabi tutulmuş olması (<http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-64224P.G.> ve *J.H./Birleşik Krallık*, 2001, § 57) veya ilgili tarafların makul olarak bekleyebileceklerinin ötesinde bir şekilde veya ölçüde kamuya açıklanmış olması

halinde (*Peck/Birleşik Krallık* 2003, §§ 58-59; *Perry/Birleşik Krallık*, 2003, § 38), Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamına girmektedir. Bir kişiye ilişkin bilgilerin toplandığı ve saklandığı özel bağlam, kaydedilen verilerin niteliği, bunların kullanıma ve işleme şekli ile bunlardan çıkarılabilecek sonuçlar da önemli bir rol oynamaktadır (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 67).

13. Her ne kadar belirleyici olmasa da, bireyin makul olarak özel hayatının korunması beklentisine sahip olup olmadığı önemli bir unsurdur (*Perry/Birleşik Krallık*, 2003, § 37; *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 80; *Glukhin/Rusya*, 2023, § 66). Çevrim içi faaliyetlerle ilgili olarak, çevrim içi kişisel bilgilerin anonimliği bu değerlendirmede önemli bir husustur ve bir İnternet servis sağlayıcısına abone olan kişinin, dinamik IP adresini gizlememiş olması, özel hayatın korunması beklentisinin objektif açıdan makul olup olmadığının değerlendirilmesinde belirleyici bir unsur olarak dikkate alınamaz (*Benedik/Slovenya*, 2018, § 116). Aksi halde, bir iş yerinde, işverenin talimatları, çalışanların sosyal özel hayatlarının kullanımını, özel hayatlarına saygı gösterilmesini ve iletişimlerinin gizliliğini tamamen ortadan kaldıramaz ve dayatılmaya devam edilir, ancak gerekli görüldüğü takdirde bu haklar kısıtlanabilir (*Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, §§ 80-81; ayrıca iş hayatı kapsamında bk. *Sârbu/Romanya*, 2023, §§ 37-38; ayrıca üyelerinin elektronik yazışmalarının bir siyasi parti tarafından kontrolü bağlamında bk. *Tena Arregui/İspanya*, 2024, § 38). Bir bireyin kamusal alandaki olgu veya eylemlerinin gözetim mekanizmaları aracılığıyla izlenmesi, bu şekilde toplanan kişisel verilerin sistematik veya kalıcı olarak kaydedilmesi sebebiyle (*Glukhin/Rusya*, 2023, § 66) veya bu verilerin ifşa edilmesinin, şartları veya kapsamı itibarıyla, ilgili tarafların makul olarak bekleyebileceklerini aştığı durumlarda (*Peck/Birleşik Krallık*, 2003, § 62; *Perry/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 41-43), 8. madde kapsamına girebilir. Mahkeme, bir televizyon oyuncusunun tutuklanması hakkında basında fotoğraflarla birlikte çıkan haberlerle ilgili olarak, bir aktörün özel hayatının etkili bir şekilde korunmasına dair “meşru beklentisinin”, bir dizi röportajda özel hayatının ayrıntılarını açıklayarak kendisini bir şekilde ilgi odağı haline getirmiş olmasıyla sınırlandırıldığına hükmetmiştir (*Axel Springer AG/Almanya*, [BD], 2012, § 101).

14. Kaydedilen verilerin niteliğiyle ilgili olarak, bazı kişisel veriler veya bu tür verileri işleme yöntemleri daha sorunludur, çünkü bunlar bireyin davranışı, düşünceleri veya duyguları hakkında daha hassas bilgiler içermektedir (GPS tarafından toplanan verilerin görsel veya akustik izleme araçlarıyla toplanan verilerle karşılaştırıldığı *Uzun/Almanya*, 2010, § 52). Örneğin bir bireyin sağlığına ilişkin son derece mahrem veya hassas verilerin ilgili tarafın izni olmadan saklanması veya açıklanması mutlak suretle Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamına girmektedir (*Z/Finlandiya*, 1997, § 71; *Radu/Moldova Cumhuriyeti*, 2014, § 27; *Mockutė/Litvanya*, 2018, §§ 93-95). Bir bireyin hücre örneklerinin ve DNA profillerinin saklanması, içerdikleri kişisel bilgilerin niteliği ve miktarı dikkate alındığında, bu bilgilerin yalnızca küçük bir kısmı yetkililer tarafından gerçekten alınmış veya kullanılmış olsa ve herhangi bir doğrudan zarara yol açılmamış olsa bile, kendi başına o kişinin özel hayata saygı hakkının ihlali olarak değerlendirilmelidir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 70-77).

15. Kişisel nitelikli verilerin hâlihazırda kamuya açık olması veya kamunun bu verilere erişim olanağına sahip olması, bu verileri mutlak suretle Sözleşme'nin 8. maddesinin korumasından muaf tutmaz (*Satakunnan Markkinapörssi oy ve Satamedia oy/Finlandiya* [BD], 2017, § 134; *L.B./Macaristan* [BD], 2023, § 104). Kamuya açık veriler, gizli izleme yöntemleri kullanılmadan dahi (*Rotaru/Romanya* [BD], 2000, §§ 43-44; *Antović ve Mirković/Karadağ* 2017, §§ 44-45) sistematik bir şekilde toplanıp saklandığında bireyin “özel hayatı” kapsamına girebilmektedir (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, § 57; *Peck/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 58-59; *Perry/Birleşik Krallık*, 2003, § 38). Sözleşme'nin 8. maddesi, tarafsız ve hâlihazırda kamuya açık olmasına rağmen 8. madde bağlamındaki haklarını ileri sürebilme imkânı tanıyan biçim ve yöntemlere göre toplanan, işlenen ve topluluğa dağıtılan verilerle ilgili olarak kişilere özel hayata saygı hakkını kullanma yetkisi veren, bir tür bilgisel olarak kendi kaderini tayin etme biçimine ilişkin bir hakkı güvence altına alır (*Satakunnan Markkinapörssi oy ve Satamedia oy/Finlandiya* [BD], 2017, § 137; *L.B./Macaristan* [BD], 2023, § 103).

16. Kişisel verilerin işlenmesinin, yetkililerin veri sahibine karşı bir soruşturma yürütmesine veya ulusal mahkemeler önündeki yasal işlemler bağlamında delil toplamasına olanak sağlamayı amaçladığı çoğu durumda, Mahkeme, bu tür işlemlerin Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamına girdiğini ve veri sahiplerinin özel hayatlarına müdahaleye yol açtığını değerlendirmiştir (*Perry/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 39-43; *Uzun/Almanya*, 2010, §§ 51-52; *Vukota-Bojić/İsviçre*, 2016, §§ 57-59; *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 94; *Sârbu/Romanya*, 2023, §§ 38 ve 41; yetkili makamlara gönüllü olarak teslim edilen veya polis tarafından daha önceki yakalamalar sırasında çekilen fotoğrafların polis tarafından başvuruların kimliğini tespit etmek amacıyla kullanılması hakkında aksi yönde (*a contrario*) bir karar için bk. *Lupker ve*

[diğerleri/Hollanda](#), 1992; bir gösteri sonrasında trafik ihlalleri nedeniyle göstericiler hakkında olası bir soruşturma yapılması amacıyla gösteri sırasında yetkililer tarafından fotoğraf çekilmesi hakkında karar için bk. [Friedl/Avusturya](#), 1994, §§ 50-51).

17. Son olarak, Sözleşme'nin 8. maddesinin söz konusu edilebilmesi için, kişisel verilerin işlenmesinden kaynaklanabilecek sonuçların, özel hayata saygı hakkının kullanılmasına zarar verecek derecede belirli bir ciddiyete ulaşması gerekmektedir ([M.L. ve W.W./Almanya](#), 2018, § 88). Mahkeme, [Vučina/Hırvatistan](#) (k.k.), 2019 (§ 50) davasında, bir fotoğrafın bir kadın dergisinde yanlış başlıkla yayınlanmasına ve başvuranın başka bir kişinin adıyla anılmasına ilişkin şikâyetinin *konu yönünden (ratione materiae)* uygunsuz olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Mahkemeye göre, bu hatanın ciddiyet derecesinin düşük olması ve bundan kaynaklanan çok sınırlı sorun, 8. maddenin yürürlüğe girmesi için yeterli değildir.

2. Özel veri kategorileri

18. Mahkemeye göre, oldukça mahrem veya hassas bazı bilgiler, güçlendirilmiş korumayı açıkça haklı göstermektedir. Bu verilere erişim ve aralarında bağlantı olanaklarını artıran teknolojilerin gelişmesi göz önüne alındığında, diğer veri kategorileri hakkında da dikkatli olunmalıdır.

a. "Hassas" kategoriler

19. [108 No.lu Sözleşme](#)'nin 6. maddesi uyarınca, ırksal kökeni, siyasi görüşleri, dini inançları veya diğer inançları açığa vuran kişisel verilerin yanı sıra bireyin sağlığına veya cinsel hayatına veya herhangi bir cezai mahkûmiyete ilişkin kişisel veriler, iç hukuk uygun güvenceler sağlamadığı sürece otomatik olarak işlenemez. Mahkemenin "hassas" olarak tanımladığı bu kategorilere giren bilgiler, Mahkemeye göre artırılmış bir korumayı haklı çıkarmaktadır.

i. Irk veya etnik kökeni gösteren veriler

20. Bir kişinin etnik kimliği özel hayatının önemli bir unsuru olarak görülmelidir ([S. ve Marper/Birleşik Krallık](#), [BD], 2008, § 66; [Ciubotaru/Moldova](#), 2010, § 49). Özellikle genetik ve bilgi teknolojileri alanındaki yüksek orandaki yenilikler göz önüne alındığında, bir kişinin kökenini veya etnik kökenini ortaya çıkarabilecek verilere önem verilmelidir ([S. ve Marper/Birleşik Krallık](#) [BD], 2008, § 71). DNA örnekleri ve profilleri pek çok hassas bilgi içermekte ve kişiler arasında var olabilecek genetik ilişkilerin keşfedilmesine ve etnik kökene ilişkin çıkarımların yapılmasına olanak sağlamaktadır (*ibid.*, §§ 72-77; [Aycaguer/Fransa](#), 2017, § 33). Mahkeme, bir kişinin etnik kökeninin resmi sicillere kaydedilmesiyle ilgili bir davada, bu verilerin kaydedilmesinin son derece hassas niteliğini vurgulayarak, Devletin veri sahibine söz konusu kaydın nesnel delillere dayalı olarak düzeltilmesi hakkını güvence altına alma yönünde pozitif bir yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmiştir ([Ciubotaru/Moldova](#), 2010, §§ 52-59).

ii. Siyasi görüşleri, felsefi inançlar da dâhil olmak üzere dini veya diğer inançları gösteren veriler

21. Siyasi görüşleri ortaya koyan veriler "hassas" kişisel veri kategorisi olarak kabul edilir ve Mahkemeye göre, ulusal makamların bu hususu ihmal etmeleri ve bu verileri, artırılmış bir koruma seviyesinden faydalanmaları gerektiği gerçeğini dikkate almadan, yalnızca iç düzeydeki genel kurallara uygun olarak işlemeleri kabul edilemez ([Catt/Birleşik Krallık](#), 2019, § 112). Barışçıl bir göstericiye ilişkin verilerin polis veri tabanında tutulmasıyla ilgili olarak, [Catt/Birleşik Krallık](#) davasında, ulusal mahkemeler, müdahalenin yasallığını değerlendirirken genel olarak verilerin korunmasına ilişkin kanununa atıfta bulunmuşlardır. Mahkeme, söz konusu verilerin hassas niteliğinin, Mahkeme önünde olduğu gibi, ulusal mahkemeler önündeki davanın da merkezi bir unsuru olarak değerlendirilmiş olması gerektiğini vurgulayarak, 8. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*ibid.*, § 112). Mahkeme ayrıca, polisin Katalonya'da görev yapan ve hukuki açıdan Katalan halkının sözde "karar verme hakkını" kullanma olanağından yana olduklarını beyan ettikleri bir manifestoyu imzalayan hâkim ve savcılar hakkında yazdığı, başvuranlardan bazılarının özellikle siyasi görüşlerini ortaya koyan bir raporla ilgili olan [M.D. ve diğerleri/İspanya](#), 2022, (§§ 63-64) davasında da bu maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, siyasi görüşü ortaya koyan kişisel verilerin, daha yüksek düzeyde koruma gerektirdiğini belirtmiştir (başvuranla ilgili işlenen kişisel verilerin, ilgili tarafın barışçıl bir gösteriye katılımına ilişkin bilgiler içeren [Glukhin/Rusya](#), 2023 (§§ 76 ve 86)).

22. Bir kişinin felsefi inançları da dâhil olmak üzere dini veya diğer inançlarını ortaya koyan kişisel verilerin korunması hakkı, Mahkeme tarafından *Sinan Işık/Türkiye*, 2010 (§ 37) ve *Mockutė/Litvanya*, 2018 (§ 117) davalarında incelenmiştir. Başvuranların kimlik kartlarında dini inançlarının belirtilmesiyle ilgili olarak, Mahkeme, Sözleşme'nin 9. maddesiyle korunan, inananların kimliğinin ve yaşam anlayışlarının en temel unsurları arasında yer alan dini inançlara ilişkin verilerin korunması hakkının önemine dikkat çekmiştir (*Sinan Işık/Türkiye*, 2010, § 37).

iii. Sendika üyeliğini gösteren veriler

23. Bir kişinin sendika üyeliğini açığa çıkaran kişisel veriler de hassas veriler olup, artırılmış bir korumadan yararlanır. *Catt/Birleşik Krallık*, 2019 (§ 112) davasında, polis yetkilileri tarafından başvuranın belirli sayıda sendika tarafından düzenlenen çeşitli gösterilere katılımı hakkında özellikle adı, gösteriye katılımı, doğum tarihi ve adresine ilişkin bilgiler toplanmıştır. Bazı durumlarda, söz konusu gösteriler sırasında çekilen fotoğraflar eşliğinde başvuranın görünüşü de betimlenmiştir (*ibid.*, § 10). Mahkeme, bir bireyin barışçıl gösterilere katılmasının, aynı zamanda sendikalar için özel bir koruma da içeren Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki özel korumadan yararlandığını vurgulamaktadır (*ibid.*, § 123). Bu durumda, polisin başvurana ilişkin kişisel verileri toplaması, haklı bir tedbir olarak kabul edilebilse de, söz konusu verilerinin saklanması, azami saklanma süresini belirleyen herhangi bir kuralın bulunmaması nedeniyle, zorlayıcı bir ihtiyaca cevap vermemiştir (*ibid.*, §§ 117-119).

iv. Genetik ve biyometrik veriler

24. Mahkeme, aşağıda belirtilen unsurların toplanması veya alıkonulmasıyla ilgili birçok davayı ele almıştır:

- Hücre örnekleri (*Van der Velden/Hollanda* (k.k.), 2005; *Schmidt/Almanya* (k.k.), 2006; *S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008; *Canonne/Fransa* (k.k.), 2015; *Caruana/Malta* (k.k.), 2018; *Trajkovski ve Chipovski/Makedonya*, 2020; *Boljević/Sırbistan*, 2020);
- DNA profilleri (*Van der Velden/Hollanda* (k.k.), 2005; *Schmidt/Almanya* (k.k.), 2006; *S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008; *W./Hollanda* (k.k.), 2009; *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013; *Canonne/Fransa* (k.k.), 2015; *Aycaguer/Fransa*, 2017; *Mifsud/Malta*, 2019; *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020; *Trajkovski ve Chipovski/Kuzey Makedonya*, 2020; *Dragan Petrović/Sırbistan*, 2020);
- Dijital parmak izleri (*McVeigh, O'Neill ve Evans/Birleşik Krallık*, 1981; *Kinnunen/Finlandiya*, 1993; *S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008; *Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan*, 2011; *M.K./Fransa*, 2013; *Suprunenko/Rusya* (k.k.) [Komite], 2018; *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020; *P.N./Almanya*, 2020; *Willems/Hollanda* (k.k.), 2021);
- Avuç içi izleri (*P.N./Almanya*, 2020);
- Ses örnekleri (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001; *Allan/Birleşik Krallık*, 2002; *Doerga/Hollanda*, 2004; *Vetter/Fransa*, 2005; *Wisse/Fransa*, 2005).

25. Genetik ve bilgi teknolojisi alanında meydana gelen yeniliklerin oranı göz önüne alındığında, özel hayatın genetik bilgiye ilişkin yönlerinin bugün kesin olarak tahmin edilemeyen yeni yöntemlerle gelecekte saldırılara maruz kalabileceği ihtimali göz ardı edilemez (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 71).

26. Hücresel numunelerle ilgili olarak, bu numunelerin saklanması, içerdikleri kişisel bilgilerin niteliğini ve miktarı dikkate alındığında, söz konusu bilgilerin yalnızca küçük bir kısmının yetkililer tarafından DNA profilleri oluşturmak amacıyla çıkarılmasına veya kullanılmasına rağmen, tek başına ilgili bireylerin özel hayatına saygı hakkının ihlali anlamına gelmektedir (*ibid.*, § 73; *Amann/İsviçre* [BD], 2000, § 69).

27. DNA profilleriyle ilgili olarak, etnik kökene ilişkin çıkarımlarda bulunma imkânı sunmaları, bunların saklanmasını daha hassas hale getirmekte ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi olasılığını artırarak daha fazla koruma gerektirmektedir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 76). DNA profillerinde yer alan bilgiler objektif ve reddedilemez olarak kabul edilse bile, DNA profillerinin bireyler arasında var olabilecek genetik ilişkilerin keşfedilmesi için bir araç sağladığı gerçeği bile tek başına, bu bilgileri çevreleyen güvencelere ve herhangi bir davada zarar meydana gelme olasılığına bakılmaksızın, bu bilgilerin saklanmasının söz konusu bireylerin özel hayata saygı hakkının ihlalini teşkil ettiği sonucuna varmak için

yeterlidir (*ibid.*, § 75; *Amann/İsviçre* [BD], 2000, § 69). Söz konusu bilgilerin kodlanmış olması nedeniyle sadece bilgisayarlar yardımıyla anlaşılabilir olması ve sadece sınırlı sayıda insan tarafından yorumlanabilmesi hiçbir şeyi değiştirmemiştir (*S. ve Harper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 74-75).

28. Dijital parmak izleri konusunda ise, ilgili kişinin izni olmaksızın bu izlerin saklanması, nesnel olarak ilgili kişi hakkında benzersiz bilgiler içerdikleri ve çok sayıda durumda kesin kimlik tespitine olanak tanıdıkları göz önüne alındığında, tarafsız veya önemsiz bir tedbir olarak kabul edilemez (*ibid.*, § 84). Kimliği belirlenmiş veya belirlenebilir bir kişinin parmak izlerinin ulusal makamlar tarafından tutulan bir dosyada saklanması, bu kişinin özel hayatı üzerinde hücrel örneklerin ve DNA profillerinin saklanmasından daha az etkiye sahip olsa bile (*ibid.*, § 69), bu tür verilerin nesnel ve reddedilemez niteliğine rağmen özel hayata saygı açısından önemli endişelere yol açabilir (*ibid.*, § 85, bu karar Komisyonun *Kinnunen/Finlandiya*, 1996 davasında verdiği karara göre farklı bir içtihat oluşturmıştır). *Willems/Hollanda* (k.k.), 2021, davasında, Pasaport Kanunu uyarınca, pasaport başvurusunda dijital parmak izi alınması zorunluluğundan ve seyahat belgelerinde güvenlik özellikleri ve biyometri ile ilgili AB Tüzüğü'nün (ulusal makamlara herhangi bir manevra alanı bırakmadan) ulusal hukuka dâhil edilmesinin ardından bu parmak izlerinin bir mikroçip üzerinde saklanmasından kaynaklanan şikâyetler, AB hukuku kapsamındaki "eşdeğer koruma karinesi" göz önünde bulundurularak açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir (*ibid.*, §§ 26-36).

29. Hücrel örneklerin ve DNA profillerinin saklanması, özel hayat üzerinde parmak izlerine kıyasla daha büyük bir etkiye sahiptir (*S. ve Harper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 86). Dijital parmak izleri ile numuneler ve profiller arasında bunların alınması, kullanılması ve saklanması açısından bir ayırım yapılması gerekli olsa da, müdahalenin haklı olup olmadığına karar vermek söz konusu olduğunda, dijital parmak izlerinin saklanmasının tek başına özel hayata saygı hakkının ihlalini teşkil ettiği gerçeği değişmemektedir.

30. Belirli durumlarda, özellikle de bir bireyin babalığına ilişkin davalar bağlamında, yetkili makamlar, savunma haklarına saygı gösterilmesi ve söz konusu menfaatler arasında adil bir denge kurulması şartıyla, bir kişiyi genetik örnek vermeye zorlayabilir (*Mifsud/Malta* 2019, §§ 77-78). Sözleşme'nin 8. maddesi, delil elde etmek amacıyla bir şüphelinin veya bir tanığın iradesi dışında tıbbi müdahalede bulunulmasını, hukuk davaları da dâhil olmak üzere, bu tür yöntemlerin kendi başlarına hukukun üstünlüğüne ve doğal adalete aykırı olmaması sebebiyle yasaklamamaktadır (*ibid.*, § 71). Bununla birlikte, baba olduğu varsayılan bir kişiyi DNA testi yaptırmaya zorlayacak bir yöntem sunmayan bir sistem, özellikle söz konusu sistemin, bağımsız bir makâmın babalık davası hakkında hızlı bir şekilde karar vermesini sağlayacak başka yollar sunması halinde, 8. madde kapsamındaki yükümlülüklerle tek başına uyumsuz değildir (*Mikulić/Hrvatistan*, 2002, §§ 55, 64).

v. Sağlık, cinsel hayat ve cinsel yönelime ilişkin veriler

31. Bir kişinin sağlığı hakkındaki bilgiler, özel hayatının önemli bir parçasıdır (*Yvonne Chave née Jullien/Fransa*, 1991, § 75; *L.L./Fransa*, 2006; *Radu/Moldova*, 2014; *L.H./Letonya*, 2014, § 56; *Kononova/Rusya*, 2014, §§ 27, 41; *Y.Y./Rusya*, 2016, § 38; *Surikov/Ukrayna*, 2017; *Frâncu/Romanya*, 2020, § 52). Bu bilgilerin gizliliğine saygı göstermek, sadece hastaların özel hayatını korumak için değil, aynı zamanda tıp mesleğine ve genel olarak sağlık hizmetlerine olan güvenlerini korumak için çok büyük önem arz etmektedir. Bu hususlar, özellikle bir kişinin HIV durumuna ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması söz konusu olduğunda da geçerlidir (*Z/Finlandiya*, 1997, § 96; *Kiyutin/Rusya*, 2011, § 64; *Armoniené/Litvanya*, 2008, § 40; *Biriuk/Litvanya*, 2008, § 39; *I./Finlandiya*, 2008, § 38; *C.C./İspanya*, 2009, § 33; *Y./Türkiye* (k.k.), 2015, § 65; *P.T./Moldova Cumhuriyeti*, 2020, §§ 5-6, 26; *Y.G./Rusya*, 2022, § 45). Bu tür bilgilerin ifşa edilmesi, ilgili kişinin özel ve aile hayatı ile sosyal ve mesleki durumu açısından yıkıcı sonuçlar doğurabilir ve bu kişiyi damgalanma ve dışlanma riskiyle karşı karşıya bırakabilir (*Z/Finlandiya*, 1997, § 96; *C.C./İspanya*, 2009, § 33; *P. ve S./Polonya*, 2012, § 128; *Avilkina ve diğerleri/Rusya*, 2013, § 45; *Y./Türkiye* (k.k.), 2015, § 65; *Y.G./Rusya*, 2022, § 45).

32. Dolayısıyla, bu tür bilgilerin gizliliğinin korunmasına yönelik menfaat, müdahalenin izlenen meşru amaçla orantılı olup olmadığına belirlenmesinde ağır basacaktır; bu tür bir müdahalenin ancak kamu menfaatinin ağır basan bir yönünü korumayı amaçlaması halinde 8. madde ile bağdaştırılabileceği akılda tutulmalıdır (*Z/Finlandiya*, 1997, § 96). HIV durumuna ilişkin bilgilerin son derece mahrem ve hassas niteliği göz önüne alındığında, bir Devlet tarafından ilgili kişinin rızası olmaksızın bu tür bilgilerin iletilmesini

veya ifşa edilmesini zorunlu kılmak için alınan her türlü tedbir, Mahkeme açısından en titiz incelemeyi gerektirmektedir (*ibid.*, § 96).

33. Örneğin Mahkeme, *Z/Finlandiya*, 1997 (§§ 113-114) davasında, kocasına karşı yürütülen ceza yargılaması sırasında verilen ve basında yayınlanan bir kararda bir kadının kimliğinin ve HIV pozitif durumunun yayınlanması nedeniyle 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir; kişisel bir tıbbi belgeden alınan bir özetin boşanma kararında çoğaltılması için bk. *L.L./Fransa*, 2006 (§§ 32-48); HIV pozitif bir hemşirenin tıbbi kayıtlarına yetkisiz erişime karşı yeterli koruma sağlanmadığı için bk. *I./Finlandiya*, 2008 (§§ 35-49); HIV-pozitif durumuyla ilgili olarak verilen bir kararda davacının kimliğinin yayımlanması için bk. *C.C./İspanya*, 2009 (§§ 26- 41); tecavüze uğradıktan sonra kürtaj olmak isteyen ve reşit olmayan bir çocukla ilgili bilgilerin bir devlet hastanesi tarafından ifşa edilmesi için bk. *P. ve S./Polonya*, 2012 (§§ 128-137); doğum yapan kişinin rızası olmadan tıp öğrencilerinin refakatinde yapılan doğum için bk. *Kononova/Rusya* 2014 (§§ 39-50); çeşitli durumlarda hazırlanması amaçlanan bir sertifikada gereksiz yere hassas tıbbi verilerin bulunması için bk. *P.T./Moldova Cumhuriyeti*, 2020 (§§ 24-33); bir belediye başkanına karşı açılan yolsuzluk davasında mahkemenin, sağlık gerekçesiyle yapılan tahliye başvurusunu kapalı oturumla görüşmeyi reddettiği *Frâncu/Romanya*, 2020 (§ 52); başvuranın, özellikle kendisine ait sağlık verilerini içeren bir veri tabanının piyasada satışa sunulduğunu iddia ettiği *Y.G./Rusya*, 2022, (§§ 46-53); Başvuranın, cinsel istismar nedeniyle açtığı tazminat davasını reddeden yargı kararlarının tam metinleriyle birlikte tam adının ve adresinin, bu bilgilerin yayınlanmaması yönündeki özel talebine rağmen, kamuya açık çevrimiçi resmi adli veri tabanında ifşa edildiğinden şikâyetçi olduğu *A.P./Ermenistan*. 2024, (§§ 150-159).

34. Bir bireyin ruh sağlığına ilişkin bilgiler, cinsel kimlik ve cinsel yönelimin (*Dudgeon/Birleşik Krallık*, 1981, § 41, *J.L./İtalya*, 2021, § 136 ve *Drelon/Fransa*, 2022, § 79) ve ilgili kişinin rızası olmaksızın bir kamu kurumundan diğerine aktarılan kürtajla ilgili veriler gibi bir kişinin cinsel yaşamının (*M.S./İsveç*, 1997, §§ 41-42) ifşa olabileceği veriler gibi son derece hassas nitelikte veriler teşkil etmektedir (bir psikiyatri hastanesi tarafından bir hastanın ruhsal durumuna ilişkin verilerin ifşa edilmesi hakkında bk. *Mockutė/Litvanya*, 2018, § 94; başvuruların istekleri dışında tutulmalarına ilişkin verilerin bir hastane dosyasında saklanmasına ilişkin olarak *Malanicheva/Rusya* (k.k.), 2016, §§ 13, 15-18). İç hukuk, bu tür verilerin 8. maddede öngörülen güvencelere uygun olmayan herhangi bir şekilde iletilmesini veya ifşa edilmesini önlemek için uygun güvenceleri sağlamalıdır (*Z/Finlandiya*, 1997, § 95).

vi. Ceza mahkûmiyetlerine ve suçlara ilişkin veriler

35. Suçlar, ceza davaları, mahkûmiyet kararları veya ilgili güvenlik tedbirlerine ilişkin veriler, **108 No.lu Sözleşme'nin** 6. maddesi bakımından daha fazla koruma sağlanabilecek bir veri kategorisini oluşturmaktadır (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012, § 188; *Margari/Yunanistan*, 2023, § 59). Bu nedenle, hassas verilerin devam etmekte olan ceza davaları veya cezai suçlara ilişkin soruşturmalar bağlamında yayımlanması halinde, masumiyet karinesine saygı gösterilmesi gerekliliği de göz önünde bulundurularak, verilerin sanığın yargılandığı durumu ve olguları doğru bir şekilde yansıtmayı büyük önem taşımaktadır (*ibid.*). Davası reddedilen (*Brunet/Fransa*, 2014, §§ 38-40; *N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023, § 38), hakkında uyarı cezası verilen (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012, §§ 188-190), bir suçtan cezaya mahkûm edilen (*Gardel/Fransa*, 2009, § 58; *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, § 44; *Trajkovski ve Chipovski/Kuzey Makedonya*, 2020, § 46, *N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023, § 38) veya polis tarafından gözaltına alınmak gibi bir güvenlik tedbirine tabi tutulan (*Suprunenko/Rusya*, (k.k.) [Komite], 2018, § 61) bir kişinin kişisel verilerinin işlenmesi, veri sahibinin özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil eder.

36. Mahkemeye göre, adli sicil kayıtlarında yer alan veriler bir anlamda kamuya açık bilgiler olsa da, merkezi dosyalarda sistematik olarak saklanmaları, ilgili kişi dışında herkesin olayı unutmuş olması muhtemel olan olaydan çok sonra ifşa edilebilecekleri anlamına gelmektedir. Zaman içinde, mahkûmiyet veya uyarı, bireyin özel hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelir ve buna saygı gösterilmelidir (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012, § 188). Bu durum, özellikle veriler bir kişinin uzak geçmişiyile ilgili olduğunda geçerlidir (*B.B./Fransa*, 2009, § 57; *Catt/Birleşik Krallık*, 2019, § 93; *M.L. ve W.W./Almanya*, 2018, §§ 98-100).

37. Bir bireyin kimlik bilgilerinin, parmak izlerinin ve kimlik fotoğraflarının polis kayıtlarında tutulmasını içeren bir tedbir, birey için ciddi sonuçlar doğurabilir ve potansiyel olarak günlük hayatını daha zor hale getirebilir (*Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan*, 2011, §§ 8, 10, 13, 30). Mahkeme, bir kişinin tecavüzle ilgili

olarak sorgulanmasının ardından polis kayıtlarına “suçlu” olarak kaydedilmesi ve daha sonra herhangi bir iddianame hazırlanmadan bu kaydın saklanmasıyla ilgili bir davada, verilere konu olan şahsın, tam olarak söz konusu kayıt nedeniyle, tecavüz veya genç kızların kaybolması şikâyetleriyle bağlantılı olarak çok sayıda polis kontrolüne tabi tutulduğunu belirttikten sonra, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*ibid.*, §§ 8, 10, 13, 30).

38. Ayrıca, başvurana verilen idari para cezasına (bir ceza davasının mahkûmiyetle sonuçlanmayan bir şekilde ortadan kaldırılması) ilişkin verilerin sürekli olarak saklanması, Sözleşme’nin 8. maddesi uyarınca özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale teşkil etmiştir (*Tonchev/Bulgaristan*, 2024, § 125).

Mahkemenin içtihatlarına göre, verilerin daha sonra kullanılıp kullanılmadığına veya nasıl kullanıldığına bakılmaksızın, bu tür verilerin bir kamu makamı tarafından saklanması bile bir müdahale anlamına gelmektedir. Mahkeme, ilgili Bulgar mevzuatının, yorumlanması ve uygulanmasından sorumlu ulusal makamlar arasında karışıklığa yol açacak kadar belirsiz olması ve dolayısıyla düzenlemenin yeterince öngörülebilir olmaması nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca bu tutarsızlıklar AB veri koruma hukukunun uygulanmasına da yansımıştır (veri saklamanın sınırlanması ilkesi; *ibid.* § 137).

b. Diğer veri kategorileri

39. “Hassas” olarak adlandırılan bilgi kategorilerinin yanı sıra, özellikle de giderek daha karmaşık hale gelen izleme teknikleri ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin ilgili veri sahiplerinin günlük yaşamlarını daha zor hale getirme kapasitesi dikkate alındığında, diğer kişisel veri kategorileri de ihtiyata tabi olmalıdır.

i. İstihdam verileri

40. Kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ve mesleğine ilişkin verilerin depolanması ve saklanması, veri sahibinin 8. madde ile korunan özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale teşkil etmektedir (*Khelili/İsviçre*, 2011, § 56; *Söro/Estonya*, 2015, §§ 49 ve 56; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022, §§ 95-96). Yetkili makamlar tarafından toplanan ve dosyalarında tutulan bilgilerin günümüzde otomatik işleme tabi tutulduğu göz önüne alındığında, bu bilgilere erişmek ve bunları yaymak çok daha kolay hale gelmektedir; bu tür tedbirlerin ciddi sonuçları olabilir, insanların itibarlarına zarar verebilir veya günlük yaşamlarını daha da zorlaştırabilir. Mahkeme, başvuranın, polis tarafından “fahişe” olarak kaydedildiği ve bu ibarenin daha sonra düzeltildiği ve bilgisayar dosyalarında “terzi” olarak değiştirildiği *Khelili/İsviçre*, 2011 (§ 64), davasında ve başvuranın, eski güvenlik hizmetlerinde şoför olarak çalıştığına dair bilgilerin ifşa edilmesinin ardından işinden ayrılmak zorunda kaldığı *Söro/Estonya*, 2015 (§ 63) davasında, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Mahkeme, başvuranın işverenin, başvuranın işi sırasında ve uygun olduğu durumlarda özel yolculukları sırasında kat ettiği mesafeleri izlemek amacıyla başvuranın şirket arabasına bir GPS sistemi yerleştirdiği *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022 (§§ 95-96) kararında, bu şekilde toplanan bilgilerin kişisel nitelikli veri teşkil ettiği kanaatine varmıştır. Mahkeme ayrıca, çalışanların GPS sistemini devre dışı bırakmalarına izin verilmediğini, böylece sistemin 7 gün 24 saat aktif kaldığını ve bu nedenle söz konusu izlemenin devamlı ve sistematik olduğunu, dolayısıyla başvuranın özel hayat hakkının tartışmasız şekilde ihlal edildiğini kaydetmiştir¹.

ii. Finansal veriler

41. Bir kişinin banka belgelerinden elde edilen bilgiler, ister özel nitelikteki hassas bilgiler ister veri sahibinin mesleki faaliyetlerine ilişkin bilgiler olsun, kişisel veri teşkil eder (*M.N. ve diğerleri/San Marino*, 2015, § 51; *G.S.B./İsviçre*, 2015, § 51). Yetkili makamların banka bilgilerini kopyalaması ve daha sonra bunları saklaması, veri sahibinin özel hayatına ve yazışmalarına saygı gösterilmesi hakkına müdahale etmekle eşdeğerdir (*M.N. ve diğerleri/San Marino*, 2015, § 55).

42. Mahkeme, finansal verilerin toplanması, işlenmesi ve ifşa edilmesi konusunu şu vakalarda incelemiştir: Ceza soruşturması (*M.N. ve diğerleri/San Marino*, 2015, §§ 7-9, 53-55); genel ilgi alanına giren konularda tartışma yapılmasını sağlamak amacıyla finansal verilerin basın tarafından geniş ölçekli şekilde yayınlanması (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, §§ 172-173); Bir

¹ Ayrıca bakınız aşağıda yer alan « GPS Konumu Verileri » başlığı.

avukatın, müvekkillerinin yasa dışı kara para aklama faaliyetlerine ilişkin şüphelerini bildirerek mesleki gizliliğe tabi verileri ifşa etme yükümlülüğü (*Michaud/Fransa*, 2012, §§ 91-92); Finansal verilerin Sözleşme'ye taraf olmayan başka bir Devletin makamlarına iletilmesi (*G.S.B./İsviçre*, 2015, § 50); Son olarak, *Samoylova/Rusya*, 2021, davasında başvuranın vergi numarası ve vergi beyannamesine ilişkin bilgilerin, kocası aleyhindeki bir ceza davasına ilişkin bir televizyon haberinde ifşa edilmesiyle ilgili açılan bir davanın reddedilmesi (*Samoylova/Rusya*, 2021, §§ 83 ve 90-93).

43. Büyük miktarlarda vergi verisinin erişilebilir olmasında ve bu tür verilerin toplanmasına izin verilmesinde genel bir menfaatin bulunması, bu tür ham verilerin herhangi bir analitik girdi olmaksızın olduğu gibi toplu olarak dağıtılmasında da genel bir menfaatin bulunduğu anlamına gelmez (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, §§ 172-178, 198).

44. Vergi konularında, mahrem verileri veya veri sahibinin kimliğiyle yakından bağlantılı verileri içermeyen salt finansal verilerin saklanması söz konusu olduğunda, Devletin takdir yetkisinin payı daha geniş olsa bile (*G.S.B./İsviçre*, 2015, § 93), vergi verilerinin çok spesifik bir kişi hakkında toplandığı veya ilgili tarafların makul olarak bekleyebileceklerini aşan bir şekilde veya ölçüde kamuya açık hale getirildiği durumlarda özel hayatla ilgili hususlar devreye girmektedir (*M.N. ve diğerleri/San Marino*, 2015, §§ 52-53; *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, § 136).

iii. Trafik verileri

45. Trafik verileri, telefon operatörlerinden toplanan, iletişimin içeriğiyle ilgili olmayan ve her iletişimin tarihi, saati ve süresinin yanı sıra iletişimin alıcısı veya alıcılarını içeren bilgilerdir (*Malone/Birleşik Krallık*, 1984, §§ 83-84; *Copland/Birleşik Krallık*, 2007, § 43). Belirli bir telefondan aranan numaraların yanı sıra her bir aramanın zamanını ve süresini kaydeden bir mekanizmanın (bir yazıcı ile birleştirilmiş bir sayaç) kullanılması yoluyla ceza soruşturmasının bir parçası olarak bir kişinin telefonunun “ölçülmesi” (metering), ilgili bireyin özel hayatına müdahale teşkil etmektedir (*Malone/Birleşik Krallık*, 1984, §§ 83-84). Verilerin bu şekilde toplanması, özellikle de aranan numaraların kullanılması, bu verilerin telefon iletişiminin ayrılmaz bir parçasını oluşturması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesi açısından sorun teşkil edebilir (*Malone/Birleşik Krallık*, 1984, § 84; *Copland/Birleşik Krallık*, 2007, § 43). Mahkemeye göre, abonenin rızası olmadan bunların polise ifşa edilmesi, 8. madde ile güvence altına alınan bir hakkı ihlal edebilir (*Malone/Birleşik Krallık*, 1984, § 84).

46. İletişimin “tespit edilmesi”, örneğin bir telefon şirketi tarafından faturalandırma amacıyla yapılıyorsa, bu durum başına 8. maddeyi ihlal etmez ve iletişimin dinlenmesinden doğası gereği farklıdır (*Malone/Birleşik Krallık*, 1984, §§ 83-84; *P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, § 42). Bir telefon operatörüne, bir kişinin farklı mobil telefon hatları tarafından alınan ve yöneltilen aramaları toplaması ve olaydan sonra hareketlerinin izlenebilmesi için telefon hatlarını “sınırlandırılması” yönünde verilen bir mahkeme kararı, keyfiliğe karşı yeterli güvenceler sağlayan bir kanun tarafından yetkilendirildiği sürece, mutlak suretle Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olarak değerlendirilemez (*Ben Faiza/Fransa*, 2018, §§ 56, 59, 69). Mahkeme, bu tür kararların bir Cumhuriyet Savcısı tarafından önceden izne tabi olduğu, yargı denetimine tabi olduğu ve elde edilen delillerin hukuka aykırılık durumunda bertaraf edilebildiği bir davada 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*ibid.*, §§ 79, 73).

47. Cep telefonu operatörleri tarafından toplanan müşterilerin isimleri, adresleri ve telefon numaraları gibi ön ödemeli SIM kart kullanıcılarının kişisel verileri “önemsiz” olarak değerlendirilmemelidir (*Breyer/Almanya*, 2020, §§ 92-95). Bu tür müşteri verilerinin iletişim operatörleri tarafından depolanması, verilerin daha sonra kullanılmasına bakılmaksızın, veri sahibinin gizlilik hakkına bir müdahale teşkil eder (*ibid.*, § 92). Bununla birlikte, bu tür müdahaleler nispeten sınırlı niteliktedir (*ibid.*, § 95) ve Avrupa Konseyi üyesi Devletler, bir Avrupa konsensüsünün bulunmaması nedeniyle, bu alanda belirli bir takdir yetkisine sahiptir (*ibid.*, § 90). İnceleme yetkisine sahip bağımsız bir makam tarafından denetimin varlığı, şayet gerekçeleri varsa, ilgili verilerin talep eden makamlara iletilmesinin kabul edilebilir olup olmadığı, ve bir ayırıştırma işlemi veya bilgi talebine konu olduğunu düşünen herhangi bir kişi için erişilebilir olan idari bir makama itiraz yolunun bulunması, bir ayırıştırma işleminin bildirilmemesinin 8. madde ile uyumsuz olmadığı anlamına gelmektedir (*ibid.*, §§ 103-107).

48. İnternet bağlantısı olması durumunda trafik verileri, örneğin IP adresi, e-posta adresi, iletişimin alıcısı/alıcıları, kullanılan terminal iletişim ekipmanına ilişkin veriler, talep edilen veya kullanılan ek

hizmetler ve bunların tedarikçileri gibi kullanıcının tanımlanmasına olanak sağlayan verilerdir (*Benedik/Slovenya*, 2018, § 96). Mahkemenin nazarında, belirli bir zamanda atanmış belirli bir dinamik IP adresi ile ilişkili bir abone hakkındaki bilgiler, kişisel verilerdir. Kamunun erişimine açık değildirler ve bu nedenle standart bir telefon rehberinde veya araç kayıt numaralarını içeren kamuya açık bir veri tabanında bulunan bilgilerle karşılaştırılmazlar (*ibid.*, § 108).

49. Toplu dinlemenin bir parçası olarak birbiriyle ilişkili iletişim verilerinin elde edilmesi, iletişim içeriğinin elde edilmesinden mutlak suretle daha az müdahaleci olarak değerlendirilemez (*Centrum för rättvisa/İsveç* [BD], 2021, 277 ve *Big Brother Watch ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], 2021, § 363). Bu nedenle, birbiriyle ilişkili iletişim verilerinin dinlenmesi ve saklanması yanı sıra bu veriler üzerinde yapılan aramalar, iletişimin içeriği için geçerli olanlarla aynı güvenceler ışığında analiz edilmelidir. Bununla birlikte birbiriyle ilişkili iletişim verilerinin farklı doğası ve istihbarat servisleri tarafından farklı şekillerde kullanıldıkları göz önünde bulundurulduğunda, ilişkili iletişim verilerinin işlenmesini düzenleyen yasal hükümlerin, iletişim içeriğinin işlenmesini düzenleyen hükümlerle her açıdan aynı olması gerekli değildir (*Centrum för rättvisa/İsveç* [BD], 2021, § 278 ve *Big Brother Watch ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], 2021, § 364).

50. Trafik verilerinin gizliliği gerekliliğine verilen öncelik, belirli durumlarda, İnternet aracılığıyla işlenen bir suçun failinin tespit edilmesini ve cezalandırılmasını sağlayan bir ceza soruşturmasının etkinliğini engelleyecek nitelikte ise, Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olabilir (*K.U./Finlandiya*, 2008, § 49). Telekomünikasyon ve İnternet hizmetleri kullanıcılarına mahremiyetlerine saygı gösterileceğine dair güvence verilmesi, bazen kanun ve düzenin korunması, ceza gerektiren suçların önlenmesi veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi diğer meşru zorunlulukların önüne geçmelidir (*ibid.*, § 49).

iv. Ses kayıtları

51. “Ses aygıtıyla donatım” operasyonunun amacı, özel bir odaya (*Vetter/Fransa*, 2005, §§ 10, 20) veya halka açık bir yere (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, §§ 38, 63; *Allan/Birleşik Krallık*, 2002, § 35; *Doerga/Hollanda*, 2004, § 43; *Wisse/Fransa*, 2005, § 29) gizlenmiş bir ses dinleme cihazı aracılığıyla bir kişinin konuşmalarını dinlemektir.

52. Bir bireyin sesinin, diğer kişisel veriler ışığında doğrudan o bireyi tanımlamaya yönelik bir analiz süreci amacıyla kalıcı bir ortama gizlice kaydedilmesi, veri sahibinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale teşkil eden kişisel verilerin işlenmesi anlamına gelmektedir (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, §§ 59-60). Polisin kendi tesislerinde veya özel bir yerde gizli dinleme cihazları kullanmasını düzenleyen yasal bir çerçevenin bulunmaması sebebiyle, Mahkeme 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (*ibid.*, §§ 38, 63).

53. Telefon konuşmalarının dinlenmesinde olduğu gibi, konuşmaların dinlenmesi de ilgili kişinin özel hayatına saygı hakkının ciddi bir ihlalini teşkil etmektedir (*Vetter/Fransa*, 2005, § 26). Bu nedenle, belirli bir hassasiyete sahip bir “kanuna” dayanmalıdır: Bu alanda da, özellikle kullanılabilecek teknik süreçler sürekli olarak mükemmelleştirildiği için, açık ve ayrıntılı kuralların varlığı gerekli görünmektedir (*ibid.*, § 26). Mahkemeye göre, “kanun”, bireylere telefon dinlemede olduğu gibi aynı türden suistimallere karşı “yeterli güvenceler” sunmalıdır (*ibid.*, § 26). Özellikle, bu tür bir tedbire tabi olabilecek kişi kategorileri ve tedbire yol açabilecek suçların niteliği tanımlanmalıdır; hâkim tedbirin süresi konusunda bir sınır belirlemekle yükümlü olmalıdır; “dinlenen” konuşmaların özet raporlarının hazırlanmasına ilişkin koşullar, yapılan kayıtların hâkim ve savunma tarafından incelenebilmesi için sağlam ve eksiksiz bir şekilde iletilmesini sağlamak üzere alınacak önlemler ve özellikle görevden alma veya beraat kararından sonra kayıtların hangi durumlarda silinebileceği veya imha edilmesi gerektiği de belirtilmelidir (*Kruslin/Fransa*, 1990, § 35, kararında belirtilen iletişimin dinlenmesine ilişkin kriterlere atıfta bulunan *Vetter/Fransa*, § 26).

54. Bir bireyin sesinin, demokratik bir toplumda hukukun üstünlüğünün gerektirdiği asgari koruma derecesine riayet edilmeksizin kaydedildiği durumlarda, Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiş demektir (başvuranların yakınları ile cezaevi ziyaret odasında yaptıkları konuşmaların kaydedilmesi ve daha sonra kullanılmasına ilişkin olarak bk. *Wisse/Fransa*, 2005, § 34; bir mahkûmun hücrelerine ses dinleme cihazı yerleştirilmesi hakkında bk. *Allan/Birleşik Krallık*, 2002, § 36).

v. GPS konumu verileri

55. GPS tarafından toplanan veriler, bir bireyin konumunu ve kamusal alandaki hareketlerini gösterebilir ve kişisel verilerdir (*Uzun/Almanya*, 2010, §§ 51-52, *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022, § 95). Bu tür verilerin işlenmesi ve kullanılması, veri sahibinin gizlilik hakkının kullanılmasına müdahale teşkil eder (*Uzun/Almanya*, 2010, §§ 51-52; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022, § 96). GPS ile izleme, genel bir kural olarak, izlemeye konu olan bireyin davranışları, fikirleri veya duyguları hakkında daha fazla bilgi ortaya çıkardığı için bir kişinin özel hayatına saygı hakkını ihlal etme olasılığı daha yüksek olan görsel veya akustik araçlar kullanan diğer izleme/dinleme yöntemlerinden ayırt edilmelidir (*Uzun/Almanya*, 2010, § 52).

56. Bu, ilgili kişinin özel hayatına telefon konuşmalarının dinlenmesinden daha az önemli bir müdahale olduğundan, telekomünikasyon gözetiminin özel bağlamında oluşturulan ve takip edilen nispeten katı kriterler, bir bireyin hareketlerinin GPS ile izlenmesi için geçerli değildir (*ibid.*, § 66). Mahkeme, belirli bir davada, GPS coğrafi konum belirleme tedbirine tabi bir bireyin, Sözleşme'nin 8. maddesi ile korunan haklarını kullanmasına yönelik keyfi müdahalelere karşı yeterli korumadan yararlanıp yararlanmadığını değerlendirirken, kanunun öngörülebilirliği sorununu incelerken daha genel ilkeleri takip etmelidir (*ibid.*, § 66 ve paragraf § 63'te yapılan atıflar). Bağımsız bir organ tarafından çıkarılan bir arama kararı her zaman gerekli değildir ve bir bireyin GPS ile izlenmesine ilişkin müteakip yargısal denetimin keyfiliğe karşı yeterli koruma sağlaması muhtemeldir (*ibid.*, § 72).

57. Mahkeme, hem yazılı hem de yazılı olmayan iç hukukun, yetkili makamların bu konudaki takdir yetkisinin kapsamını ve bu yetkinin kullanılmasına ilişkin usulleri yeterli açıklıkta belirtmediği bir davada, uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin bir ceza soruşturmasının parçası olarak bir kişinin aracına coğrafi konum belirleme cihazı yerleştirilmesini 8. maddeye aykırı bulunmuştur (*Ben Faiza/Fransa*, 2018, §§ 58-61).

58. Öte yandan, Mahkeme, bir kişinin coğrafi konum belirleme yoluyla toplanan kişisel verileri ve bu şekilde elde edilen verilerin kişi hakkında yürütülen bir ceza davasında kullanılması konusunu incelemek zorunda kaldığı bir başka davada, 8. maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır (*Uzun/Almanya*, 2010, §§ 60-74). GPS izlemesinin sonradan yargı denetimine tabi olması ve hukuka aykırı izleme yoluyla elde edilen delillerin hariç tutulabilmesi, soruşturma makamlarını hukuka aykırı yollarla delil toplamaktan caydırabilecek önemli güvencelerdir (*ibid.*, § 72). İç hukukun, ihtilaf konusu gözetim tedbirine izin verilmesini çok sıkı koşullara tabi kılmış olması, GPS izlemesine ancak daha özel hayata saygı hakkının ihlaline yol açan diğer soruşturma tedbirlerinin etkisiz kalmasının ardından karar verilmiş olması ve müdahalenin orantılılığı değerlendirilirken, tedbirin nispeten kısa bir süre boyunca uygulanmış olması da dikkate alınmıştır (*ibid.*, §§ 77-81).

59. *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022 (§§ 95-96 ve 105-125) kararında, başvuranın işvereni, başvuranın iş sırasında ve gerektiği takdirde özel yolculukları sırasında kat ettiği mesafeleri izlemek amacıyla davacının şirket arabasına bir GPS sistemi yerleştirmiştir. Mahkeme, söz konusu sistemin bir aracın hareketlerini gerçek zamanlı olarak izlemeyi mümkün kıldığını kaydetmiştir: Böylece, belirli bir anda veya sürekli olarak aracı kullanması gereken kişi veya kişilerin coğrafi olarak yerini tespit etmek mümkün olmuştur. Mahkeme bu bilgilerin kişisel veri teşkil ettiğini tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, çalışanların GPS sistemini devre dışı bırakmalarına izin verilmediğini, böylece sistemin 7 gün 24 saat aktif kaldığını ve bu nedenle söz konusu izlemenin devamlı ve sistematik olduğunu, dolayısıyla başvuranın özel hayat hakkının tartışmasız şekilde ihlal edildiğini kaydetmiştir. Aynı zamanda Mahkeme, ulusal mahkemelerin, bir yandan başvuranın özel hayatına saygı gösterilmesi hakkı ve diğer yandan işverenin, işletmenin izlediği meşru amacı, yani harcamalarını kontrol etme hakkını dikkate alarak, işletmesinin düzgün bir şekilde işlemesi hakkı olmak üzere, söz konusu menfaatler arasında doğru bir denge kurduğuna karar vermiştir. Dolayısıyla, Mahkeme Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği kanaatine varmıştır.

vi. Fotoğraflar

60. Bir kişinin imajını koruma hakkı, kişisel memnuniyetin temel bileşenlerinden biridir ve her şeyden önce bireyin imajı üzerinde kontrol sahibi olmasını gerektirir (*Reklos ve Davourlis/Yunanistan*, 2009, §§ 40-43; *Margari/Yunanistan*, 2023, § 28; *Glukhin/Rusya*, 2023, § 66). Bir bireyin kamuya açık olarak kaydedilmesi veya rapor edilmesi muhtemel bir faaliyet sırasında, bilerek veya kazara kendisini bir

fotoğrafının objektifine maruz bırakmadığı durumlarda, görüntüsünün etkili bir şekilde korunması, ilke olarak, yalnızca görüntünün kamuya olası dağıtımı sırasında değil, görüntü çekilir çekilmez bireyin rızasını gerektirir (*Reklos ve Davourlis/Yunanistan*, §§ 37, 40). Ancak bu ilke mutlak değildir. Kamuya mal olmuş veya tanınmış bir kişi olmak, belirli durumlarda ve genel menfaatler için bir kişinin görüntüsünün rızası olmadan çekilmesini ve bilgisi dışında dağıtılmasını haklı gösterebilir².

61. Polis tarafından yakalanan veya hakkında kovuşturma yürütülen kişiler söz konusu olduğunda, bir suç işlediğinden şüphelenilen bir kişinin yakalanmasının ardından yetkili makamlar tarafından çekilen fotoğrafların nesnel faydası, demokratik bir toplumda bu tür verilerin suçla mücadele amacıyla saklanmasını gerekli kılabilir (*Suprunenko/Rusya* (k.k.) [Komite], 2018, §§ 63-65). Bir suç işlediğinden şüphelenilen bir kişinin fotoğrafının çekilmesi ve bunun veri tabanında saklanması, o kişiyle ilgili mutlaka bir şüphe veya suçluluk damgası anlamına gelmez (*ibid.*, § 64). *Murray/Birleşik Krallık* [BD], 1994 (§§ 92-93) davasında, terör şüphelisi bir kişinin rızası olmaksızın fotoğrafının çekilmesi ve saklanmasının, demokratik bir toplumda meşru olan, terörizmin önlenmesi amacıyla orantısız olmadığına karar vermiştir. Yetkili makamlar, tutuklanan kişiye ve hatta tutuklama sırasında orada bulunan diğer kişilere ilişkin bu tür temel kişisel verileri kaydederek ve saklayarak, terör suçlarının kovuşturulmasına ilişkin usulün meşru sınırlarını aşmamışlardır (*ibid.*, § 93). Mahkeme ayrıca, bir suç işlediğinden şüphelenilen başvuranın polis tarafından yakalandığında yetkili makamlar tarafından çekilen fotoğrafının İçişleri Bakanlığının bilgi sisteminde tutulmasına ilişkin bir başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (*Suprunenko/Rusya* (k.k.) [Komite], 2018, § 65). Polis bilgisayarında toplanan ve saklanan bilgiler kişisel nitelikte olsa da, mahrem veya hassas olarak değerlendirilemez (*ibid.*, § 64).

62. Öte yandan, Mahkeme, İçişleri Bakanlığının, başvuruların gözaltında tutulduğu sırada çekilmiş ve kimliklerinin gizlenmediği fotoğraflarını İnternet sitesinde yayınladığı bir davada (*D.H. ve diğerleri/Kuzey Makedonya*, 2023, §§ 63-65), başvuranın fotoğrafının aranan kişiler ilan panosuna asılmasının kanunla öngörülmediği bir davada (*Guiorgui Nikolaïchvili/Gürcistan*, 2009, §§ 129-131) ve yürürlükteki kural ve prosedürlerin “kanunun niteliği” gerekliliğine uymadığı bir davada (*Negru/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 29-35), polisin yakalanan veya haklarında kovuşturma yürütülen kişilerin fotoğraflarını rızaları olmaksızın basına verdiği (*Sciaccia/İtalya*, 2005, §§ 29-31; *Khoujine ve diğerleri/Rusya*, 2008, §§ 115-118; *Margari/Yunanistan*, 2023, §§ 54-60) veya televizyon ekiplerini başvuranı karakolda hukuka aykırı olarak çekmeye ve görüntüleri televizyonda yayınlamaya davet ettiği (*Toma/Romanya*, 2009, §§ 90-93; *Khmel/Rusya*, 2013, § 41) ve bir başvuranın fotoğrafının aranan kişiler ilan panosunda sergilenmesinin hukuka uygun olmadığı (*Guiorgui Nikolaïchvili/Gürcistan*, 2009, §§ 129-131) veya mevcut kural ve usullerin “hukuk kalitesi” gerekliliğini karşılamadığı (*Negru/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 29-35) durumlarda, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

63. Mahkemeye göre, suç işlediğinden şüphelenilen ancak suçlu bulunmayan bir kişinin fotoğrafının sınırsız bir süre boyunca saklanması, suçlu bulunan kişilere ait verilerin saklanmasından daha büyük bir damgalanma riski taşımaktadır (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 122; *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020, §§ 82-84). Bir Devletin bu tür kişisel verileri saklamaya karar verirken takdir yetkisini aşır aştığının belirlenmesinde belirleyici faktör, verilerin saklandığı sürenin uzunluğu değil, etkili güvencelerin uygulanıp uygulanmadığıdır (*ibid.*, § 88).

64. Artık bir bireyin fotoğrafına uygulanabilen yüz tanıma ve yüz haritalama teknolojisi giderek daha karmaşık hale gelmektedir ve ulusal mahkemeler, resmi makamlar tarafından görüntüsü çekilen bireyin özel hayatına saygı hakkına müdahale etme gerekliliğini değerlendirirken bu durumu göz önünde bulundurmalıdır (*ibid.*, §§ 67-70; ayrıca, başvuranın kimliğini tespit etmek için polisin halka açık bir Telegram kanalında yayınlanan fotoğraflardan yüz tanıma teknolojisini kullanması hakkında bk. *Glukhin/Rusya*, 2023, §§ 64-91).

65. Mahkeme, yetkili makamların, alkollü araç kullanmaktan cezaya mahkûm edilen bir kişinin DNA profili ve parmak izlerine ek olarak fotoğrafını da sınırsız bir süre boyunca saklamaya karar verdiği *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020 (§§ 97-98) davasında, başvuranın kişisel verilerinin saklanmasının, işlenen

² Ayrıca bk. *Sözleşme’nin 10. maddesi hakkında rehber - İfade özgürlüğü*, fotoğrafların gazetecilik amaçları kapsamında yayımlanmasına ilişkin başlık.

suçun ciddiyeti dikkate alınmadan ve başvurana gerçek bir yeniden incelenme imkânı sunulmadan alınan bir tedbir olarak, rekabet halindeki kamu ve özel menfaatler arasında adil bir dengeyi yansıtmadığına hükmederek, 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Devlet, hükümlülerin fotoğraflarının saklanması konusunda, DNA profillerinin saklanmasına kıyasla biraz daha geniş bir takdir yetkisine sahip olsa bile (*ibid.*, §§ 84, 96), bu daha geniş takdir yetkisi, özellikle ulusal mahkemeler tarafından uygun incelemenin yapılmaması da dâhil olmak üzere ilgili güvencelerin bulunmadığı durumlarda, bu tür verilerin saklanmasını her koşulda orantılı hale getirmek için yeterli değildir (*ibid.*, § 96).

66. Mahkeme, *P.N./Almanya*, 2020 (§§ 76-91), davasında, polis tarafından emredilen bir veri toplama olayında, daha önce hüküm giymiş bir kişi hakkında yeni bir ceza davası açılmasının ardından, bu kişinin yüz ve vücut fotoğrafları, varsa dövmeleri, parmak izleri ve avuç içi izleri gibi kimliğini tespit etmeye yarayacak unsurların alınmasının ardından, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Söz konusu müdahalenin nispeten sınırlı derecesi ve söz konusu kimlik verilerinin toplanma süresi, verilerin beş yılla sınırlı olmak üzere, koruma tedbirlerine ve bireyselleştirilmiş kontrole tabi bir iç polis veri tabanında tutulmasının başvuranın günlük yaşamı üzerindeki sınırlı etkisi göz önüne alındığında, söz konusu tedbir başvuranın özel hayatına saygı hakkına orantılı bir müdahale teşkil etmektedir.

67. Mahkeme farklı bağlamlardaki, *Reklos ve Davourlis/Yunanistan* 2009 (§§ 41-43) davasında, yeni doğmuş bir bebeğin fotoğraflarının bir klinikte çekildiği ve fotoğrafçı tarafından ebeveynlerin isteklerine aykırı olarak daha sonraki bir tarihte kullanılabilecek şekilde saklandığı gerekçesiyle; *Hájovský/Slovakya*, 2021 (§§ 46-49) davasında, başvuranın bilgisi dışında ve hile yoluyla çekilen görüntülerinin bulanıklaştırılmadan basında yayınlandığı gerekçesiyle ve *Volodina/Rusya* (no. 2), 2021, § 68, davasında, yetkili makamların bir kadını, onun adına sahte profiller oluşturan ve mahrem fotoğraflarını yayınlayan partneri tarafından tekrarlanan siber şiddetten koruyamadığı gerekçesiyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

68. Mahkeme, *Vučina/Hırvatistan* (k.k.), 2019 (§§ 34-51) davasında, bir kadın dergisinde yayınlanan bir fotoğrafın başlığında, başvuranın ismi dışında, olumsuz bir çağrışım yapmayan bir ismin yanlışlıkla yer almış olmasının, tek başına, veri sahibinin özel hayata saygı hakkına özellikle önemli bir müdahale olarak değerlendirilemeyeceği kanaatine varmıştır.

69. *Von Hannover/Almanya* (no. 2) [BD], 2012 (§§ 114-126) davasında, ulusal mahkemelerin, ünlü bir çiftin bilgileri dışında çekilmiş bir fotoğrafının yayınlanmasını yasaklamayı reddetmesi, 8. maddenin ihlalini teşkil etmemiştir; zira ulusal mahkemeler, yayıncı şirketlerin ifade özgürlüğü hakkı ile başvuranların özel hayatlarına saygı gösterilmesi hakkı arasında dikkatli bir denge kurmuştur. Mahkemeler bu dengeyi gözetirken, fotoğrafların, eşlik eden makaleler ışığında değerlendirildiğinde, genel menfaat alanına giren bir tartışmaya katkıda bulunup bulunmadığı sorusuna büyük önem vermişlerdir. Ayrıca ulusal mahkemeler, fotoğrafların çekildiği koşulları da incelemiştir.

70. Mahkeme, *Kahn/Almanya*, 2016 (§§ 63-76) davasında, Alman milli futbol takımının eski bir kalecisinin iki çocuğunun fotoğraflarının yayınlanmasına ilişkin yasağı ihlal ettiği gerekçesiyle bir yayıncının tazminat ödemesine hükmedilmemesine ilişkin olarak 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinden, bir kişinin özel hayatının etkili bir şekilde korunması için, bir yayıncının yayın yasağını ihlal ettiği için bir meblağ ödemesine hükmedilmesi, ancak bu meblağın mağdura tahakkuk etmesi halinde ve Devletin, takdir yetkisini kullanırken, zarar gören taraflara etkili olabilecek ve iddia edilen ihlaller için telafi elde etme olasılığını orantısız bir şekilde sınırladığı söylenemeyecek başka araçlar sunması koşuluyla yeterli olduğu sonucunun çıkarılamayacağını belirtmiştir (*ibid.*, § 75).

B. Verilerin korunmasının (olumsuz ve olumlu) iki yönü

71. Esasen kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olan 8. madde, Devletlere, ister kamu makamlarının kendileri isterse Devletin daha önce sorumluluklarını devrettiği özel kurumlar tarafından olsun, bir bireyin "özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine" saygı gösterilmesi hakkının kullanılmasına yönelik her türlü keyfi müdahaleden kaçınma yükümlülüğü getirmektedir. Oldukça olumsuz olan bu gerekliliğe ek olarak, Sözleşme tarafından güvence altına alınan haklara etkin bir şekilde saygı gösterilmesinin doğasında bulunan olumlu yükümlülükler de bulunabilir (*Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 108).

72. Bir kişinin kişisel verilerinin korunmasını ihlal eden bir tedbirin bir bireyden veya tamamen özel

sektörde yer alan bir kuruluştan kaynaklanması halinde, Mahkeme davayı Devletin pozitif yükümlülükleri açısından inceler (*Craxi/İtalya* (no. 2), 2003, §§ 68-76; *Köpke/Almanya* (k.k.), 2010; *Alkaya/Türkiye*, 2012, § 32; *Söderman/İsveç* [BD], 2013, § 89; *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 111; *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 111; *Buturugă/Romanya* 2020, §§ 60-63; *Volodina/Rusya* (no. 2), 2021, §§ 58-68; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022, § 111; *Tena Arregui/İspanya*, 2024, § 35). Öte yandan, böyle bir tedbirin, bir kamu kurumunun (*Copland/Birleşik Krallık*, 2007, § 39; *Libert/Fransa*, 2018, § 41; *Drelon/Fransa*, 2022, § 85; *Cherrier/Fransa*, 2024, § 57) daha önce yükümlülüklerini devrettiği bir özel kurumun kamu sektöründeki bir kuruluşundan (*Vukota-Bojić/İsviçre*, 2016, § 47) veya yasal bir yükümlülüğe uygun olarak hareket eden bir özel kurumdan (*Podchasov/Rusya*, 2024, § 52) kaynaklanması halinde, Mahkeme davayı Devletin negatif yükümlülüğü açısından inceler. Mahkeme ardından müdahalenin Sözleşme'nin 8. maddesinin 2. fıkrasının gerekliliklerine uygun olup olmadığını, yani kanunla öngörülüp öngörülmediğini, meşru bir amaç güdüp gütmeydiğini ve demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını belirlemelidir. Bu soru, bu rehberin aşağıda yer alan, **Veri koruma için üç 'test'** bölümünde daha ayrıntılı olarak incelenecektir.

73. Mahkeme, *Vukota-Bojić/İsviçre*, 2016 (§ 47) davasında, bir Devletin yükümlülüklerini özel organlara veya bireylere devrederek Sözleşme kapsamındaki sorumluluğundan kaçınamayacağını vurgulamıştır. Kişisel verilerin toplanması ve saklanması gerçekleştiren özel sigorta şirketinin, kamu sigorta programını uygulaması ve iç hukuk kapsamında bir kamu otoritesi olarak kabul edilmesi sebebiyle, bu şekilde değerlendirilmeli ve eylemleri davalı Devlete isnat edilmelidir (*ibid.*, § 47).

74. Mahkeme, *Libert/Fransa*, 2018 (§§ 37-41) davasında, Hükümetin, iş bilgisayarında kayıtlı kişisel dosyaları açmakla suçlanan başvuranın, işvereni olan Demiryolları Ulusal Şirketinin (SNCF) 8. maddenin amaçları doğrultusunda bir “kamu makamı” olarak kabul edilemeyeceği yönündeki itirazını reddetmiştir. Çalışanları kendisiyle özel hukuk ilişkisi içinde olsa da, böyle bir şirket kamu hukukuna tabi bir tüzel kişidir, Devletin himayesi altındadır ve yönetim kadrosu Devlet tarafından atanır, zımni bir Devlet garantisinden yararlanır.

75. Mahkeme, bir üniversite çalışanının telefon görüşmelerinin, e-postalarının ve İnternet bağlantılarının izlenmesine ilişkin olarak, ileri sürülen sorunun, Devletin ilgili kişinin özel hayatını ve yazışmalarını ihlal etmeme konusundaki negatif yükümlülüğüyle ilgili olduğu; zira üniversitenin, eylemleri Devletin Sözleşme kapsamındaki sorumluluğunu ilgilendiren bir kamu yükseköğretim kurumu olduğu kanaatine varmıştır (*Copland/Birleşik Krallık*, 2007, § 39).

76. *Liebscher/Avusturya*, 2021, davasında başvuran, çiftin mal varlığındaki payının eski eşine devredilmesini sağlamak için boşanma anlaşmasının tamamını (sadece bir özetini değil) sunması gerektiğinden şikâyetçi olmuştur. Boşanma anlaşmasında, çiftin reşit olmayan çocuklarının ve başvuranın eski eşinin isimleri ve ikamet yerleri, nafaka miktarı ve çocukların velayet düzenlemeleri, çiftin mallarının (mobilyalar) paylaşımı ve başvuranın gelir ve varlıklarının bir listesi belirtilmiştir. Gayrimenkullerin mülkiyetinin devri ve dolayısıyla boşanma anlaşması da dâhil olmak üzere ilgili bütün belgelerin kamuya açık bir tapu siciline kaydedilmesi ve dolayısıyla kısıtlama olmaksızın herkesin erişimine açık olması gerekirdi. Mahkeme davaya, Devletin, özellikle düzenleyici bir çerçeve oluşturarak ve uygun olduğu hallerde özel tedbirler uygulayarak, özel hayatın gizliliğine saygı gösterilmesini sağlayacak tedbirler alma yönündeki pozitif yükümlülüğü açısından yaklaşmıştır (*ibid.*, §§ 60-61).

77. Devletin Sözleşme kapsamındaki pozitif ve negatif yükümlülükleri arasındaki ayrım çizgisi kesin bir tanımlamaya elverişli olmasa da, uygulanabilir ilkeler yine de karşılaştırılabilir niteliktedir. Her iki durumda da, Devletin her hâlükârda takdir yetkisine sahip olması sebebiyle, genel menfaat ile bireyin menfaatleri arasında adil bir denge kurulmalıdır (*Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 112; *Tena Arregui/İspanya*, 2024, § 32).

78. Mahkeme, kişisel verilerin korunması konusunu gündeme getiren şu durumlarda, yetkililerin takdir yetkisinin daha geniş olduğuna karar vermiştir: Avrupa Konseyi Üye Devletleri arasında, söz konusu menfaatin önemi veya bu menfaati korumanın en iyi yolu konusunda görüş birliği bulunmaması halinde (*Odièvre/Fransa* [BD], 2003, § 47; *Breyer/Almanya*, 2020, § 108; *Gauvin-Fournis ve Silliau/Fransa*, 2023, § 111); tamamen finansal olan söz konusu verilerin başvuranın kimliğiyle yakından bağlantılı olmadığı durumlarda (*G.S.B./İsviçre*, 2015, § 93); ve son olarak, ulusal güvenlik alanında (*Leander/İsveç*, 1987, § 59). Öte yandan, ulusal makamlara tanınan takdir yetkisinin, örneğin kişisel verilerin erişim ve yayılmasını önemli ölçüde kolaylaştıran otomatik işlemeye tabi olduğu durumlarda daha dar olduğu kabul edilmiştir,

zira bu türden bir işleme, kişinin itibarına zarar verebilir ve günlük hayatını zorlaştırabilir (*Khelili/İsviçre*, 2011, §§ 64, 70). Aynı durum, hassas veri kategorilerinin, özellikle de bireyin genetik mirasını yansıtan ve hem birey hem de ailesi için büyük önem taşıyan DNA verilerinin korunması için de geçerlidir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 102-103).

79. Sözleşme tarafından güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin etkili bir şekilde korunmasını sağlamaya yönelik pozitif yükümlülükler, örneğin, bir bireye aşağıdaki hususları sunulmasını içerebilir: Devletin eski gizli servisleri tarafından kendisi hakkında sistematik olarak saklanan, uzak geçmişine ilişkin bilgilere makul bir süre içinde erişim (*Haralambie/Romanya*, 2009, § 79; *Jarnea/Romanya*, 2011, § 50; *Joanna Szulc/Polonya*, 2012, § 87); bir bireyin gerçek kimliğini keşfetmek için (*Odièvre /Fransa* [BD], 2003, § 42; *Gauvin-Fournis ve Silliau/Fransa*, 2023, § 110) veya maruz kaldıkları sağlık risklerini tespit etmek için (*Guerra ve diğerleri/İtalya*, 1998, § 60; *McGinley ve Egan/Birleşik Krallık*, 1998, § 101; *Roche/Birleşik Krallık* [BD], 2005, § 162) çocukluğunu ve büyüdüğü yıllarını öğrenmek ve anlamak amacıyla, kamu makamları tarafından toplanan ve saklanan “ilgili ve uygun tüm bilgilere” erişmesini sağlayan “etkili ve erişilebilir bir prosedür” (*Gaskin/Birleşik Krallık*, 1989, § 49).

80. Buna karşın, Mahkeme, yetkililer tarafından bir kişi hakkında toplanan ulusal güvenlik açısından hassas bilgiler bağlamında ulusal makamlara bu tür pozitif yükümlülükler yüklenemeyeceğine karar vermiştir (*Leander/İsveç*, 1987, § 51).

81. Mahkeme, okul binasında meydana gelen bir silahlı saldırı ile ilgili *Kotilainen ve diğerleri/Finlandiya*, 2020 (§ 83) davasında, yetkili makamların başvuruların yakınlarının yaşamını korumaya yönelik pozitif yükümlülüğünün, 2. maddenin maddi yönü kapsamında, polisin, ateş açılmadan önce, failin akıl sağlığına ilişkin verileri doğrulamak amacıyla tıbbi ve askeri kayıtlarını elde etme yükümlülüğünü kapsamadığı kanaatine varmıştır. Mahkemeye göre, polisin bir bireyin tıbbi verilerine erişimi rutin bir mesele olamaz ve gereklilik ve gerekçelendirmeye ilişkin özel gerekliliklere tabi olmalıdır.

82. Kişisel veriler konusunun gündeme geldiği belirli durumlarda, özellikle de bireyler arası ciddi eylemler söz konusu olduğunda, Sözleşme tarafından güvence altına alınan haklardan etkili bir şekilde yararlanılması, Devletin söz konusu hakkı korumak için yasal bir çerçeve benimsemesini gerektirir. Mahkeme, *Söderman/İsveç* [BD], 2013 (§§ 86-117) davasında, bir çocuğun bilgisi dışında çıplak olarak filme alınması veya fotoğrafının çekilmesi gibi münferit eylemleri suç sayan açık yasal hükümlerin bulunmadığı ve olayların meydana geldiği dönemde diğer cezai hükümlerde bulunan boşluklar ve medeni nitelikli başvuru yollarının etkisizliği dikkate alındığında, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*ibid.*, §§ 108-114). Yine *K.U./Finlandiya*, 2008 (§§ 49-50) davasında, yetkili makamların bir İnternet servis sağlayıcısını, bir arkadaşlık sitesinde reşit olmayan bir kişi hakkında uygunsuz mesaj yayınladığı için aranan bir kişinin kimliğini ifşa etmeye zorunlu tutmasına ve böylece bu bağlamda korunması gereken çeşitli menfaatleri uzlaştırmaya imkân veren yasal bir dayanağın bulunmaması, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlalinin tespit edilmesine yol açmıştır. *Khadija Ismayilova/Azerbaycan*, 2019 (§§ 105-132) davası ise, bir gazetecinin evinde gizlice video kaydına alınması ve bu videoların kamuoyuna yayınlanmasıyla ilgilidir. Bu davada, söz konusu eylemler ceza hukuku kapsamında cezalandırılabilir nitelikteydi ve aslında bir ceza soruşturması açılmıştı. Ancak Mahkeme, yetkili makamların, başvuranın özel hayatına yönelik çok ciddi müdahaleye ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürüterek, başvuranın özel hayatının yeterli düzeyde korunmasını sağlama yönündeki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediklerini tespit etmiştir (*ibid.*, §§ 119-131). *Volodina/Rusya (no. 2)*, 2021, § 68, davasında, başvuran, yetkili makamları, kendisi adına sahte profiller oluşturan, mahrem fotoğraflarını yayınlayan, hareketlerini takip eden ve sosyal medya aracılığıyla ölüm tehditleri gönderen erkek arkadaşının tekrarlanan siber şiddetinden kendisini korumayamamakla suçlamaktadır. Mahkeme, özellikle, yetkili makamların başvuranın partnerini kovuşturmak için yasal araçlara sahip olmalarına rağmen, etkili bir soruşturma yürütmediklerini ve başvurunu korumak için ne yapılabileceğini ve ne yapılması gerektiğini hiçbir zaman düşünmediklerini tespit etmiştir. Dolayısıyla yetkili makamlar, başvurunu ciddi kötüye kullanımlardan koruma görevlerini yerine getirmemişlerdir.

83. Çalışanların işyerinde video ile izlenmesi gibi daha az ciddi, bireyler arası eylemler için, Devletler video izlemeye veya çalışanların yazışmalarının ve iş dışı iletişimlerinin izlenmesine ilişkin (*Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 119) özel mevzuat kabul edip etmemeyi seçebilirler (*López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 113; *Köpke/Almanya* (k.k.), 2010). Bununla birlikte, bir işveren tarafından çalışanların özel hayata veya haberleşmeye saygı hakkını etkileyen izleme tedbirlerinin alınmasının orantılı

olmasını ve istismara karşı yeterli ve uygun güvenceler içermesini sağlamak ulusal mahkemelerin görevidir (*Köpke/Almanya* (k.k.), 2010; *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 120; *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 116; ayrıca bir siyasi partinin üyelerinin elektronik yazışmalarını izlemesi bağlamında bk. *Tena Arregui/İspanya*, 2024, § 38).

84. Kişisel verilerin ifşa edilmesiyle ilgili diğer davalarda Mahkeme, Devletin, ister şahıslar ister yetkili makamlar tarafından olsun, 8. maddenin ihlal edildiği iddialarını soruşturma konusundaki pozitif yükümlülüğünü onaylamıştır. Yine bir siyasetçinin yolsuzlukla ilgili ceza davası kapsamında dinlenen telefon konuşmalarının dökümlerinin mahkemede okunması ve ardından basına ifşa edilmesiyle ilgili *Craxi/İtalya* (no. 2), 2003 (§§ 68-76) davasında, Mahkeme, yetkili makamların bu tür özel görüşmelerin kamusal alanda ifşa edilmesini önleme konusunda pozitif bir yükümlülüğü olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, ifşaatın savcının bir eyleminin doğrudan sonucu değil, mahkeme kayıtlarındaki bir arızanın sonucu olması sebebiyle, yetkili makamların, uygun güvenceleri yürürlüğe koyarak ve etkili bir soruşturma yürüterek başvuranın haklarının etkili bir şekilde korunmasını sağlamak için gerekli adımları atmaması nedeniyle 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

85. Mahkeme, *Alkaya/Türkiye*, 2012 (§§ 30-40) davasında, açık adresi bir basın kuruluşu tarafından yayınlanan ünlü bir aktrisin kişisel verilerine yerel mahkemeler tarafından sağlanan ve yetersiz olduğu düşünülen korumanın derecesini sorgulamıştır. Gazetenin başvuranın ev adresini ifşa etmeye karar vermesine neden olan genel menfaat gerekçelerine ışık tutabilecek herhangi bir kanıt bulamayan Mahkeme, ulusal mahkemelerin, ev adresinin basında yayınlanmasının başvuranın hayatı üzerindeki etkilerini dikkate almadıklarını gözlemlemiştir. Mahkemeye göre, mahkemelerin söz konusu menfaatleri değerlendirmedeki bu başarısızlığının, Devletin 8. madde kapsamındaki pozitif yükümlülüklerine uyduğu şeklinde değerlendirilemez.

86. Mahkeme, aile içi şiddet kapsamında, başvuranın eski kocasının, Facebook hesabı da dâhil olmak üzere elektronik hesaplarına uygunsuz bir şekilde eriştiği ve özel konuşmalarının, belgelerinin ve fotoğraflarının kopyalarını aldığı *Buturugă/Romanya* 2020 (§§ 73-78) davasında, yetkili makamların, başvuranın yazışmalarının gizliliğinin ihlal edilmesini soruşturma yükümlülüğü altında olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, siber şiddetin, mağdurun bilgisayarına izinsiz girilmesi ve mahrem veriler de dâhil olmak üzere veri ve görüntülerin alınması, paylaşılması ve manipüle edilmesi de dâhil olmak üzere çeşitli şekillerde ortaya çıkabilen kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin bir yönü olarak kabul ederek, Mahkeme, ulusal makamlar aile içi şiddet eylemlerini soruştururken, eşin yazışmalarının izlenmesi, bunlara erişilmesi veya bunların korunması gibi eylemlerin dikkate alınabileceğini kabul etmiştir. Bu türden yazışma ihlali iddiaları, aile içi şiddet olgusunun bütün biçimlerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılabilmesi için yetkililer tarafından derinlemesine bir inceleme yapılmasını gerektirmektedir (*ibid.*, §§ 76-77). Mevcut davada böyle bir inceleme yapılmamıştır ve Mahkeme 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (ayrıca benzer bağlamda *Volodina/Rusya* (no. 2), 2021, §§ 48-68).

C. Verilerin korunması alanında yapılan üç “test”

87. Sözleşme’nin 8. maddesinin 2. fıkrası, Korunan hakkın kullanılmasına hangi koşullar altında müdahale edilebileceğini; bu müdahalenin “kanunla öngörülmüş” olması gerektiğini, “meşru bir amaç” gütmesi ve “demokratik bir toplumda gerekli” olması gerektiğini belirtmektedir.

1. Müdahalenin yasaya uygunluğu

88. Bir dizi davada Mahkeme, 108 No.lu Sözleşme’nin 5. maddesinde yer alan otomatik işleme tabi tutulan kişisel verilerin adil ve hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş ve işlenmiş olması gerekliliğine uyulup uyulmadığını değerlendirmiştir. Bazı davalarda Mahkeme, sadece yalnızca ulusal düzeyde, ihlal etmesi muhtemel tedbirlere izin verecek yasal bir dayanağın bulunmamasına dayanarak, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Taylor-Sabori/Birleşik Krallık*, 2002, §§ 17-19; *Radu/Moldova*, 2014, § 31; *Mockutė/Litvanya*, 2018, §§ 103-104; *M.D. ve diğerleri/İspanya*, 2022, §§ 61-64; *Kaczmarek/Polonya* 2024, §§ 74-80).

89. Özellikle *Mockutė/Litvanya*, 2018 (§§ 103-104) davasında, Mahkeme, Hükümetin veya ulusal mahkemelerin, psikiyatri hastanesinin, yetişkin başvuranın sağlığıyla ilgili bilgileri annesine ve varsa

gazetecilere ifşa etmesine dayanak gösterilebilecek herhangi bir yasal hüküm belirtmediklerini tespit etmiştir. Başvuran, cep mesajı taşıyan bir kuryenin bir “klonu” aracılığıyla polis gözetimine tabi tutulduğu *Taylor-Sabori/Birleşik Krallık* 2002 (§§ 17-19) davasında, iç hukukta, özel bir telekomünikasyon sistemi tarafından iletilen iletişimin dinlenmesini düzenleyen hükümler bulunmamaktaydı. *Radu/Moldova Cumhuriyeti*, 2014 (§ 31) davasında, başvuranın hamileliği, sağlık durumu ve işvereninden gördüğü tedaviye ilişkin tıbbi bilgilerin bir devlet hastanesi tarafından yayılması da “kanunla öngörülmemiştir”. *M.D. ve diğerleri/İspanya*, 2022 (§§ 61-64) davasında, Polis, Katalonya’da görev yapan ve hukuki açıdan Katalan halkının “karar verme hakkını” kullanmasına izin verilmesinden yana olduklarını beyan eden bir manifestoyu imzalayan hâkim ve savcılar hakkında bir rapor hazırlamıştır. Söz konusu raporda kişisel veriler, fotoğraflar, mesleki bilgiler ve ilgili bazı kişilerin siyasi görüşleri de açıklanmıştır. Mahkeme, polis tarafından bu türden bir rapor yazılmasının, kanunla öngörülmediğini ve kamu makamlarının, kişisel nitelikli verilerin toplandıkları amaca uygun şekilde kullanmamış olmaları sebebiyle, cezai açıdan kınanacak herhangi bir eylemde bulunmamış kişilerle ilgili hazırlanan bu raporun, yalnızca varlığının bile Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiği anlamına geldiğini tespit etmiştir. Mahkeme, *Kaczmarek/Polonya* 2024 (§§ 74-80) davasında, başvuranın telefon görüşmesinin kaydının bir basın toplantısında ifşa edilmesi üzerine, Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun, esas olarak dosyanın incelenmesi ve soruşturma sırasında kopyaların alınmasıyla ilgili olan ilgili hükmünün, bu tür bir ifşa için uygun bir yasal dayanak olarak kabul edilemeyeceği kanaatine varmıştır.

90. Mahkeme, başka davalarda da, kişisel verileri koruması gereken ulusal kanuna erişilemediği veya kanunun gizli olduğu gerekçesiyle (*Vasil Vasilev/Bulgaristan*, 2021, §§ 169-170; *Nuh Uzun ve diğerleri/Türkiye*, 2022, §§ 80-99) veya yeterince açık ve öngörülebilir olmadığı gerekçesiyle (*Vukota-Bojić/İsviçre*, 2016 ; *Ben Faiza/Fransa*, 2018, §§ 58- 61; *Benedik/Slovenya*, 2018; *Rotaru/Romanya* [BD], 2000; *Zoltán Varga/Slovakya*, 2021, § 162; *Haščák/Slovakya*, 2022, §§ 94-95; *Kaczmarek/Polonya*, 2024, §§ 93-96), 8. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Mahkeme yine *Nuh Uzun ve diğerleri/Türkiye*, 2022, §§ 80-99, davasında, Adalet Bakanlığı tarafından doğrudan ve özel olarak savcılık ve cezaevi yetkililerine iletilen talimatlar doğrultusunda, tutukluların yazışmalarının tarandığını ve Ulusal Yargı Ağı bilgisayar sistemine kaydedildiğini, ancak genel olarak kamunun veya özel olarak başvuranların erişimine açılmadığını tespit etmiştir. *Vukota-Bojić/İsviçre*, 2016 (§§ 71-77) davasında, başvuranın bir trafik kazasının ardından sigorta şirketi tarafından maruz bırakıldığı gizli gözetimin dayandığı hükümler, kamu makamı olarak hareket eden sigorta şirketlerine sigortalı bir kişinin gizli gözetimini düzenleme konusunda verilen takdir yetkisinin kapsamını ve kullanılma şeklini yeterli açıklıkta ortaya koymamıştır. Romanya istihbarat birimleri tarafından tutulan dosyalarda saklanan kişisel verilerle ilgili *Rotaru/Romanya* [BD], 2000 (§§ 57-62) davasında, ulusal hukuk, işlenebilecek bilgi türlerini, haklarında izleme tedbirleri alınabilecek kişi kategorilerini, bu tür tedbirlerin alınabileceği koşulları veya izlenecek prosedürü tanımlamamıştır. Mahkeme, *Benedik/Slovenya*, 2018 (§ 132) davasında, polis tarafından dinamik IP adresiyle ilişkili abone verilerini elde etmek için kullanılan yasal hükümlerin bazılarının, belirsiz olduğunu ve keyfi müdahalelere karşı hiçbir koruma sağlamadığını; olası kötüye kullanımlara karşı güvenceler veya ilgili polis yetkililerinin bağımsız denetimi içermediğini tespit etmiştir. Aynı şekilde *Kaczmarek/Polonya*, 2024 (§§ 93-96) davasında, başvuranın konu olmadığı bir güvenlik operasyonu sırasında yapılan gözetim sırasında başvuranla ilgili toplanan materyallerin yetkililer tarafından alıkonulması, açıklıktan yoksun ve hiçbir usuli güvence sunmayan yasal hükümlere dayandırılmıştır ve bu olay sonucunda, başvuran söz konusu unsurların imha edilmesini sağlayamamıştır.

91. Buna karşın, diğer bazı davalarda Mahkeme, ulusal hükümlerin açık ve öngörülebilir olduğunu ve olası suiistimallere karşı yeterli güvenceler içerdiğini tespit ettikten sonra 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, § 154; *Ben Faiza/Fransa*, 2018, § 75). *Ben Faiza/Fransa*, 2018 (§§ 70- 76) davasında, başvuranın cep telefonu operatöründen iletişiminin içeriğiyle ilgili olmayan kişisel verilerini elde etmek için kullanılan adli talep “kanunla öngörülmüştür”. Bu tür tedbirlerin, Cumhuriyet Savcısı tarafından önceden iznine tabi tutulması, yargı denetimine tabi olması ve elde edilen bilgilerin hukuka aykırılık durumunda bertaraf edilebilmesi sebebiyle, iç mevzuat tarafından yetkilendirilmiş ve düzenlenmiştir ve keyfilığe karşı güvenceler içermektedir (*ibid.*, § 73).

92. Mahkeme, Kişisel Verilerin Korunması Komisyonunun vergi bilgilerinin büyük ölçekte yayınlanmasını yasaklayan ve mahkemeler tarafından onaylanan bir kararıyla ilgili olarak, *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017 (§ 154), davasında da benzer bir sonuca varmıştır. İlgili veri koruma

mevzuatının lafzı ve Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) tarafından Finlandiya mahkemelerine verilen yorumlayıcı rehberliğin ardından bu hükümlerin uygulanma şekli, yeterince öngörülebilirdi. Söz konusu davanın Kişisel Veriler Kanunu bakımından türünün ilk örneği olması ve Yüksek İdare Mahkemesinin AB hukuku kapsamındaki bir derogasyonu yorumlarken ABAD'dan rehberlik istemiş olması, bu derogasyonun ulusal mahkemeler tarafından yorumlanmasını ve uygulanmasını keyfi veya öngörülemez hale getirmemiştir (*ibid.*, § 150). Başvuran şirketlerin medya teşebbüsleri olmaları sebebiyle, bu sıfatla, verilerin geniş çaplı toplanması ve yayılmasının Finlandiya hukuku veya Avrupa Birliği kuralları kapsamında 'yalnızca' gazetecilik amacıyla gerçekleştirilen veri işleme olarak kabul edilemeyeceğinin farkında olmaları gerekirdi (*ibid.*, § 151).

93. Son olarak, Mahkeme, başka davalarda, bir müdahalenin “kanunla öngörülmüş” olması şartı, “demokratik bir toplumda gerekli” olması şartıyla o kadar yakından ilişkilidir ki, bu şartların birlikte ele alınması gerektiğine hükmetmiştir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 99; *Kvasnica/Slovakya* 2009, § 84; *Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010, § 155; *Glukhin/Rusya*, 2023, § 78).

94. Mahkeme, iletişimin dinlenmesi gibi gizli izleme tedbirleri bağlamında, “öngörülebilirliğin” diğer birçok alanda olduğu gibi aynı şekilde anlaşılamayacağına karar vermiştir. Mahkemeye göre, öngörülebilirlik, bir bireyin, davranışlarını buna göre uyarlayabilmesi için, yetkililerin bu tür bir tedbire ne zaman başvurabileceklerini öngörebilmesi gerektiği anlamına gelmez (*Adomaitis/Litavanya* 2022, § 83; ayrıca aynı ilkelerin, özel bir kişi tarafından gizli kamera kullanılarak yapılan kayıtlar bağlamında da uygulandığı *Sârbu/Romanya*, 2023, § 51). Bununla birlikte, yürütme yetkisinin gizli olarak kullanıldığı durumlarda keyfilik riski açıkça görüldüğünden, gizli izleme tedbirlerinin açık ve ayrıntılı kurallara tabi olması esastır; özellikle de kullanılabilecek teknik prosedürler sürekli olarak geliştirildiğinden, gizli izleme tedbirlerinin açık ve ayrıntılı kurallara tabi olması önemlidir. İç hukuk, kamu makamlarının hangi durumlarda ve hangi koşullar altında bu tür tedbirlere başvurma hakkına sahip olduğunu uygun bir şekilde herkese gösterecek kadar açık olmalıdır (*Malone/Birleşik Krallık*, 1984, § 67; *Leander/İsveç*, 1987, § 51; *Valenzuela Contreras/İspanya*, 1998, § 46; *Weber ve Saravia/Almanya* (k.k.), 2006, § 93; *Avrupa Entegrasyonu ve İnsan Hakları Derneği ve Ekimdjiev/Bulgaristan*, 2007, § 75; *Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015, § 229). Buna ek olarak, kanun, yetkili makamlara tanınan takdir yetkisinin kapsamını ve kullanılma şeklini, bireye keyfiliğe karşı yeterli koruma sağlamak için yeterli açıklıkta tanımlamalıdır (*Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015, § 230).

95. Mahkeme, ceza soruşturmalarında iletişimin dinlenmesine ilişkin içtihatlarında, yetkinin kötüye kullanılmasını önlemek için, kanunun en azından aşağıdaki altı unsuru belirlemesi gerektiğini tespit etmiştir: dinleme kararına neden olabilecek suçların niteliği; iletişimlari dinlenebilecek kişi kategorilerinin tanımı; tedbirin süresine ilişkin sınır; toplanan verilerin incelenmesi, kullanılması ve saklanmasıyla ilgili izlenecek usul; verilerin diğer taraflara iletilmesinde alınacak tedbirler ve dinlenen verilerin hangi durumlarda silinebileceği veya imha edilmesi gerektiği (*Huvig/Fransa*, 1990, § 34; *Valenzuela Contreras/İspanya*, 1998, § 46; *Weber ve Saravia/Almanya* (k.k.), 2006, § 95; *Avrupa Entegrasyonu ve İnsan Hakları Derneği ve Ekimdjiev/Bulgaristan*, 2007, § 76). Mahkeme, *Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015 (§ 238) kararında, bu aynı asgari güvencelerin, dinlemenin ulusal güvenlik nedeniyle yapıldığı durumlarda da geçerli olduğunu teyit etmiştir; bununla birlikte, söz konusu kanunun 8. maddeye aykırı olup olmadığını belirlemek için, Mahkeme aşağıdaki faktörleri de dikkate almıştır: gizli izleme tedbirlerinin uygulanmasının izlenmesine yönelik düzenlemeler, bir bildirim mekanizmasının olası varlığı ve iç hukuk kapsamında mevcut olan başvuru yolları³.

96. Yetkili makamlar tarafından toplanan ve suçun önlenmesi veya suçla mücadele amacıyla veri tabanlarında saklanan kişisel veriler bağlamında, Mahkeme, bu tür tedbirlerin kapsamını ve uygulanmasını düzenleyen ve özellikle süre, depolama, kullanım, üçüncü tarafların erişimi, verilerin bütünlüğünün ve gizliliğinin korunmasına yönelik prosedürler ve bunların imha edilmesine yönelik prosedürlerle ilgili asgari gereklilikleri belirleyen açık ve ayrıntılı kurallar koymanın, başvuranlara istismar ve keyfilik risklerine karşı yeterli güvenceler sağlamak için gerekli olduğunu belirtmiştir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 99, 103; *Nuh Uzun ve diğerleri/Türkiye*, 2022, § 86). Mahkeme, iç hukukun yerel makamlara tanınan takdir yetkisinin kapsamını ve kullanılma şeklini yeterli açıklıkta tanımlamadığı durumlarda 8. maddenin

³ Ayrıca iletişimin dinlenmesi, telefon dinleme ve gizli izleme operasyonları ile ilgili olarak kanunun öngörülebilir olması gerektiği konusunda bk. [Sözleşme'nin 8. Maddesi Hakkında Rehber – Özel hayata ve aile hayatına saygı](#).

ihlal edildiğine karar vermiştir (*Shimovolos/Rusya* (k.k.), 2011, § 69; *Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan*, 2011, § 33; *Negru/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, § 34). *Shimovolos/Rusya* (k.k.), 2011 (§ 70) davasında, bir insan hakları aktivistinin kişisel verilerini ve hareketlerini kaydeden gizli bir izleme veri tabanının oluşturulması ve güncellenmesinin yanı sıra çalışma usulleri, hiçbir zaman yayınlanmamış veya başka bir şekilde kamuya açık hale getirilmemiş bir bakanlık emri ile yönetilmiştir. *Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan*, 2011 (§ 33) davasında, bir kişinin polis kayıtlarına “suçlu” olarak kaydedilmesi, olayların meydana geldiği tarihte kamuya açık olmayan, gizli nitelikte olan ve daha sonra gizliliği kaldırılana kadar İçişleri Bakanlığının iç kullanımı için saklı tutulan bir talimata dayanmaktaydı. *Negru/Moldova Cumhuriyeti* 2023 (§ 24) davasında, başvuran aranan kişiler listesinde yer almış ve bu durum da kişisel verilerinin ulusal düzeyde suçları, ceza davalarını ve suçluları listeleyen otomatik ve entegre bilgi sisteminde işlendiği anlamına gelmiştir, ve fotoğrafı, Mahkemenin sınırsız yetkiye sahip olduğuna hükmettiği bir takdir yetkisine sahip olan bir Cumhuriyet Savcısı tarafından şeffaf olmayan bir prosedürle alınan bir kararın ardından bir polis karakolunun ilan panosuna asılmıştır.

97. *Catt/Birleşik Krallık*, 2019 (§§ 97, 106) davasında, Mahkeme, iç hukukta çok muğlak bir şekilde tanımlanan kavramlar tarafından teşvik edilen kişisel verilerin toplanması ve saklanması konusunda yetkili makamların muğlak bir yaklaşım sergilemesinin tehlikesine dikkat çekmiştir.

98. Yüz tanıma teknolojisinin uygulanması bağlamında Mahkeme, “hukukun kalitesi” gerekliliğine uymak için, tedbirlerin kapsamını ve uygulanmasını düzenleyen ayrıntılı kuralların yanı sıra kötüye kullanma ve keyfilik riskine karşı sağlam güvencelerin bulunmasının şart olduğunu ve yüz tanıma teknolojisi gerçek zamanlı olarak kullanıldığında güvence ihtiyacının daha da arttığını belirtmiştir (*Glukhin/Rusya*, 2023, § 82). Bu teknolojinin kullanımını ilk kez incelediği söz konusu davada, Mahkeme, ilgili hükümlerin çok geniş bir şekilde ifade edilmiş ve söz konusu verilerin her türlü yasal işlemde işlenmesine izin veriyor gibi görünüyor olması sebebiyle, yüz tanıma teknolojisinin kullanılması da dâhil olmak üzere kişisel biyometrik verilerin “adaletin sağlanmasıyla bağlantılı olarak” işlenmesine izin veren söz konusu yasal hükümlerin “yasanın niteliği” şartına uyup uymadığı konusunda ciddi şüpheleri olduğunu ifade etmiştir. Mahkeme, iç hukukta, yüz tanıma teknolojisinin kullanılabileceği durumların niteliği, hangi amaçlarla kullanılabileceği, hedef alınabilecek kişi kategorileri veya hassas kişisel verilerin işlenmesine ilişkin herhangi bir kısıtlama bulunmadığını gözlemlemiştir. Mahkeme ayrıca, yüz tanıma teknolojisinin kullanımının herhangi bir usul güvencesi - yetkilendirme prosedürleri, elde edilen verilerin incelenmesi, kullanılması ve saklanması için izlenecek prosedürler, izleme mekanizmaları veya mevcut telafi yolları - ile çevrili olmadığını tespit etmiştir (*ibid.*, § 83).

2. Müdahalenin meşruluğu

99. Mahkeme birçok davada, 108 No.lu Sözleşme’nin 5. maddesinde yer alan, otomatik işleme tabi tutulan kişisel verilerin belirli ve meşru amaçlar için toplanmış veya kaydedilmiş olması gerektiğine dair şartın yerine getirilip getirilmediğini incelemiştir. Bu davalarda, Sözleşme’nin 8. maddesinin 2. fıkrası ile korunan hakların kullanılmasına müdahaleyi haklı çıkarabilecek meşru amaçların incelenmesi oldukça kısadır. Bu amaçlar ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin ve ülkenin ekonomik refahının korunması, düzensizliğin veya suçun önlenmesi, sağlık veya ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasıdır. Mahkeme genellikle Hükümet tarafından ileri sürülen bu meşru amaçlardan bir veya daha fazlasının bulunduğunu onaylamaktadır.

100. Mahkeme, örneğin, bireylerin özel hayatına ilişkin verilerin gizli bir polis sicilinde saklanması ve daha sonra bu verilerin ulusal güvenlik açısından önem taşıyan görevler için adayların incelenmesinde kullanılmasının, 8. maddenin amaçları doğrultusunda meşru bir amaç, yani ulusal güvenliğin korunması amacını güttüğü görüşünü benimsemiştir (*Leander/İsviçre* 1987, § 49). Bir savcının, bir terörist hareketin sorumluluğunu üstlendiği birkaç cinayete teşebbüs eylemiyle ilgili bir soruşturma için ve başka bombalı saldırıları önlemek amacıyla başvuranın GPS ile izlenmesini emretmesi, Mahkemeye göre ulusal güvenlik ve kamu güvenliği, suçun önlenmesi ve mağdurların haklarının korunması menfaatine yürütülmüştür (*Uzun/Almanya*, 2010, § 77).

101. Mahkeme ayrıca, bankacılık verilerinin ikili bir anlaşma kapsamında başka bir Devletin yetkililerine iletilmesinin, ülkenin ekonomik refahının korunmasına hizmet ettiği için meşru bir amaç güttüğüne karar vermiştir (*G.S.B./İsviçre*, 2015, § 83). Bankacılık sektörünün davalı Devlet için büyük önem taşıyan bir ekonomik alan olduğu göz önünde bulundurulduğunda, İsviçre Hükümetinin bir banka (“İsviçre

ekonomisinde çok sayıda kişiyi istihdam eden önemli bir oyuncu” olarak tanımlanmaktadır) ile ABD vergi makamları arasındaki ihtilafı çözmek için gösterdiği topyekûn çabanın bir parçasını oluşturan söz konusu tedbir, geçerli bir şekilde ülkenin ekonomik refahını korumaya yönelik olarak değerlendirilebilir (*ibid.*, § 83).

102. Doping mücadelede adalet ve fırsat eşitliğinin temel olduğu uluslararası belgelere atıfta bulunan Mahkeme, sağlığın ve ahlakın korunmasının, sporda doping mücadele ihtiyacını göz önünde bulundurarak, sporcuların nerede olduğunu tespit etme yükümlülüğünü haklı çıkardığına karar vermiştir (*Fédération nationale des associations et syndicats de sportifs (FNASS) ve diğerleri/Fransa*, 2018, §§ 164-166). Mahkemeye göre, sporda eşit ve anlamlı rekabeti sağlama çabaları bağlamında Hükümet'in “ahlak” olarak tanımladığı şey, aynı zamanda “başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması” meşru amacıyla da bağlantılıdır; çünkü diğer sporculara karşı avantaj elde etmek için doping maddelerinin kullanılması, amatör sporcuları ve özellikle de gençleri, performanslarını artırmak için aynı şeyi yapmaya tehlikeli bir şekilde teşvik etmekte ve seyircileri beklemeye hakları olan adil rekabetten mahrum bırakmaktadır (*ibid.*, § 166).

103. Mahkeme, *Ben Faiza/Fransa*, 2018 (§ 77) davasında, bir mobil telefon servis sağlayıcısından başvuranla ilgili, aramaların içeriğiyle ilgili olmayan kişisel bilgileri elde etmek için kullanılan bir mahkeme kararının, organize bir çete içinde uyuşturucu ithalatı, suç komplosu ve kara para aklama ile ilgili cezai kovuşturmalar bağlamında gerçeği ortaya çıkarmayı amaçladığı kanaatine varmıştır. Dolayısıyla bu tedbir, kamu düzeninin korunması, ceza gerektiren suçların önlenmesi ve kamu sağlığının korunması meşru amaçlarını izlemiştir.

104. Mahkeme *Adomaitis/Litvanya*, 2022 (§ 84) davasında, -yolsuzluk yapmakla suçlanan bir cezaevi müdürü olan- başvuranın telefon görüşmelerinin dinlenmesinin, bu bilgilerin saklanması ve nihayetinde görevden alınmasına neden olan disiplin soruşturmasında ifşa edilmesinin, yolsuzluk niteliğindeki eylemleri önlemeyi ve kamu hizmetinin şeffaflığını ve açıklığını güvence altına almayı amaçladığı ve dolayısıyla düzensizliğin veya suçun önlenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi meşru amaçlar güttüğü sonucuna varmıştır. Benzer tespitler, Mahkeme tarafından, özel bir kişi tarafından yapılan konuşmaların gizli bir şekilde filme alınması ve daha sonra yetkili makamlar tarafından başvuruları yolsuzluktan suçlu bulmak için delil olarak kullanılması konusunda da yapılmıştır (*Sârbu/Romanya*, 2023, § 54).

105. *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019 (§ 118, 123) davasında, işverenin, şirket mallarının korunmasını ve sorunsuz çalışmasını sağlamak amacıyla, şüpheli hırsızlıklardan sorumlu kişi(ler)i bulmak ve cezalandırmak için önlemler almasındaki meşru menfaati, işyerinde çalışanların video-gözetimini içeren tedbirleri haklı gösterebilir.

3. Müdahalenin “demokratik bir toplumda” gerekliliği

106. Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında kişisel verilerin korunmasına müdahale eden herhangi bir tedbirin “Demokratik bir toplumda gerekli olması” için, “acil bir sosyal ihtiyacı” karşılaması ve izlenen meşru amaçlarla orantısız olmaması gerekir (*Z/Finlandiya* 1997, § 94; *Khelili/İsviçre*, 2011, § 62; *Vicent Del Campo/İspanya*, 2018, § 46). Hükümet tarafından ileri sürülen gerekçelerin, ilgili ve yeterli olması gerekmektedir (*Z/Finlandiya*, 1997, § 94). Bütün bu açılardan ilk değerlendirmeyi yapmak ulusal makamlara ait olmakla birlikte, müdahalenin gerekli olup olmadığına ilişkin nihai değerlendirme, Sözleşme'nin gereklerine uygunluk açısından Mahkemenin denetimine tabidir (*S. ve Harper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 101).

107. Bireyler arasında 8. madde haklarına müdahale edebilecek özellikle ciddi eylemler bağlamında, Mahkeme'nin bunların “demokratik bir toplumda gerekli” olma şartını karşılayıp karşılamadığına ilişkin incelemesi, Devletin bu hakların yeterli düzeyde korunmasını sağlamak için özel mevzuatı yürürlüğe koyma şekliyle ilgilidir (*K.U./Finlandiya*, 2008, §§ 43-50; *Söderman/İsveç* [BD], 2013, §§ 80-83). İşyerinde çalışanların video ile izlenmesi gibi bireyler arasındaki daha az ciddi eylemler söz konusu olduğunda, Mahkeme'nin tedbirin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığına ilişkin incelemesi, yerel mahkemelerin Mahkeme'nin içtihadında belirlediği kriterleri dikkate alma biçimiyle ilgili olacak ve böylece çatışan menfaatlerin dengede tartılıp tartılmadığını gösterecektir (*López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, §§ 116-117, § 122). Bu kriterler gözden geçirilirken, birinin eksik olduğu tespit edilirse, diğerlerinden kaynaklanan güvenceler daha da önemli olacak ve bu başarısızlığı yeterince telafi edebilecektir (*ibid.*,

§ 131).

108. Mahkeme, Genel olarak, 8. madde kapsamında kişisel verilerin korunmasına müdahale eden bir tedbirin “demokratik bir toplumda gerekli” olma koşulunu yerine getirip getirmediğini tespit etmek için [108 No.lu Sözleşme'nin](#) 5. maddesinde sıralanan gerekliliklere, yani özellikle toplanan veri miktarının en aza indirilmesi, bu verilerin doğru, yeterli, ilgili ve işleme amaçlarına göre aşırı olmamasının sağlanması, saklanma sürelerinin sınırlandırılması, bu verilerin toplanma amaçları doğrultusunda kullanılması ve işlenmelerinde şeffaflığın sağlanması gerekliliklerine uyulup uyulmadığını incelemiştir.

a. Toplanan veya kaydedilen verilerin en aza indirilmesi gerekliliği

109. Bir dizi davada Mahkeme, otomatik işleme tabi tutulan kişisel verilerin kaydedilme amaçlarına göre yeterli, ilgili ve aşırı olup olmadığı sorusunu incelemiştir ([L.L./Fransa](#), 2006, §§ 45-46; [Vicent Del Campo/İspanya](#), 2018, § 51; [Khadija Ismayilova/Azerbaycan](#), 2019, § 147, [Kruglov ve diğerleri/Rusya](#), 2020, § 132 *in fine*; [L.F./Fransa](#) (k.k.), 2024, § 34)).

110. Mahkeme, başvuranların el konulan elektronik cihazlarında bulunan verilerle ilgili olarak, aramalar sırasında bu verilerin miktarını en aza indirecek herhangi bir eleme prosedürünün izlenmediğine dikkat çektiikten sonra ([Kruglov ve diğerleri/Rusya](#), 2020, § 132 *in fine*); bir hâkimin damgalamayı önlemek için başvuranın adını vermekten kaçınabileceği veya başvurandan sadece baş harfleriyle bahsedebileceği yerde davaya taraf olmayan başvurayı işyerinde taciz eylemlerinde bulunmuş olarak kimliğini ifaşe eden bir mahkeme kararına ilişkin olarak ([Vicent Del Campo/İspanya](#), 2018, § 51); bir soruşturmanın ilerleme raporu sırasında, evinin mahremiyetinde bilgisi dışında filme alınan bir gazetecinin kişisel verilerinin aşırı ve gereksiz olduğu düşünülen ifşası ile ilgili olarak ([Khadija Ismayilova/Azerbaycan](#), 2019, § 147) Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir.

111. Mahkemeye göre, belirli suçların önlenmesi ve cezalandırılmasına katkıda bulunmak amacıyla veri tabanlarının derlenmesi, bu veri tabanlarında depolanan bilgileri en üst düzeye çıkarmak için aşırı güdüselleştirilmiş şekilde uygulanamaz ([B.B./Fransa](#), 2009, § 62; , 2009, § 63; [M.B./Fransa](#), 2009, § 54). Bu tür mekanizmalara atfedilen meşru amaçlar karşısında gerekli orantılılığa saygı gösterilmediği takdirde, bu mekanizmaların avantajları, Devletlerin kendi yargı yetkileri altındaki kişilere Sözleşme kapsamında güvence altına almak zorunda oldukları hak ve özgürlüklerde yol açacakları ciddi ihlallere göre daha ağır basacaktır ([M. K./Fransa](#), 2013, § 35; [Aycaguer/Fransa](#), 2017, § 34). Ayrım gözetmeyen ve süresiz bir saklama planı bağlamında, “ne kadar çok veri saklanırsa o kadar çok suç önlenir” argümanı, uygulamada tüm nüfus ve onların ölen akrabaları hakkında bilgi saklamayı haklı çıkarmakla eşdeğer olacaktır ki bu kesinlikle aşırı ve alakasız olacaktır ([Gaughran/Birleşik Krallık](#), 2020, § 89).

112. Mahkeme, [Catt/Birleşik Krallık](#), 2019 (§ 122) davasında, barışçıl bir protestocunun siyasi görüşlerini ifşa eden kişisel bilgilerin, polis veri tabanında tutulmasının orantısız hale gelmesinin daha sonra imha edilmesini sağlayacak etkili güvencelerin bulunmamasının, 8. maddenin ihlaline yol açtığını belirtmiştir.

113. Buna karşılık Mahkeme, [108 No.lu Sözleşme'nin](#) 6. maddesi anlamında “hassas” olmayan kişisel verilerin işlenmesinin, bir bireyin taraf olduğu yasal işlemlere ilişkin olgusal ve nesnel bilgilerin Adalet Bakanlığı'nın dâhili veri tabanında saklanmasıyla sınırlı olduğu ölçüde 8. maddenin gerekliliklerine uygun olduğuna karar vermiştir ([L.F./Fransa](#) (k.k.), 2024, §§ 34 ve 40).

b. Kaydedilen verilerin doğru olması ve güncellenmesi gerekliliği

114. Mahkeme, yanlış olduğu kanıtlanan veya doğruluğu veri sahibi tarafından tartışılan verilerin yetkililer tarafından saklanmasıyla ilgili bir dizi dava (bir ceza davasında doğru olmayan verilerle ilgili bk. [Cemalettin Canlı/Türkiye](#), 2008, §§ 34-37; bir bireyin uzak geçmişinde bir “lejyoner” hareketine katıldığı iddiasıyla ilgili olarak güvenlik güçleri tarafından toplanan bilgilere itiraz edememesi hakkında bk. [Rotaru/Romanya](#) [BD], 2000, § 36).

115. Yetkili makamlar tarafından toplanan ve saklanan yanlış veya eksik kişisel bilgiler veri sahibinin günlük hayatını zorlaştırabilir ([Khelili/İsviçre](#), 2011, § 64), iftira niteliği taşıyabilir ([Rotaru/Romanya](#) [BD], 2000, § 44) veya bu tür veriler farklı makamlar arasında iletilenildiğinde veri sahibinin haklarını korumaya yönelik belirli yasal prosedürel güvenceleri ortadan kaldırabilir ([Cemalettin Canlı/Türkiye](#), 2008, §§ 42-43). Mahkeme ayrıca, kişisel verilerin kanıtlanmış herhangi bir olgusal temele dayanmaksızın sadece

spekülasyon veya varsayım temelinde toplanmasının uygun olmadığını vurgulamıştır (*Drelon/Fransa*, 2022, § 97).

116. Mahkemeye göre, *Khelili/İsviçre*, 2011 (§§ 66-70) davasında saklama konusu olan verilerin doğruluğunu kanıtlamak yetkili makamların görevidir. Yetkili makamlar tarafından kayda geçirilen muğlak ve genel bir yasa dışı fuhuş iddiasını çevreleyen belirsizlikler içeren bu davada, yetkililerin çelişkili davranışları, belirli verilerin doğruluğunu kanıtlamanın aynı yetkililer için bir mesele olduğu ilkesi, bu alanda yerel makamların sahip olduğu takdir yetkisinin darlığı ve başvuranın 8. madde kapsamındaki özel hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin ciddiyeti dikkate alındığında, “fahişe” kelimesinin yıllarca polis dosyalarında tutulmasının ‘demokratik bir toplumda gerekli’ olmadığını belirtilmiştir. Mahkeme aynı şekilde, Fransız Kan Bağı Kurumunun başvuranı, eşcinsel olduğu iddiası nedeniyle kan bağışçısı olarak kabul etmeyi reddetmesi ile ilgili olarak *Drelon/Fransa*, 2022 (§§ 95-97) davasında, kişisel verilerin toplanmasının kesin ve doğru bir olgusal temeli olması gerektiğini gözlemlemiştir; oysa mevcut davada, başvuranın cinsel uygulamaları hakkında bir sonuca varılmasının tek nedeni, bağış öncesi tıbbi görüşme sırasında cinsel yaşamıyla ilgili soruları yanıtlamayı reddetmiş olmasıdır.

117. Mahkeme, başvuranın üç soruşturmaya konu olduğu ve arşiv belgelerine dayanarak, Komünist rejimle işbirliği yapan devlet memurlarının ifşa edilmesine ilişkin bir yasa kapsamında eski güvenlik servislerinin işbirlikçisi olarak işaretlendiği *Anchev/Bulgaristan* (k.k.) davasında, 2017 (§§ 112-115), Mahkeme, başvuranın arşivlere başvurabildiğini ve daha sonra bunların doğruluğuna somut bir temelde açıkça itiraz edebildiğini kaydettikten sonra başvuranın şikâyetini reddetmiştir.

118. Mahkeme, başvuranın ceza gerektiren suçları hakkında basında yayınlanan bilgilerin, kendisine yöneltilen suçlamaları yanlış yansıttığı *Margari/Yunanistan*, 2023, § 59 davasında, devam etmekte olan ceza davaları veya ceza gerektiren suçların soruşturulması bağlamında yayınlanan verilerin, masumiyet karinesine riayet edilmesi de göz önünde bulundurularak, durumu ve suçlanan kişi aleyhindeki suçlamaları doğru bir şekilde yansıtmamasının son derece önemli olduğunu vurgulamıştır.

c. Verilerin kaydedilme amaçları açınsaklanmaları için gerekli olan süreyi aşmayan bir süre boyunca saklanma süresinin sınırlandırılması gerekliliği⁴

119. Kişisel verilerin saklanma süresinin sınırlandırılması gerekliliği konusu Mahkeme tarafından birçok davada incelenmiştir (*S. ve Harper/Birleşik Krallık* [BD], 2008; *B.B./Fransa*, 2009; *Gardel/Fransa*, 2009; *M.B./Fransa*, 2009; *M.K./Fransa*, 2013; *J.P.D./Fransa* (k.k.), 2014; *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013; *W./Hollanda* (k.k.), 2009; *Brunet/Fransa*, 2014; *Drelon/Fransa*, 2022, § 98). Reşit olmayan bir kişiye karşı işlenen tecavüz suçu nedeniyle beş ila on beş yıl arasında süren hapis cezasının bitiminden itibaren cinsel suçlulara ilişkin verilerin ulusal adli veri tabanında otuz yıllık azami saklama süresi, veri depolamanın izlediği meşru amaçla, yani düzensizliğin veya suçun önlenmesiyle orantısız olarak değerlendirilmemiştir (*B.B./Fransa*, 2009, §§ 67-68; *Gardel/Fransa*, 2009, §§ 68-69; *M.B./Fransa*, 2009, §§ 59-60).

120. Buna karşın, suçtan şüphelenilen ancak hüküm giymemiş kişilere ait parmak izlerinin, hücre örneklerinin ve DNA profillerinin, kişinin başlangıçta şüphelenildiği suçun niteliği veya ciddiyeti ve yaşına bakılmaksızın ulusal bir veri tabanında kalıcı olarak tutulmasının 8. maddeyi ihlal ettiği tespit edilmiştir (*S. ve Harper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 125-126). Hüküm giymemiş bir kişinin verilerinin kalıcı olarak saklanması, özel durumları ve gelişimlerinin ve toplumla bütünleşmelerinin önemi göz önüne alındığında, küçükler söz konusu olduğunda özellikle zararlı olabilir (*ibid.*, § 124).

121. Kişisel verilerin saklanmasına ilişkin azami bir süre sınırının bulunmaması, 8. madde ile mutlaka uyumsuz değildir (Gaughran/Birleşik Krallık, 2020, § 88; *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, § 46), ancak verilerin saklanmasının tamamen yetkili makamların sürenin orantılı olmasını sağlama konusundaki özenine bağlı olduğu durumlarda usule ilişkin güvenceler daha da gerekli olacaktır (*ibid.*, § 46; *Aycaguer/Fransa*, 2017, §§ 44-46).

d. Verilerin kullanımının, kaydedildiği amaç açısından sınırlandırılması gerekliliği

122. Mahkeme, verilerin kullanımının kaydedildikleri amaçla sınırlandırılmasının önemli olduğu görüşünü benimsemiştir. Mahkeme ayrıca *Karabeyoğlu/Türkiye*, 2016 (§§ 112-121) davasında, bir ceza soruşturması sırasında telefon dinlemelerinden elde edilen verilerin bir disiplin soruşturmasında ve dolayısıyla bunların

⁴ Ayrıca bu rehberin “Verilerin Saklanma Süresi” başlığına bakınız.

toplanmasını haklı kılan amaçtan farklı bir amaç için kullanılmasının 8. maddeyi ihlal ettiğine karar verilmiştir.

123. *Surikov/Ukrayna*, 2017 (§§ 83-95) davasında, bir kimsenin ruh sağlığına ilişkin verilerin uzun süreli olarak saklanması yanı sıra, bunların başlangıçta toplanmalarını haklı kılan nedenlerle bağlantılı olmayan amaçlar için yayılması ve kullanılması, veri sahibinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına orantısız bir müdahale teşkil etmiştir.

124. Hastanede kaldıkları süre boyunca kısırlaştırıldıklarından şüphelenilen ve etnik kimliği Roman olan başvuran sekiz kadının, tıbbi kayıtlarının kopyalarını alamadıklarından şikâyetçi oldukları *K.H. ve diğerleri/Slovakya*, 2009 (§§ 45-57) davasında, kişisel bilgilerin uygunsuz kullanımı riski konusu ortaya çıkmıştır. Mahkeme, Hükümet tarafından iddia edilen kötüye kullanım riskinin, bu tür verilerin ifşa edilebileceği koşulların ve dosyalara erişme hakkına sahip kişilerin kapsamının katı bir şekilde sınırlandırılması amacıyla iç hukuka uygun güvencelerin dâhil edilmesi gibi yollarla önlenebileceğine işaret ederek, 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (*ibid.*, § 56).

125. Mahkeme, 8. Madde tarafından güvence altına alınan özel hayatın mahremiyetinin sınırını belirlemek amacıyla, bir bireyin kamuya açık bir yerdeki eylemlerinin güvenlik amacıyla gözetlenmesi ile bu tür eylemlerin ilgili bireyin bekleyebileceğinin ötesinde başka amaçlarla kullanılan kayıtları arasında bir ayırım yapmıştır (bir başvuranın güvenlik gerekçesiyle kamuya açık bir yerde filme alınması ve görüntülerin medyaya ifşa edilmesi hakkında bk. *Peck/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 59-62; karakollardaki güvenlik kameralarının normal veya öngörülebilir kullanım sınırlarının ötesine geçerek, video kaydı yoluyla başvuranın kimliğini tespit etmek amacıyla polis tarafından hile olarak kullanılması hakkında bk. *Perry/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 41-42; Kapalı devre kamera sistemleri ile kamu gözetimi bağlamında yüz tanıma teknolojisinin kullanımı hakkında bk. *Glukhin/Rusya*, 2023, §§ 65-73).

e. Veri işleme sürecinde şeffaflık gerekliliği⁵

126. Kamu yetkilileri tarafından toplanan ve saklanan kişisel verilerle ilgili bir dizi davada Mahkeme, yetkili makamların, ilgili kişilere, örneğin çocukluklarını ve erken gelişimlerini bilmek ve anlamak için (*Gaskin/Birleşik Krallık*, 1989, § 49); kişisel kimliklerini keşfetmek için (*Odièvre/Fransa* [BD], 2003, §§ 41-49); maruz kaldıkları sağlık risklerini tespit etmek için (*Roche/Birleşik Krallık* [BD], 2005, § 162; *Guerra ve diğerleri/İtalya*, 1998, § 60; *McGinley ve Egan/Birleşik Krallık*, 1998, § 101) ya da eski bir totaliter rejim boyunca yaşadıkları kişisel tarihlerinin izini sürmek için (*Haralambie/Romanya*, 2009, § 93) gerekli olan “ilgili ve uygun tüm bilgilere” erişmelerini sağlayabilecek “etkili ve erişilebilir bir prosedür” sağlama konusunda pozitif bir yükümlülüğü olduğuna karar vermiştir.

127. Bu şeffaflık gerekliliği, ulusal güvenlik açısından hassas olan bilgiler bağlamında daha az katıdır (*Leander/İsveç*, 1987, § 51; *Segerstedt-Wiberg ve diğerleri/İsveç*, 2006, § 102; *Dalea/Fransa* (k.k.), 2010).

II. Verilerin korunması ve özel hayata saygı hakkı (Sözleşme’nin 8. maddesi)

Sözleşme’nin 8. maddesi

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

128. Mahkeme bugüne kadar, yetkili makamlar veya çeşitli özel kurumlar tarafından yürütülen çok sayıda kişisel veri işlemini ele almış ve veri sahibinin “özel hayatının”, “konutunun” ve/veya “yazışmalarının” 8. Madde ile bağdaşmayacak şekilde ihlal edilip edilmediğini değerlendirmiştir. Farklı bağlamlarda, tüzel

⁵ Ayrıca aşağıda “Kendi verilerine erişim hakkı” bölümüne de bakınız.

ve gerçek kişilerin kişisel verilerini korumak için dayanabilecekleri bir dizi hakkın kapsamını belirlemiştir.

A. Özel hayatın gizliliğini ihlal etmesi muhtemel veriler üzerinde yapılan işlemler

129. Teknolojilerin gelişmesiyle birlikte veri toplama, saklama ve ifşa etme çok çeşitli şekillere bürünmektedir. Birçok davada Mahkeme, bu işlemlerden bir veya daha fazlasının veri sahibinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına haksız bir müdahaleye yol açıp açmadığını değerlendirmiştir.

1. Kişisel nitelikli verilerin toplanması

130. Mahkeme, kişisel veri toplama işlemlerini çeşitli bağlamlarda incelemiştir: Yetkili makamlar tarafından oluşturulan farklı gizli izleme sistemleri aracılığıyla organize suç ve terörizmle mücadele eylemlerine ilişkin olarak, yetkili makamlar tarafından delil olarak kullanılmak üzere toplanan kişisel verilerle ilgili adli bağlamda, sağlık bağlamında, hem kamu sektörü hem de özel sektör işverenlerini kapsayan işyerinde toplanan veriler bağlamında ve son olarak, genel bir kamu menfaatini korumak amacıyla kamu veya özel kuruluşların ellerindeki kişisel verileri yetkililere iletmelerine ilişkin yasal yükümlülükler bağlamında.

a. Yetkili makamlar tarafından gizli izleme yoluyla veri toplanması⁶

131. Mahkeme, çeşitli gizli izleme yöntemleri vasıtasıyla kişisel verilerin toplanması konusunda ilgili çok sayıda davayı ele almıştır. Yetkili makamlar hangi gözetim sistemini kullanırsa kullansın, kötüye kullanıma karşı yeterli ve uygun güvencelerin varlığı esastır. Mahkeme, vatandaşları gizli gözetim yetkisinin, ancak demokratik kurumların korunması için kesinlikle gerekli olduğu ölçüde hoş görülebilir olduğu kanaatinde (Klass ve diğerleri/Almanya, 1978, § 42; Szabó ve Vissy/Macaristan, 2016, §§ 72-73). Bu tür müdahaleler ilgili ve yeterli gerekçelerle desteklenmeli ve izlenen meşru amaç veya amaçlarla orantılı olmalıdır (Segerstedt-Wiberg ve diğerleri/İsveç, § 88). Ulusal mevzuat, gözetim tedbirlerinin emri ve icrası ile olası telafilerin güvence altına alınmasına ilişkin olarak yeterince kesin, etkili ve kapsamlı güvenceler sağlamalıdır (Szabó ve Vissy/Macaristan, 2016, § 89).

i. Hedefe yönelik dinleme ve telefon sayımı

132. Hukuki çerçevede, Mahkeme aşağıdaki alanlarda 8. maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir: telefon dinleme ve ölçüm kayıtlarının polise verilmesi (aranan telefon numaralarının listesi) (Malone/Birleşik Krallık, 1984, §§ 63-89); başvuranların tüm ticari ve özel telefon görüşmelerinin dinlenmesi ve deşifre edilmesi (Huvig/Fransa, 1990, §§ 24-35); üçüncü bir tarafın telefon hattını dinlemek suretiyle başvuranın bazı telefon görüşmelerinin izlenmesi ve kaydedilmesi (Kruslin/Fransa, 1990, §§ 25-36); üçüncü bir tarafın telefon hattı üzerinden bir kişinin telefonunun dinlenmesi (Lambert/Fransa, 1998, §§ 21-41); Cumhuriyet Savcısının, ofisinde bulunan bir kişinin o dönem Bern’de bulunan Sovyet Büyükelçiliğindeki bir başka kişiyle yaptığı telefon görüşmesini dinlemesi ve kaydetmesi (Amann/İsviçre [BD], 2000, §§ 45-62); bir ön soruşturma çerçevesinde telefon dinleme (Prado Bugallo/İspanya, 2003, §§ 28-33); bir ceza kovuşturması kapsamında dinlenen ve ardından basında yayınlanan telefon görüşmeleri (Craxi/İtalya (no. 2), 2003, §§ 57-84); başvuranın dava dosyasına, kendisinin dâhil olmadığı yargılamalarda gerçekleştirilen telefon dinleme kayıtlarının eklenmesi (Matheron/Fransa, 2005, §§ 27-44); Cumhuriyet savcısının şüpheli adına verdiği bir iznin bulunmaması ve keyfiliğe karşı yeterli güvence sağlayan mevzuatın bulunmaması durumunda, telefon görüşmelerinin yetkili makamlar tarafından izlenmesi (Dumitru Popescu/Romanya (no. 2), 2007, §§ 61-86); bir avukatın ceza soruşturması kapsamında yaptığı telefon görüşmelerinin dinlenmesi (Kvasnica/Slovakya, 2009, §§ 80-89); telefon dinlemeye ilişkin ulusal mevzuatta keyfiliğe karşı yeterli tedbirlerin bulunmaması (Dragojević/Hırvatistan, 2015, §§ 85-102; Liblik ve diğerleri/İspanya, 2019, §§ 132-143); yeterli hukuki güvencelerin bulunmaması (Moskalev/Rusya, 2017, §§ 35-45); ceza kovuşturması çerçevesinde telefon görüşmelerinin kaydedilmesinin etkili bir şekilde denetlenmemesi (Pruteanu/Romanya, 2015, §§ 41-58); cep telefonu aramalarının izlenmesi (Şantare ve Labaznikovs/Letonya, 2016, §§ 56-63); geçici bir cep telefonu dinleme tedbirine ilişkin olarak daha sonradan bildirimde bulunulmaması (Cevat Özel/Türkiye, 2016, §§ 29-37); ve telefon görüşmelerinin

⁶ Ayrıca bk. Sözleşme’nin 8. Maddesi Hakkında Rehber - Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı.

önleyici amaçla dinlenmesi (*Mustafa Sezgin Tanrikulu/Türkiye*, 2017, §§ 45-66); istihbarat servislerinin, yeterli yasal güvence olmaksızın bir kişiyi ve sahibi olduğu dairede yapılan toplantıları gözetleme konusunda neredeyse sınırsız yetkisi (*Zoltán Varga/Slovakya*, 2021, §§ 170-171), bu sınırsız yetkinin, aynı zamanda iç hukukta böyle bir kişiye herhangi bir koruma sağlanmaksızın başka bir kişiyi de rastgele etkilemesi (*Haščák/Slovakya*, 2022, § 95); ve bir avukat ile müvekkillerinden biri olan ve bir ceza soruşturmasıyla bağlantılı olarak gizli gözetim altında tutulan eski bir savunma bakanı arasındaki telefon görüşmesinin dinlenmesi, kaydedilmesi ve transcriptinin çıkarılması (*Vasil Vasilev/Bulgaristan*, 2021, §§ 167-181).

133. Mahkeme, adli kararlar izin verilen bir telefon dinlemesiyle ilgili olarak, bu tedbirin gerekliliğinin mahkemelerce değerlendirildiğini bilerek, 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*İrfan Güzel/Türkiye*, 2017, §§ 78-89).

134. Mahkeme ayrıca aşağıdaki davalarda da 8. Maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir: Bir kişinin özel telefonunu dinleyerek aradığı telefon numaralarının polis tarafından kaydedilmesi (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, §§ 42-51); üyesi, katılımcısı veya destekçisi olduğundan şüphelenilen yasa dışı bir örgüte yönelik ceza soruşturmaları çerçevesinde bir hâkimin telefon hatlarının dinlenmesi (*Karabeyoğlu/Türkiye*, 2016, §§ 74-111) ve bir cezaevi müdürünün kişisel kazanç amacıyla cezaevinde yolsuzlukla ilgili olduğundan şüphelenilen faaliyetlerine ilişkin ceza soruşturması kapsamında telefon iletişiminin dinlenmesi; ancak en sonunda soruşturmanın suçlayıcı delil bulunmadığı gerekçesiyle durdurulması (*Adomaitis/Litvanya*, 2022, §§ 81-90).

135. Aşağıdaki hususlara ilişkin olarak birçok başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir: polisin önleyici istihbarat faaliyetleri çerçevesinde telefon dinlemesi (*Deveci/Türkiye* (k.k.), 2022); bir ön soruşturma kapsamında telefon görüşmelerinin dinlenmesi (*Greuter/Hollanda* (k.k.), 2002); belirli kişilerin büyük bir uyuşturucu kaçakçılığı ağına dâhil olduklarını kanıtlamaya yardımcı olan ana soruşturma yöntemlerinden biri olarak ceza soruşturması çerçevesinde telefon dinleme (*Coban/İspanya* (k.k.), 2006); ve şirket varlıklarını kötüye kullanmakla suçlanan bir Avrupa Parlamentosu Üyesi tarafından gerçekleştirilen telefon görüşmelerinin dinlenmesi ve bu durumda ulusal milletvekillerine uygulanan özel muamelenin uygulanamaması (*Marchiani/Fransa* (k.k.), 2008).

136. Cezaevi bağlamında, bir mahkûmun telefon görüşmelerinin cezaevi yetkilileri tarafından yasa dışı olarak kaydedilmesi ve saklanması ve daha sonra bunların mahkûmu başka bir suçtan mahkûm etmek için delil olarak kullanılması, *Doerga/Hollanda*, 2004 (§§ 43-54) davasında, Sözleşme'nin 8. maddesini ihlal etmiştir.

137. Mahkeme, birçok başka davada aşağıdaki konularla ilgili olarak 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir: Yatılı islahevinde kalan küçüklerin tüm yazışmalarını ve telefon görüşmelerini izleyen ve edinilen bilgi alışverişi türleriyle ilgili her türlü gizliliği ortadan kaldıran otomatik bir izleme sistemi (*D.L./Bulgaristan*, 2006, §§ 100-116); sivil özgürlükler alanında çalışan kuruluşlar tarafından yapılan iletişimin Savunma Bakanlığı tarafından mahkeme kararıyla dinlenmesi (*Liberty ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 2008, §§ 56-70); Mahkeme önünde başvuranları temsil etme konusunda uzmanlaşmış Moldavalı bir sivil toplum kuruluşu tarafından telekomünikasyonun izlenmesine izin veren mevzuatın varlığı (*Iordachi ve diğerleri/Moldova*, 2009, §§ 29-54); savcılık makamları tarafından hakkında soruşturma yürütülen bir siyasetçinin telefon hattında yetkililerin onayıyla kaydedilen özel bir görüşmenin medyaya sızdırılması ve yayınlanması (*Drakšas/Litvanya*, 2012, § 62); cep telefonu şebekesi operatörleri tarafından cep telefonu görüşmelerinin gizli olarak izlenmesini düzenleyen yasal çerçevedeki eksikliklerin, Federal Güvenlik Biriminin önceden yargı izni olmaksızın her türlü telefon iletişimini dinlemesine olanak tanınması (*Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015, §§ 163-305); bir ceza soruşturmasında elde edilen telefon dinleme verilerinin bir disiplin soruşturmasında kullanılması (*Karabeyoğlu/Türkiye*, 2016, §§ 112-121); ve bir avukatın, telefonu dinlenen müvekkillerinden biriyle yaptığı görüşmenin deşifre edilerek disiplin soruşturmasında kullanılması (*Versini-Campinchi ve Crasnianski/Fransa*, 2016, §§ 49-84). Buna karşılık, bir ceza soruşturması kapsamında yürütülen telefon dinlemeleri sonucunda elde edilen bilgilerin yolsuzluk yaptığından şüphelenilen bir cezaevi müdürü aleyhindeki disiplin işlemlerinde kullanılması orantılı bulunmuştur (*Adomaitis/Litvanya*, 2022, § 87).

ii. Mesajların bip sesiyle dinlenmesi

138. *Taylor-Sabori/Birleşik Krallık*, 2002, §§ 18-19, davasında, adli işlemler çerçevesinde, başvuranın çağrı cihazı mesajlarının polis tarafından dinlenmesi ve daha sonra bu mesajların bir mahkûmiyet kararına dayanak olarak gösterilmesi, bu tür dinlemelere ilişkin herhangi bir yasal düzenleme bulunmaması nedeniyle 8. maddeye aykırı görülmüştür.

iii. Ses ve görüntü izleme

139. Mahkeme, gizli bir polis operasyonu çerçevesinde bir konuşmanın telsiz cihazı kullanılarak kaydedilmesine uygun usuli güvencelerin eşlik etmediği bir davada 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Bykov/Rusya* [BD], 2009, §§ 81-83; *Oleynik/Rusya*, 2016, §§ 75-79).

140. Mahkeme, Devlet makamları tarafından gizli izleme tedbirleri ve iletişimin dinlenmesi alanında 8. madde kapsamında güvence altına alınan özel hayatın katı sınırlarını belirlemek amacıyla, bir kişinin kamuya açık bir alandaki eylemlerinin güvenlik amacıyla izlenmesi ile bu eylemlerin kişinin öngörebileceğinin ötesine geçerek başka amaçlarla kaydedilmesi arasında bir ayırım yapmıştır (*Peck/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 59-62; *Perry/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 41-42). Ayrıca, kamuya açık alanların kapalı devre kamera sistemleriyle izlenmesinde kullanılan yüz tanıma teknolojisinin, özellikle de canlı yüz tanıma teknolojisinin, polisin önceden haber vermeksizin başvuranı, şehir metrosunda seyahat ederken, tek başına bir gösteriye katılmasıyla bağlantılı bulmasını ve tutuklamasını sağlayan çok müdahaleci niteliğinin altını çizmiştir. Mahkeme, bu tür tedbirlerin “demokratik bir toplumda gerekli” olarak kabul edilmesi için gerekli olan en üst düzeydeki gerekçe ile birlikte canlı yüz tanıma teknolojisinin kullanımı için gerekli olan en üst düzeydeki gerekçeyi belirtmiştir (*Glukhin/Rusya*, 2023, § 86).

141. Hukuki çerçevede, Mahkeme aşağıdaki davalarda 8. maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir: Başvuranların suçlandıkları sırada ve polis karakolundaki hücrelerinde tutuldukları sırada seslerinin kaydedilmesi (*P.G. ve J.H./Birleşik Krallık*, 2001, §§ 56-63); gizli bir kapalı devre kamera kullanılarak bir şüphelinin polis karakolunda kimlik tespiti amacıyla filme alınması (*Perry/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 36-49); polis tarafından, başvuranın ziyaret ettiği üçüncü bir kişinin evine yerleştirilen bir dinleme cihazı aracılığıyla, başvuranın uyuşturucu ithalatına taraf olduğunu itiraf ettiği, anlık ve kendiliğinden geçen bir konuşmanın kaydedilmesi (*Khan/Birleşik Krallık*, 2000, §§ 25-28); adli soruşturma çerçevesinde polisin özel mekanları dinlemesi (*Vetter/Fransa*, 2005, §§ 20-27); polis yetkilileri tarafından şahsın üzerine yerleştirilen bir dinleme cihazı aracılığıyla bir konuşmanın kaydedilmesi ve daha sonra bu kaydın, suçlayıcı kanıtların tek unsuru olmasa da, duruşmada kullanılması (*Heglas/Çek Cumhuriyeti*, 2007, §§ 71-76); Devletin soruşturma makamlarının işbirliği ve teknik yardımı ile cezai veya başka nitelikteki resmi bir soruşturma bağlamında ve yararına bir kişi tarafından yapılan iletişimin kaydedilmesi (*Van Vondel/Hollanda*, 2007, §§ 47-55). Buna karşın, başvuranın mesleki bağlamda özel bir kişiyle yaptığı konuşmaların video kayıtlarının, başvuran tarafından kendi inisiyatifiyle gizli bir kamerayla yapılmış olması ve yetkililerin bu kayıtların kaydedildiği başka bir kişinin bilgisayarının incelenmesi sırasında keşfedilmiş olması nedeniyle ceza yargılamasında kullanılmasıyla ilgili bir davada ihlal tespit edilmemiştir (*Sârbu/Romanya*, 2023, §§ 48-59).

142. Mahkeme ceza infaz kurumları bağlamında, aşağıdaki durumlarda 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir: yetkili makamlar tarafından, başvuranın hücrelerine ve cezaevi ziyaret alanına gizlice yerleştirilen video ve ses kayıt cihazlarının yanı sıra, bu cihazların başvuranın spontane olmayan, yönlendirilmiş ifadelerinin kaydedilmesini kolaylaştıran bir mahkûm arkadaşının üzerinde kullanılması (*Allan/Birleşik Krallık*, 2002, §§ 35-36); cezaevi ziyaret odalarında mahkûmlar ve aileleri arasındaki konuşmaların kaydedilmesi (*Wisse/Fransa*, 2005, §§ 28-34); bir mahkûmun hukuk danışmanı ile yaptığı görüşmelerin gizli olarak izlenmesi (*R.E./Birleşik Krallık*, 2015, §§ 115-143) ve gizli bir kapalı devre kamera sistemi aracılığıyla mahkûmların hücrelerinde 24 saat video gözetimi (*Gorlov ve diğerleri/Rusya*, 2019, §§ 83-100).

143. Mahkeme, bir mahkûmun yakalanmasının ardından savunmasız bir kişi olarak kendisine yardımcı olması için atanan kişiyle yaptığı görüşmelerin gizlice izlenmesi konusunda 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*R.E./Birleşik Krallık*, 2015, §§ 154-168). Yönlendirilmiş gözetimle ilgili hükümler, tutuklular ve uygun yetişkinler arasındaki görüşmelerin olası gözetimiyle ilgili oldukları ölçüde, kötüye kullanıma karşı yeterli güvencelerle desteklenmiştir.

144. Mahkeme söz konusu verilerin gizli kameralar aracılığıyla toplandığı farklı bağlamlarda, şu davalarda

8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir: Kamuya açık bir yerde intihar girişiminde bulunan bir kişiyi çeken gizli bir kapalı devre kamera sisteminden alınan bir videonun medyaya iletilmesi (*Peck/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 57-87); bir kişinin gizli kamera ile çekilmiş, mikslenmemiş ve bulanıklaştırılmamış görüntüsünün televizyonda yayınlanması (*Bremner/Türkiye*, 2015, §§ 71-85); bir gazetecinin evinde gizlice video kaydının yapılması ve görüntülerin kamuya açık olarak yayınlanması (*Khadija Ismayilova/Azerbaycan*, 2019, §§ 108-132).

iv. Bir aracın GPS ile konumunun belirlenmesi⁷

145. *Uzun/Almanya*, 2010 (§§ 49-81), davasında, terör şüphelisi bir kişinin GPS ile izlenmesinin 8. maddenin ihlali anlamına gelmediğine karar vermiştir. Buna karşın, *Ben Faiza/Fransa*, 2018 (§§ 53-61) davasında, bir araca coğrafi konum belirleme cihazı yerleştirilmesi ve bu yolla elde edilen verilerin, soruşturmacılara başvuranın hareketleri hakkında gerçek zamanlı bilgi sağlayarak başvurunu tutuklamalarına imkân verecek şekilde kullanılması, 8. maddeye aykırı bulunmuştur.

v. Özel dedektif ile izleme

146. Mahkeme *Vukota-Bojić/İsviçre*, 2016 (§§ 52-78) davasında, ihtilafli sosyal yardımlardan yararlanan bir kişinin faaliyetlerinin özel dedektifler tarafından hukuka aykırı olarak izlenmesi nedeniyle 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. İç hukukta, sigorta uyuşmazlıklarında kamu otoritesi olarak hareket eden sigorta şirketlerine sigortalıların gizli gözetimini yapma konusunda tanınan takdir yetkisinin kapsamı ve kullanım şekli yeterli açıklıkta belirtilmemiştir.

vi. Posta kontrolü

147. Mahkeme, ceza infaz kurumları bağlamında, aşağıdaki durumlarda 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir: Bir mahkûmun yazışmalarına el konulması ve açılması (*Lavents/Letonya*, 2002, §§ 136-137); cezaevi içindeki posta hizmetinin arızalanması durumu da dâhil olmak üzere, bir mahkûmun yazışmalarının açılması (*Demirtepe/Fransa*, 1999, §§ 26-28; *Valašinas/Litvanya*, 2001, §§ 128-130); bir mahkûmun yazışmalarının dinlenmesi ve sansürlenmesi (*Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 1983, §§ 84-105 ; *Labita/İtalya* [BD], 2000, §§ 176-184; *Niedbała/Polonya*, 2000, §§ 78-84; *Messina/İtalya* (no. 2), 2000, §§ 78-83); mahkûmların avukatlarına yazdıkları mektupların okunması (*Ekinci ve Akalın/Türkiye*, 2007, §§ 37-48); mahkûmların avukatlarıyla ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ile yazışmalarının okunması (*Campbell/Birleşik Krallık*, 1992, §§ 32-54; *A.B./Hollanda*, 2002, §§ 81-94); Komisyon tarafından bir mahkûma gönderilen mektubun açılması (*Peers/Yunanistan*, 2001, §§ 81-84); bir mahkûmun kendisini tedavi eden uzman doktorla yazışmalarının izlenmesi (*Szuluk/Birleşik Krallık*, 2009, §§ 47-55); mahkûmların hem gelen hem de giden özel yazışmalarının taranması ve Ulusal Yargı Ağı Sunucusuna yüklenmesi uygulaması (*Nuh Uzun/Türkiye*, 2022, §§ 80-99). Buna karşın, *Erdem/Almanya*, 2001 (§§ 53-70) davasında, terör şüphelisi bir mahkûm ile avukatı arasındaki yazışmaların dinlenmesine ilişkin olarak 8. maddenin ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

148. Farklı bir bağlamda, bir borçlunun yazışmalarının iflas kayyumu tarafından açıldığı ve dosyaya kopyalandığı bir davada Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiştir (*Foxley/Birleşik Krallık*, 2000, §§ 27-47).

vii. Gizli izleme operasyonları, casusluk, kitlesel izleme

149. Mahkeme, *Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015 (§§ 171-172) davasında, bir başvuranın, belirli koşulların yerine getirilmesi halinde, sadece gizli izleme tedbirlerinin veya bu tür tedbirlere izin veren mevzuatın varlığından kaynaklanan bir ihlalin mağduru olduğunu iddia edebileceğini kabul etmiştir. Mahkeme ayrıca, *Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010 (§ 124) davasında benimsenen yaklaşımın da, izleme tedbirlerinin gizliliğinin, tedbirlerin fiilen tartışılmaz ve ulusal yargı makamlarının ve Mahkeme'nin denetimi dışında kalması sonucunu doğurmamasını sağlaması gerektiği kanaatine varmıştır. Mahkeme, *Ekimdzhev ve diğerleri/Bulgaristan* 2022 (§§ 262-277 ve 371-384) davasında, *Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015 (§ 171) davasında geliştirdiği ilkelere dayanarak, başvuranların, iki avukat ve onlarla bağlantılı

⁷ Ayrıca yukarıdaki "GPS konum verileri" bölümüne de bakın.

iki sivil toplum kuruluşun, gizli izlemeye izin veren iç hukukun veya uygulamaların yanı sıra, kişisel bilgilere erişimi düzenleyen yasaların varlığı nedeniyle 8. madde kapsamındaki haklarına yönelik bir müdahalenin mağduru olduklarını iddia edebilecekleri sonucuna varmıştır (İnternet iletişim hizmeti sağlayıcılarının İnternet iletişimlerinin içeriğini ve ilgili iletişim verilerini saklamaları, kolluk kuvvetlerine ve güvenlik hizmetlerine talep etmeleri halinde bu verilere erişim sağlamaları ve şifrelenmişlerse elektronik mesajların şifresini çözmeleri için yasal gereklilik konusunda benzer bir yaklaşım için ayrıca *Podchasov/Rusya*, 2024, §§ 54-55 davasına bakınız).

150. Mahkeme aşağıdaki davalarda 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir: Başvuran derneğin, Özel Gözetim Araçları Kanunu uyarınca herhangi bir bildirimde bulunmaksızın herhangi bir zamanda gözetim tedbirlerine tabi tutulabileceği durumlar (*Avrupa Entegrasyonu ve İnsan Hakları Derneği ve Ekimdjiev/Bulgaristan*, 2007, §§ 69-94); gizli polis operasyonu çerçevesinde herhangi bir usuli güvence bulunmaksızın bir konuşmanın radyo iletim cihazıyla dinlenmesi ve kaydedilmesi (*Bykov/Rusya* [BD], 2009, §§ 72-83); Federal Güvenlik Biriminin inisiyatifiyle yürütülen bir “operasyonel deney” çerçevesindeki konuşmaların “Kanuna uygun olmayan” bir şekilde kaydedilmesi (*Oleynik/Rusya*, 2016, §§ 74-79); Savunma Bakanlığının sivil özgürlükler alanında çalışan kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen iletişimlerini mahkeme kararıyla dinlemesi (*Liberty ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 2008; §§ 55-70); bir başvuranın insan hakları örgütüne üyeliği nedeniyle kayıtlarının saklanması ve polis gözetimine alınması (*Shimovolos/Rusya*, 2011, §§ 64-71); yeterli güvenlik önlemleri olmaksızın özel bir terörle mücadele görevi gücü kuran gizli izleme mevzuatı (*Szabó ve Vissy/Macaristan*, 2016, §§ 52-89); gizli gözetim yoluyla toplanan bilgilerin depolanması (*Rotaru/Romanya* [BD], 2000, §§ 45-63; “21 Aralık 1989” *Derneği ve diğerleri/Romanya*, 2011, §§ 169-177); cep telefonu iletişimlerinin gizlice dinlenmesini düzenleyen ulusal yasal çerçevede çeşitli eksikliklerin bulunması (*Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015, §§ 163-305) ve keyfiliğe ve kötüye kullanım riskine karşı yeterli ve etkili güvenceler sağlamak için yeterli “uçtan uca” güvenlik tedbirleri içermeyen, belirli sağlam güvenlik tedbirlerinin tespit edilmesine rağmen, toplu iletişim dinleme rejimleri (*Centrum för rättvisa/İsveç* [BD], 2021, §§ 365-374 ve *Big Brother Watch ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], 2021, §§ 424- 427). Mahkeme ayrıca, Ekimdzhiyev ve diğerleri/Bulgaristan, 2022 (§§ 356-359 ve 419-421) davasında, 8. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır: Özellikle *Avrupa Entegrasyonu ve İnsan Hakları Derneği ve Ekimdjiev/Bulgaristan*, 2007, davası bağlamında incelendiğinden bu yana kaydedilen önemli gelişmelere rağmen, uygulamadaki şekliyle gizli izlemeye ilişkin mevzuatın, çeşitli açılardan keyfilik ve suiistimale karşı sunması gereken asgari güvenceleri hâlâ sunmadığını gözlemlemiştir. İletişim verilerinin saklanması ve daha sonra bu verilere yetkililer tarafından erişilmesini düzenleyen kanunlar konusunda da benzer bir tespiti yapılmıştır. Aynı şekilde Mahkeme, *Pietrzak ve Bychawska-Siniarska ve diğerleri/Polonya*, 2024 (§§ 195-278) davasında, gizli gözetime ve iletişim verilerinin saklanması ve işlenmesine olanak tanıyan iki Polonya kanununun keyfiliğe karşı yeterli güvencelerden yoksun olduğuna karar vermiştir.

151. Mahkeme aşağıdaki durumlarda Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir: Uyuşturucu kaçakçılığıyla suçlanan başvuranın telefon hattının gizli bir ajanın kullanılarak dinlenmesi (*Lüdi/İsviçre*, 1992, §§ 38-41); halkın yazışmalarının, posta ve telefon iletişimlerinin gizlice izlenmesine izin veren bir sistemin kullanılması (*Klass ve diğerleri/Almanya*, 1978, §§ 39-60); terör ve ciddi suçlarla mücadele amacıyla iç iletişimin dinlenmesine izin veren yasal bir mevzuatın oluşturulması (*Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010, §§ 151-170).

152. Mahkeme *Klass ve diğerleri/Almanya*, 1978 davasını inceledikten sonra, *Weber ve Saravia/Almanya* (k.k.), 2006 (§§ 143-153) davasında, iletişimin stratejik amaçlarla izlenmesi hakkında ileri sürülen şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

b. İşverenler tarafından işyerinde veri toplanması

153. Mahkeme, kamu sektörü işverenleri (Halford/Birleşik Krallık, 1997, §§ 49, 45; Antović ve Mirković/Karadağ, 2017, § 58; Libert/Fransa, 2018, § 41) veya özel sektör işverenleri (*Köpke/Almanya* (k.k.), 2010; *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 109; *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 109) tarafından işyerinde kişisel veri toplanması sorununu 8. madde kapsamında değerlendirmiştir. Bazı davalarda, veri toplama işleminin, veri sahiplerinin bilgisi dışında, tamamen (*Halford/Birleşik Krallık*, 1997, § 49; *Copland/Birleşik Krallık*, 2007, § 45; *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 78) veya kısmen (*López*

Ribalda ve diğerleri/İspanya [BD], 2019, § 93) gizli tutulan gözetim yoluyla gerçekleştirildiği, diğer durumlarda ise verilerin ilgili çalışanların tam bilgisi dâhilinde toplandığı anlaşılmıştır (*Antović ve Mirković/Karadağ*, 2017, § 44).

154. Kişisel verilerin toplanması şu durumlarda ortaya çıkmıştır: profesyonel tesislerden yapılan profesyonel olmayan telefon görüşmelerinin dinlenmesi (*Halford/Birleşik Krallık*, 1997, § 44); işyerinde telefon, e-posta ve İnternet kullanımının izlenmesi (Copland/Birleşik Krallık, 2007, §§ 44-49); İnternet ve anlık mesajlaşma (Yahoo) kullanımının izlenmesi (*Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, § 74); bir çalışanın işvereni tarafından iş amaçlı sağlanan bir bilgisayarda sakladığı dosyaların açılması (Libert/Fransa, 2018, § 25); bir çalışanın işyerindeki davranışlarını gösteren, kimliğini ifşa eden veya edilmesine izin veren video kaydı aracılığıyla çekilen resimler (*Köpke/Almanya* (k.k.), 2010; Antović ve Mirković/Karadağ, 2017, § 44; *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 92) veya bir çalışanın şirket aracında mesleki faaliyeti sırasında ve geçerli olduğu takdirde özel yolculuklarında kat ettiği mesafelerin GPS sistemi aracılığıyla izlenmesi (*Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022, §§ 94-96).

155. Bu alanda verilen ilk iki kararda (*Halford/Birleşik Krallık*, 1997, § 44 ve *Copland/Birleşik Krallık*, 2007, § 41), Mahkeme, iş yerlerinden yapılan mesleki olmayan telefon görüşmelerinin, 8. madde kapsamında ilk bakışta “özel hayat” ve “yazışma” kavramları kapsamında olduğu kanaatine varmıştır. Mahkeme ayrıca, işyerinden gönderilen e-postaların ve kişisel İnternet kullanımının izlenmesinden elde edilen bilgilerin de 8. madde kapsamında benzer şekilde korunması gerektiğini değerlendirmiştir (*Copland/Birleşik Krallık*, 2007, § 41). Mahkeme daha sonra ayrıca, bir çalışanın işvereni tarafından kendisine iş amaçlı sağlanan bir bilgisayarda saklanan ve açıkça özel olarak tanımlanan verilerin de “özel hayat” kavramı kapsamında olabileceğini belirtmiştir (*Libert/Fransa*, 2018, § 25). Ayrıca, bir çalışanın işyerindeki davranışlarının haber verilmeden gizlice videoya kaydedilmesi, onun “özel hayatını” da etkilediği kanaatine varılmıştır (*Köpke/Almanya* (k.k.), 2010). Mahkeme bu kararın ardından, çalışanların işyerlerindeki video gözetiminin gizli mi yoksa açık mı olduğuna bakılmaksızın bu sonucun bertaraf edilmesi için bir neden görmemiştir (*Antović ve Mirković/Karadağ*, 2017, § 44; *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 93).

156. Mahkeme, *Halford/Birleşik Krallık*, 1997 (§§ 50-51) ve *Copland/Birleşik Krallık*, 2007 (§ 48), kararlarında, söz konusu dönemde, çalışanların mesleki olmayan telefon görüşmelerinden ve işyerinden gönderilen elektronik mesajlardan kişisel verilerin toplanmasına izin veren ulusal bir yasal düzenlemenin bulunmaması nedeniyle, özel hayata saygı hakkına yönelik ortaya çıkan müdahalenin “yasaya uygun” olmadığına hükmetmiştir. Mahkeme, *Köpke/Almanya* (k.k.), 2010 davasında, özel dedektiflik bürosunun yardımıyla, hırsızlık yaptığından şüphelenilen bir süpermarket kasiyerinin verilerini gizli kamerayla toplayan bir işverene ilişkin şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir. Her ne kadar söz konusu tarihte, bir işverenin bir çalışanın video gözetimine başvurabileceği koşullar henüz mevzuatta düzenlenmemiş olsa da, Federal İş Mahkemesinin içtihatları, çalışanların özel hayatlarına saygı hakkına keyfi müdahalelere karşı önemli güvenceler ortaya koymuştur.

157. Ciddi bir suistimalin işlendiğine dair makul şüphenin varlığı ve bu olayda tespit edilen zararların boyutu, işverenlerin işyerinde kişisel veri toplama uygulamasına başvurmaları için önemli bir gerekçe oluşturabilir (*López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 134). Öte yandan, çalışanlar tarafından zimmete para geçirme veya diğer usulsüzlüklerin yapıldığına dair basit şüpheler, işverenin gizli gözetim kurmasını haklı gösteremez (*ibid.*, § 134).

158. Mahkeme, *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017 (§ 121), çalışanların işyerlerindeki yazışma ve haberleşmelerinin denetlenmesine yönelik tedbirlerin 8. maddeye aykırı olmaması için karşılanması gereken bir dizi kriter tanımlamıştır. Bu bağlamda, ulusal makamlar şu soruları yanıtlamalıdır: Çalışan, işverenin yazışmaları ve diğer iletişimlerini izlemek için önlem alabileceği ve bu tür önlemlerin uygulanabileceği konusunda bilgilendirildi mi? İşveren tarafından yapılan izlemenin kapsamı ve çalışanın mahremiyetine yapılan müdahalenin derecesi neydi? İşveren, çalışanın iletişimlerini izlemeyi haklı çıkarmak için meşru nedenler ileri sürdü mü? Çalışanın iletişimlerinin içeriğine doğrudan erişmekten daha az müdahaleci yöntem ve tedbirlere dayalı bir izleme sistemi kurmak mümkün olur muydu? İzlemeye tabi tutulan çalışan için izlemenin sonuçları nelerdi? Çalışana, özellikle işverenin izleme operasyonları müdahaleci nitelikte olduğunda, yeterli güvenceler sağlanmış mıydı? Ve son olarak, ulusal makamların, iletişimlerini izlenen bir çalışanın, en azından esas itibarıyla yukarıda belirtilen kriterlerin nasıl gözetildiğine ve itiraz edilen tedbirlerin yasal olup olmadığına karar verme yetkisine sahip bir yargı organı önünde bir çözüme erişebilmesini sağlamaları gerekmektedir (*ibid.*, § 122).

159. Mahkeme daha sonra, *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019 (§ 116) davasında, söz konusu kriterlerin bir işveren tarafından işyerinde uygulanan video gözetim tedbirlerine de aktarılabilir olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022 (§ 115) davasında, ayrıca söz konusu ölçütleri, bir işverenin bir şirket aracında bir çalışanın kat ettiği mesafeleri GPS sistemi aracılığıyla izlemesi bağlamında da uygulamıştır.

160. Mahkeme, ulusal mahkemelerin bir işverenin gözetim tedbirlerini uygulamasının orantılı olmasını ve uygun ve yeterli güvencelerle birlikte olmasını sağlamada başarısız olduğunu tespit ettiği durumlarda 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017 (§§ 108-141) davasında, ulusal mahkemeler, gözetleme tedbirlerinin uygulanmasını haklı kılan özel nedenleri belirleme, çalışanın özel hayatı ve yazışmaları açısından daha az müdahaleci tedbirlere başvurabilme veya çalışanın işvereni tarafından iletişimlerinin olası izlenmesi konusunda önceden bilgilendirilme sorularını yanıtlamada başarısız olmuştur. Buna karşın Mahkeme, *Libert/Fransa*, 2018 (§§ 37-53) davasında, pornografik içerik sebebiyle çalışanın işten çıkarılmasına sebep olan bir iş bilgisayarında saklanan kişisel dosyaların açılmasıyla ilgili olarak 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, ulusal mahkeme tarafından yorumlanan ve uygulanan iç hukukun, işverenin yalnızca çalışanın huzurunda “kişisel” olarak işaretlenen dosyaları açmasına izin verilmiş olması da dâhil olmak üzere keyfiliğe karşı yeterli güvenceler içerdiğini gözlemlemiştir.

161. Mahkemeye göre, çalışanların kişisel verilerinin korunmasını ihlal edebilecek tedbirler hakkında çalışanlara önceden bilgi verilmemesi, ancak önemli kamu veya özel çıkarların korunmasına ilişkin üstün bir gereklilikle haklı gösterilebilir (*López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019, § 133). İşverenler, çalışanların verilerini toplamaya yönelik tedbirler uygulamadan önce, ilgili çalışanları bu veri toplama faaliyetinin varlığı ve koşulları hakkında, genel bir şekilde dahi olsa bilgilendirmelidir (*ibid.*, § 131). Şeffaflık ilkesi ve buna bağlı olarak bilgi edinme hakkı, özellikle iş ilişkileri bağlamında temel bir öneme sahiptir; zira işveren, çalışanlar üzerinde geniş yetkilere sahiptir ve bu yetkilerin kötüye kullanımının önlenmesi gereklidir. Ancak, izlenen bireye bilgi verilmesi ve bu bilginin kapsamı, bu tür bir tedbirin belirli bir olayda orantılılığını değerlendirmek için dikkate alınması gereken kriterlerden sadece biridir. Bununla birlikte, bu tür bir bilgilendirme eksiğe, diğer kriterlerden kaynaklanan güvenceler çok daha önemli hale gelir (*ibid.*, § 131).

162. Önceden bilgi verilmediği durumlarda, gözetim altına alınan çalışanların özel hayata saygı hakkının etkin bir şekilde korunmasını sağlamak amacıyla özel olarak tasarlanmış iç hukuk yollarına erişimlerinin olup olmadığı tespit edilmelidir. İşyerinde çalışanlara uygulanan tedbirler çerçevesinde, bu tür bir koruma çeşitli yollarla sağlanabilir ve bu yollar yalnızca iş hukuku kapsamına girmekle kalmayıp, aynı zamanda medeni hukuk, idare hukuku veya ceza hukuku kapsamına da girebilir (*ibid.*, § 136).

163. Mahkeme, çalışanların video gözetimiyle ilgili daha özel bir bağlamda, *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019 (§ 125) davasında, bir video gözetim tedbirinin orantılılığının analizinde, gözetimin gerçekleştirildiği farklı alanların, çalışanların makul bir şekilde bekleyebileceği mahremiyet koruması ışığında ayırt edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu beklenti, doğası gereği özel olan tuvaletler veya soyunma odaları gibi yerlerde çok yüksektir ve bu tür alanlarda, uluslararası ilgili düzenlemelere atıfla, daha sıkı bir koruma veya video gözetiminin tamamen yasaklanması haklı görülmektedir (*ibid.*, ilgili uluslararası belgelere atıfta bulunan §§ 125, 61, 65). Kapalı çalışma alanları, örneğin kapalı ofislerde bu beklenti yüksek olmaya devam ederken, çalışanların meslektaşları veya genel halk tarafından görülebileceği ya da erişilebileceği alanlarda belirgin şekilde daha düşüktür (*ibid.*, § 125).

164. Bu bağlamda Mahkeme, *Köpke/Almanya* (k.k.), 2010, bir süpermarket kasiyeri olan başvuranın işvereni tarafından bir özel dedektiflik ajansı yardımıyla gerçekleştirilen gizli video gözetimiyle ilgili şikâyetini, açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur. Mahkeme özellikle, söz konusu tedbirin sınırlı bir süreyle (iki hafta) uygulandığını, yalnızca kasanın çevresinde halka açık olan alanı kapsadığını, elde edilen video verilerinin dedektiflik ajansında ve işverenin personeli arasında sınırlı sayıda kişi tarafından incelendiğini ve bu verilerin yalnızca başvuranın işten çıkarılma süreci ve iş mahkemeleri önündeki davalarda kullanıldığını gözlemlemiştir.

165. Buna karşılık Mahkeme, *Antović ve Mirković/Karadağ*, 2017 (§§ 55-60) davasında, üniversite amfilerine kurulan video gözetim sistemi nedeniyle ders veren iki üniversite profesörünün özel hayatlarına yönelik ihlal iddiasının kanunla öngörülmediği gerekçesiyle, 8. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

166. Mahkeme *López Ribalda ve diğerleri/İspanya* [BD], 2019 (§ 137) davasında, bir süpermarkette kasiyerler ve satış görevlilerine yönelik kısmen açık, kısmen gizli video gözetimi konusunda, başvuruların başvurmadığı hukuki yollar da dâhil olmak üzere, İspanyol mevzuatının sağladığı önemli güvenceleri dikkate alarak, 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

167. Yine aynı şekilde *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022 (§§ 105-125) davasının konusu, başvuranın, işvereni tarafından şirket aracına takılan bir GPS sistemi aracılığıyla kaydedilen kilometre verilerine dayanarak işten çıkarılmasıdır. Mahkeme, ulusal mahkemelerin başvuranın özel hayatına saygı hakkı ile işverenin şirketin düzenli işleyişini sağlama hakkı arasında dengeli bir değerlendirme yaptığına ve şirketin meşru amacı olan harcamalarını denetleme hakkını göz önünde bulundurduğuna kanaat getirerek, 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

168. Her ne kadar siyasi partilerin iç örgütlenme yapıları özel şirketlerdekilere farklı olsa ve bir işveren ile çalışan ve bir siyasi parti ile üyeleri arasındaki hukuki bağlar temelde farklı olsa da, benzer ilkeler, özellikle bir siyasi partinin üyelerinin elektronik iletişimlerini izlemesi bakımından, diğer bağlamlarda da geçerlidir (*Tena Arregui/İspanya*, 2024, §§ 38 ve 41).

c. Yasal davalarda kanıt olarak kullanmak amacıyla verilerin toplanması

169. Hukuki davalar bağlamında maddi delillerin toplanması, söz konusu yargılamadaki konumları ne olursa olsun, ister taraf, ister tanık, ister basit üçüncü kişi olsun, bireylerin kişisel verilerinin korunmasına ilişkin soruları gündeme getirmektedir.

i. El koyma ve aramalar

170. Birçok davada Mahkeme, Sözleşmeciler Devletlerin belirli suçlara ilişkin maddi delil oluşturmak amacıyla arama ve el koyma gibi tedbirlere başvurmayı gerekli bulabileceğini vurgulamıştır (*Vasylichuk/Ukrayna*, 2013, § 79; *K.S. ve M.S./Almanya*, 2016, § 43). Bu durumda, tedbirlerin denetimi, tedbirleri haklı göstermek için gösterilen gerekçelerin yerindeliği ve yeterliliği ile güdülen amaçla orantılılık ilkesine uygunluğuna yönelik olacaktır (*Smirnov/Rusya*, 2007, § 44). Arama ve el koymaya neden olan suçun ciddiyeti, emrin verildiği koşullar, özellikle o sırada başka delil bulunup bulunmadığı, emrin içeriği ve kapsamı, özellikle aranan yerin niteliği ve tedbirin etkisini makul sınırlar içinde tutmak için uygulanan güvenceler, aramanın yürütülme biçimi ve ilgili kişinin özel hayatına saygıya ilişkin olası sonuçların derecesi, çeşitli çatışan menfaatlerin dengelenmesinde dikkate alınması gereken önemli ölçütlerdir (*ibid.*, § 44; *Modestou/Yunanistan*, 2017, § 42 ve bu kararda yer alan diğer atıflar). Mahkeme ayrıca, iç hukukun keyfilğe karşı yeterli ve uygun güvenceler sağlamasını da talep etmektedir (*Vinci Construction ve GTM Génie Civil ve Seviles/Fransa*, 2015, § 66; *Modestou/Yunanistan*, 2017, § 43). Bu tür güvenceler arasında, 8. maddeyi ihlal eden tedbirlerin “etkili bir şekilde denetlenmesinin” varlığı da yer almaktadır (*ibid.*, § 42).

171. *Trabajo Rueda/İspanya*, 2017 (§§ 44-47) davasında, başvuranın kişisel bilgisayarına el konulması ve bu sayede polisin bilgisayarda kayıtlı tüm kişisel dosyalara çocuk pornografisi materyalleri içerdiği gerekçesiyle erişebilmesinin, 8. maddeye aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Mahkeme, polisin, başvuranın kişisel bilgisayarındaki dosyalara el koymasını ve normalde gerekli olan ön hukuki iznini almadan saklanan tüm verilere erişmesini gerektiren durumun aciliyeti konusunda ikna olmamıştır; oysa böyle bir izin oldukça hızlı bir şekilde alınabilirdi.

172. Mahkeme, *K.S. ve M.S./Almanya*, 2016 (§§ 32-58) davasında, başvuruların bir banka çalışanı tarafından yasa dışı olarak kopyalanan ve daha sonra gizli servislere satılan, yurt dışında bulunan bir bankadaki varlıklarıyla ilgili kişisel veriler içeren unsurlara dayanarak çıkarılan arama emri uyarınca, başvuruların evlerinin aranmasının Sözleşme’nin 8. maddesine aykırı olmadığına hükmetmiştir. Alman kanunları ve uygulamaları kötüye kullanıma karşı yeterli ve etkili güvenceler sağlıyordu ve ulusal mahkemeler, arama emrini yurt dışından gelen verilere dayandırarak takdir yetkilerini aşmamışlardır. Mahkeme özellikle arama emrinin çıkarıldığı tarihte, söz konusu veri setinin dışında Alman makamları tarafından çok az sayıda ilgili veri setinin satın alınmış olması veya hiç satın alınmamış olması gerçeğine özel önem atfetmiştir (*ibid.*, § 51). Usul kurallarına aykırı olarak elde edilen delillerin ceza yargılamasında kullanılamayacağına dair kesin bir kuralın bulunmaması da, yetkililerin verileri kasıtlı olarak uluslararası veya ulusal hukuka aykırı şekilde elde ettiği anlamına gelmez (*ibid.*, § 51). Ayrıca, veri taşıyıcısında başvuruların yerel vergi makamlarına sunmakla yükümlü oldukları mali durumlarına ilişkin bilgiler yer almakta olup, başvuruların kimlikleriyle yakından ilişkili herhangi bir veri bulunmamaktadır (*ibid.*, § 53;

ayrıca bankacılık verilerinin ikili bir anlaşma uyarınca başka bir Devletin vergi makamlarına iletilmesine ilişkin [G.S.B./İsviçre](#), 2015, § 93, davasıyla karşılaştırınız).

173. İşyerlerinde gerçek delil toplamak amacıyla yapılan aramalar, 8. madde kapsamında güvence altına alınan “yazışma” ve “konut” hakkına saygı hakkı açısından, bu kişilere ait verilerin korunması açısından sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Örneğin Mahkeme, *Bernh Larsen Holding AS ve diğerleri/Norveç*, 2013 (§§ 104-175) davasında, bir şirketin diğer şirketlerle paylaştığı bilgisayar sunucusundaki tüm verilerin yedek kopyasını sağlamasını emreden kararlar ilgili olarak 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, önceden yargısal bir izin alınması gerekliliğine ilişkin bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, kötüye kullanımlara karşı etkili ve yeterli güvencelerin varlığını, şirketlerin ve çalışanlarının menfaatlerini ve etkin vergi denetimine ilişkin kamu yararını dikkate almıştır (*ibid.*, §§ 172-175). Buna karşın Mahkeme, rekabet kurallarına aykırı olarak fiyat konusunda hukuka aykırı bir anlaşmanın varlığının tespitine yönelik işyerlerinin denetlenmesiyle ilgili *DELTA PEKÁRNY a.s./Çek Cumhuriyeti*, 2014 (§§ 92-93) davasında, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme bu davada, bir hâkimin önceden yetkilendirilmemiş olmasına, tedbirin gerekliliğine ilişkin etkili bir sonradan inceleme yapılmamasına ve elde edilen verilerin olası imhasına ilişkin düzenlemelerin bulunmamasına atıfta bulunmuştur.

174. *Buck/Almanya*, 2005 (§§ 30-53) davasında, üçüncü bir şahıs tarafından işlenen bir trafik suçuyla ilgili olarak ev ve işyerlerinin aranmasının 8. maddeyi ihlal ettiğine karar verilmiştir. Mahkeme, bu davanın özel koşullarını, özellikle söz konusu arama ve el koymanın, üçüncü bir kişi tarafından işlendiği iddia edilen küçük bir yönetmelik ihlaliyle bağlantılı olarak emredilmiş olmasını ve başvuranın özel ikametgâhını kapsamasını göz önünde bulundurarak, müdahalenin izlenen meşru amaçlarla orantılı kabul edilemeyeceği sonucuna varmıştır (*ibid.*, § 52).

175. Mahkeme, gazetecilerin iş yerlerinde, evlerinde ve özel araçlarında (bazı durumlarda) yapılan aramalar ve kaynaklarını tespit etmek amacıyla yapılan toplu el koymalar konusunda *Ernst ve diğerleri/Belçika*, 2003 (§§ 110-117) davasında 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Hukuki soruşturmanın gizliliğinin ihlaliyle mücadeleye yönelik eylemlerle bağlantılı olarak, ev aramaları ve el koymaları sağlayabilen Sözleşmeciler Devletlerin mevzuatı ve uygulamaları, kötüye kullanıma karşı yeterli ve uygun güvenceler sağlamalıdır. Mevcut davada durum böyle değildir çünkü başvuranlara karşı hiçbir suçlama yöneltilmemiştir ve çeşitli arama emirleri geniş bir şekilde ifade edilmiştir, itiraz edilen soruşturmada, aranacak belirli yerler veya el konulacak eşyalar hakkında hiçbir bilgi verilmemiş, bu durum da soruşturma yetkililerine geniş bir manevra alanı sağlamıştır. Dahası, başvuranlara aramaların gerçek nedenleri hakkında hiçbir zaman bilgi verilmemiştir (ayrıca bk. bu davada 10. maddenin ihlal edilmesiyle ilgili olarak bu Rehberin aşağıda yer alan 346. paragrafı).

176. Avukatlık bürolarında gerçekleştirilen el koyma işlemlerinde, avukat ile müvekkil arasındaki güven ilişkisinin temelini oluşturan veri gizliliğinin korunması gibi özel usul güvencelerinin mutlaka bulunması gerekmektedir.⁸ *Kirdök ve diğerleri/Türkiye*, 2019 (§§ 52-58) davasında, kendileriyle aynı ofisi paylaşan başka bir avukata karşı cezai işlem yapılması amacıyla birçok avukatın elektronik verilerine adli makamlarca el konulması ve bu bilgilerin iade edilmesinin veya imha edilmesinin reddedilmesi 8. maddeyi ihlal etmiştir. Mahkeme, arama sırasında mesleki gizlilik kapsamında korunan belgelerin veya elektronik verilerin filtrelenmesine ilişkin hiçbir prosedürün gözetilmediğine dikkat çekmiştir. Ayrıca el konulan verilerin henüz yazıya geçirilmemiş olması nedeniyle kime ait olduğunun tespit edilemediği gerekçesiyle iade edilmemesi, kanunda açıkça öngörülmemiş olup, söz konusu verilerin gizliliğini gerektiren mesleki sır ilkesinin özüne aykırıdır.

177. Mahkeme *Kruglov ve diğerleri/Rusya*, 2020 (§§ 123-138) davasında, mesleği avukatlık olan başvuranların veya müvekkillerinin meslek sırrı kapsamındaki kişisel bilgi ve belgelerinin bulunduğu bilgisayar ve sabit disklerine, polis tarafından ev ve işyerlerinde yapılan aramalar sırasında, ele geçirilen verilerde herhangi bir ayırıştırma uygulanmadan el konulmasının 8. maddeye aykırı olduğu kanaatine varmıştır. Özellikle, önceden alınmış yargısal iznin varlığı sınırlı bir etkiye sahiptir, çünkü ulusal mahkemeler hiçbir zaman veri gizliliğini koruma yükümlülüğünü ceza soruşturmasının ihtiyaçlarıyla dengelemeye çalışmamıştır, örneğin diğer kaynaklardan bilgi edinme olasılığını dikkate almamıştır (*ibid.*, §§ 126-129).

178. Mahkeme ayrıca, *Smirnov/Rusya*, 2007 (§§ 36-49) davasında, bir avukatın evinde çok sayıda belgenin ve avukatın bilgisayarının merkez ünitesinin, gerekçe veya güvence olmaksızın aranması ve el

⁸ Ayrıca avukatlık bürolarında gerçekleştirilen el koyma işlemlerinde uygulanan usuli güvenceler hakkında daha fazla bilgi için bk. *Sözleşme’nin 8. Maddesi Hakkında Rehber – Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı*.

konulmasıyla ilgili olarak; *Wieser ve Bicos Beteiligungen GmbH/Avusturya*, 2007 (§§ 42-68) davasında, kanunda öngörülen usuli güvencelere aykırı olarak avukatın elektronik verilerinin aranması ve el konulması hakkında; *Robathin/Avusturya*, 2012 (§ 52) davasında, bir hukuk bürosunda saklanan tüm elektronik verilerin aranması ve el konulması için yeterli gerekçeyle dayanmayan bir yetkilendirmeye ilişkin olarak ve *Särgava/Estonya*, 2021 (§§ 107-108) davasında, bir avukatın bilgisayar ve cep telefonuna el konulması ve ardından inceleme yapılması sonrasında mesleki sır kapsamındaki verilerin korunmasında yetersiz görülen usuli güvencelere ilişkin olarak Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

179. Mahkeme *Vinci Construction ve GTM Génie Civil ve Services/Fransa*, 2015 (§§ 69-81) davasında, avukat-müvekkil ilişkilerinin gizliliği kapsamındaki e-mesajlar da dâhil olmak üzere şirketlere ait bilgisayar verilerinin aranması ve el konulması konusunda 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. İlk derece mahkemesi, soruşturma makamları tarafından ele geçirilen belgeler arasında bir avukatın yazışmalarının varlığını kabul ederken, gerekli ayrıntılı incelemeyi yapmadan, yalnızca itiraz edilen el koymalara ilişkin biçimsel çerçevenin hukuka uygunluğunu değerlendirmiştir.

180. *André ve diğerleri/Fransa*, 2008 (§§ 37-49) davasında, vergi memurlarının, müvekkil şirketlerinden birine karşı delil elde etmek amacıyla bir hukuk bürosunda yaptığı "ev" araması ve bu aramada bulunduğu belgelere el koyması, Sözleşme'nin 8. maddesini ihlal etmiştir. Söz konusu aramanın amacı, dolandırıcılıktan şüphelenilen şirketin avukatları sıfatıyla başvuranların işyerlerinde, şirkette böyle bir dolandırıcılığın varlığını ortaya koyabilecek belgeleri bulmak ve bu belgeleri şirket aleyhine delil olarak kullanmaktır. Başvuranlar hiçbir aşamada bir suç işledikleri veya müşteri şirketleri tarafından işlenen bir dolandırıcılığa karıştıkları iddiasıyla suçlanmamış veya şüphelenilmemiştir (*ibid.*, § 46).

181. Yasa dışı olarak el konulan materyalin iadesinden beş dakika sonra yapılan ikinci bir el koyma işlemi, *Visy/Slovakya*, 2018 (§§ 33-47) davasında 8. maddenin ihlal edildiği sonucuna varılmasına sebep olmuştur. Başvuran, ikinci el koyma işlemine ilişkin keyfilik ve kötüye kullanıma karşı etkili güvencelerden yararlanamamıştır.

182. Terör konusunda, *Sher ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 2015 (§§ 171-176) davasında Mahkeme, terör faaliyeti şüphesinin doğması durumunda arama emrinin kapsamının genişletilmesi konusunu incelemiştir. Mahkemeye göre, bu tür davaların karmaşık niteliği, normalde kabul edilebilir olandan daha geniş kapsamlı bir arama yapılmasını haklı gösterebilir. Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca, bir arama emrinin aranan ve el konulacak eşyaların kesin niteliğini ayrıntılı olarak tanımlaması gerekliliğini dayatmak, çok sayıda insanın hayatının tehlikede olabileceği bir soruşturmanın etkinliğini ciddi şekilde tehlikeye atabilir. Bu nitelikteki davalarda, polise, arama sırasında karşılaşılanlara dayanarak, hangi öğelerin terörist faaliyetlerle bağlantılı olabileceğini değerlendirmek ve daha fazla inceleme amacıyla bunlara el koymak için bir miktar esneklik tanınmalıdır (*ibid.*, § 74).

183. Mahkeme, *Ivashchenko/Rusya*, 2018 (§§ 59-95) davasında, gümrük idarelerinin kişilerin elektronik verilerini inceleme ve kopyalama yetkileri konusunda, makul bir suç şüphesinin bulunmaması sebebiyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği kanaatine varılmıştır. Başvuranın kişisel ve mesleki verilerinin kopyalanması, ardından verilerin uzman değerlendirmesi için iletilmesi ve yaklaşık iki yıl süreyle saklanması, genel olarak rızanın alındığı, müdahalesiz "rutin" prosedürler olarak kabul edilebilecek ölçütleri aşmıştır. Başvuran, kendine ait şahsi bilgileri ve eşyalarını gümrüğe sunmak ve olası bir gümrük kontrolünden geçmek isteyip istemediğini seçmemiştir (Ayrıca suç işlediklerinden şüphelenmek için makul bir sebep olmaksızın durdurma ve arama yetkilerine ilişkin olarak, 8. maddenin ihlal edildiği *Gillan ve Quinton/Birleşik Krallık*, 2010, §§ 61-67 davasına bakınız. Mahkeme, aramanın kamusal nitelikte olması ve kişisel bilgilerin başka kişilere ifşa edilmesi nedeniyle utanca yol açmasının, bazı durumlarda, aşağılanma ve utandırma unsuru nedeniyle bireyin özel hayatına yapılan müdahalenin ciddiyetini daha da artırabileceğini belirtmiştir. Bu davada polis memurlarının sahip olduğu takdir yetkisi endişe kaynağıdır: Sadece makul bir şüphenin varlığını göstermeleri değil, aynı zamanda durdurulan ve aranan kişi hakkında herhangi bir şeyden şüphelenmeleri de bu durumda öznel olarak gereksizdir.)

ii. Hücre örneklerinin alınması için öngörülen zorunlu tıbbi prosedür

184. Genel olarak, kan testleri ve yanak sürüntüleri gibi hücresel örnekleme amacıyla çeşitli zorunlu tıbbi eylemlerin kullanılması, tek başına hukuki veya cezai yargılamalarda delil toplama bağlamında yasaklanmamıştır (*Jalloh/Almanya* [BD], 2006, § 70; *Caruana/Malta* (k.k.), 2018, § 41; *D.H. ve diğerleri/Kuzey Makedonya*, 2023, § 52).

185. Mahkeme özellikle, *D.H. ve diğerleri/Kuzey Makedonya*, 2023 (§§ 52-53) davasında, tamamı seks işçisi olan başvuranların cinsel yolla bulaşan hastalıkları yayma suçundan şüphelenilerek kan örneklerinin alınmasının, söz konusu tıbbi işlemin bir hâkimin kararıyla uygulanması nedeniyle, 8. maddenin gerekliliklerini ihlal etmediği kanaatine varmıştır; söz konusu işlem, bir klinikte bir tıp doktoru tarafından gerçekleştirilmiştir ve başvuranlar tarafından hiçbir zaman işlem sırasında aşırı güç kullanıldığı veya sağlıklarına zarar verdiği iddia edilmemiştir. Bu nedenle ilgili şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

186. Mahkeme *Mikulić/Hırvatistan*, 2002 (§ 64) davasında, baba olduğu iddia edilen kişinin DNA testine tabi tutulmasını zorunlu kılacak herhangi bir usuli tedbirin bulunmamasının, yalnızca babalık iddiasını belirlemeye yönelik alternatif yollar sağlaması durumunda orantılılık ilkesine uygun olduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme, iç hukukta böyle bir yolun bulunmaması nedeniyle 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir ve böylece bu durum, başvuranı, varsayılan babasının DNA testine girmeyi reddetmesi nedeniyle kişisel kimliği konusunda daha da uzun süreli bir belirsizliğe mahkûm etmiştir (*ibid.*, §§ 65-66).

187. *Mifsud/Malta*, 2019 (§§ 61-78) davasında, Malta hukuku uyarınca babalık davasında başvuranın rızası dışında genetik test yaptırmayı yönünde mahkemece verilen kararın 8. maddeye aykırı olmadığı belirtilmiştir. Başvuranın DNA testine girmesine karar vermeden önce, ulusal mahkemeler, başvuranın katıldığı, kendi seçtiği avukat tarafından temsil edildiği ve usul haklarının karşı tarafla eşit bir şekilde gözetildiği yargısal işlemler çerçevesinde, davadaki çatışan menfaatler açısından gerekli bir denge gözetmiştir. Ulusal mahkemeler bu nedenle başvuranın varsayılan kızının, babalığın tespit edilmesine ilişkin menfaati ile başvuranın DNA testlerine tabi tutulmamaya ilişkin menfaati arasında adil bir denge kurmuştur (*ibid.*, § 77). Sonuç olarak, karar alma süreci adil olmuş ve başvuranın 8. madde kapsamında güvence altına alınan çıkarları uygun şekilde korunmuştur.

188. Mahkeme, *Boljević/Sırbistan*, 2020 (§§ 50-56) davasında, DNA testi henüz mevcut değilken, bir erkeğin babalık iddiasına ilişkin davasına izin veren kırk bir yıl önce verilen kesin kararın incelenmesi başvurusunun, ulusal mahkemelerce zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddedilmesinin 8. maddeye aykırı olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, davadaki çatışan menfaatler arasında denge sağlanmadan, hukuki kesinliğin korunmasının, başvuranın kişisel kimliğinin önemli bir yönüne ilişkin gerçeği bilme hakkından mahrum bırakılması için tek başına yeterli bir gerekçe olamayacağı görüşünü benimsemiştir. Yeniden yargılama için süre sınırlamalarına ilişkin iç hukuk, yetkili makamların böyle bir denge kurmasını engellemiştir. Zira başvuranın davasının çok özel koşulları, yani başvuranın iddia edilen babasının babalığıyla ilgili kesin kararı ancak babasının ölümünden sonra öğrenmiş olması dikkate alınmıştır. Mahkeme, DNA örneği alınacak ölen kişinin özel hayatının, ölümünden sonra bu yönde bir talepte bulunulması nedeniyle olumsuz etkilenemeyeceğine karar vermiştir. Mahkeme, genetik test için bir cesedin mezardan çıkarılmasıyla ilgili olarak, *Succession Kresten Filtenborg Mortensen/Danimarka* (k.k.), 2006 davasında ve ölen kişinin iddia edilen oğlunun, biyolojik babasının kimliğini tespit etmek amacıyla talep ettiği üzere, ulusal mahkemelerin, ölen kişi üzerinde DNA testi yapılmasına izin vermemesinin, 8. maddenin ihlaline yol açtığı *Jaggi/İsviçre*, 2006 (§ 42) davasında da aynı kanaatlere varmıştır.

189. Mahkeme *Caruana/Malta* (k.k.), 2018 (§§ 28-42) davasında, bir katil zanlısının eşinin yanak örneği verme zorunluluğuna ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varmıştır. Mahkeme, yanak sürüntüsünün nadiren bedensel yaralanmaya veya fiziksel veya ruhsal acıya neden olan küçük bir müdahale olduğuna karar vermiştir. Cinayet ciddi bir suçtur ve bu nedenle mümkün olduğunca çok kanıt toplamak hem makul hem de gereklidir (*ibid.*, § 41). Ayrıca Mahkeme, bir tanığın durumu ile ceza yargılaması bağlamında böyle bir tedbire tabi tutulmayı reddeden bir sanığın durumu arasında bir ayrım yapmıştır; bu türden bir işlem, nihai bir suçluluk bulgusu ve ilgili yaptırımlar üzerinde etkili olabilir (*ibid.*, § 40).

190. *Dragan Petrović/Sırbistan*, 2020 (§§ 79-84) davasında, bir cinayet soruşturması kapsamında alınan yanak sürüntüsü, öngörülebilir yasal hükümlerin bulunmaması nedeniyle 8. maddenin ihlali anlamına gelmiştir. Başvuranın polis memurlarına tükürüğünden bir örnek vermeyi kabul etmiş olması, özel hayatına müdahale edilip edilmediğiyle ilgili değildir; zira başvuran bunu yalnızca kendisinden zorla tükürük örneği veya kan örneği alınacağı tehdidi altında yapmıştır (*ibid.*, § 79).

191. Mahkeme ayrıca, kan naklini reddeden Yehova Şahitlerinden tıbbi veri toplanması durumunda 8.

maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir (*Avilkina ve diğerleri/Rusya*, 2013 ve ayrıca bu Rehberin 188. paragrafına bakınız).

192. Ayrıca, ölen kişinin yakınlarının bilgisi veya rızası olmaksızın, nakil amacıyla ölen kişinin vücudundan organ çıkarılması (*Petrova/Letonya*, 2014, §§ 87-98) ve ölen kişinin vücudundan doku alınmasında yakınlarının rızasına ilişkin iç mevzuatın belirsiz olması (*Elberte/Letonya*, 2015, §§ 105-117) durumunda da 8. maddenin ihlal edildiği tespit edilmiştir.

d. Sağlık bağlamında kişisel nitelikli verilerin toplanması

193. Mahkeme, tıbbi alanda hassas verilerin toplanması konusunu incelemiştir. *L.H./Letonya*, 2014 (§§ 47-60) davasında, sağlık hizmetlerinin kalitesini kontrol etmekten sorumlu bir Devlet kurumu ("kurum") tarafından bir kamu hastanesindeki bir hastaya ilişkin tıbbi verilerin toplanmasının, keyfiliğe karşı yeterli yasal koruma sağlayan kesin olarak formüle edilmiş bir mevzuatın bulunmaması durumunda, 8. maddeye uygun olmadığına karar vermiştir. Kurum, söz konusu verileri yedi yıllık bir süre boyunca, toplanan verilerin soruşturmanın amacı doğrultusunda "potansiyel olarak belirleyici", "ilgili" veya "önemli" olup olmayacağına dair herhangi bir ön değerlendirme yapmaksızın, gelişigüzel bir şekilde toplamıştır. Kurum, başvuranın verilerinin toplanmasına ilişkin olarak başvuranın rızasını istemekle yükümlü değildi (*ibid.*, § 53). Toplanabilecek özel verilerin kapsamı herhangi bir şekilde sınırlandırılmamıştır (*ibid.*, § 57). Dahası, bilgi toplama gerekçelerinin uygunluğu ve yeterliliği iç hukukta hiçbir aşamada incelenmemiş gibi görünmektedir (*ibid.*, § 57). Bu bağlamda, Mahkeme, ajansın kişisel verilerin gizliliğini korumak için yasal bir görevi olup olmadığına daha az önemli olduğunu düşünmüştür (*ibid.*, § 58).

194. Mahkeme, *Surikov/Ukrayna*, 2017 (§§ 75-95), bir kişinin ruh sağlığına ilişkin kişisel verilerin toplanması ve uzun bir süre boyunca saklanması yanı sıra, bu verilerin toplanma nedenleriyle bağlantılı olmayan bir amaç için iletilmesi ve kullanılmasının, 8. maddeyi ihlal ederek veri sahibinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına orantısız bir müdahale teşkil ettiği kanaatine varmıştır. Her ne kadar işverenler, özellikle belirli beceriler, sorumluluklar veya yetkinliklerle bağlantılı belirli iş işlevlerinin verilmesi bağlamında, çalışanlarının ruhsal ve fiziksel sağlığına ilişkin bilgilere yönelik meşru bir menfaate sahip olsalar da, ilgili bilgilerin toplanması ve işlenmesinin yasalara uygun olması ve işverenin çıkarları ile ilgili pozisyon için adayın mahremiyetle ilgili endişeleri arasında adil bir denge kuracak şekilde olması gerekmektedir (*ibid.*, § 91).

195. Mahkeme, *Z/Finlandiya*, 1997 (§§ 106-110), Mahkeme, kocasına karşı yürütülen ceza davası çerçevesinde, hastanın önceden rızası alınmaksızın tıbbi dosyalara el konulması ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesiyle ilgili olarak 8. maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Karar alma sürecinde herhangi bir usulsüzlük olmamıştır ve el koyma işlemine itiraz etmek ve gizlilik kararında belirtilen süre sınırlamasını iptal etmek için gerekli hukuk yolları mevcuttur.

196. *Drelon/Fransa*, 2022 (§§ 79-100) davasında, başvuranın Fransız Kan Bağış Kurumunun bir toplama merkezinde kan bağışında bulunma girişimi ve başvuranın varsayılan eşcinselliği nedeniyle kan bağışçısı olarak kabul edilmemesi ile ilgilidir. Başvuran, bağış öncesi tıbbi görüşme sırasında cinsel yaşamıyla ilgili soruları yanıtlamayı reddetmiş olsa da, veriler, diğer erkeklerle cinsel ilişkiye giren erkeklere özgü bir kan verme kontrendikasyonunu içeriyordu. Söz konusu verilerin hassas niteliğine dikkat çeken Mahkeme, bu verilerin toplanması ve saklanması başta sağlığın korunması ve kan güvenliğinin sağlanmasının önemi olmak üzere ilgili ve yeterli gerekçelere dayandığını kabul etmiştir. Aynı zamanda, toplanan verilerin kanıtlanmış herhangi bir gerçek temeli olmaksızın sadece spekülasyona dayandığını kaydetmiştir. Mahkeme ayrıca, verilerin saklanma süresinin aşırı uzunluğuna dikkat çekerek, bu durumun verilerin başvurana karşı tekrar tekrar kullanılmasını mümkün kıldığını ve sürecin, başvuranın otomatik olarak kan bağışı yapmaktan men edilmesiyle sonuçlandığını belirtmiştir. Mahkeme, bu unsurlara atıfta bulunarak, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

e. Kişisel verilerin zorunlu olarak paylaşılması

197. Mahkeme, cep telefonu operatörleri, İnternet servis sağlayıcıları, bankalar, üst düzey profesyonel sporcular ve hastanelerin, bir kanunla öngörülen veya yetkili makamlar tarafından verilen bir karar uyarınca ellerindeki kişisel verileri yetkili makamlara verme yükümlülüğünü birçok kez değerlendirmiştir.

198. Organize suç ve terörle mücadele konusunda Mahkeme, soruşturma yöntemlerinin modern iletişim teknolojilerine uygun hale getirilmesi gerektiğini kabul etmiştir. *Breyer/Almanya*, 2020 (§§ 81-110) davasında, Telekomünikasyon Kanunu uyarınca, cep telefonu operatörlerine ön ödemeli SIM kart kullanıcılarının kişisel verilerini kaydetme ve bunları yetkili makamlara sunma yükümlülüğü getiren ve çeşitli kamu makamlarına herhangi bir yargı kararına veya ilgili kişilere bildirimde bulunulmasına gerek olmaksızın söz konusu verilerin alınmasını ve iletilmesini talep etme yetkisi veren yasal yükümlülük, 8. maddeye aykırı görülmemiştir. Bu davada sadece sınırlı bir veri seti saklanmıştır ve bireysel iletişim olaylarına ilişkin hiçbir veri saklanmamıştır; bu nedenle müdahale oldukça sınırlıdır (*ibid.*, §§ 92-95). Ayrıca inceleme ve denetim düzeyi, bu kadar sınırlı bir veri setinin toplanması ve saklanmasıyla orantılılık değerlendirmesinde belirleyici bir unsur olmasa da, teknik güvenlik sigortası, sınırlı saklama süresi, verilerin söz konusu abonenin açıkça tanımlanması için gerekli bilgilerle sınırlandırılması; saklanan verilerin ilerde incelenmesi ve kullanılması için düzenlenmiş olanaklar; bağımsız bir makam tarafından denetim ve haklarının ihlal edildiğini düşünen herkes için itiraz olanakları gibi bir dizi güvence de sunulmuştur (*ibid.*, §§ 96-107).

199. Buna karşılık, Mahkeme, internet servis sağlayıcılarına, abonelerinden birinin kayıtlı bağlantı verilerini alma ve polise iletme konusunda yasal bir yükümlülük getirilmesinin, polisin dayandığı yasal hükümlerin belirsiz olması ve özellikle de söz konusu polis yetkilerinin bağımsız denetiminin olmaması nedeniyle keyfi müdahalelere karşı koruma sağlamaması nedeniyle 8. maddenin ihlaline yol açtığını değerlendirmiştir (*Benedik/Slovenya*, 2018, §§ 132-134).

200. *Sommer/Almanya*, 2017 (§ 63) davasında, avukatların banka hesabının incelenmesi için öngörülen düşük eşik, bilgi taleplerinin geniş kapsamı, başvuranın kişisel bilgilerinin daha sonra ifşa edilmesi ve saklanmaya devam edilmesi ve usuli güvencelerin yetersizliği nedeniyle, 8. maddenin ihlaline yol açtığı kanaatine varılmıştır.

201. Mahkeme, kan nakli işlemini reddeden Yehova Şahitleri hakkında tıbbi veri toplanmasıyla ilgili olarak, *Avilkina ve diğerleri/Rusya*, 2013 (§ 54) davasında, savcılık tarafından, ilgili kişilere bilgi verilmeden veya rızalarının alınması fırsatı tanınmadan, başvuranları tedavi eden sağlık kurumundan başvuranlara ilişkin verilerin toplanmasının 8. maddeye aykırı olduğuna karar vermiştir (*ibid.*, § 48).

202. *Fédération nationale des associations et syndicats de sportifs (FNASS) ve diğerleri/Fransa*, 2018 (§§ 155-191) davasında, dopinge mücadele kapsamında habersiz doping testleri yapılması amacıyla üst düzey profesyonel sporculardan oluşan bir “test havuzuna” uygulanan ve birbirini izleyen on sekiz aylık bir süre içinde üçüncü kez uyulmaması halinde ağır cezalar öngören nerede bulunulduğuna ilişkin yasal gereklilik, 8. maddeye aykırı görülmemiştir. Mahkeme, nerede bulunma gerekliliklerinin başvuranların özel hayatları üzerindeki etkisini göz ardı etmeksizin, üst düzey profesyonel sporculara uygulanan gerekliliklerin azaltılmasının veya kaldırılmasının, dopingin kendi sağlıkları ve tüm spor camiası için tehlikelerini artıracak ve habersiz testlerin gerekliliği konusundaki Avrupa ve uluslararası fikir birliğine ters düşeceği kanaatindedir (*ibid.*, § 191).

203. Mahkeme, *Aycaguer/Fransa*, 2017 (§§ 45-47) davasında, başvuranın, DNA profilinin hüküm giymiş kişilerin ulusal bilgisayar veri tabanına kaydedilmesi amacıyla zorunlu biyolojik teste tabi tutulmayı reddetmesi nedeniyle mahkûm edilmesinin demokratik bir toplumda gerekli bir tedbir olarak kabul edilemeyeceği gerekçesiyle 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Başvuran, zorunlu DNA testine tabi tutulmasına neden olan eylemleri, siyasi/sendikal bir bağlamda, kimliği bile tespit edilemeyen jandarmalara şemsiye ile vurmak suretiyle gerçekleştirmiş ve bu nedenle iki ay hapis cezasına çarptırılmış ve cezası ertelenmiştir. Hâlbuki başvuranın durumunda olduğu gibi, potansiyel olarak ortaya çıkabilecek durumlardaki önemli farklılıklara rağmen, ulusal bilgisayarlı DNA veri tabanında işlenen suçun niteliği ve ciddiyetine göre herhangi bir ayırım öngörülmemiştir (*ibid.*, § 43). Son olarak, başvuranın kayıtlı verilerin silinmesine ilişkin herhangi bir prosedüre erişimi olmamıştır (böyle bir prosedür yalnızca suç işlediğinden şüphelenilen kişiler için sağlanmış olup, hüküm giymiş kişiler için sağlanmamıştır) (*ibid.*, § 43).

2. Kişisel nitelikli verilerin saklanması

204. Bir kamu makamı tarafından bir bireyin özel hayatına ilişkin bilgilerin saklanması, bu bilgiler nasıl elde edilirse edilsin, veriler daha sonra kullanılsın ya da kullanılsın, 8. madde anlamında veri sahibinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale teşkil eder (*Amman/İsviçre* [BD], 2000, § 69;

Rotaru/Romanya [BD], 2000, § 46; *S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 67; *M.K./Fransa*, 2013, § 29; *Aycaguer/Fransa*, 2017 § 33). Bu bilgilerin özünde özel nitelik taşıması, Mahkeme'nin, ilgili kişinin rızası olmaksızın bu bilgilerin yetkili makamlar tarafından saklanması ve kullanılmasına izin veren her türlü Devlet tedbirini dikkatle incelemesini gerektirmektedir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 104).

a. Suçla mücadele amacıyla kayıt tutulması

205. İlgili kişilerin ve bir bütün olarak toplumun, kişisel verilerin korunması konusundaki menfaati, cezai gerektiren suçların önlenmesine yönelik meşru menfaatten daha ağır basabilir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 104). Ulusal makamlar, görevleri olduğu üzere, halklarını korumak için, özellikle cinsel içerikli olanlar gibi en ciddi olanlar olmak üzere, belirli suçların bastırılması ve önlenmesine etkili bir şekilde katkıda bulunacak dosyalar oluşturmalarıdır (*B.B./Fransa*, 2009, § 62; *Gardel/Fransa*, 2009, § 63; *M.B./Fransa*, 2009, § 54; *N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023, § 44). Kişisel verilerin ilk toplanması, belirli bir kişiyi işlediğinden şüphelenilen belirli bir suçla ilişkilendirmeyi amaçlarken, bu verilerin dosyalarda ve veri tabanlarında saklanması, daha geniş bir amacı vardır, yani gelecekteki suçluların tespit edilmesine yardımcı olma amacı taşımaktadır (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 100). Mahkeme, bu tür dosyaların önleme amaçlarını sorgulayamaz (*Gardel/Fransa*, 2009, § 63; *B.B./Fransa*, 2009, § 62; *M.B./Fransa*, 2009, § 54). Bugün Avrupa toplumlarının karşı karşıya olduğu zorluklardan biri olan suçla, özellikle de örgütlü suçlar ve terörizmle mücadele, büyük ölçüde modern bilimsel araştırma ve kimlik tespit tekniklerinin kullanılmasına bağlıdır (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 105). Aynı zamanda, kişisel verilerin korunması Sözleşme'nin 8. maddesinde yer alan özel ve aile hayatına saygı hakkının kullanılmasında temel bir rol oynadığından, ulusal mevzuatın, kişisel verilerin söz konusu maddede belirtilen güvencelere uygun olmayan şekilde kullanılmasını önlemek için uygun güvenceleri sağlaması esastır (*ibid.*, § 103; *Glukhin/Rusya*, 2023, § 75).

206. Mahkeme, suçlardan adı (*M.K./Fransa*, 2013, §§ 6, 8, 41; *Aycaguer/Fransa*, 2017, §§ 8, 43) ya da ciddi (*B.B./Fransa*, 2009, §§ 6, 62; *Gardel/Fransa*, 2009, §§ 8, 9, 63; *M.B./Fransa*, 2009, §§ 6, 54; *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, §§ 6, 12, 37-38; *Trajkovski ve Chipovski/Kuzey Makedonya*, 2020, §§ 6, 12) veya özellikle ne adi ne de ciddi olmayan bir dizi suçtan (*P.N./Almanya*, 2020, §§ 6, 81) hüküm giymiş kişilerin kişisel verilerinin, suçun bastırılması ve önlenmesine yönelik dosyalarda tutulmasına ilişkin bir dizi davayı incelemiştir. Diğer davalar, bir suç işlediğinden şüphelenilen ancak serbest bırakılan (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2007, §§ 10, 11, 113; *M.K./Fransa*, 2013, §§ 7, 9, 42; *Brunet/Fransa*, 2014, §§ 6, 7, 40), yargılama sonunda beraat eden (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 10, 113) veya haklarında herhangi bir mahkûmiyet kararı verilmeksizin sadece gözaltında tutulan kişilerin kişisel verilerinin dosyada suçun cezalandırılması veya önlenmesi amacıyla saklanmasıyla ilgilidir (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012, §§ 7-9). Bir davada, başvuranlara ilişkin kişisel veriler, ilgili kişilerin çeşitli vesilelerle ceza kovuşturmasına maruz kalmış olmaları nedeniyle toplanmış ve İçişleri Bakanlığı veri tabanında saklanmıştır. Söz konusu kayıt sistemi sadece ceza mahkûmiyetlerini değil - söz konusu suçların niteliğine ve ciddiyetine bakılmaksızın ve hatta mahkûmiyetlerin kaldırıldığı veya silindiği durumlarda bile -, aynı zamanda bir kişinin ceza kovuşturmasına maruz kaldığı ve ceza kovuşturmasının daha sonra "suçlayıcı olmayan nedenlerle" düştüğü davaları da içermektedir (*N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023, § 49). Son olarak, diğer davalar, sadece şüphelere dayanarak kişisel verilerin polis dosyalarında saklanmasına yönelik önleyici tedbirleri içermektedir (*Shimovolos/Rusya*, 2011, § 16; *Khelili/İsviçre*, 2011, §§ 8, 9, 59; *Catt/Birleşik Krallık*, 2019, §§ 6, 14, 119).

207. Kişisel verilerin kolluk kuvvetlerinin işlemlerinde kullanılmak amacıyla saklanması ihtiyacı değerlendirilirken aşağıdaki unsurlar önemlidir.

i. Saklanan verilerin ayırım gözetilmemiş ve değiştirilmemiş niteliği

208. Birçok davada Mahkeme, mahkûmiyet kararı verilen suçun niteliği veya ciddiyeti ya da (*M.K./Fransa*, 2013, § 41; *Aycaguer/Fransa*, 2017, § 43; *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020, § 94; *N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023, § 49) ilgili kişinin bir suç işlediği şüphesiyle mahkûm edilmiş, beraat etmiş, tahliye edilmiş veya sadece gözaltında tutulup tutulmadığı arasında ayırım yapmayan yetkili makamlar tarafından uygulanan veri dosyalama sistemlerinin geniş kapsamını sorgulamıştır (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 119; *M.M./Birleşik Krallık*, 2012, § 198; *M.K./Fransa*, 2013, § 42; *Brunet/Fransa*, 2014, § 41; *N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023, § 49). Mahkemeye göre, yetkililer tarafından belirli suçların bastırılması ve

önlenmesine yardımcı olmak amacıyla uygulamaya konulan sistemler, içerdikleri bilgileri en üst düzeye çıkarmak gibi aşırı bir amaçla uygulanmamalıdır. Bu sistemlere atfedilen meşru amaçlar bakımından gerekli orantılılık sağlanmaksızın, getirdikleri faydalar, Devletlerin Sözleşme uyarınca kendi yargı yetkileri altındaki kişilere güvence altına almakla yükümlü oldukları hak ve özgürlüklere verecekleri ciddi zararlar nedeniyle zayıflayacaktır (*M.K./Fransa*, 2013, § 35; *Aycaguer/Fransa*, 2017, § 34).

209. *S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008 (§§ 119, 125) davasında, ceza gerektiren bir suç işlediğinden şüphelenilen ancak hüküm giymemiş herhangi bir kişiden parmak izi, biyolojik örnek ve DNA profili alınmasını ve saklanmasını mümkün kılan bir kayıt sistemi, yaşlarına, suçların niteliğine ve ciddiyetine bakılmaksızın, herhangi bir süre sınırı olmaksızın ve saklama gerekçesinin kesin kriterler temelinde bağımsız bir incelemesi yapılmaksızın, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmasına neden olmuştur. Böyle bir sistemin genel ve farklılaştırılmamış yapısı, söz konusu olan çatışan kamu menfaatleri ve özel menfaatler arasında adil bir denge gözetmemektedir.

210. Herhangi bir suçtan suçlu bulunmayan ve masumiyet karinesinden yararlanma hakkına sahip olan kişilerin, hüküm giymiş suçlularla aynı muameleye tabi tutulması damgalanma riskini de beraberinde getirmektedir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 122). Bir suç işlediğinden şüphelenilen ancak beraat eden veya tahliye edilen kişilere ilişkin özel verilerin saklanması bir şüphe ifadesi anlamına gelmese bile, bu kişilere ilişkin verilerin hüküm giymiş kişilere ilişkin verilerle aynı şekilde süresiz olarak saklanması halinde, bu kişilerin masum sayılmadıkları izlenimi güçlenebilir; oysa bir suç işlediğinden hiç şüphelenilmeyen kişilere ilişkin verilerin imha edilmesi gerekmektedir (*ibid.*, § 122). Bu nedenle, bir kişinin bir suç işlediği şüphesiyle yargılanmış ve beraat etmiş olması, kendisine hüküm giymiş bir kişiden farklı muamele edilmesini haklı kılar (*ibid.*, § 122; ayrıca aynı anlamda bk. *M.K./Fransa*, 2013, § 42; *Brunet/Fransa*, 2014, § 40). Dolayısıyla, *Brunet/Fransa*, 2014 (§ 40) davasında, başvuranın arabuluculuğa başvurduktan sonra davası reddedilmiştir ve Mahkeme, yetkili makamların ilgililerin dosyasında topladıkları kişisel verilerin, hüküm giymiş kişiler ile haklarında açılan dava düşmüş kişiler arasında ayırım gözetmeyen niteliğini sorgulamıştır. Mahkeme, özellikle ciddi olmayan suçlardan mahkûmiyet kararı verilmesinin ardından kişisel verilerin toplandığı ve saklandığı *Aycaguer/Fransa*, 2017 (§ 42-43) davasında, Mahkeme, kanun kapsamında ortaya çıkabilecek durumların çok çeşitli olmasına rağmen, mahkûmiyet kararı verilmesine neden olan suçun ciddiyet derecesine göre ayırım yapmayan yetkili makamlar tarafından uygulanan veri kayıt sisteminin geniş kapsamını sorgulamıştır. Mahkemeye göre, başvuranın suçlandığı eylemler - yani ilgilinin siyasi ve sendikal bir bağlamda jandarmalara yönelik basit şemsiye darbeleri - cinsel suçlar, terör, insanlığa karşı suçlar veya insan ticareti gibi özellikle ciddi suçlar olarak sınıflandırılabilir eylemlerle karşılaştırılabilir değildir.

211. *M.M./Birleşik Krallık*, 2012 (§§ 187-207) davasında, oğlunun evliliğinin başarısız olmasının ardından Avustralya'ya gitmesini engellemek amacıyla küçük torunuyla birlikte bir günlüğüne ortadan kaybolan bir kişinin sabıka kaydına ömür boyu ihtar cezası işlenmesi, 8. maddenin ihlal edildiği sonucuna varılmasına neden olmuştur. Mahkeme, veri saklama sisteminin özellikle, veri sahibi yüz yaşına gelene kadar kaydın saklanması lehine genel bir karine uyarınca, sadece mahkûmiyet kararlarını değil, aynı zamanda ihtar, uyarı, kınama gibi mahkûmiyet dışı kararları ve polis güçleri tarafından kaydedilen önemli miktarda ek veriyi de kapsayan geniş kapsamlı niteliğini sorgulamıştır (*ibid.*, § 202). Mahkemeye göre, kişisel verilerin toplanması ve saklanmasına yönelik sistemin kapsamı ne kadar genişse, dolayısıyla tutulan ve ifşa edilebilecek verilerin miktarı ve hassasiyeti ne kadar fazlaysa, verilerin daha sonra işlenmesinin çeşitli önemli aşamalarında uygulanacak koruma tedbirlerinin içeriği de o kadar önemli olacaktır (*ibid.*, § 200). Aynı durum, alkollü araç kullanmaktan hüküm giyen başvuranın biyometrik verilerinin ve fotoğraflarının süresiz olarak saklanmasına ilişkin *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020 (§§ 94-97) davasında da geçerli olup, bu durum 8. maddenin ihlaline yol açmıştır.

212. *N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023 (§§ 49-55) davası, hakkında ceza kovuşturması başlatılan bir kişinin, ceza kovuşturmasına ilişkin bilgilerinin otomatik olarak toplandığı ve depolandığı bir veri depolama sistemi ilgilidir. Bu veri tabanı, işlenen suçun niteliği ve ciddiyetine bakılmaksızın, bozulmuş olsun ya da olmasın, tüm ceza mahkûmiyetlerine ilişkin bilgilerin yanı sıra "suç teşkil etmeyen nedenlerle" düşürülen ceza kovuşturmalarına ilişkin bilgileri de içeriyordu. Mahkeme, bu sistemin kapsamını ve uygulamasını aşırı bulmuştur. Ayrıca, verilerin işlenmeye devam edilmesinin, herhangi bir suçtan hüküm giymemiş kişiler için özellikle müdahaleci olduğu kanaatine varmıştır. Mahkeme ayrıca, hüküm giymiş kişilerin özel hayatlarına yapılan müdahalenin, bu kişilerin mahkûmiyetlerinin bir mahkeme tarafından silinmesinin veya

kaldırılmasının ardından yüksek bir seviyeye ulaştığını değerlendirmiştir. Mahkeme, istismara karşı yeterli güvencelerin ve gözden geçirme imkânının bulunmaması nedeniyle, bu tür bir muamelenin orantısız olduğuna karar vermiştir.

213. Hüküm giymemiş kişilerle ilgili verilerin saklanması, özel durumları ve gelişimlerinin ve toplumla bütünleşmelerinin önemi nedeniyle, reşit giymemiş kişiler söz konusu olduğunda özellikle zararlı olabilir. Reşit olmayan kişilerin bu tür zararlardan korunması için özel bir dikkat gösterilmesi gerekmektedir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 124).

ii. Verilerin saklanma süresi

214. Yetkili makamların bir bireyin kişisel verilerini saklamayı tercih ettiği sürenin uzunluğu, kişisel verilerin kolluk kuvvetleri tarafından bir dosyalama sisteminde veya veri tabanında saklanmasına yönelik bir tedbirin izlenen meşru amaçla orantılı olup olmadığının incelenmesinde belirleyici olmasa da önemli bir husustur. Mahkeme aşağıdaki bağlamlarda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır:

- Bir suç işlediğinden şüphelenilen ancak hakkında yürütülen kovuşturmalar takipsizlik kararı veya beraat kararı ile sonuçlanan kişilerin parmak izlerinin ve DNA verilerinin sınırsız süreli olarak saklanması (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008);
- Bir suçtan hüküm giymiş bir kişinin DNA profillerinin, parmak izlerinin ve fotoğraflarının, kanun ile öngörülen yasal süre sona erdiğinde cezasının adli sicilinden silinmesinden sonra bile sınırsız süreli olarak saklanması (*Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020);
- Bir kişi hakkında verilen bütün mahkûmiyet, beraat, ihtar, uyarı veya kınama kararlarının ömür boyu sabıka kaydında tutulması (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012);
- Nitelikli hırsızlık suçundan ağır cezaya çarptırılmış kişilerin DNA profillerinin sınırsız süreli olarak saklanması (*Trajkovski ve Chipovski/Kuzey Makedonya*, 2020).
- Adi bir suçtan hüküm giymiş bir kişinin kişisel verilerinin en fazla kırk yıl süreyle saklanması (*Ayçaguer/Fransa*, 2017) ;
- Kitap hırsızlığı yaptığından şüphelenilen ancak hüküm giymemiş bir kişinin parmak izlerinin en fazla yirmi beş yıl süreyle saklanması (*M.K./Fransa*, 2013);
- Bir kişinin partnerine karşı şiddet uyguladığına dair suç duyurusunun arabuluculuk sonucunda reddedilmesinin ardından ilgilinin kişisel verilerinin en fazla yirmi yıl süreyle saklanması (*Brunet/Fransa*, 2014).

215. Buna karşın, Mahkeme, cinsel saldırı suçundan hüküm giymiş kişilerin kişisel verilerinin en fazla otuz yıl süreyle saklanmasını içeren bir dizi davada, yetkili makamlar tarafından verilerin artık ilgili olmadığı anda silinmesini sağlayacak prosedürlerin uygulanması ve söz konusu verilerin otomatik olarak silinmiş olması sebebiyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*B.B./Fransa*, 2009, § 67; *Gardel/Fransa*, 2009, § 69; *M.B./Fransa*, 2009, § 59). Mahkeme ayrıca, ciddi suçlardan hüküm giymiş kişilerin kişisel verilerinin, verilerin saklanmaya devam edilmesinin hala gerekli olup olmadığının on yılı aşmayan düzenli aralıklarla kontrol edilmesi suretiyle, süre sınırı olmaksızın saklanmasına ilişkin bir davayı açıkça dayanaktan yoksun ilan etmiştir (*Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, §§ 44-49). Mahkeme *P.N./Almanya*, 2020 (§§ 87-90) davasında, hakkında yeni bir ceza davası açıldıktan sonra kimliğinin tespit edilmesi amacıyla, mükerrer suç işleyen bir kişinin verilerinin, koruma tedbirleri ve bireyselleştirilmiş denetime tabi olarak beş yıl süreyle sanlanmasıyla ilgili olarak 8. maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

216. Bir Devletin, bir suçtan hüküm giymiş kişilerin kişisel verilerini süresiz olarak tutmaya karar verdiğinde takdir yetkisini aşıp aşmadığının belirlenmesinde belirleyici faktör, verilerin tutulduğu sürenin uzunluğu değil, etkili güvencelerin uygulanıp uygulanmadığıdır (*Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020, § 88). Devlet kendisine verileri saklama konusunda en geniş yetkiyi vermeye karar verdiğinde, yani verileri süresiz olarak saklamaya karar verdiğinde, kendisini takdir yetkisinin sınırına yerleştirir ve belirli etkili güvencelerin yürürlükte olmasını sağlamalıdır (*ibid.*, § 88). Suçun ciddiyeti, kişinin üzerindeki şüphelerin kuvveti, geçmiş sicili veya başka herhangi bir özel durum gibi kesin kriterlere dayalı olarak verilerin dosyada tutulmasının gerekçesine ilişkin bağımsız bir kontrolün bulunması ya da bulunmaması, veri saklama

süresinin orantılılığına ilişkin önemli bir güvencedir (*ibid.*, § 94; *S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 119; *B.B./Fransa*, 2009, § 68; *Gardel/Fransa*, 2009, § 69; *M.B./Fransa*, 2009, § 60).

217. Kişisel verilerin saklanmasıyla ilişkin azami bir sürenin bulunmaması, 8. madde ile mutlak suretle uyumsuz değildir (*Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, § 46; *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020, § 88), ancak, verilerin saklanmasıyla tamamen yetkili makamların saklama süresinin orantılı olmasını sağlama konusunda gösterecekleri özene bağlı olduğu durumlarda, usule ilişkin güvenceler daha da gerekli hale gelmektedir (*Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, § 46; *Ayçaguer/Fransa*, 2017, § 38).

218. Mahkeme *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013 (§ 44) davasında, tekrarlanması muhtemel olan ve ciddi suçlardan hüküm giyen kişilerin biyometrik verilerinin süresiz olarak saklanmasıyla ilişkin olarak, iç hukukun, Federal Kriminal Polis Dairesinin, on yılı geçmemek üzere düzenli aralıklarla, verilerin saklanmaya devam edilmesinin hala gerekli olup olmadığını veya verilerin silinip silinemeyeceğini, her durumda verilerin saklama amacını ve kayıt tutma tedbirine neden olan her bir vakanın koşullarının niteliğini ve ciddiyetini dikkate alarak doğrulamasını gerektirdiğini tespit etmiştir (*ibid.*, § 46). Mahkemeye göre, DNA profillerinin yalnızca belirli bir ciddiyet düzeyindeki suçları işlemiş olan ve bunlardan hüküm giymiş suçlulardan elde edilebildiği göz önüne alındığında, bu tür süreler mantıksız değildir (*ibid.*, §§ 48-49).

219. *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020 (§ 96) davasında, alkollü araç kullanmaktan hüküm giymiş bir kişinin parmak izlerinin, DNA profilinin ve fotoğrafının süresiz olarak saklanması, 8. maddenin ihlal edildiği sonucuna varılmasına neden olmuştur. Yetkili makamlar, işlenen suçun ciddiyetini veya verilerin süresiz olarak saklanmasıyla gerekliliğini dikkate almamış ve gerçek bir inceleme imkanı sunmamışlardır (*ibid.*, § 96).

220. İç hukukta öngörülen azami kişisel veri saklama süresi, uygulamada, kanunla belirlenen sürenin bitiminden önce silme talebinin başarıya ulaşma şansı varsayımsal ise, bir azami süreden ziyade bir standart ile karşılaştırılabilir (*M. K./Fransa*, 2013, §§ 44-47; *Brunet/Fransa*, 2014, §§ 41-45; *Ayçaguer/Fransa*, 2017, §§ 44-46). Mahkeme, ulusal sistemin, takipsizlikle sonuçlanan suçlar için yirmi ya da yirmi beş yıllık azami saklama süreleri (*M. K./Fransa*, 2013, §§ 44-47; *Brunet/Fransa*, 2014, §§ 41-45) ve hatta mahkûmiyetle sonuçlanan belirli bir ağırlığı olmayan suçlar için kırk yıllık azami saklama süresi öngördüğü bir dizi davada 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Ayçaguer c. France*, 2017, § 42).

221. *Catt/Birleşik Krallık*, 2019 (§ 120) davasında, başvuranın kişisel verilerinin, polisin aile içi aşırıcılıkla ilgili bir veri tabanında en az altı yıl süreyle planlı bir incelemeye tabi tutularak saklanacak olması, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmasına neden olmuştur. Başvuran, verilerinin saklandığı sürenin orantılılığı açısından, tamamen, yetkili makamların, niteliği gereği oldukça esnek olan ilgili uygulama kurallarının güvencelerini uygulamakta gösterdikleri özene güvenmiştir. Verilerin saklanmaya devam edilmesi orantısız hale gelir gelmez silinmesine olanak tanıyan güvencelerin bulunmaması, daha yüksek bir koruma düzeyinden yararlanan siyasi görüşleri ortaya koyan verilerin süresiz olarak saklanması söz konusu olduğunda özellikle endişe vericidir (*ibid.*, §§ 122-123).

222. Kişisel verilerin sabıka kaydında tutulma süresine ilişkin politika değişikliklerinin veri sahibinin istihdam olanakları üzerindeki sonuçları, *M.M./Birleşik Krallık*, 2012 (§ 204) davasında incelenmiştir. Mahkemeye göre, uygulanabilir güvenceleri belirleyen ve diğer hususların yanı sıra, bunların ne kadar süreyle saklanabileceğini düzenleyen kuralları ortaya koyan açık ve ayrıntılı yasal hükümlerin yokluğunda, bir kişi hakkında verilen tüm mahkûmiyet kararlarının, beraat kararlarının, ihtarların, uyarıların ve kınama cezalarının ayrıştırılmadan ve koşulsuz olarak saklanmasıyla 8. maddenin gerekliliklerine uygun olması pek olası değildir (*ibid.*, § 199).

223. Ayrıca farklı bir bağlamda, *Z/Finlandiya*, 1997 (§§ 111-113) davasında, bir kişinin kimliğini ve HIV pozitif statüsünü ortaya çıkarabilecek tıbbi bilgileri içeren duruşma dosyalarının gizliliğine ilişkin mahkeme kararıyla getirilen on yıllık süre sınırı konusuna bakınız. Mevcut davada, on yıllık gizlilik süresi, yargılamanın taraflarının isteklerine veya menfaatlerine uygun değildir ve söz konusu bilgilerin başvuranın rızası olmaksızın yayınlanması, başvuranın özel ve aile hayatına ciddi bir müdahaleye neden olmuştur. Söz konusu bilgi ve materyallerin on yıl sonra kamuya açık hale gelmesi durumunda, başvuranın daha fazla müdahaleye maruz kalması için hiçbir zorlayıcı neden bulunmamaktadır.

iii. Saklanan verilerin imha edilmesine veya silinmesine yönelik güvenceler⁹

224. Mahkemeye göre, verilerin polisiye amaçlarla toplandığı bir veri tabanından silinmesi aşırı karmaşık bir görev değildir (*Catt/Birleşik Krallık*, 2019, § 127). Bir Devletin, verileri incelemenin veya değiştirmenin zor olacağı bir veri tabanı oluşturabilmesi ve daha sonra bu veri tabanının tasarlanma şeklini, içindeki bilgileri silmeyi reddetmesini haklı çıkarmak için kullanabilmesi, 8. maddede yer alan özel hayatın gizliliği hakkının korunması gerekliliğine tamamen aykırı olacaktır (*ibid.*, § 127).

225. Verilerin silinmesine yönelik olarak, kesin kriterler temelinde verilerin saklanmasına ilişkin gerekçelerin bağımsız bir şekilde incelenmesini sağlayabilecek ve veri sahibinin mahremiyetine saygı konusunda yeterli ve uygun güvenceler sunabilecek bir adli usulün ulusal düzeyde mevcut olması, söz konusu çeşitli menfaatlerin dengelenmesinde önemli bir unsurdur (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 119; *Gardel/Fransa*, 2009, § 69).

226. Mahkeme, verilerin otuz yıla varan “uzun” süreler boyunca (*B.B./Fransa*, 2009, §§ 66, 68; *Gardel/Fransa*, 2009, §§ 67, 69; *M.B./Fransa*, 2009, §§ 58, 60), hatta sınırsız süreler boyunca (*Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, § 46) saklanmasına rağmen, veri sahibinin, verilerinin saklanmasına ilişkin gerekçenin kesin kriterler temelinde bağımsız bir şekilde incelenmesini sağlayan ve yasada öngörülen azami süreden önce veya sınırsız saklama durumunda, artık ilgili olmadığı anda verilerin silinmesine olanak tanıyan bir yargı prosedüründen yararlanmış olması durumunda (aksi yönde bir karar için bk. *S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 119), 8. maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

227. Mahkeme yine, *B.B./Fransa*, 2009 (§ 68), *Gardel/Fransa*, 2009 (§ 69) ve *M.B./Fransa*, 2009 (§ 60) davalarında, veri sahibinin Cumhuriyet Savcısına basit bir talepte bulunması üzerine başlatılan ve kararı yargıya götürülebilen verilerin silinmesine ilişkin adli prosedürün, bilgilerin saklanmasına ilişkin gerekçelerin kesin kriterler temelinde bağımsız bir şekilde kontrol edilmesini sağladığına ve yeterli ve uygun güvenceler sunduğuna hükmetmiştir. Bu konuyla ilgili olarak ayrıca, bu Rehberin 204. paragrafında anılan *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013 (§ 44) davasına bakınız.

228. *P.N./Almanya*, 2020 (§§ 81, 88) davasında, ne adi ne de özellikle ciddi suçların isnat edildiği ve bu tür fiillerden hüküm giymiş bir yetişkinin kişisel verilerinin saklanmasıyla ilgili olarak, bu süre içerisinde veri sahibine karşı yeni bir ceza soruşturması açılmaması halinde, bu tür verilerin beş yıl sonra silinmesi gerektiği kuralı, Sözleşme’nin 8. maddeye aykırı bulunmamıştır. Söz konusu verilerin polis dosyalarında tutulmasının gerekliliği, polis tarafından yargı denetimine tabi olarak gözden geçirilebilir ve böylece başvuran, verilerin polis işlemleri için artık gerekli olmadığını davranışlarıyla göstermesi halinde verilerinin silinmesini sağlayabilir (*ibid.*, § 88).

229. Kişisel verilerin dosyanın amacıyla artık ilgili görünmediğinde silinmesini sağlamaya yönelik etkili güvencelerin bulunmaması, daha fazla koruma gerektiren hassas kişisel veri kategorilerinin saklanması durumunda özellikle endişe vericidir (*Catt/Birleşik Krallık*, 2019, § 123).

230. Verilerin silinmesi talebini herhangi bir zamanda bir hâkime sunma hakkı, soruşturma birimlerinin mümkün olduğunca çok referans içeren bir dosyaya sahip olma menfaatiyle karşı karşıya gelme riski taşıyorsa ve söz konusu menfaatler kısmen de olsa çelişiyorsa, iç hukukta öngörülen verilerin silinmesini sağlama imkânının “somut ve etkili” bir güvence olmaktan ziyade “teorik ve hayali” bir güvence olduğu ortaya çıkmaktadır (*M.K./Fransa*, 2013, § 44). Verilerin silinmesine ilişkin güvence, yetkili makamların, veri sahibinin verilerini silme talebini reddetmesi veya verilerin saklanmaya devam edilmesine ilişkin herhangi bir açıklama yapmaması halinde de sınırlı bir etkiye sahiptir (*Catt/Birleşik Krallık*, 2019, § 122). Aynı durum, silme taleplerine yalnızca istisnai durumlarda izin verildiği veya veri sahibinin bir suç işlediğini kabul ettiği ve verilerin doğru olduğu durumlarda reddedildiği durumlar için de geçerlidir (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012, § 202).

231. Mahkemeye göre, haklarında mahkûmiyet kararı verilen kişilere de, beraat eden veya tahliye edilen kişiler gibi, yetkili makamların dosyalarında saklanan verilerinin silinmesi için talepte bulunma fırsatı verilmelidir (*B.B./Fransa*, 2009, § 68; *Brunet/Fransa*, 2014, §§ 41-43; *Ayçaguer/Fransa*, 2017, § 44). Mahkeme, silme prosedürünün sadece suç işlediğinden şüphelenilen kişiler için uygulandığı ve hüküm giymiş kişiler için uygulanmadığı durumlardan biri olan *Ayçaguer/Fransa*, 2017 (§ 44) davasında,

⁹ Ayrıca aşağıdaki “Silinme hakkı” bölümüne de bakınız.

Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği tespitinde bulunmuştur. Mahkemeye göre, DNA profillerinin Ulusal Suçlar Dosyasında saklanmasına yönelik sistemin, gerek süresi gerekse silinme ihtimalinin bulunmaması nedeniyle, söz konusu olan rekabet halindeki kamu ve özel çıkarlar arasında adil bir denge gözetilmemiştir (*ibid.*, § 45).

232. Mahkeme, *Khelili/İsviçre*, 2011 (§§ 68-70) davasında, ilgili kişinin, yasa dışı olarak fuhuş yapmaktan hiçbir zaman hüküm giymemiş olmasına rağmen, mesleğini temsil etmesi gereken polis kayıtlarından “fahişe” kelimesinin çıkarılmasını isterken karşılaştığı belirsizlikleri ve zorlukları tespit ettikten sonra Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Mahkeme, ihtilaf konusu referansın polis dosyasından çıkarılmasının teknik nedenlerle imkânsız veya zor olduğunun iddia edilmediğini kaydetmiştir (*ibid.*, § 68).

iv. Üçüncü taraf erişimini düzenlemeye ve verilerin bütünlüğünü ve gizliliğini korumaya yönelik güvenceler

233. Mahkeme, birçok davada iç hukukun, yetkililerin dosyalarında saklanan kişisel verileri uygunsuz ve kötüye kullanıma karşı etkili bir şekilde korumak için yeterli güvenceler içerip içermediğini değerlendirmiştir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 103; *B.B./Fransa*, 2009, § 61; *Gardel/Fransa*, 2009 § 62; *M.M./Birleşik Krallık*, 2012, § 195; *M.K./Fransa*, 2013, § 35; *Brunet/Fransa*, 2014, § 35; *Ayçaguer/Fransa*, 2017, § 38). Mahkeme aşağıdaki durumlarda bu türden güvencelerin bulunduğunu tespit etmiştir. Örneğin,

- Dosyada toplanan verilere yalnızca gizlilik yükümlülüğü bulunan yetkililer tarafından erişilebilmesi (*B.B./Fransa*, 2009, § 69; *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, § 47);
- Saklanan verilerin, dosyayı inceleme yetkisi olan kişileri düzenleyen, yeterince ayrıntılı danışma prosedürlerine tabi olması (*M.K./Fransa*, 2013, § 37; aksi yönde bir karar için bk. *Khelili/İsviçre*, 2011, § 64);
- DNA örneğinin alındığı kişinin kimliğinin, incelenen hücresel materyalin izinsiz kullanımını önlemek için uygun tedbirleri almaları gereken DNA profillemeye uzmanlarına açıklanma (*Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013, § 45); DNA profili artık gerekli olmadığına hücresel materyalin gecikmeksizin imha edilmesi gerekliliği ve sadece bu hücresel materyalden çıkarılan DNA profillerinin Federal Kriminal Polis Dairesinin veri tabanında tutulabilmesi (*ibid.*, § 45) ve saklanan DNA profillerinin yalnızca tehlikenin önlenmesi ve uluslararası adli yardımlaşma gibi açıkça tanımlanmış amaçlar doğrultusunda yetkili makamlara iletilebilmesi (*ibid.*, § 47).

234. Mahkeme, bir dosyada saklanan verilere erişimi olan kamu makamlarının kapsamının, artık adli ve polis makamlarıyla sınırlı kalmayıp idari organları da içerecek şekilde çeşitli vesilelerle genişletildiği *Gardel/Fransa*, 2009 (§ 70) davasında, istişarenin sadece gizlilik yükümlülüğü bulunan makamlar tarafından ve kesin olarak tanımlanmış durumlarda erişilebilir olduğu konusunda tatmin olmuştur.

235. *P.N./Almanya*, 2020 (§ 89) davasında, yetkili makamlar tarafından beş yıla kadar süreyle tutulan yetişkin suçlu kimlik verilerinin, yetkisiz erişim veya yayma gibi kötüye kullanımlara karşı yeterince korunmadığına dair herhangi bir kanıt bulunmamıştır.

236. Buna karşın Mahkeme, bir kişinin sabıka kaydındaki bir uyarının ömür boyu saklanması ve bu verilerin iş arama bağlamında gelecekteki bir işverene ifşa edilmesine ilişkin *M.M./Birleşik Krallık*, 2012 (§ 204), davasında, üçüncü tarafların iş başvurusunda bulunanların sabıka kayıtlarına erişimini düzenleyen prosedürdeki eksiklikleri eleştirmiştir; bu prosedür, herhangi bir aşamada, verilerin başvurulmuş işle ilgisinin veya verilere konu olan kişinin risk teşkil etmeye devam edip etmediğinin değerlendirilmesine izin vermemektedir. Yine aynı şekilde Mahkeme “suçlayıcı olmayan nedenlerle” düşmüş ya da mahkûmiyetle sonuçlanmış ceza davalarına ilişkin bilgileri içeren bir veri tabanı ile ilgili olan *N.F. ve diğerleri/Rusya*, 2023 (§ 51) davasında, yürürlükteki mevzuatın, söz konusu verilerin işleme amaçlarına ve diğer önemli ayrıntılarına ilişkin herhangi bir ayırım yapmadığı ve bu nedenle, Sözleşme'nin 8. maddesinin gerekliliklerine uygun olarak, üçüncü tarafların ilgili verilere olası erişimine ilişkin bir orantılılık analizi gerçekleştirme imkânı sunmadığını gözlemlemiştir.

b. Kişisel verilerin tıbbi bağlamda saklanması

237. Mahkeme, sağlık alanında hassas verilerin saklanması konusunu ele almıştır. Mahkeme,

[Malanicheva/Rusya](#) (k.k.), 2016 (§§ 13, 15-18) davasında, ulusal sağlık kurumlarının etkin işleyişinin ve mahkemelerin karar verme sürecinin ilgili bilgilerin saklanması ve paylaşılmasını gerekli kıldığına karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın adının psikiyatrik rahatsızlıkları bulunan kişilerin hastane kayıtlarında yer aldığına dair şikâyetleri ve sağlık kurumları arasında daha sonradan yapılan yazışmalarda ve bu kurumların mahkemelere sundukları görüşlerde başvuranın ruh sağlığının çeşitli yönlerine yanlış atıflarda bulunulduğu iddialarını açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Yetkili makamlar tarafından tutulan söz konusu bilgilerin kamunun erişimine açıldığına veya verilere konu olan kişi için için en uygun tıbbi bakıma karar vermekten başka bir amaçla kullanıldığına dair hiçbir bulgu bulunmamaktadır.

238. Başvuranın eşcinsel olduğu varsayımına ilişkin olarak 2004 yılında toplanan kişisel nitelikteki verilerin 2278 yılına kadar saklanmasıyla ilgili [Drelon/Fransa](#), 2022 (§ 98) davasında, Mahkeme söz konusu sürenin aşırı uzun olduğuna kanaat getirmiştir.

239. Daha önce, Komisyon, ulusal mahkemeler tarafından hukuka aykırı bulunan bir hastanın zorunlu olarak hastaneye kapatılmasına ilişkin verilerin bir psikiyatri hastanesi dosyasına kaydedilmesiyle ilgili bir davayı açıkça dayanaktan yoksun ilan etmiş ve reddetmiştir ([Yvonne Chave née Jullien/Fransa](#), 1991). Komisyon'a göre, akıl hastalarına ilişkin bilgilerin saklanması, sadece kamu hastanesi hizmetinin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamaya yönelik meşru menfaate değil, aynı zamanda keyfi olarak hastaneye kapatılma riskini önlemeye yardımcı olduğu ve psikiyatri kurumlarını denetlemekten sorumlu idari veya adli makamların kullanabileceği bir soruşturma aracı teşkil ettiği için hastaların kendi haklarını korumaya yönelik meşru menfaate de hizmet etmektedir. Mevcut davada, ilgili kişinin psikiyatri hastanesinin kayıtlarına kaydedilen kişisel verileri uygun gizlilik kurallarıyla korunmuştur.

240. Ayrıca, [Surikov/Ukrayna](#), 2017 davasında Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlaline ilişkin bu Kılavuzun yukarıdaki 182. paragrafına da bakınız (§ 75-95).

C. Gazetecilik amacı ile kişisel verilerin çevrimiçi depolanması

241. Mahkeme, basın, daha önce yayınlanmış olan haberlerden arşivler oluşturmak ve bunları kamunun kullanımına sunmak gibi ikincil ancak yine de önemli işlevini vurgulamıştır. Bu bağlamda, dijital arşivler, öğretim ve tarihi araştırmalar için değerli bir kaynak oluşturduğu, özellikle de kamunun hızlı bir şekilde erişebileceği ve genellikle ücretsiz oldukları için, internet üzerinden arşivlerin kullanıma sunulması haber ve bilgilerin korunması ve erişilebilirliğine önemli bir katkı sağlamaktadır. ([Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık \(no. 1 ve 2\)](#), 2009, §§ 27 ve 45; [Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya](#), 2013, § 59; [M.L. ve W.W./Almanya](#), 2018, § 90; ayrıca Mahkemenin davayı 10. madde kapsamında incelediği [Hurbain/Belçika](#) [BD], 2023, § 180).

3. Kişisel nitelikli verilerin ifşa edilmesi

242. Birçok davada Mahkeme, bir bireyin kişisel verilerinin, bu verilen işlenmesinden sorumlu kişi tarafından aşağıdaki kişilere karşı ifşa edilmesi nedeniyle alınan farklı tedbirleri inceleme fırsatına sahip olmuştur:

- Başka bir gerçek veya tüzel kişiye ([Mockutė/Litvanya](#), 2018, §§ 99-100, bir hastane tarafından bir hastanın sağlığına ilişkin bilgilerin ailesinin bir üyesine ve gazetecilere iletilmesine ilişkin; [Y./Türkiye](#) (k.k.), 2015, §§ 70-72, ambulans ekibi tarafından bir hastanın HIV-pozitif olduğuna dair bilgilerin hastane personeline ifşa edilmesine ilişkin; [Radu/Moldova Cumhuriyeti](#), 2014, § 27. bir hastane tarafından, bir hastanın sağlık durumuyla ilgili tıbbi bilgilerin işverene ifşa edilmesine ilişkin; [M.C./Birleşik Krallık](#), 2021, § 46, başvuranın sabıka kaydına ilişkin bilgilerin yetkililer tarafından potansiyel bir işverene ifşa edilmesine ilişkin);
- Bir kamu makamına ([M.S./İsveç](#), 1997, § 35, bir hastanın tıbbi bilgilerinin bir jinekoloji bölümü tarafından sosyal güvenlik kurumuna ifşa edilmesine ilişkin; [P.T./Moldova Cumhuriyeti](#), 2020, §§ 5-6, 29-31, bazı durumlarda ibraz edilmesi beklenen bir belgede hassas tıbbi verilerin gereksiz yere yer almasına ilişkin);
- Kamuya ([Hájovský/Slovakya](#), 2021, §§ 46-49, kişinin haberi olmadan ve hile yoluyla alınan kimliğine ve bulanık olmayan görüntüsüne ilişkin bilgilerin, bir televizyon haberi kanalında yayınlanması hakkında; [Peck/Birleşik Krallık](#), 2003, § 63, kamuya açık bir yerde intihara

teşebbüs eden bir kişinin kapalı devre kameradan alınan görüntülerinin medyaya aktarılmasına ilişkin; *Bremner/Türkiye*, 2015, §§ 71-85, bir kişinin gizli kamerayla çekilen görüntüsünün televizyonda bulanıklaştırmadan ya da perdeleme yapılmadan televizyonda yayınlanmasına ilişkin; *Khadija Ismayilova/Azerbaycan* 2019, §§ 108-132, bir gazetecinin evinde gizli kamerayla çekilen görüntülerin kamuya açık olarak yayınlanması ile ilgili; *Z/Finlandiya*, 1997, §§ 70-71, bir yargı kararında bir kişinin kimliğinin ve sağlık durumunun basına açıklanması hakkında; *Apostu/Romanya*, 2015, §§ 121-132, bir soruşturma dosyasındaki unsurların basına ifşa edilmesi hakkında; *Montera/İtalya* (k.k), 2002, bir yargıcın özel hayatı ve meslek etiği ile ilgili bir parlamento komisyonunun raporunun kamuoyuna ifşa edilmesi hakkında; *Von Hannover/Almanya*, 2004, §§ 61-81, bir prensesin özel hayatına ilişkin fotoğrafların magazin basınında yayınlanmasıyla ilgili; *Polanco Torres ve Movilla Polanco/İspanya*, 2010, §§ 44-54; eski bir muhasebecinin ifadelerine dayanan ve kıdemli bir yargıcın eşinin bir şirketle usulsüz işlemlere karışmakla suçlandığı bir basın makalesi hakkında; *Alkaya/Türkiye*, 2012, §§ 30-31, ünlü bir aktrisin açık ev adresinin yüksek tirajlı ulusal bir günlük gazete tarafından ifşa edilmesine ilişkin; *Mityanin ve Leonov/Rusya*, 2018, §§ 111-121, bir şüphelinin fotoğrafının, kendisini suç sayılan veya suçla ilgili eylemlerle itham eden ifadelerle birlikte basında yayımlanmasıyla ilgili; *Bogomolova/Rusya*, 2017, §§ 54-58, bir psikolojik, tıbbi ve sosyal yardım merkezi tarafından yayımlanan “Çocukların bir aileye ihtiyacı var” başlıklı bir broşürün kapak sayfasında bir çocuğun fotoğrafının ifşa edilmesiyle ilgili; *L.B./Macaristan* [BD], 2023, adı ve ev adresi de dâhil olmak üzere başvurusuna ilişkin kişisel verilerin, vergi dairesinin internet adresinde bulunan başlıca vergi mükellefi borçluları listesinde zorunlu olarak yayınlanması hakkında).

a. Önceden alınan iznin etkisi

243. Veri sahibinin verilerinin iletilmesi, açıklanması veya yayınlanmasına önceden rıza göstermesi, bu tür işlemlerin özel hayata saygı hakkına bir müdahale teşkil edip etmediğinin belirlenmesinde (*M.S./İsveç*, 1997, §§ 31, 35; *M.M./Birleşik Krallık*, 2012, §§ 186, 189) veya Sözleşme’nin 8. maddesinin 2. fıkrası anlamında “kanunla öngörülmüş” olarak kabul edilip edilemeyeceği konusunda belirleyici olmasa da önemli bir unsurdur (*Radu/Moldova Cumhuriyeti*, 2014, § 27; *Mockutė/Litvanya*, 2018, § 101). Mahkeme, kişisel verilerin veri sorumlusu tarafından ifşa edilmesinin ilgili kişinin rızası olmaksızın gerçekleştiği çeşitli davalarda Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Radu/Moldova Cumhuriyeti*, 2014, §§ 30, 32; *Mockutė/Litvanya*, 2018, §§ 103, 106; *Peck/Birleşik Krallık*, 2003, §§ 85-87; *Söro/Estonya*, 2015, §§ 17-19, § 64).

244. Geçerli olabilmesi için, veri sahibinin rızasının açık ve net olması gerekmektedir (*M.S./İsveç*, 1997, § 32; *Kononova/Rusya*, 2014, §§ 47-48). Bir bireyin tıbbi dosyasının bir kamu kurumu (bir hastanenin jinekoloji bölümü) tarafından ilgili kişinin rızası olmaksızın başka bir kamu kurumuna (Sosyal Güvenlik Kurumu) iletilmesiyle ilgili bir davada, ilgili kişinin tazminat davası açarak verilerinin gizliliği hakkından feragat edip etmediği konusu ele alınmıştır (*M.S./İsveç*, 1997, §§ 31-32). Mahkeme, verilerin ifşa edilmesinin yalnızca başvuranın tazminat talebinde bulunmasına değil, aynı zamanda kendi kontrolü dışındaki bir dizi faktöre bağlı olması nedeniyle, tazminat talebinden, tıbbi kayıtlara ilişkin olarak özel hayata saygı hakkından kesin bir şekilde feragat ettiği sonucunun çıkarılamayacağına karar vermiştir. Dolayısıyla Sözleşme’nin 8. maddesi bu davaya uygulanmıştır.

245. Bir bireyin kişisel verilerinin kendi talebi üzerine veya rızasıyla ifşa edilmiş olması, bireyin bu verileri verip vermeme konusunda gerçekte bir seçeneğe sahip olmadığı durumlarda, örneğin bir işverenin iş arayan bir bireyin sabıka kaydındaki kişisel verilerin ifşa edilmesini talep etmesi halinde, bu durum bireyi Sözleşme’nin 8. maddesinin sağladığı korumadan mahrum bırakmaz (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012, §§ 189). Başvuranın potansiyel bir işverene sabıka kaydındaki bir uyarı hakkındaki bilgilerin açıklanmasını talep ettiği (*M.M./Birleşik Krallık*, (2012, §§ 187-207) davasında Mahkeme, bir kişinin sabıka kaydına ilişkin verilerin açıklanmasına yönelik ulusal sistemde yeterli güvencelerin bulunmaması nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir; bu sistem, herhangi bir aşamada, verilerin başvuru ile ilgili veya verilere konu olan kişinin risk teşkil etmeye devam edip etmediğinin değerlendirilmesine izin vermemektedir (*ibid.*, § 204). *M.C./Birleşik Krallık*, 2021, §§ 47-57 davasında Mahkeme, *M.M./Birleşik Krallık* davasının ardından gerçekleşen mevzuat değişikliklerini dikkate almış ve bir kişinin sabıka kaydına ilişkin bilgilerin ifşa edilmesinin düzenlendiği yeni sistemin Sözleşme’nin 8. maddesinin gereklilikleriyle

uyumlu olduğuna karar vermiştir: Bu sistemle farklı suç türleri arasında farklı şekillerde ayırım yapılmış, hangi mahkûmiyetlerin ifşa edileceğinin her an kesin olarak bilinmesini mümkün kılmış ve suçlunun yaşına ve suçun tahmini ağırlığına göre değişen bir ifşa süresi sınırı belirlenmiştir.

246. Örneğin, suçluların tespit edilmesine ve suçun önlenmesine yardımcı olmak amacıyla yetkililer tarafından kamuya açık yollara yerleştirilen kapalı devre kameralardan alınan görüntülerin çok sayıda kişinin görüntülerini içerdiği durumlarda, veri sahibinin rızasının alınması her zaman mümkün değildir (*Peck/Birleşik Krallık*, 2003, § 81). Mahkemeye göre, görüntülerinin ifşa edilmesi ilgili bireyin rızasına tabi olan bir kapalı devre kamera sisteminin, uygulamada, böyle bir güvenlik sisteminin suçun tespit edilmesi ve önlenmesindeki etkinliğini teşvik etme çabalarını baltalayabilir; bu rol, sonuçların aleniyet kazanmasıyla daha da etkili hale gelir (*ibid.*, § 81). Bu tür durumlarda veya görüntüleri bu şekilde çekilen kişilerin görüntülerinin yayılmasına rıza göstermeyi reddetmeleri halinde, veri kontrolörünün, görüntüleri ifşa etmeden önce maskelemek (*ibid.*, § 82) veya verileri alan kişinin bizzat bunları yeterli ve uygun şekilde maskelemesini sağlamak (*ibid.*, § 83) gibi diğer çözümleri değerlendirmesi gerekmektedir.

247. *Peck/Birleşik Krallık*, 2003 (§ 87) davasında, bir ilçe belediyesinin, kamuya açık bir yerde intihara teşebbüs eden bir kişinin kapalı devre kamera görüntülerini basın bülteninde ve medyanın yararlanması için ifşa etmesi, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlaline yol açmıştır. Mahkeme, söz konusu görüntülerin sadece tek bir kişiye odaklanması ve dikkat çekmesi nedeniyle, polisi uyaran ve müdahalelerini gözlemleyen kapalı devre kamera operatörünün başvuranın kimliğini tespit etmek için araştırma yapabileceğini ve böylece ilgili kişiden görüntülerin ifşa edilmesine rıza göstermesini talep edebileceğine karar vermiştir (*ibid.*, § 81).

248. *Bremner/Türkiye*, 2015 (§§ 71-85) davasında, gizli kamera kullanılarak çekilen bir televizyon haberinde bir kişinin bulanıklaştırılmadan veya gizlenmeden görüntüsünün yayınlanmasının Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olduğuna karar verilmiştir. Özellikle başvuranın tanınmış birisi olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu tür bir yayının herhangi bir bilgi değeri olduğunu veya uygun bir amaca yönelik kullanıldığını gösteren hiçbir şey yoktur.

249. Ayrıca, önceden bildirimde bulunma zorunluluğunun caydırıcı etkisi, böyle bir zorunluluğun etkinliğine ilişkin şüpheler ve bu alanda ulusal makamların sahip olduğu geniş takdir yetkisi göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, *Mosley/Birleşik Krallık*, 2011 (§ 132) davasında, Sözleşme'nin 8. maddesinin, bir gazetenin bir kişinin özel hayatına ilişkin bilgileri yayınlamadan önce bildirimde bulunmasına ilişkin yasal bir zorunluluk gerektirmediği sonucuna varmıştır.

250. Bazı durumlarda, bir kişinin ruh sağlığına ilişkin verilerin ilgili kişinin rızası olmaksızın yakın bir aile üyesine ifşa edilmesi, özel hayata saygı hakkının ihlaline neden olabilir. *Mockutė/Litvanya*, 2018 (§ 100) davasında Mahkeme, bir hastanın annesine, yetişkin kızının sağlığına ilişkin bilgilerin, iki yetişkin birey arasındaki gergin ilişki göz önünde bulundurularak, annenin rızası olmaksızın açıklanmasının, Sözleşme'nin 8. maddedi kapsamında güvence altına alınan hakla bağdaşmadığına karar vermiştir.

251. Tutuklanan veya kovuşturulan kişilerle ilgili olarak, Mahkeme, polisin başvuruların rızaları olmaksızın fotoğraflarını basına verdiği (*Sciacca/İtalya*, 2005, §§ 29-31; *Khoujine ve Diğerleri/Rusya*, 2008, §§ 115-118; *Margari/Yunanistan*, 2023, §§ 54-60) veya televizyon çalışanlarını görüntüleri televizyonda yayınlamak amacıyla rızası olmaksızın bir başvuruları karakolda çekmeye davet ettikleri (*Toma/Romanya*, 2009, §§ 90-93; *Khmel/Rusya*, 2013, § 41), Rusya, 2013, § 41), İçişleri Bakanlığının başvuruların gözetiminde çekilen ve kimliklerinin gizlenmediği fotoğraflarını internet sitesinde yayınladığı (*D.H. ve Diğerleri/Kuzey Makedonya*, 2023, §§ 63-65), başvuranın fotoğrafının aranan kişiler ilan panosuna asılmasının kanunla öngörülmediği bir durumla ilgili (*Guiorgui Nikolaïchvili/Gürcistan*, 2009, §§ 129-131) ve yürürlükteki kural ve usullerin "kanun niteliği" şartına uymadığı bir durumla ilgili (*Negru/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 29-35) davalarda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

252. Veri sahibinin verilerinin iletilmesi, açıklanması veya yayınlanmasına ilişkin önceden rızasının bulunmaması, cezai suçların soruşturulması gerekliliği ve adli işlemlerin aleniyetinin sağlanması gibi başka meşru kaygıların (*Avilkina ve Diğerleri/Rusya*, 2013, § 45; *Z/Finlandiya*, 1997, § 97), kamu sağlığını (*Y./Türkiye* (k.k.), 2015, § 74), ulusal güvenliğini (*Anchev/Bulgaristan* (k.k.), 2017, § 100) veya bir ülkenin ekonomik refahı koruma ihtiyacı (*M.S./İsveç*, 1997, § 38) söz konusu olması halinde mutlaka Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmasını gerektirmez.

b. Adli işlemler bağlamında verilerin ifşa edilmesi

253. Mahkeme, bir birçok davada, adli işlemler bağlamında yetkililer tarafından alınan ve tarafların veya üçüncü tarafların kişisel verilerinin ifşa edilmesiyle sonuçlanan çeşitli tedbirleri incelemiştir, örneğin;

- Bir mahkemenin boşanma kararında kişisel bir tıbbi belgeden bir alıntı yapması (*L.L./Fransa*, 2006, § 46) ve tıbbi veriler içeren belgeler için gizlilik süresini on yılla sınırlandırılmasına hükmetmesi (*Z/Finlandiya*, 1997, §§ 112-113),
- Gizli psikiyatrik verilerin kamuya açık bir duruşmada ifşa edilmesi (*Panteleyenkov/Ukrayna*, 2006, § 57); ve bir erteleme talebini desteklemek için delil olarak sunulan bir tıbbi belgenin kontrol edilmesi (*Stoklosa/Polonya* (k.k.) 2021, §§ 43-44),
- Basına iletilen bir kararda bir bireyin kimliğinin ve HIV pozitif olması durumunun açıklanması (*Z/Finlandiya*, 1997, § 113),
- Üçüncü bir tarafın tam kimliğinin, kendisine önceden bilgi verilmeden bir mahkeme kararında açıklanması (*Vicent Del Campo/İspanya*, 2018, §§ 47-51) veya
- Verilen kararda mağdurun kişisel verilerini ifşa eden dil ve ifadeler kullanılması, bu durumun mevcut yasaların yeterli olmasına rağmen kadının rolü hakkında önyargılar içermesi ve bu önyargıların, cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarının haklarının etkin bir şekilde korunmasına engel olabileceğine ilişkin (*J.L./İtalya*, 2021, §§ 136-142);
- Ceza davalarındaki sanıklara ilişkin fotoğrafların ve kişisel verilerin basında (*Margari/Yunanistan*, 2023, § 54) veya bir polis karakolunun kamuya açık alanına asılan aranan kişiler listesinde (*Negru/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, § 24) yayınlanması;
- Başvuranın tam adının ve adresinin, cinsel istismar nedeniyle hukuki tazminat talebini reddeden adli kararların tam metinleriyle birlikte, kamuya açık çevrimiçi resmi adli veri tabanında açıklanması (*A.P./Ermenistan*, 2024, § 159);

254. Mahkemeye göre, adli işlemler bağlamında tarafların veya üçüncü tarafların kişisel verilerinin gizliliğinin korunması gerekliliğinin, bazen cezai suçların soruşturulması ve adli işlemlerin kamuya açıklığının güvence altına alınması gerekliliklerinden daha ağır basabilir (*Avilkina ve Diğerleri/Rusya*, 2013, § 45; *Z/Finlandiya*, 1997, § 97). Yetkili ulusal makamlara, bir yandan mahkemelere ve yargı mercilerine olan güvenin korunması için gerekli olan adli işlemlerin kamusal niteliğinin korunması ile diğer yandan bir tarafın veya üçüncü bir kişinin verilerinin gizliliğine ilişkin menfaatleri arasında adil bir denge kurma konusunda bir miktar hareket alanı tanınmalıdır (*C.C./İspanya*, 2009, § 35). İster adli işlemlerin tarafı ister üçüncü bir taraf olsun, bir bireyin kişisel verilerini kamuya açıklamakla yükümlü olan herhangi bir tedbir, zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşılamalı (*Vicent Del Campo/İspanya*, 2018, § 46) ve mümkün olduğunca yargılamanın kendine özgü özelliklerinin kesinlikle gerekli kıldığı tedbirlerle sınırlı olmalıdır (*L.L./Fransa*, 2006, § 45; *Margari/Yunanistan*, 2023, § 47).

255. Herhangi bir davada, bir yargı kararı metninde bir bireyin kimliğinin ve kendisiyle ilgili diğer kişisel verilerin açıklanmasını haklı kılacak yeterli gerekçelerin bulunup bulunmadığının belirlenmesinde, ulusal hukuk ve uygulama kapsamında daha az müdahaleci başka tedbirlerin alınmasının mümkün olup olmadığı önemli bir unsurdur. Bu tedbirler arasında, özellikle, ulusal bir mahkemenin kararında ilgili kişinin kimliğinin belirlenmesini sağlayacak isimlerin belirtilmemesi olasılığı (*Z/Finlandiya*, 1997, § 113; *Vicent Del Campo/İspanya*, 2018, § 50), gerekçelerin tamamının belirli bir süre için gizli kalmasına karar verilmesi ve bunun yerine gerekçelerin ve yürürlükteki kısmın kısaltılmış bir halinin ve uygulanan mevzuata dair kısa bir atfın yayınlaması (*Z/Finlandiya*, 1997, § 113) veya bir karar metnine ya da belirli kısımlarına erişimin kısıtlanması (*Vicent Del Campo/İspanya*, 2018, § 50) yer alabilir. Mahkemeye, bu tür tedbirlerin genellikle bir kararın veri sahibinin özel hayatının korunması hakkı üzerindeki etkisini azaltabilecek nitelikte olduğunu düşünmektedir.

256. *Panteleyenkov/Ukrayna*, 2006 (§ 82) davasında, Mahkemeye göre, duruşmanın kapalı yapılması, bir kişinin akıl sağlığı hakkında bir psikiyatri hastanesinden elde edilen gizli bilgilerin ve burada gördüğü psikiyatrik tedaviye ilişkin bilgilerin her ne kadar taraflarca bilinmesini ve dava dosyasına konulmasını engelleyemeyecek olsa da kamuya açık bir duruşmada kamuya açıklanmasını engelleyebilirdi.

257. *Frâncu/Romanya*, 2020 (§§ 72-73) davasında, bir istinaf mahkemesinin, bir belediye başkanına

karşı açılan yolsuzluk davasında gizli duruşma talebini reddederek başvuranın tıbbi bilgilerinin gizliliğini sağlamamasının Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olduğuna karar verilmiştir. Mahkemeye göre, başvuranın davasının Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda duruşmaların gizli yapılmasına ilişkin hükmünde öngörülen "durumlardan herhangi birine" uymadığını daha fazla açıklama yapmaksızın belirtmekle yetinen söz konusu mahkeme, bir yandan adli işlemlerin şeffaflığını sağlamaya yönelik genel menfaat ile diğer yandan yargılanan kişinin sağlık durumuna ilişkin bilgilerin gizliliğini korumaya yönelik menfaati arasında adil bir denge kuramamıştır. Bir sanığın kamuoyunca tanınmış birisi olmasının, bir duruşmanın kapalı yapılması için yapılan başvurunun orantılılığının incelenmesinde dikkate alınacak unsurlardan biri olabileceği varsayıldığında, mevcut davada istinaf mahkemesi tarafından bu tür bir tedbirin orantılılığına ilişkin bireysel bir değerlendirme yapılmamıştır.

258. *Khadija Ismayilova/Azərbaycan*, 2019 (§§ 105-132) davasında Mahkeme, mesleği gazetecilik olan başvuranın adı ve adresi ile arkadaşlarının, aile üyelerinin ve meslektaşlarının isimleri gibi hassas kişisel verilerini içeren özel nitelikteki bilgilerin savcılık makamları tarafından ceza soruşturmasının ilerleyişine dair sunulan bir rapor olduğu iddia edilen bir basın açıklamasında ifşa edilmesinin Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlaline yol açtığına karar vermiştir (*ibid.*, §§ 142-150).

259. *M.P./Portekiz*, 2021, §§ 48-49 davasında, başvuranın eski kocası tarafından, boşanma davası bağlamında, eşinin kendisine erişim izni vermiş gibi görüldüğü bir arkadaşlık sitesinde paylaştığı mesajların rızası olmaksızın sunulması, aile mahkemesinin nihayetinde bunları dikkate almaması ve de bu tür davalarda dosyalara kamunun erişiminin kısıtlı olması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlalini gerektirmemiştir.

260. *J.S./Birleşik Krallık* (k.k.), 2015 (§§ 71-73) davasında, Mahkeme, savcılık tarafından yayınlanan bir basın açıklamasının kişisel bilgileri ifşa ettiği yönündeki bir şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir; bu açıklama, genellikle mahkeme işlemleriyle ilgili sorulara yanıt olarak medyaya verilen bilgilerin ötesine geçmemiş ve başvuranın adını (bir öğretmene saldırmakla suçlanan bir çocuk), yaşını veya okulunu veya başka herhangi bir kişisel bilgiyi ifşa etmemiştir.

261. Hâkimin boşanma davasında, alternatif olarak, bir uzman doktor ile başvurunu tedavi eden aile hekimi arasındaki gizli bir tıbbi belgeyi içeren özel yazışmalara dayandığı *L.L./Fransa*, 2006 (§§ 46) davasında, soruşturma hâkimin veya soruşturma görevlisinin, aynı kanaate varırken, söz konusu tıbbi verilerin açıklanmasını, kararın gerekçesinde reddetmiş olması, dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur. Herkes özel bir menfaati olduğunu kanıtlamak zorunda kalmadan kararın gerekçesinin bir kopyasını elde edebileceğinden, başvuranın özel hayatına saygı hakkına yapılan müdahale, kişisel verilerin korunmasının oynadığı temel rol göz önünde bulundurulduğunda, boşanma tarafları arasındaki yargılamaların kamuya açık olmamasına ve üçüncü taraflara karşı geçerli olan kararın yalnızca hüküm kısmını içermesine rağmen haklı bulunmamıştır (*ibidem*, §§ 47, 33).

262. *Vicent Del Campo/İspanya*, 2018 (§§ 53, 56) davasında, adli işlemlerin üçüncü tarafı olan başvuranın, kararın verilmeden önce mahkemeden kimliğini bildirmekten kaçınmasını talep etme imkânından mahrum bırakılması Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlaline yol açmıştır. İlgili kişi bilgilendirilmemiş, sorgulanmamış, duruşmaya çağırılmamış veya herhangi bir şekilde uyarılmamıştır.

263. Ulusal mahkemelerin, başvuranın HIV-pozitif olması durumunu ve kimliğinin ifşa edildiği dava dosyadaki belgelerin gizlilik süresini on yıl ile sınırlandırdığı bir davada, Mahkeme, adli makamlarca, tarafların ve bunlardan etkilenebilecek üçüncü tarafların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin menfaatlere yeterince önem vermediğine hükmederek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Z/Finlandiya*, 1997, §§ 111-112). Mahkeme, veri sahibinin sağlık durumuyla ilgili bilgilerin adli işlemler sırasında ve rızası olmaksızın sunulmasının, ilgilinin özel hayatına saygı hakkına yönelik ciddi müdahalenin, söz konusu tıbbi bilgilerin on yıl sonra kamuya açık hale gelmesi durumunda daha da ağırlaştığını değerlendirmiştir (*ibid.*, § 112). Buna karşın, *Y./Türkiye* (k.k.), 2015 (§§ 81-82) davasında, başvuranın kimliğinin ve HIV pozitif olması durumunun, bir idare mahkemesi tarafından verilen ve herhangi bir şekilde yayınlanmayan veya kamuya duyurulmayan ve kamunun erişimine açılmayan sadece bir kez görevsizlik kararında ifşa edilmiş olması ve aynı yargılamada verilen diğer kararların hiçbirinde buna atıfta bulunulmamış olması, ilgili kişinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkını ihlal etmediğine karar verilmiştir.

264. *Drakšas/Litvanya*, 2012 (§ 60) davasında, tanınmış bir siyasetçi olan başvuran ile hakkında

görevden uzaklaştırma davası açılan Cumhurbaşkanı arasındaki gizli servisler tarafından dinlenen telefon görüşme kayıtlarının, görevden alma davası bağlamında Anayasa Mahkemesi önündeki kamuya açık bir duruşma sırasında ulusal televizyondan canlı yayınlanarak ifşa edilmesi, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine dair bir bulguya yol açmamıştır. Mahkemeye göre, kamuya mal olmuş bir kişi olarak başvuranın, kaçınılmaz olarak ve bilerek, eylemleri ve davranışlarının hem gazeteciler hem de kamuoyu tarafından yakından takib edilmesine maruz kalmıştır. Dolayısıyla, kanunun öngördüğü şekilde, siyasi veya ticari nitelikteki özel olmayan telefon konuşmalarının anayasal prosedür sırasında ifşa edilmesi, başkalarının haklarının korunması açısından gereklidir.

265. *A.P./Ermenistan*, 2024 (§§ 159-162) davasında, başvuranın kişisel verilerinin, cinsel istismar nedeniyle hukuki tazminat talebini reddeden yargı kararlarının tam metinleriyle birlikte açıklanması, başvuranın özel hayatına saygı hakkına müdahale teşkil etmiştir. Başvuranın bu verilerin yayınlanmaması yönünde özel bir talepte bulunmasına rağmen, bilgiler kamuya açık çevrimiçi resmi adli veri tabanında açıklanmıştır. Mahkeme, bu tür bir açıklamanın iç hukukta yasal dayanaktan yoksun olduğunu tespit etmiş ve müdahalenin Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında "yasaya uygun" olmadığı sonucuna varmıştır.

266. Ayrıca, tutuklanan veya yargılanan kişilerin fotoğraflarının rızaları olmaksızın kolluk kuvvetleri tarafından basına ifşa edilmesine ilişkin bu Klavuzun yukarıdaki 251. paragrafı ve kişisel verilerin bireyler tarafından ifşa edilmesine ilişkin davalarda Devletin pozitif yükümlülükleriyle ilgili olarak 80 ila 82. paragraflara da bakınız.

b. Kamu sağlığının korunması için verilerin ifşa edilmesi

267. Bir bireyin tıbbi verilerinin gizli niteliğinin korunması hakkı mutlak değildir ve işverenin çekışmeli dava hakkı gibi diğer haklar ve meşru menfaatlerle bağdaştırılması gerekmektedir (*Eternit/Fransa* (k.k.), 2012, § 37). Hastane personelinin güvenliği ve halk sağlığının korunması gibi kamu menfaatinin öncelikli bir yönünün savunulması gerekliliğine yol açabilmektedir (*Y./Türkiye* (k.k.), 2015, § 74).

268. Belirli koşullar çerçevesinde, hastaneler ve sağlık sistemi bünyesinde hastaların tedavileri söz konusu olduğunda, bir hastanın durumuna ilişkin bilgilerin iletilmesi, yalnızca hastanın uygun tıbbi tedavisini sağlamak değil, aynı zamanda gereken tedbirleri alarak, tedavisini uygulayan sağlık personelinin ve diğer hastaların hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamak amacıyla da uygun ve gerekli olabilmektedir (*Y./Türkiye* (k.k.), 2015, § 74). Sağlık personelinin çalışmaları çerçevesinde, maruz kaldıkları maruziyet nedeniyle, enfeksiyon riski altında olması söz konusu olduğunda, hastane personelinin güvenliği ve halk sağlığının korunması hastane içi hastalık bulaşma riskini önlemek amacıyla, hastanın sağlık durumuyla ilgili bilgilerin, bakımıyla ilgilenen farklı tıbbi müdahaller arasında iletilmesini haklı gösterebilmektedir (*ibid.*, § 78).

269. Bir hastanın sağlığına ilişkin veriler gibi hassas verilerin iletilme yöntemleri, veri sahibinin her türlü damgalanmasını önleyecek ve her türlü suiistimal riskini bertaraf edecek yeterli güvenceler sunacak şekilde yapılmalıdır (*Y./Türkiye* (k.k.), 2015, § 79). Bilginin alıcısı, sağlık uzmanlarına özgü gizlilik kurallarına veya benzer gizlilik kurallarına tabi olmalıdır (*ibid.*, § 74).

270. *Y./Türkiye* (k.k.) davasında, 2015 (§§ 78-79), Mahkeme veri sahibinin rızası olmamasına rağmen, hastane personelinin güvenliğinin ve kamu sağlığının korunmasının bu durumu meşru bir şekilde haklı gösterebileceği kanaatine vararak, bir hastanın HIV durumu hakkındaki bilgilerin, hastanın bakımıyla ilgilenen bir hastanedeki farklı tıbbi müdahaller arasında ifşa edilmesine ilişkin başvurunun, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle reddetmiştir. Mahkeme, iç hukuka göre, tıbbi müdahallerin her birinin, disiplin soruşturmasına veya cezai soruşturmaya tabi tutulma cezası altında, durumları veya meslekleri nedeniyle kendilerine iletilen verilerin gizliliğine saygı göstermesinin gerekli olduğu konusuna ağırlık vermiştir.

d. Ulusal güvenliğin korunması için verilerin ifşa edilmesi

271. Eski komünist rejimlerin mirasının ortadan kaldırılmasına ilişkin bir dizi davada, Mahkeme ulusal güvenliğin korunması amacıyla toplanan ve kaydedilen bireyin uzak geçmişine ilişkin verilerin kamuya açıklanması konusunu incelemiştir (*Söro/Estonya*, 2015, § 58 ; *Anchev/Bulgaristan* (k.k.), 2017, § 100). Yayın için uygulanan tedbirlerin bireyselleştirilmesi, denetlenmesi ve sağlanan güvencelere ilişkin konular

önemlidir.

272. Böylelikle, *Sõro/Estonya*, 2015 (§§ 56-64) davasında başvuranın eski güvenlik hizmetlerinde şoför olarak çalıştığını gösteren bilginin ortaya çıkması, Sözleşme'nin 8. maddesini ihlal etmiştir. Başvurana paylaşımın yapılacağı önceden bildirilmiş olmasına ve ilgilinin bu duruma itiraz edebilmesine rağmen, çalışanların, söz konusu güvenlik hizmetlerinde kariyerlerinin bitiminden birkaç yıl sonra bireysel olarak yerine getirdikleri görevin değerlendirilmesi ve dolayısıyla demokratik sistem içinde oluşturabilecekleri tehlikelere göre ayrıştırılmasına imkân sağlayan bir prosedür bulunmamaktadır (*ibid.*, § 61). Mahkeme için, kişisel verilerin yayımlanması ile Estonya'nın bağımsızlığının yeniden sağlanması arasında geçen uzun süre, başvuranın ilk olarak yeni demokratik sistem açısından oluşturabileceği tehlikeleri zorunlu olarak azaltmıştır (*ibid.*, § 62). İfşa Kanunu'nda başvuranın yeni görevine sınırlama getirilmemesine rağmen, ilgilinin meslektaşlarının kendisine karşı tutumu nedeniyle görevinden ayrılmak durumunda kalması, ilgilinin özel hayatına saygı hakkının ihlalinin ciddiyetini ortaya koymaktadır (*ibid.*, § 63).

273. Bununla birlikte, ifşa sürecinin, sıkı bir şekilde çevrelendiği ve keyfilik ile suiistimale karşı özellikle kararların iki dereceli kamuoyuna açık yargısal bir denetime tabi olduğu özel bağımsız bir komisyona emanet edilmesi konusunda belirli güvencelere bağlı *Anchev/Bulgaristan* (k.k.), 2017 (§§ 92-116) davasında, başvuranın uzak geçmişine ilişkin verilerin kamuoyuna açıklanmasının, Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağdaşmadığına karar verilmiştir. İfşanın bir yaptırıma veya yargısal bir yetersizliğe yol açmaması nedeniyle, bu müdahale makamların sahip olduğu takdir yetkisinin önemini aşmamıştır (*ibid.*, §§ 106-113). Mahkeme, Devletin, bir mesleği icra etmesinin yasaklanması veya oy kullanma hakkının kısmen kısıtlanması gibi veri sahibinin kişisel alanına daha fazla müdahale içeren tedbirlere başvurması halinde, varacağı sonucun farklı olabileceğine karar vermiştir (*ibid.*, § 113).

e. Ülkenin ekonomik refahının korunmasına yönelik verilerin ifşa edilmesi

274. Makamlarca toplanan veya kaydedilen verilerin gizliliğine zarar veren, ülkenin ekonomik refahının korunmasını sağladığı kabul edilen tedbirler, etkin ve tatmin edici güvencelerle birlikte sunulması halinde, Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olması mutlak değildir (*M.S./İsveç*, 1997, § 41). Söz konusu menfaatlerin dengelenmesinde, veri sorumlularının alması muhtemel tedbirlerin iç hukukta düzenlenip düzenlenmediğini, yasal gerekliliklere uyulmaması durumunda, sorumluluklarının doğup doğmadığını ve benzer kurallara ve güvencelere uyma yükümlülüğünün olup olmadığını değerlendirmek, özellikle gizlilik yükümlülüğünün veri alıcısı üzerindeki ağırlığı dikkate alınması gereken önemli unsurlardır (*ibid.*, § 43).

275. *M.S./İsveç*, 1997 (§§ 31-44) davasında, bir kamu kurumu (hastanenin jinekoloji hizmeti) tarafından bir kişinin sağlık dosyasının, ilgilinin bizzat talep ettiği hizmeti almak için yasal koşulları yerine getirip getirmediğini değerlendirmekle sorumlu olan diğer bir kuruma (sosyal güvenlik kurumu) aktarılması, Sözleşme'nin 8. maddesini ihlal etmemiştir. Mahkeme için, bu iletişim, kamu fonlarının belirli kriterleri yerine getiren başvuranların tahsisi açısından potansiyel olarak belirleyici niteliktedir ve dolayısıyla ülkenin ekonomik refahını korumayı amaçladığı değerlendirilebilmektedir (*ibid.*, § 38). İlgili kişinin gizli bilgilerinin ifşa edilmesi, suiistimallere karşı etkin ve tatmin edici güvencelerle birlikte sağlanmıştır. Ulusal mevzuat verilerin bildirilmesi için bilgilerin mesleki yetersizlik sigortası kanununun uygulanmasıyla ilgili olmasını şart koşmuştur (*ibid.*, §§ 18, 43); Jinekoloji bölümünün personeli bu koşullara uymamaları halinde, hukuki ve/veya cezai olarak sorumlu tutulabilmektedir (*ibid.*, §§ 22, 43); Ve veri alıcısı ilgililerin gizli bilgilerine saygı gösterme konusunda benzer bir yükümlülüğe sahiptir (*ibid.*, §§ 20, 22, 43).

276. *L.B./Macaristan* [BD], 2023 (§§ 20-29) davasında, başvurana ilişkin kişisel nitelikteki verilerin (adı ve ev adresi dâhil) ulusal vergi dairesinin internet sitesinde bulunan asıl vergi mükellefi borçlular listesinde yayımlanmasıyla ilgilidir. İlgili mevzuatta vergi düzenlemelerine uyulmamasına karşı mücadele aracı olarak sunulan, bu tür verilen sistematik ve zorunlu olarak yayımlanması, üç aylık dönem sonunda art arda 180 günden fazla bir süre boyunca önemli miktarda vergi borcu bulunan tüm vergi mükellefleri için geçerlidir. Mahkeme, yasa koyucu tarafından bu türden genel bir rejimin seçilmesinin veya vergi mükellefi verilerinin yayımlanmasının kendi başına sorun teşkil etmediğinin altını çizmiştir. Mahkeme ayrıca, Sözleşmeci Devletlerin özellikle vergi tahsilatının bir bütün olarak düzgün işleyişini sağlamak amacıyla, vergi mükelleflerinin yükümlülüklerini yerine getirmemesine ilişkin kişisel nitelikteki verilerin ifşa edilmesi rejiminin belirlenmesinde geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu belirtmiştir. Mahkeme bununla birlikte, Sözleşmeci Devletlerin bu bağlamda sahip oldukları imkânın sınırsız olduğunu eklemiş ve yasama,

yürütme veya yargı düzeyindeki yetkili ulusal makamların çatışan menfaatleri doğru bir şekilde dengelediği ve bu bağlamda aşağıdaki unsurları usulüne uygun olarak dikkate aldığı konusunda kendisinin tatmin olması gerektiğini belirtmiştir: i) söz konusu bilgilerin ifşa edilmesine yönelik kamu yararı ii) ifşa edilen bilgilerin niteliği, iii) ilgili kişilerin özel hayata saygı hakkını kullanmalarının sonuçları ve bu hakkın ihlal edilme riski, iv) bilginin yayımlanması için kullanılan ortamın ve özellikle de internetin potansiyel kapsamı ve v) veri korumanın temel ilkeleri, özellikle amaç sınırlaması, koruma sınırlaması, verilerin doğruluğunun sadeleştirilmesi. Mahkeme ayrıca, usuli güvencelerin varlığının da bu bağlamda önemli bir rol oynayabileceğini belirtmiştir (*ibid.*, § 128).

277. Mahkeme davanın koşullarıyla ilgili olarak, söz konusu yayın rejiminin iki özelliğini vurgulamıştır: vergi mükellefinin ev adresinin yayımlanacak kişisel veriler arasına dâhil edilmesi ve ulusal vergi makamının, tedbirin orantılılığının bireyselleştirilmesine ilişkin değerlendirme işlemi için hiçbir takdir yetkisine sahip olmaması. Mahkeme, bu unsurları dikkate alarak, yasa koyucu tarafından yapılan denetim niteliğini incelemiş ve aşağıda belirtilen eksiklikleri tespit etmiştir: i) ihtilaf konusu genel tedbirin (özellikle vergi mükellefi borçlunun ikametgâh adresinin yayımlanması yükümlülüğüne ilişkin) aynı caydırıcı amacı hedefleyen mevcut araçlar bakımından gerekliliği ve tamamlayıcılığının değerlendirilmemesi, ii) Özel hayata saygı hakkı üzerindeki etkinin ve özellikle vergi mükellefi borçlunun ikametgâh adresinin toplumun diğer üyeleri tarafından uygunsuz kullanılması riskinin dikkate alınmaması, iii) Bilginin yeniden yayımlanmasının, ilk yayının doğal, olası ve öngörülebilir bir sonucu olması riskiyle birlikte oldukça hassas bilgilere (ilgilinin adı ve ikametgâh adresi) sınırsız erişimi varsayan, söz konusu bilginin yayımlanması için kullanılan ortamın (internet) potansiyel kapsamının dikkate alınmaması ve iv) Ulusal hukukta ve AB hukukunda belirtilen veri koruma gerekliliklerinin dikkate alınmaması ve veri azaltma ilkesi dikkate alınarak yeterince uygun müdahaleler yapılmasına yönelik tedbirlerin alınma imkânının olmaması. Mahkeme bu bağlamda, davalı Devletin sahip olduğu geniş takdir yetkisine rağmen, ihtilaf konusu müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığı sonucuna varmıştır (*ibid.*, §§ 129-140).

f. Kişisel nitelikteki verilerin kitlesel olarak ifşa edilmesi

278. Büyük oranlardaki vergi verilerinin erişilebilir olması ve gazetecilik amacıyla toplanabilmesinde genel bir menfaatin bulunması, hiçbir analitik katkı bulunmaksızın bu tür ham verilerin kitlesel olarak yayımlanmasında da genel bir menfaatin olduğu anlamına gelmemektedir. *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017 (§ 175) davasında, Mahkeme verilerin gazetecilik amacıyla kullanılması ile gazetecilerin ayrıcalıklı koşullar altında erişebildiği ham verilerin yayımlanması arasında bir ayırım yapılması gerektiğinin altını çizmiştir. Vergi niteliğindeki kişisel verilerin, ulusal düzenlemelere ve Avrupa Birliği'nin veri koruma kurallarına aykırı bir şekilde toplu olarak yayımlanmasının engellenmesi konusu, yayımlanacak veri oranına getirilen sınırlamalar uygulamada başvuran şirketlerin ticari faaliyetlerine az kazanç sağlasa da, kendi başına bir yaptırım değildir (*ibid.*, § 197).

A. İlgili kişilerin hakları

279. Mahkemenin içtihadı, kişisel nitelikteki veri sahiplerinin, Sözleşme'nin 8. maddesiyle güvence altına alınan haklarından yararlanmalarını sağlayan belirli sayıda imtiyazlara sahip olduğunu kabul etmektedir.

1. Kendi verilerine erişim hakkı

280. Kişilerin, yetkililer tarafından toplanan ve korunan kişisel verileri, Sözleşme'nin 8. maddesiyle korunan bir menfaati bulunmaktadır. İlgililer ve ilgililerin sağlığı veya maruz kaldıkları sağlıkları için riskler hakkında gerekli olan (*Haralambie /Romanya*, 2009, § 79; *Jarnea/Romanya*, 2011, § 50; *Joanna Szulc/Polonya*, 2012, § 87); *Yonchev/Bulgaristan*, 2017, § 46); çocukluklarını bilmek ve anlamak ve erken gelişim için (*Gaskin/Birleşik Krallık*, 1989, § 41) veya kökenlerinin, özellikle de ebeveynlerinin kimliğinin izini sürmek için (*Odièvre/Fransa* [BD], 2003, §§ 43-44; *Godelli/İtalya*, 2012, §§ 62-63; *M.G./Birleşik Krallık*, 2002, § 27) bu veriler totaliter rejimler sırasında eski gizli servisler tarafından toplanmış Devlet arşivlerinde korunmuştur.

281. Farklı bağlamlarda, ilgililerin belirli amaçlar için gerekli tüm ilgili ve uygun bilgilere erişmesine imkân veren etkin ve erişilebilir bir yargılama öngörme yönünde, Sözleşme'nin 8. maddesiyle güvence altına alınan, özel hayata etkin bir şekilde saygıya bağlı olan pozitif yükümlülüğün yetkililere yüklendiği belirtilmiştir (*Roche/Birleşik Krallık* [BD], 2005, § 162; *Haralambie/Romanya*, 2009, § 86; *Joanna*

Szulc/Polonya, 2012, §§ 86, 94).

282. Buna karşın, Devlet, kişisel nitelikteki verileri içeren bilgilere erişimin, ulusal güvenliği korumaya veya terörle mücadeleye yönelik gizli gözetim sisteminin etkinliğini tehlikeye atmasından meşru olarak endişe duyduğunda, toplanan ve gizli bir dosyada korunan bilgilere erişimi, Sözleşme'nin 8. maddesi gereğince, yetkililere yüklenen pozitif yükümlülüğe aykırı olmaksızın reddedebilmektedir (*Leander/İsveç*, 1987, § 66; *Segerstedt-Wiberg ve diğerleri/İsveç*, 2006, § 102). Devletin, ulusal güvenlik ve terörle mücadele menfaatlerinin, bir kişinin güvenlik hizmetlerinde kendisi hakkında korunan tüm bilgilere erişim konusundaki menfaatlerinden üstün geldiğini değerlendirme hakkına sahip olup olmadığını belirlemek için Mahkemenin, keyfiliğe karşı yeterli güvence varlığı konusunda tatmin olmalıdır. Kanun'un niteliği (*ibid.*, §§ 79-80) ve uygulanan güvenceler özellikle ihtilaf konusu tedbirin denetlenmesi imkânı ve ilgilinin ulusal düzeyde sahip olduğu başvuru yolları (*ibid.*, §§ 52-68), söz konusu menfaatlerin dengelenmesinde dikkate alınması gereken önemli kriterlerdir (*ibid.*, § 103). Benzer ilkeler, yabancıların sınır dışı edilmesi bağlamında uygulanabilmektedir. *Hassine/Romanya*, 2021 davasında, §§ 55-69, Romanya'da yasal olarak ikamet eden bir Tunus vatandaşı olan başvuran ulusal güvenlik nedeniyle ülkeden sınır dışı edilmiş ve Romanya gizli servislerinden alınan bilgilere dayanılarak beş yıl boyunca Romanya'da kalması yasaklanmıştır. Gizli olarak sınıflandırılan bu bilgilerde, yetkililere göre ilgilinin ulusal güvenliğe zarar verecek nitelikte faaliyetlere katıldığı belirtilmektedir. Gerek başvuran gerekse başvuranın avukatının bilgi sahibi olmasına izin verilmemiştir. Mahkeme, başvuranın idari sınır dışı prosedürünün gerekli usuli güvenceleri sağlamadığına karar vermiş ve Sözleşme'ye Ek 7 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

283. Başvuranın kişisel verilerinin Schengen bilgi dosyasına uzun süreli kaydedilmesine ilişkin bir davada, Mahkeme ilgilinin talep ettiği bilgilerin tamamına bizzat ulaşmasının imkânsızlığının, ulusal güvenliğin korunması zorunluluğu bakımından özel hayata saygı hakkına bir engel olamayacağına karar vermiştir (*Dalea/Fransa* (k.k.), 2010). İlgilinin bu kaydın kesin gerekçesine itiraz etme imkânı sunulmamış olsa bile, Schengen dosyasında yer alan kendisiyle ilgili diğer tüm verilerden haberdardır ve uyarı, Devlet güvenliği, savunma ve kamu güvenliği ile ilgili hususlara dayanmaktadır (*ibid.*, *Leander/İsveç*, davasına atıf 1987, § 66).

284. Yetkililer tarafından kişisel nitelikteki verileri içeren bir kişi hakkında tutulan dosyadaki belgelerin yalnızca bir kısmının savunma sırrı olarak sınıflandırılması durumunda, yetkililer ilgilinin bu belgelere kısmen erişmesine izin verebilmektedir (*Yonchev/Bulgaristan*, 2017, §§ 55-59). Böylelikle, yetkililer tarafından eski polis olan başvuranın kişisel dosyasındaki bazı belgelere ve mevcut durumda psikolojik değerlendirmelere erişme imkânının reddedilmesinin söz konusu olduğu bir davada, Mahkeme ulusal düzeyde dosyadaki belgelerden yalnızca biri gizli olarak sınıflandırıldığında, geri kalan belgelerin de otomatik olarak gizli olarak kabul edildiğine ve dolayısıyla sınıflandırılan bilgilerin korunması kurallarına tabi olduğuna dair çok resmi kuralların varlığı nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*ibid.*, § 60).

285. Yerel mevzuatın, eski komünist devletlerin totaliter rejimleri sırasında eski güvenlik servisleri tarafından toplanan ve korunan kişisel dosyalara erişim hakkını açıkça öngörmesi halinde, Devletin ilgilinin makul bir süre içinde ilgili tüm bilgilere erişmesine imkân tanıyan etkin ve erişilebilir bir prosedür sunması gerekmektedir (*Haralambie/Romanya*, 2009, § 86; *Jarnea/Romanya*, 2011, § 50; *Antoneta Tudor/Romanya*, 2013, § 34; *Joanna Szulc/Polonya*, 2012, § 86, 94). Mahkeme, eski gizli servisler tarafından toplanan ve korunan başvuranın kendi adına dosyanın bir kısmına erişemediği bir davada *Jarnea/Romanya* 2011, §§ 54-60) ve ilgililer hakkındaki belgelere erişimin ilgililerin ilk taleplerinden yalnızca 10 yıl sonra gerçekleştirildiği diğer iki davada (*Joanna Szulc/Polonya* 2012, §§ 93-95; *Antoneta Tudor/Romanya* 2013, §§ 34-40) arşivleme sistemindeki aksaklıklar veya başvuranın doğum tarihinin kendi adına tanımlanan kişisel dosyaya girilmesindeki bir hata gibi maddi hatalar, ilgilinin kişisel verilerine erişmeden önce altı yıllık bekleme süresini haklı gösteremez (*Haralambie/Romanya*, 2009, § 95). Bu tür bilgilere erişim talebinde bulunan bireyin ileri yaşı, totaliter rejim dönemindeki kişisel yolculuğunun izini sürmeye olan menfaati daha da acil hale getirmektedir (*ibid.*, § 93 *in fine*).

286. Sağlık veya sağlık riskine ilişkin bilgi konusunda, kişisel nitelikteki verilere erişim hakkı, ilgili kişinin lehine, konu edildiği dosyaların kopyalarının sağlanmasını da kapsamaktadır (*K.H. ve diğerleri/Slovakya*, 2009, § 47). Veri sahibinin belgeleri kopyalamasına imkân sağlamak için alınması gereken tedbirleri tanımlamak ve ortaya çıkan masrafları kimin üstleneceğini belirlemek bu dosyaların sahibine kalmıştır

(*ibid.*, § 48). Veri sahibi, talebini gerekçelendirmeye zorlanmamalıdır. Bu tür bir hizmeti reddetmek için zorlayıcı nedenlerin varlığını göstermek yetkililerin sorumluluğu altındadır (*ibid.* § 48). *K.H. ve diğerleri/Slovakya* davasında, 2009 (§§ 50-58), bir hastanenin eski hastaları bir kamu hastanesi tarafından toplanan ve korunan, manevi ve fiziksel bütünlükleri açısından önemli olduğuna karar verdikleri bilgilerin yer aldığı orijinal dosyaların fotokopisini alamamışlardır. Mahkeme için, hastane tarafından ilgililere tanınan orijinal dosyalardan yalnızca elle kaleme alınmış notlar alma imkânı, ilgililerin sağlıklarına ilişkin ilgili belgelere etkin bir şekilde erişmelerini sağlamamıştır.

287. Bir Devlet, tehlikeli faaliyetlerde yer alan kişilerin sağlığı üzerinde gizli zararlı sonuçlar doğurabilecek bu faaliyetlere giriştiğinde, yetkililerin, ilgililere “ilgili ve uygun tüm bilgilere” erişmelerine ve dolayısıyla sağlıklarına yönelik maruz kalabilecekleri her türlü riski değerlendirmelerine imkân tanıyan “etkin ve erişilebilir bir prosedür” sunma pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır (*McGinley ve Egan/Birleşik Krallık*, 1998, § 101; *Roche/Birleşik Krallık* [BC], 2005, § 161-162). Makul olmayan bir bekleme süresi, örneğin sağlık bilgi ve araştırma hizmetlerinin, ilgilinin aramaya başlamasından yaklaşık on yıl sonra, araştırma ve ilgili belgelerin ifşa edilmesi süreçlerini başlatmış olması, Sözleşme’nin 8. maddesine aykırı olan Devletin, bu belgelerin eskiliği ve yayımıyla bağlantılı zorluklara rağmen, veriler hakkında özel hayata saygı hakkından ayrılmaz olan pozitif yükümlülüğünü yerine getirmede başarısızlığını teşkil etmektedir (*ibid.*, § 166).

288. Çocukluğu boyunca sosyal hizmetlere emanet edilen bir kişinin, ebeveynlerinin ölümünün ardından veya bakımını üstlenemeyeceği dikkate alınarak, kişisel nitelikteki verilere erişim ile ilgili olarak, dosyalara erişimi “muhtemellerin”, yani bu belgelerin kaynağındaki kişilerin kabulüne tabi kılan bir sistem, Devletin takdir yetkisi nedeniyle, ilke olarak Sözleşme’nin 8. maddesine uygun olabilmektedir. Bununla birlikte, özel ve aile hayatına ilişkin belgelere başvurmayı arzu eden herkesin menfaatlerini korumalı ve muhtemellerin yanıt vermemesi veya rıza vermemesi durumunda, verilere erişime ilişkin nihai kararı yalnızca bağımsız bir organa vermesi halinde orantılılık ilkesine uygun olmaktadır (*Gaskin/Birleşik Krallık*, 1989, § 49). Ulusal sistemin, ilgili veya bilginin kaynağında bulunan üçüncü bir tarafın açıklamaya rıza göstermemesi halinde de, sosyal hizmetlerde bulunan dosyadaki tüm belgelere erişim sağlamayı reddetmesi durumunda, bu tür bir organa başvuru imkânı öngörmediği davalarda, Mahkeme Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğini değerlendirmiştir (*ibid.*, § 49; *M.G./Birleşik Krallık*, 2002, §§ 30-32).

289. Mahkeme için, evlilik dışı doğan ve öz babasıyla hukuki bağı belirlemeye çalışan bir çocuğun, kişisel kimliğine ilişkin önemli bir husus hakkındaki gerçeği ortaya çıkarmak amacıyla, kendisi için gerekli olan bilgileri elde etmede, Sözleşme tarafından savunulan hayati bir menfaati bulunmaktadır (*Mikulic/Hrvatistan*, 2002, § 64; *Boljević/Sırbistan*, 2020, § 50). Baba olduğu iddia edilen kişiyi, DNA testine tabi tutulmasını gerektiren mahkeme kararına uymaya zorlayacak araçları öngörmeyen bir sistemin, Devletin takdir yetkisi dikkate alınarak, Sözleşme’nin 8. maddesinden doğan yükümlülüklerle ilke olarak uygun olduğuna karar verilebilmektedir (*Mikulic/Hrvatistan*, 2002, § 64). Bununla birlikte, söz konusu bağlayıcı her türlü usuli tedbirin bulunmaması, yalnızca söz konusu sistemin bağımsız bir makamın babalık davasına ivedi bir şekilde karar verebileceği başka yollar sunması durumunda orantılılık ilkesine uygundur (*ibid.*, § 64). Mahkeme, iddia edilen babanın tıbbi prosedürle işbirliği yapmayı reddetmesi halinde, ulusal sistemin gerek ilgilinin DNA testine katılmaya zorlayacak nitelikte tedbirler gerekse bağımsız bir makamın babalık davası hakkında ivedi bir şekilde karar verebileceği başka araçlar sunmaması durumunda, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*ibid.*, § 64). Bir bireyin atalarını tanımaya duyduğu ilgi yaşla birlikte azalmaz, tam aksine (ebeveyninin kim olduğunu kesin olarak belirlemek isteyen bir ilgilinin vefat etmiş bir kişi üzerinde DNA incelemesi yapılmasına izin verilmesinin reddedilmesi hakkında *Jaggi/İsviçre*, 2006, § 40; *Boljević/Sırbistan*, 2020, § 54).

290. Anonim doğumlardan doğan çocuklarla ilgili olarak, Bir kişinin biyolojik ebeveynlerinin kökenlerine ve kimlik bilgisine erişim konusu, bakım altındaki bir çocuk hakkında oluşturulan kişisel dosyaya erişim veya babalık iddiasına ilişkin delillerin araştırılması konusuyla aynı nitelikte değildir (*Odièvre/Fransa* [BD], 2003, § 43; *Godelli/İtalya*, 2012, § 62). Hukuk sistemleri ve geleneklerin çeşitliliğiyle karşı karşıya kalan Devletler, biyolojik ebeveynlerin kimliğinin gizliliğini korumak için belirli bir takdir yetkisine sahip olmalıdır (*Odièvre/Fransa* [BD], 2003, § 46; *Godelli/İtalya*, 2012, § 65). İlgilinin annesi ve biyolojik ailesi hakkında tanımlayıcı olmayan bilgilere erişmesine izin veren, üçüncü tarafların menfaatlerinin korunmasına saygı göstererek geçmişinin bazı köklerini oluşturmaya imkân tanıyan ve bu duruma eşlik eden bir imkân olan ulusal bir sistemin, -yakın zamanda kabul edilen bir kanun gereğince kendisine açılan, annesinin kimliğinin

gizliliğinin, annenin onayına bağlı olarak tersine çevrilebilirliğini sağlamak amacıyla biyolojik kökenlerin araştırılmasını kolaylaştırmakla görevli bağımsız bir organa başvurma imkânı-, Sözleşme'nin 8. maddesine uygun olduğuna karar verilmiştir (*Odièvre/Fransa* [BD], 2003, § 49; bk. ayrıca, üçüncü taraf bir bağışçıyla tıbbi yardımla üreme yoluyla doğan kişilerin, bağışçıyla ilgili bilgilere erişim hakkında *Gauvin-Fournis ve Silliau/Fransa*, 2023, §§ 113-33). Buna karşın, gizliliğini korumak isteyen anneye doğrudan tercih sunan, evlat edinilen ve doğumda tanınmayan çocuğa, kökenine ilişkin tanımlayıcı olmayan bilgilere erişim veya gizliliğin tersine çevrilebilirliği talep etme imkânı sağlamayan bir sistemin, Sözleşme'nin 8. maddesinin gerekliliklerine uygun olmadığına karar verilmiştir (*Godelli/İtalya*, 2012, §§ 70-72).

2. Düzeltme Hakkı

291. Mahkeme, yanlış verilerin veya ilgili kişi tarafından doğruluğuna itiraz edilen bilgilerin yetkililer tarafından saklanmasına ilişkin birçok davayı incelemiştir (Başvuranın güvenlik hizmetleri tarafından toplanan bir dosyada lejyoner hareketine katıldığı iddiasına ilişkin verileri reddedememesine ilişkin *Rotaru/Romanya* [BD], 2000, §§ 42-44, 55-63); polis tarafından toplanan eksik kişisel verilerin adli işlemlere dahil edilmesine ilişkin *Cemalettin Canlı/Türkiye* 2008, §§ 34-37; fuhuş yaptığını her zaman reddeden bir kişinin polis kayıtlarında mesleğinin "hayat kadını" olarak yer almasına ilişkin *Khelili/İsviçre*, 2011, § 56).

292. Bir bireyin Schengen Bilgi Sistemi dosyasında kendisiyle ilgili bir bilginin düzeltilmesini (*Dalea/Fransa* (k.k.), 2010) veya etnik kökeninin resmi kayıtlara girilmesini (*Ciubotaru/Moldova*, 2010, § 59) sağlayamaması, özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil etmektedir. Belirli durumlarda, özellikle ülke güvenliği, savunması ve kamu güvenliğine ilişkin hususların devreye girdiği durumlarda, bu tür bir müdahale Sözleşme'nin 8. maddesine mutlaka aykırı değildir (*Dalea/Fransa* (k.k.), 2010). Keyfi uygulamalara karşı garantilerin varlığı ve bunun, ilgili tüm gerçek ve hukuki meseleleri inceleme yetkisine sahip bağımsız ve tarafsız bir organ tarafından, çekişmeli bir şekilde denetlenebilmesi, önlemin yasallığına karar vermek ve yetkililerin olası kötüye kullanımlarını cezalandırmak için esastır (aynı kararda (*ibidem*), *Leander/İsveç* davasına atıfta bulunulmakta, 1987, § 66).

293. Yetkililer tarafından toplanan ve saklanan kişisel nitelikteki yanlış veya eksik bilgiler, bilgilerin sahibi olan ilgili kişinin günlük hayatını zorlaştırabilir (*Khelili/İsviçre*, 2011, § 64), iftira niteliğinde olabilir (*Rotaru/Romanya* [BD], 2000, § 44) veya ilgili kişilerin haklarını korumak için kanun tarafından sağlanan bir dizi önemli usul güvencesini göz ardı edebilir (*Cemalettin Canlı/Türkiye*, 2008, §§ 35, 40-42). "Diğer suçlara ilişkin bilgi notu" başlıklı bir emniyet fişleme dosyasının ulusal bir mahkemeye sunulduğu ve soruşturma altındaki kişi hakkında yasa dışı örgütlere üye olmak suçundan geçmişte açılan iki ceza davasından bahsedildiği bir davada, Mahkeme 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu hususta, dosyadaki fişleme bilgileri yanlış olmakla kalmamış, aynı zamanda ilgili kişinin ilk ceza davasında beraat ettiği ve ikinci ceza davasında yargılamanın durdurulduğuna dair herhangi bir ibare de yer almamıştır (*ibid.*, § 42). Söz konusu yargılamaların sonucundan bahsedilmemesi, iç hukuk kurallarında açık bir şekilde ortaya konan yükümlülüklerle aykırıdır ve başvuranın haklarını korumak için kanunla öngörülen bir dizi önemli usul güvencesini göz ardı etmiştir (*ibid.*, 2008, § 42).

294. Devletin resmi kayıtlarındaki kişisel verilerinin düzeltilmesini isteyen bir kişiye, onun için aşılabilir bir engel oluşturan bir koşul dayatılması, Devletin kişinin özel hayatına etkili bir şekilde saygı gösterilmesini sağlama yükümlülüğü ile bağdaşmayabilir (*Ciubotaru/Moldova*, 2010, §§ 51-59). Başvuranın resmi kayıtlardaki etnik köken kaydını değiştirememesine ilişkin bir davada, ebeveynlerinin belirli bir etnik gruba ait olduğunu kanıtlama zorunluluğu, ilgili kişinin yetkili makamlar tarafından ebeveynlerine atfedilenden farklı bir etnik kimliği kaydettirmesi için aşılabilir bir engel oluşturmıştır (*ibid.*, § 57).

295. Ameliyat olmuş transseksüel bir kişinin yeni durumunun dikkate alınması amacıyla nüfus kaydının düzeltilmesine yönelik talepleri bağlamında ulusal sistemdeki idari ve hukuki uygulamaların gerekli bir tutarlılığa sahip olması Sözleşme'nin 8. maddesi açısından bu tür taleplere duyulan ihtiyacın değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur (*Christine Goodwin/Birleşik Krallık* [BD], 2002, § 78). Yetkili makamların doğum kütüğünü değiştirmeyi reddetmesiyle ilgili bir davada, Mahkeme, ilgili kişinin yasal olarak gerçekleştirilen ve masrafları Ulusal Sağlık Hizmeti tarafından karşılanan cinsiyet değiştirme operasyonunun, ilgilinin geçirdiği uzun ve zorlu dönüşüm sürecinin son aşaması ve doruk noktası olarak tam bir yasal tanınma ile sonuçlanmamış olmasına şaşırdığını belirtmiştir (*ibidem*, § 78, daha eski kararların ardından bilimin ve toplumun gelişimini dikkate almak için içtihat

değişikliği yaparak, özellikle *Rees/İngiltere*, 1986, §§ 42-44, *Cossey/İngiltere*, 1990, §§ 39-40 ve *Sheffield ve Horsham/İngiltere* [BD], 1998, §§ 60-61 davalarında). Bir Devletin, transseksüel bir kişinin durumunu iyileştirmek için tedavi ve cerrahi müdahaleye izin verdiği, ameliyatların tamamını veya bir kısmını finanse ettiği ve bir transseksüel ile birlikte yaşayan bir kadının suni döllenmesine kadar izin verdiği durumlarda, tedavinin sonuçlarının hukuki etkilerini tanımayı reddetmesi (*Christine Goodwin/Birleşik Krallık* [BD], 2002, § 78), bu durum, doğum kayıtlarında başlangıçta kaydedilen cinsiyetin düzeltilmesinin zorluklarının aşılması pek de imkânsız olmadığına (*ibidem*, § 91) daha da mantıksız görünmektedir.

296. *S.V./İtalya*, 2018 (§ 72) davasında yetkili makamların, transseksüel bir kişinin cinsiyet değiştirme sürecinde ve cinsiyet değiştirme operasyonunun tamamlanmasından önce adını değiştirmesine izin vermemesi, başvurunu iki buçuk yıl gibi makul olmayan bir süre boyunca kırılmalık, aşağılanma ve endişe duyguları yaşamasına yol açan ve normal olmayan bir durumda bırakan katı bir adli prosedüre dayanmıştır.

297. Mahkeme, *Hämäläinen/Finlandiya* [BD], 2014 (§§ 87-89) davasında, cinsiyet değişikliğinin yasal olarak tanınması için kadın olan bir erkeğin başka bir kadınla olan evliliğinin kayıtlı bir birlikteliğe dönüştürülmesinin ön koşul olarak belirlenmesinin orantısız olmadığına karar vermiştir; zira Finlandiya hukuku uyarınca eşcinsel evlilikler yasak olduğundan, bu evlilik, eşcinsel çiftlere evlilikle neredeyse aynı yasal korumayı sunan ciddi bir seçenek oluşturmaktadır. Sonuç olarak, bu iki yasal birliktelik biçimi arasında küçük farklılıklar olması nedeniyle, yürürlükteki sistemin Finlandiya devletinin üzerine düşen pozitif yükümlülükleri yerine getirmesine imkân vermediği söylenemez. Ayrıca, transseksüel bireyler için medeni durum değişikliği ile ilgili görünüşteki değişimin geri döndürülemez olması gibi yasal koşullara, (§§ 116-135), cinsiyet kimliği bozukluğunun gerçekliğine (§§ 138-144) ve tıbbi muayeneden geçme zorunluluğuna (§§ 149-154) ilişkin olarak *A.P., Garçon ve Nicot/Fransa* davasına da bakınız.

3. Silinme Hakkı

298. Kişisel verilerin belirli bir süre sonra silinmesi hakkı meselesi Mahkeme tarafından çeşitli bağlamlarda, özellikle de aşağıdaki hususlarla ilgili olarak ele alınmıştır:

- İlgili kişilerin geçmişte ifşa edilmiş olan soyadları, adları ve fotoğrafları gibi kişisel nitelikteki verilerini içeren bilgileri veya kayıtları medyanın internet sitelerinde (yeniden) yayınlamasına veya erişilebilir tutmasına yönelik bir kararı veya uygulamasına ilişkin “unutulma hakkı” (*Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya*, 2013; *M.L. ve W.W./Almanya*, 2018; *Biancardi/İtalya*, 2021; *Mediengruppe Österreich GmbH/Avusturya*, 2022; *Hurbain/Belçika* [BD], 2023);
- Suç işlemekle itham edilen veya sadece suç işlediğinden şüphelenilen kişilerin, belirli bir süre geçtikten sonra, suçla mücadele ve suçun önlenmesi için yetkili makamlar tarafından veri tabanlarında toplanan kişisel verilerinin (DNA profillemesi, kimlik fotoğrafları ve parmak izleri) silinmesini talep etme imkânı (*B.B./Fransa*, 2009; *Gardel/Fransa*, 2009; *M.B./Fransa*, 2009; *M. K./Fransa*, 2013; *Brunet/Fransa*, 2014; *Ayçaguer/Fransa*, 2017; *Catt/Birleşik Krallık*, 2019; *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020);
- Bir kişinin belirli bir süre sonra adli sicil kaydının silinmesini sağlamanın imkânsızlığı (*M.M./Birleşik Krallık*, 2012);
- Başvuranların kişisel verilerin niteliği ve eskiliği göz önüne alındığında “demokratik bir toplumda gereklilik” şartını karşılamaması rağmen Emniyet arşivlerinde uzun süre tutulması (*Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri/İsveç*, 2006).

a. “Unutulma Hakkı”

299. “Unutulma hakkı” kavramı yakın zamanda ortaya çıkmış ve halen geliştirilme sürecinde olsa da, uygulamada hâlihazırda birçok belirgin özelliğe sahiptir (*Hurbain/Belçika* [BD], 2023, §§ 191 ve 194). Bu kavram ulusal yargı uygulamasında ilk kez, geçmişte ifşa edilmiş olan adli nitelikteki bilgileri yeniden yayınlayan kişiye karşı uygulamada bir mahkûmiyet kararı verilmesini isteyerek “unutulma hakkı” talebinde bulunan kişinin söz konusu bilgilerinin yayınlanması bağlamında ortaya çıkmıştır; (*ibid.*, § 194). Daha sonra, bu “unutulma hakkı”nın yeni bir yönü, gazetelerin internet sitelerinde geniş çapta

yayılmasına neden olan basın makalelerinin dijitalleşmesi bağlamında ulusal yargı uygulamasında gelişmiştir. Bu yayılmanın etkisi, arama motorları tarafından yapılan yönlendirmelerle birlikte daha da artmıştır. Terminolojide “dijital unutulma hakkı” olarak bilinen bu husus, basın yayıncılarına veya arama motoru sağlayıcılarına internette bulunan verilerin silinmesi veya değiştirilmesi ya da bunlara erişimin sınırlandırılması talepleriyle ilgilidir. Bu durumda, artık bir bilginin yeniden ortaya çıkması değil, internet üzerindeki bir bilginin kalıcılığı söz konusudur (*ibid.*, § 195). Nitekim genel olarak, “unutulma hakkı” uygulamada arama motoru operatörleri veya basın yayın kuruluşları tarafından çeşitli tedbirlerin alınmasına neden olabilir. Bu tedbirler ya bir makalenin silinmesi, değiştirilmesi veya anonimleştirilmesi gibi arşivlenmiş bir makalenin içeriğiyle ya da bilginin erişilebilirliğine getirilen sınırlamalarla ilgilidir. Bahse konu, erişim sınırlaması hem arama motorları hem de basın yayın kuruluşları tarafından gerçekleştirilebilir (*ibid.*, § 175).

300. Mahkeme, uygulamasında, kişisel veriler içeren basın makalelerinin silinmesi, değiştirilmesi, anonimleştirilmesi veya indeskten çıkarılması taleplerine ilişkin çok sayıda davayı ele almıştır. Mahkeme, bu davaları, başvuruda bulunan kişiler özel hayatlarına saygı gösterilmesi hakkını ileri sürdüklerinde, Sözleşme’nin 8. maddesi (*Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya*, 2013; *M.L. ve W.W./Almanya*, 2018) ya da ifade özgürlüğü haklarını ileri süren gazeteci yayıncı veya medya patronları tarafından kendisine başvurulduğunda Sözleşme’nin 10. maddesi kapsamında incelemiştir (*Biancardi/İtalya*, 2021; *Mediengruppe Österreich GmbH/Avusturya*, 2022; *Hurbain/Belçika* [BD], 2023).

301. Daha ayrıntılı olarak, *Biancardi/İtalya*, 2021 davası Mahkeme’ye ilk kez, internette yayınlanan bilgilerin indeksten çıkarılmaması nedeniyle bir gazeteci aleyhine verilen hukuk kararının Sözleşme’nin 10. maddesine uygunluğu konusunda karar verme fırsatı vermiştir. Davanın merkezinde, başvuran tarafından, bireylere karşı yürütülen cezai kovuşturmalarla ilgili olarak yayınlanan hassas bilgilerin indeksten çıkarılmaması ve makalenin kolayca erişilebilir tutulması kararı yer alıyordu. Çevrimiçi erişilebilir olan makaledeki başkarakterlerin kimliklerinin gizliliği bu davada söz konusu değildir. Mahkeme, ilgili kişilerin söz konusu makalenin resmi olarak silinmesini talep etmiş olmalarına rağmen, makalenin sekiz ay boyunca internette kolayca erişilebilir kaldığını kaydetmiştir. Cezanın ağırlığı - cezai sorumluluktan ziyade hukuki sorumluluk - ve hükmedilen tazminat miktarı Mahkeme tarafından aşırı olarak görülmemiştir.

302. Bir kişinin geçmişine ilişkin bilgilerin ilk kez yayınlanması bağlamında, Mahkeme, ulusal mahkemeler tarafından günlük bir gazetenin, bir cumhurbaşkanı adayının seçim kampanyasıyla dolaylı olarak bağlantılı olan bir kişi hakkında bilgi yayınlamasına getirilen yasakla ilgili olan *Mediengruppe Österreich GmbH/Avusturya*, 2022 davasını ele almıştır. Söz konusu gazetede, adayın ofis müdürünün “sağcı çevrelerde” aktif olan kardeşinin bir fotoğrafını yayınlamış ve “hüküm giymiş bir Neo-Nazi” olduğu kaydedilmiştir. Hâlbuki bu mahkûmiyet ile söz konusu makalenin yayınlanması arasında yirmi yıldan fazla bir süre geçmiş ve ilgili kişinin serbest bırakılmasının üzerinden de yaklaşık on yedi yıl geçmişti. Buna ek olarak makalenin yayınlandığı tarihte mahkûmiyet kararı çoktan adli sicil kaydından silinmişti. Ulusal Yüksek Mahkeme, zamansal bir bağlantı olmadığına işaret etmiş ve başvuran şirketin, aynı makalede mahkûm olmuş bir Neo-Nazi olduğunun belirtilmesi halinde, ilgili kişinin rızasını almadan ofis müdürünün kardeşinin fotoğraflarını yayınlamasını yasaklamıştır. Mahkeme, Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varırken, özellikle mahkûmiyet ile salıverilme ve söz konusu makalenin yayınlanması arasında geçen süreyi, ilgili kişinin kamuoyundaki itibar kaybını ve daha önce cezai bir mahkûmiyetinin bulunmamasını; ilgili kişinin daha önce herhangi bir suçtan mahkûm edilmemiş olması, cezasını çekmiş kişilerin topluma yeniden kazandırılmasının önemini ve bu kişilerin belirli bir süre geçtikten sonra mahkûmiyetleriyle tekrar yüzleşmek zorunda kalmamaları yönündeki meşru ve çok önemli menfaatlerini dikkate almıştır.

303. Geçmişte bir kişiye ilişkin yayınlanmış kişisel verileri içeren basındaki internet arşivlerine ilişkin olarak Mahkeme, buradaki bağlamın ilk baştaki yayınlara ilişkin davalardan farklı olduğunu vurgulamış (*Hurbain/Belçika* [BD], 2023, § 205) ve bu nedenle ele alınması gereken temel meseleyi, bu tür bilgilerin ilk yayınından ziyade çevrimiçi olarak erişilebilir olmaya devam etmesi olarak tanımlamıştır (*ibidem*, § 174).

304. Bu bağlamda, Mahkeme *Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya* (2013 §§ 60-70) davasında, mahkemelerin bir avukatın itibarını zedeleyen ve bir gazetenin internet arşivinde bulunan bir makalenin kaldırılmasını emretmeyi reddetmesinin Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlali anlamına gelmediğine karar

vermiştir. Mahkeme, kesinleşmiş yargı kararlarıyla bireylerin itibarına haksız saldırı teşkil ettiği tespit edilen geçmiş yayınların tüm izlerinin kamu alanından kaldırılmasını emrederek tarihi yeniden yazmanın adli makamların görevi olmadığını kabul etmiştir (*ibid.*, § 65). Mahkeme ayrıca, kamunun basının kamuya açık dijital arşivlerine erişimindeki meşru menfaati Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamında korunduğunu hatırlatmıştır (*ibid.*, § 65). Mahkeme, Polonya mahkemelerinin, gazetenin internet sitesindeki makaleye, ilk yargılamanın sonucu hakkında kamuoyunu bilgilendiren bir yorum eklenmesinin yerinde olacağını belirtmiş olmasının önemli olduğunu eklemiştir. Mahkeme bunu, yerel mahkemelerin, internetteki yayınların bireylerin haklarının etkili bir şekilde korunması üzerindeki etkisinin ve gazetenin internet sitesinde yayınlanan ihtilaflı bir makaleye ilişkin yargı kararları hakkında tam bilgi bulunmasının öneminin farkında olduklarının bir işareti olarak görmüştür. Ancak, avukatın, ihtilaflı makalede kendi lehine verilen kararlara atıfta bulunulmasını talep etmediğini gözlemlemiştir (*ibid.*, §§ 66-67).

305. *M.L. ve W.W./Almanya*, 2018 davasında, cinayetten hüküm giymiş ve hapis cezalarını çektikten on dört yıl sonra serbest bırakılmış iki kişi, bakışlardan uzakta hayatlarını yeniden inşa edebilmeleri amacıyla gazete ve radyo internet arşivlerinin fotoğraflarını ve tam kimliklerine (soyadları ve ön adları) ilişkin bilgileri yayınlamayı durdurmasını talep etmişlerdir. Mahkeme, doğru ve objektif kayıtlara erişimde kamu menfaatinin öncelikli olması gerektiğine kanaat getirerek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*ibid.*, § 116). Mahkeme özellikle, başvuruların kimliklerinin açıklanmaması talebinde bulundukları sırada, ihtilaf konusu haberlerin hala kamuoyunu ilgilendiren genel yarara ilişkin bir tartışmaya sağladığı katkıyı ve başvuruların kamuoyu tarafından bilinmeyen kişiler olmadığını, başvuruların mahkûmiyetlerinin ardından, kararın gözden geçirilmesi amacıyla başvurdukları basına karşı tutumları, haberlerin, başvuruları küçük düşürücü bir şekilde gösterme veya itibarlarına zarar verme niyeti olmaksızın olayları objektif bir şekilde aktarması ve ihtilaf konusu bilgilere erişimin sınırlı olmasını dikkate almıştır (*ibid.*, §§ 98-115).

306. *Hurbain/Belçika* [BD], 2023 davasında, Mahkeme mevcut içtihadını yeniden gözden geçirmiş ve bir bireyin kişisel verilerini ifşa eden bir makalenin dijital ortamda kaydedilmiş halinin erişime açık kalmaya devam etmesine ilişkin olarak Sözleşme'nin 8. maddesi ve 10. maddesi kapsamındaki ilgili hakların dengelenmesi için uygulanacak kriterleri düzenlemiştir. Dava, yirmi yıl kadar önce yayınlanmış ve ölümcül bir kazayı doğru bir şekilde anlatıldığı bir makalenin çevrimiçi olarak kaydedilmiş halinin, kazaya neden olan sürücünün "unutulma hakkı" gerekçesiyle ulusal mahkemeler tarafından kimlikleri gizli tutmaya mahkûm edilen bir basın yayıncısı tarafına Mahkemeye sunulmuştur.

307. Mahkeme, kararında, bazı bilgilerin internette bulunmaya devam etmesinin olumsuz etkilerini ve özellikle ilgili kişinin kamuoyu tarafından algılanma biçimi üzerindeki önemli etkisini ve ilgili kişiye bir kimlik oluşturulması ve gerçeğin çarpıtılmış ve bozulmuş bir şekilde anlatılmasıyla bağlantılı riskleri kabul etmiştir. Bununla birlikte, Mahkeme, unutulma hakkı iddiasının Sözleşme tarafından korunan özerk bir hak olmadığını ve Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında olduğu ölçüde yalnızca belirli durum ve bilgileri ilgilendirebileceğini belirtmiştir (*ibid.*, § 199).

308. Mahkeme, çevrimiçi olarak yayınlanan haber içeriğinin değiştirilmesine yönelik bir başvuru değerlendirilirken ilgili hakların (eşit değerinde) dengelenmesinde aşağıdaki kriterlerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir: i) İnternet ortamına kaydedilen bilginin niteliği; ii) olayların üzerinden, ilk yayından ve yayının internete konulmasından bu yana geçen süre; iii) bilginin günümüzdeki önemi; iv) unutulma hakkı talep eden kişinin itibarı ve olayların üzerinden geçen sürede sergilediği davranışlar; v) bilginin internette kalıcı olmasının neden olabileceği olumsuz sonuçlar; vi) bilginin dijital ortamdaki arşivlerde erişilebilirlik düzeyi ve vii) tedbirin ifade özgürlüğü, özellikle de basın özgürlüğü üzerindeki etkisi (*ibid.*, § 205).

309. Mahkeme ayrıca, çoğu zaman, mevcut diğer menfaatler karşısında özel hayatın gizliliğine ne kadar koruma sağlanması gerektiğine ve belirli bir durumda bu korumayı etkili kılmak için hangi araçların kullanılması gerektiğine karar verirken birçok kriterin aynı anda göz önünde bulundurulması gerektiğinin altını çizmiştir. Mahkeme, bu nedenle, unutulma hakkı talebi bağlamında özel hayatın gizliliğinin korunmasının, somut olarak uygulandığı araçlardan ayrı olarak değerlendirilemeyeceğini ve bu bakış açısıyla, somut olayda çatışan menfaatlerin ağırlığı ve kullanılan araçların yoğunluğu dikkate alındığında, özel hayata saygı hakkı veya ifade özgürlüğü yoluyla "unutulma hakkına" verilen ağırlığın aşırı olup olmadığı sonucuna varmak amacıyla bir dengeleme çalışması yapılması gerekeceğini eklemiştir. Mahkeme ayrıca, uygulanacak kriterlerin hepsinin aynı ağırlığa sahip olmadığını ve bu nedenle, bir yandan talepte

bulunan kişilerin menfaatleri ile diğer yandan bu tür taleplerin yayıncılar üzerindeki etkisi arasında uygun bir dengeleme yapılmasına özellikle dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme, basın arşivlerinin bütünlüğünün korunması ilkesinin, bu tür tedbirlerin basının bilgi sağlama ve arşiv tutma görevini yerine getirmesi üzerindeki her türlü caydırıcı etkisini önleyecek şekilde, arşivlerde yapılan değişikliklerin ve *a fortiori* (evleviyetle) olarak arşivlerden yapılan silme işlemlerinin kesinlikle gerekli olanlarla sınırlı olmasını sağlamayı gerektirdiğine kanaat getirmiştir (*ibid.*, §§ 206 ve 211).

310. Mahkeme, yukarıdaki belirtilen kriterleri önündeki davanın koşullarına uyguladığında, ulusal mahkemelerin ihtilaf konusu makalede değinilen adli olayların niteliğini ve ciddiyetini, makalenin güncelliğinin veya tarihi ya da bilimsel ilgisinin olmamasını ve ilgili kişinin çok fazla tanınmamış olmasını tutarlı bir şekilde dikkate aldığını kaydetmiştir. Buna ek olarak Mahkeme, söz konusu mahkemelerin, özellikle kaynak/ilk makalenin yayınlanmasından bu yana geçen süre göz önünde bulundurulduğunda, “sanal bir adli sicil kaydı” oluşturabilecek nitelikteki ihtilaf konusu makalenin internette serbestçe erişilebilir olmaya devam etmesinin bir sonucu olarak ilgili kişinin maruz kaldığı ciddi zarara önem verdiğini de tespit etmiştir. Mahkeme, mevcut haklar arasında denge sağlanması için olası tedbirleri inceledikten sonra, ilgili mahkemelerin, ihtilaf konusu anonimleştirmenin başvuran için ölçüsüz ve aşırı bir yük teşkil etmediği ve ilgili kişi için özel hayatının korunmasına yönelik en etkili tedbir olduğu sonucuna vardığını eklemiştir (*ibid.*, § 255). Dolayısıyla Mahkeme, ulusal mahkemelerin söz konusu menfaatleri uygun bir şekilde dengelediğine kanaat getirmiş ve Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır (*ibid.*, § 256).

b. Diğer Bağlamlar

311. *M.M./Birleşik Krallık*, 2012 davasında (§§187-207), bir kişinin adli sicil kaydında bir uyarı kararının ömür boyu yer alması, Sözleşme’nin 8. maddenin ihlaline yol açmıştır. Mahkeme’ye göre, bir kişi hakkında geçmişte verilen bir mahkûmiyet veya uyarı kararı, zaman içerisinde, kişinin saygı duyulması gereken özel hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Adli sicil kaydındaki veriler bir anlamda kamuya açık bilgiler olsa da, , merkezi dosyalarda sistematik olarak saklanması, olaydan çok sonra, muhtemelen ilgili kişi dışında herkesin olayı unutmuş olacağı bir zamanda dahi ortaya çıkabileceği anlamına gelmektedir. Mahkeme, söz konusu verilerin silinmesini sağlayacak inceleme kriterlerinin çok kısıtlayıcı olmasını ve silme taleplerinin yalnızca istisnai durumlarda kabul edilmesini endişe verici olduğuna karar vermiştir (*ibid.*, § 202).

312. Mahkeme’ye göre, bir Devlet, veri saklama alanındaki yetkilerini en üst düzeye çıkararak, yani verileri süresiz olarak saklayarak takdir yetkisini aşırıya geçirdiği durumlarda, kişisel verilerin saklanmaya devam edilmesinin orantısız bir hale geldiğinde silinmesine olanak tanıyan belirli etkili güvencelerin varlığı önem kazanmaktadır. (*Catt/Birleşik Krallık*, 2019, § 119; *Gaughran/Birleşik Krallık*, 2020, § 94). Alkollü araç kullanmaktan hüküm giymiş olan başvuranın biyometrik verilerinin ve fotoğraflarının, bir suçtan hüküm giymiş olan herkesin kişisel verilerinin sınırsız olarak saklanması politikası uyarınca saklandığı bir davada, Mahkeme Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*ibidem*, § 98). Başvuranın, kendisiyle ilgili verilerin saklanması dosyanın amacı göz önüne alındığında, işlediği suçun niteliği, suçun işlediği sıradaki yaşı, o zamandan bu yana geçen süre ve mevcut kişiliği dikkate alındığında, artık anlamlı görülmemsi durumunda silme talebinde bulunmasına olanak tanıyan hiçbir hüküm bulunmamaktaydı. Polis, mahkûm olmuş kişilerin biyometrik verilerini ve fotoğraflarını yalnızca istisnai durumlarda silebiliyordu. Gözden geçirme olasılıkları o kadar kısıtlıydı ki, neredeyse hipotetik görünüyordu (*ibid.*, § 94).

313. Kişisel verilerin, dosyanın amacıyla artık ilgili görünmediğinde silinmesine ilişkin etkili güvencelerin bulunmaması, özellikle de yüksek düzeyde koruma gerektiren hassas kategorideki kişisel verilerin saklanması söz konusu olduğunda endişe vericidir (*Catt/Birleşik Krallık*, 2019, § 112). Siyasi görüşünü açıklayan barışçıl bir göstericiye ilişkin hassas verilerin emniyet veri tabanında tutulmasına ilişkin bir davada, Mahkeme Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*ibid.*, § 128) Bu tür verilerin azami saklama süresine ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle, başvuran, verilerinin saklanma süresinin orantılı olmasını sağlamak için, yetkililerin, doğası gereği çok esnek olan ilgili uygulama kurallarında belirtilen güvenceleri uygulayıp uygulamayacaklarına tamamen bağımlı bırakılmıştır. Mahkeme’ye göre, yetkili makamların, veri sahibinin talebi üzerine ilgili verileri silmeyi veya bunları saklama kararları için gerekçe göstermeyi reddetmeleri halinde, verilerin silinmesinin sağlanmasına

yönelik güvence sınırlı bir etkiye sahiptir (*ibid.*, §§ 118 ve 122).

314. Cinsel saldırı suçundan hüküm giymiş kişilerin kişisel verilerinin saklanmasıyla ilgili çeşitli davalarda, Mahkeme, veri sahiplerinin, diğer hususların yanı sıra, hüküm giymelerinden bu yana geçen süre göz önünde bulundurulduğunda, verilerinin saklanması artık anlamlı görünmemesi halinde, verilerin silinmesi talebinde bulunabileceklerini belirttikten sonra, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*B.B./Fransa*, 2009, §§ 66-68; *Gardel/Fransa*, 2009, §§ 67-69; *M.B./Fransa*, 2009, §§ 58-60). Aynı zamanda, verilerin silinmesini talep etme imkânının bulunmaması, kesinlikle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlaline yol açacağı anlamına gelmemektedir ve söz konusu verilerin saklanmasıyla güdülen amaç, verilerin niteliği ve keyfilik ve kötüye kullanım riskine karşı ilgililere sağlanan güvenceler ışığında değerlendirilmelidir. Mahkeme özellikle, Adalet Bakanlığının dâhili bir veri tabanında saklanan ilgili verilerin 108 No.lu Sözleşme'nin 6. maddesi anlamında "hassas" nitelikte olmadığı, bir kişinin taraf olduğu hukuki işlemlere ilişkin olgusal bilgiler ve nesnel unsurlarla sınırlı olduğu durumlarda ve bunların işlenmesinin adaletin doğru bir şekilde sağlanmasını ve ilgili kamu hizmetlerinin düzgün bir şekilde işlenmesini hedeflemesi ve uygun güvencelerle (verilerin doğruluğunu sağlama imkânı ve verilerin saklanmasına ilişkin süre sınırı) birlikte sunulması halinde, bu verilerin önceden silinmesine yönelik bir usulün bulunmaması orantısız değildir (*L. F./Fransa* (k.k.), 2024, §§ 44-47).

315. *Peruzzo ve Martens/Almanya* (k.k.), 2013 (§ 46) davasında, uyuşturucu kaçakçılığıyla bağlantılı ciddi suçlar nedeniyle mahkûmiyet kararı verilmesinin ardından kişisel verilerin bir dosyada saklanmasına ilişkin olarak, Mahkeme, kanunda DNA profillerinin saklanması için azami süreler öngörülmemiş olmamasına rağmen Federal Kriminal Dairesinin, verilerin saklanma amacını ve davanın koşullarının niteliğini ve ciddiyetini göz önünde bulundurarak, verilerin saklanmaya devam edilmesinin hala gerekli olup olmadığını, on yılı geçmemek üzere düzenli aralıklarla doğrulaması gerektiğine ikna olmuştur.

316. *Ayçaguer/Fransa*, 2017 (§ 44) davasında Mahkeme, başvuranın kişisel verilerinin alınmasına karşı çıkarak itiraz ettiği DNA profillerinin ulusal suçlar dosyasında saklanmasına ilişkin düzenlemenin, hem süresi hem de herhangi bir silme imkânının bulunmaması sebebiyle ilgili kişiye yeterli koruma sağlamadığına kanaat getirerek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*ibid.*, § 45). Mahkeme, suç işlediğinden şüphelenilen, serbest bırakılan veya beraat eden kişiler gibi mahkûm edilen kişilere de saklanan verilerin silinmesi talebinde bulunmaları için belirli bir fırsat verilmesi gerektiğini, böylece saklama süresinin suçların niteliği ve kısıtlamaların amaçları ile orantılı olması gerektiğini vurgulamıştır (*ibid.*, § 45; *B.B./Fransa*, 2009, § 68; *Brunet/Fransa*, 2014, §§ 41-43).

317. Ulusal hukukta verilerin silinmesi talebinde bulunma imkânının, bu tür verilerin silinmesi için herhangi bir zamanda bir mahkemeye talepte bulunma hakkı, soruşturma makamlarının mümkün olduğunca çok kaynak içeren bir dosyaya sahip olma menfaatiyle çatışma ihtimali olduğunda ve söz konusu menfaatlerin kısmen de olsa çelişkili olduğu durumlarda, "somut ve etkili" bir güvence değil, "teorik ve hayali" bir güvence olduğu ortaya çıkmaktadır (*M.K./Fransa*, 2013, §§ 44-47).

318. *Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri/İsveç*, 2006 (§§ 73-92) davasında, başvuranların siyasi bir toplantıya katılmaları, gösteriler sırasında polis kontrollerine karşı şiddetli direnişi savunmaları veya belirli bir siyasi partiye üye olmaları ile ilgili çok eski kişisel verilerinin devlet güvenlik hizmetlerinin dosyalarında saklanması, Sözleşme'nin 8. maddenin ihlaline neden olmuştur. Mahkeme'ye göre, Devletin söz konusu bilgilerin toplanması ve saklanmasını haklı kılan ulusal güvenliğin korunması ve terörle mücadele konusundaki menfaati, başvuranların her birinin özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin ciddiyeti karşısında dengelenmesi gerekirdi. Bilgilerin niteliği ve tutulduğu sürenin uzunluğu göz önüne alındığında, başvuranlara ilişkin bilgilerin saklanmasını haklı kılan gerekçeler, yerinde olmasına rağmen, toplanmalarından neredeyse otuz yıl geçtikten sonra yeterli olarak kabul edilemezdi (*ibidem*, § 90).

4. Hakların İleri Sürülebilmesi için Özel Usuli Güvencelere ve Etkili Bir Usuli Çerçeveye Sahip Olma Hakkı

319. Sözleşme'nin 8. maddesinin herhangi bir açık usuli gereklilik içermemesine rağmen, bu madde ile güvence altına alınan haklardan etkin bir şekilde yararlanılması için, ilgili karar verme sürecinin adil olması ve koruduğu menfaatlere usulüne uygun bir şekilde saygı gösterecek nitelikte olması önem taşımaktadır. Söz konusu madde, davacıya, delil hususunda da dâhil olmak üzere, adil koşullarda haklarını ileri sürebilme

imkânı vermesi gerekmektedir (*I./Finlandiya*, 2008, § 44; *Ciubotaru/Moldova*, 2010, § 51). Devletin resmi kayıtlarında kimlik verilerinin düzeltilmesini talep eden bir kişi için aşılabilir bir engel oluşturan bir gerekliliğin getirilmesi, Devletin kişinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına etkin bir şekilde riayet edilmesini sağlama yönündeki pozitif yükümlülüğüyle bağdaşmayabilmektedir (*ibidem*, §§ 51-59). Başvuranın HIV pozitif durumunun ifşa edilmesiyle ilgili bir davada, Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğini tespit ederken, Devletin, başvuranın sağlık durumu ile ilgili bilgilerin yayılması nedeniyle tazminat talebinde bulunduğu hukuk yargılaması çerçevesinde başvurana çok ağır bir ispat yükü dayattığı gerçeğine önem vermiştir (*I./Finlandiya*, 2008, § 44).

320. Basın yoluyla tespit edilen kişilerin sağlık bilgileri hakkında gizli bilgilerin ifşa edilmesinin ardından uğranılan zararın tazmin edilmesi ve bu tür ihlallerin tekrarlanmasının caydırılması amacıyla ulusal mahkemelere verilen yetkiye kanunla getirilen kısıtlamalar, ilgilileri, umut bağlama hakkına sahip oldukları özel hayatlarının korunmasına yönelik tedbirlerden yoksun bırakarak olası bir başvurunun etkinliğini engelleyebilecek niteliktedir. Böylelikle, *Armoniené/Litvanya*, 2008 (§§ 47-48) ve *Biriuk/Litvanya*, 2008 (§§ 46-47) davalarında, Mahkeme, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan kamuya bilgi yayılmasına ilişkin kanunla, başvuranların HIV pozitif durumlarının en büyük ulusal gazetede, rızaları olmaksızın ve kimlikleri açıklanarak ifşa edilmesinin ardından, ulusal mahkemeler tarafından verilen tazminatların sınırlandırılması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir.

321. Devletin, ulusal düzeyde, ceza yargılaması kapsamında veya beraat, kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar ya da mahkûmiyetle sonuçlanan bir ceza yargılaması sonrasında toplanan kişisel nitelikli verilerin saklanmasıyla ilgili gerekliliğe ilişkin bağımsız bir denetimin uygulanmasını öngörememesi, bu tür verilerin saklanmasıyla Sözleşme'nin 8. maddesine uygun olup olmadığını belirlemede dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, §§ 119, 125). Mahkeme, iki kişi hakkında yürütülen ceza kovuşturmalarının beraat kararı ve ardından kovuşturmayaya yer olmadığına dair bir kararla sonuçlanmasının ardından hücre örneklerinin, DNA profillerinin ve dijital parmak izlerinin süresiz olarak saklanmasıyla ilgili bir davada, verilerin ulusal veri tabanından silinmesini veya örneklerin imha edilmesini sağlamak için az imkân bulunduğunu tespit ettikten sonra, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

322. *Vicent Del Campo/İspanya*, 2018 (§§ 39, 53) davasında, adli yargılamaya müdahil taraf olan başvuranın, bir karar verilmeden önce ulusal bir mahkemeden kimliğini veya kendisiyle ilgili kişisel bilgilerini iletmekten kaçınmasını talep etme imkânından yoksun bırakılması, başvurana haklarını ileri sürmek için etkili bir usuli çerçeveden yoksun bırakmıştır.

323. Yetkili makamların, söz konusu farklı menfaatleri dengeleyerek bir orantılılık incelemesi yapmaması ve başvuranın özel hayatına saygı hakkı ile verilerin korunmasıyla ilgili hususları dikkate almaması, Sözleşme'nin 8. maddesinin gerekliliklerine uyulmamasına neden olmaktadır (*Liebscher/Avusturya*, 2021, §§ 64-69).

324. Başvuranlarla ilgili ve yalnızca yetkili makamların eriştiği bir polis veri tabanından gelen kişisel nitelikli verilerin basına sızdırılmasına ilişkin *M.D. ve diğerleri/İspanya*, 2022 (§§ 65-72) davasında, yetkili bir kamu makamı tarafından saklanan özel verilerin hukuka aykırı bir şekilde ifşa edilmesinin kapsamı göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesine ilişkin pozitif yükümlülüğün, gazetecilerin verilere hangi koşullarda eriştiğini belirlemeyi ve gerektiğinde tespit edilen eksikliklerden sorumlu tutulan kişileri cezalandırmayı amaçlayan "etkin bir soruşturma yürütme yükümlülüğü" anlamına geldiği kanaatine varmıştır. Mahkeme, yetkili makamların bu tür bir soruşturmayı yürütmeme yükümlülüklerini yerine getirmemesini, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlali olarak değerlendirmiştir. Benzer şekilde Mahkeme, başvuranın, sağlık durumuna ilişkin bilgiler de dâhil olmak üzere kendisiyle ilgili kişisel nitelikli verileri içeren bir veri tabanının satışa sunulduğunu iddia ettiği *Y.G./Rusya*, 2022 (§§ 46-53) davasında, böylesine geniş bir özel hayat ihlaliyle karşı karşıya kalan başvuranın, kendi inisiyatifiyle ve resmi bir soruşturma biçiminde Devlet yardımından faydalanmaksızın hareket etmesi durumunda, bu tür eylemlerin faillerini tespit etmek için etkin herhangi bir araca sahip olmadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme, başvuranın yaptığı suç duyurusunun bu koşullar ışığında uygunsuz bir hukuk yolu teşkil etmediği sonucuna varmıştır. Mahkeme, yetkili makamların soruşturma yürütmeyerek, ilgiliye özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına ilişkin yeterli bir koruma sunmasını sağlama konusunda üzerilerine düşen pozitif yükümlülüğü yerine getirmediği kanaatine varmıştır.

325. Kişisel verilerine erişmek isteyen kişiler için ulusal düzeydeki erişilebilir başvuru yollarının etkinliği, veri sahiplerinin taleplerinin makul bir süre içinde işleme alınabilmesini gerektirmektedir. Mahkeme, [Roche/Birleşik Krallık](#) [BD], 2005 (§§ 166-167, 169) davasında, başvuranın gazlarla ilgili askeri testlere katılımından kaynaklanabilecek sağlığına yönelik riskleri değerlendirmesine imkân verecek kişisel verileri içeren belgelere erişebilmesi öncesinde, makul olmadığı değerlendirilen bir bekleme süresi nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

326. Katı zaman sınırları veya usul sınırlamaları da inceleme gerektirir. [Moldovan/Ukrayna](#), 2024, (§§ 52-53) davasında, başvuran, biyolojik babasının tanınmasını talep eden ulusal mahkemelerin, mevcut DNA testine rağmen babalığın tanınması için birlikte yaşama kanıtını zorunlu kılan eski yasal hükümleri uyguladığından şikâyetçi olmuştur. Mahkemeye göre, ulusal mahkemelerin bu tür bir yaklaşımının etkileri, esnek olmayan süre sınırlamaları veya diğer usuli sınırlamalarla karşılaştırılabilir niteliktedir. Mahkeme, bu yaklaşımın, ulusal mahkemenin kendisine sunulan DNA kanıtlarını yeterince ayrıntılı bir şekilde incelememesi ile birleştiğinde, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin ihlali anlamına geldiği sonucuna varmıştır.

327. İnternet kullanıcılarının trafik verilerinin gizliliğinin gerekliliğine yetkili ulusal makamlar tarafından büyük önem verilmesi, belirli koşullarda bir suçun failinin tespit edilmesine ve cezalandırılmasına imkân veren bir ceza soruşturmasının etkililiğini engelleyecek nitelikte ise, Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olabilir ([K.U./Finlandiya](#), 2008, § 49). Mahkeme, [K.U./Finlandiya](#), 2008 (§§ 49-50) davasında, mağdurun internette bir çocuğu pedofillerin hedefi haline getiren bir reklam yayımlayan bir kişiden maddi tazminat alabilmesi için bu kişinin tespit edilip mahkemeye sevk edilmesine imkân veren herhangi bir usuli çerçevenin bulunmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Telekomünikasyon ve internet hizmetleri kullanıcılarının mahremiyetlerine saygı gösterileceğine dair sahip oldukları güvence, bazen düzenin savunulması ve ceza gerektiren suçların önlenmesi ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi diğer meşru zorunlulukların önüne geçmesi gerekmektedir.

328. Ulusal güvenlik konusunda, bu gerekçelere dayanan bir tedbire tabi tutulan herkesin, ihtilaf konusu tedbiri ilgili tüm fiili ve hukuki hususları inceleme ve gerekirse yetkili makamların olası bir suistimalini cezalandırma yetkisine sahip bağımsız ve tarafsız bir organ tarafından incelenmesi olanağına sahip olması gerekmektedir. İlgili kişi, bu denetim organları önünde kendi görüşünü sunabilmesi ve yetkili makamların iddialarını reddedebilmesi için çekişmeli bir yargılamadan yararlanması gerekmektedir. Böylelikle Mahkeme, [Dalea/Fransa](#) (k.k.), 2010 davasında, başvuranın kişisel verilerinin uzun süre Schengen bilgi dosyasına kaydedilmesinin, ilgilinin ihtilaf konusu tedbirin denetiminden yararlanması nedeniyle "demokratik bir toplumda gerekli" olarak kabul edilebileceğine karar vermiştir. Bu kaydın kesin nedenine itiraz etme imkânı verilmemiş olsa bile, Schengen dosyasında yer alan kendisiyle ilgili diğer tüm verilerden haberdar olmuştur.

329. Ulusal güvenlikle ilgili gerekçelere dayanan bir tedbire tabi tutulan herkesin, ihtilaf konusu tedbiri inceleme olanağına sahip olması gereken bağımsız ve tarafsız organ, mutlaka bir yargı organı olması gerekmez. Bir marangozun istihdam edilmesi için gizli polis dosyasının kullanılmasına ilişkin [Leander/İsveç](#), 1987 (§ 59) davasında, Mahkeme, başvuranın yargısal bir başvuru hakkına sahip olmaması durumunda bile (*ibid.*, §§ 62, 67), özellikle parlamento ve bağımsız kurumların, yetkili ulusal makamlara kişiler hakkındaki bilgileri gizli dosyalar halinde toplamaya, saklamaya ve daha sonra bunları kullanmaya (*ibid.*, § 65) izin veren işlemler üzerinde denetim uygulama olanağına dayanan güvencelerin varlığı nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Ulusal güvenlik nedenlerine dayanan bir tedbiri ulusal düzeyde denetlemeye çağrılan bir organ önündeki başvurunun etkililiğini değerlendirmek için, söz konusu organın kendisini çevreleyen yetkiler ve usuli güvenceler devreye girmektedir (*ibid.*, §§ 77, 80, 83-84). Eylemlerine itiraz edilen yetkili makamın doğrudan bir amiri nezdinde yapılan hiyerarşik başvuru, yetkinin kötüye kullanılmasına karşı yeterli koruma sağlayabilmek için gereken bağımsızlık kriterlerini karşılamamaktadır ([Roman Zakharov/Rusya](#) [BD], 2015, § 292).

330. Gizli izleme tedbirleri kapsamında, bu tedbirlerin denetimi ve yönetimi üç aşamada gerçekleşebilmektedir: izlemenin emredilmesi sırasında, izleme süresince veya sona erdikten sonra. İki ilk aşamada, gizli izlemenin doğası ve mantığı, yalnızca izlemenin kendisinin değil, aynı zamanda ona eşlik eden denetimin de ilgilinin haberi olmadan uygulanmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla, ilgilinin kendi inisiyatifleriyle etkili bir başvuruda bulunması veya olası bir denetim prosedürüne doğrudan katılması engelleneceğinden, bireyin haklarının korunması için mevcut prosedürlerin tek başına uygun ve eşdeğer

güvenceler sağlaması esastır. Bireysel davalarda suiistimallerin potansiyel olarak kolay olduğu ve bunun tüm demokratik toplum için zararlı sonuçlar doğurabileceği bir alanda, yargı denetiminin bağımsızlık, tarafsızlık ve usule uygun yargılama ile ilgili en iyi güvenceleri sunması nedeniyle, denetimin bir hâkime verilmesi ilke olarak istenilebilir bir durumdur (*ibid.*, § 233; *Klass ve diğerleri /Almanya*, 1978, §§ 55-56).

331. Üçüncü aşamada, yani izleme sona erdiğinde, izleme tedbirlerinin *sonradan (a posteriori)* bildirilmesi, yargı yollarının etkinliği ve dolayısıyla izleme konusundaki yetkinin kötüye kullanılmasına karşı etkin güvencelerin varlığı ile ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır (*Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015, § 234). İlgili kişi, ilke olarak, tedbirler hakkında bilgilendirilmedikçe (*Klass ve diğerleri/Almanya*, 1978, §§ 57-59; *Weber ve Saravia/Almanya* (k.k.), 2006, §§ 135-137) veya izlemeye tabi tutulduğunu düşünen herkes, alınan tedbirler hakkında bilgilendirilmemiş olsa bile, yetkili mahkemelere başvurma yetkisine sahip olmadıkça (*Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010, §§ 167, 169; *Roman Zakharov /Rusya* [BD], 2015, § 234), yargı önünde bilgisi olmadan alınan tedbirlerin yasaya uygunluğuna geriye dönük olarak itiraz edemez.

332. Mahkeme, *Klass ve diğerleri/Almanya*, 1978 (§§ 57-59) ve *Weber ve Saravia/Almanya* (k.k.), 2006 (§§ 135-137) davalarında, ulusal düzeyde mevcut başvuru yollarının yeterli olduğuna karar vermiştir. İletişimleri izlenen bireyler, izlemenin amacını tehlikeye atmadan, mümkün olan en kısa sürede bilgilendirilmişlerdir. Başvuru yollarına, örneğin bir bağımsız makamın izlemeye tabi tutulan bir kişinin bu tedbirden haberdar edilip edilmemesi gerektiğine karar verme yetkisine sahip olması gibi etkin güvenceler de eşlik etmiştir. Bu bildirimden itibaren, bireye, örneğin tazminat davası açma veya Temel Kanun'un olası ihlali hakkında karar vermesi için Federal Anayasa Mahkemesi önünde talepte bulunma gibi çeşitli yargısal başvuru yolları açılmıştır (*Klass ve diğerleri/Almanya*, 1978, §§ 57, 24).

333. Hakkında alınan tedbirlerin ilgili kişiye bildirilmesini öngörmeyen sistemlerde, özel hayata saygı hakkının gizli izleme tedbiriyle ihlal edildiğini düşünen kişilerin, iletişimlerinin dinlendiğinden önceden haberdar olmaksızın bağımsız ve tarafsız bir organa başvurabilmeleri, Mahkeme tarafından Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varılan bir davada önemli bir güvence olarak değerlendirilmiştir (*Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010, §§ 167, 169). Buna karşın, ulusal sistem tarafından sunulan başvuru yolları yalnızca ihtilaf konusu tedbir hakkında asgari bilgiye sahip olan kişilere açık olduğunda, Mahkeme, ilgililerin Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilerek gizli izleme tedbirlerine karşı etkin bir başvuru yoluna sahip olmadıkları kanaatine varmıştır (*Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015, §§ 293-298, 305).

III. Sözleşme ve Protokollerinin Diğer Hükümleri ile Etkileşim

334. Sözleşme sisteminde, öncelikle kişisel nitelikli verilerin korunmasını sağlayan Sözleşme'nin 8. maddesiyle güvence altına alınan özel hayata, aile hayatına, konuta ve yazışmaya saygı hakkı dışında, bu korumayla ilgili hususlar da Sözleşme'nin diğer hükümleri ve Ek Protokolleri kapsamında devreye girebilmektedir. Dolayısıyla, Mahkeme esas olarak bu korumayı diğer haklar ve meşru menfaatlerle dengelemek ve bağdaştırmakla görevlidir. Bazı davalarda, kişisel nitelikli verilerin korunması hususu, Mahkemeye Sözleşme ve Ek Protokolleri ile güvence altına alınan diğer haklardan herhangi birinin kapsamını belirleme imkânı vermiştir.

A. Verilerin Korunması ve Somut Haklar¹⁰

Sözleşme'nin 9. Maddesi

"1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir."

Sözleşme'nin 10. Maddesi

"1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, kanunla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir."

Sözleşme'nin 14. Maddesi

"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır."

Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. Maddesi

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasa da öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasalari uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez."

¹⁰ Bu bölümün, [9. Madde Rehberi](#), [10. Madde Rehberi](#), [14. Madde ile Sözleşme'ye Ek 12 No.lu Protokol'ün 1. Maddesi Rehberi](#) ve [Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. Maddesi Rehberi](#) ışığında ve bu rehberlerle birlikte okunması gerekmektedir.

Sözleşme'ye Ek 4 No.lu Protokol'ün 2. Maddesi

"1. Bir devletin ülkesi içinde usulüne uygun olarak bulunan herkes, orada serbestçe dolaşma ve ikametgâhını seçebilme hakkına sahiptir.

2. Herkes, kendi ülkesi de dâhil, herhangi bir ülkeyi terk etmekte serbesttir.

3. Bu hakların kullanılması, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlık ve ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler olarak ve yasayla öngörülmüş sınırlamalara tabi tutulabilir.

4. Bu maddenin 1. fıkrasında sayılan haklar, belli yerlerde, yasayla konmuş ve demokratik bir toplumda kamu yararının gerektirdiği sınırlamalara tabi tutulabilir."

1. Verilerin Korunması ve Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü (Sözleşme'nin 9. Maddesi)

335. Mahkeme, kişisel verilerin korunması hususunu da gündeme getiren birkaç davada Sözleşme'nin 9. maddesinin ihlal edilip edilmediğine karar vermiştir.

336. Mahkeme, *Sinan Işık/Türkiye*, 2010 (§ 37-53) davasında, başvuranın kimlik belgesinde mezhebinin zorunlu ya da isteğe bağlı olarak belirtilip belirtilmeyeceği hususuyla karşı karşıya kalmıştır. Mahkemeye göre, yetkili makamlardan nüfus kayıtlarında ve kimlik belgesinde bir dinin yerine başka bir dinin yazılı olarak talep edilmesi ve boş bir "din" bölümü bulunan bir kimlik belgesinin taşınması, ilgilinin kendi iradesi dışında dininin bir yönüne ya da en derin inançlarına ilişkin bilgileri ifşa etmesi anlamına gelmektedir. Mahkeme, kişinin din veya inancını açıklama özgürlüğünün olumsuz bir yön taşıdığını, yani bir kişinin dinini açıklamakla veya bu tür inançlara sahip olduğu ya da olmadığı sonucunu çıkarabilecek şekilde davranmakla yükümlü olmama hakkı olduğunu hatırlattıktan sonra, Sözleşme'nin 9. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Dinin belirtilmesi için ayrılan bölüm boş bırakılabilirse bile, bu bölümün boş bırakılması tek başına özel bir anlam taşımaktaydı; zira bu tür bir bilgiyi içeren kimlik belgelerine sahip olan kişiler ile bunu belirtmemeyi tercih edenler arasında kaçınılmaz olarak bir ayırım yapılmasına imkân verebilecektir (*ibid.*, § 51).

337. *Alexandridis/Yunanistan*, 2008 (§ 41) davasında, bir avukatın, yemin ederken Hristiyan Ortodoks olmadığını ve ciddi bir beyanda bulunabilmek için dini bir yemin etmek istemediğini açıklama yükümlülüğü, Sözleşme'nin 9. maddesiyle güvence altına alınan hakkını ihlal etmiştir. Devlet makamları, bireyin vicdan özgürlüğü alanına müdahale etme, dini inançlarını araştırma ya da kutsallıkla ilgili inançlarını açıklamaya zorlama hakkına sahip değildir. Bu durum, bir kişinin belirli görevleri yerine getirmek amacıyla, özellikle de yemin edilirken bu şekilde davranmak zorunda olduğu durumlarda daha da geçerlidir (*ibid.*, § 38). *Dimitras ve diğerleri/Yunanistan*, 2010 (§ 88) davasında, başvuranlara, ceza yargılamasında tanık olarak dini yemin etmemeleri için dini inançlarını açıklama yükümlülüğü de, Sözleşme'nin 9. maddesinin ihlaline yol açmıştır. Mahkeme, tanığın kimliğinin doğrulanması amacıyla ve ifadesi alınmadan önce, diğer unsurlar arasında dinini belirtmesini öngören Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerinin, kişinin din özgürlüğü hakkıyla pek bağdaşmadığı kanaatine varmıştır (*ibid.*, § 88).

338. Mahkeme, *Mockutė/Litvanya*, 2018 (§ 129) davasında, bir psikiyatri tedavisinin ihtiyaçlarının, bir psikiyatristin hastayla din de dâhil olmak üzere çeşitli konuları tartışma gerekliliğini içerebileceğini kabul etmeye hazır olduğunu belirtmiştir. Ancak bu tür tartışmalar, açık ve yakın bir risk olmadığında, psikiyatristler tarafından hastaların inançlarına "düzeltmek" amacıyla müdahale edilmemesi gerekmekte ve bu tür inançlar, hasta ya da diğer kişilere yönelik tehlikeli eylemlerde kendini göstermektedir. Bir Devlet, bir kişinin neye inandığına karar veremez veya inançlarını değiştirmesi için zorlayıcı tedbirler alamaz ve Devletlerin takdir yetkisinin kapsamı, dini inançların niteliğine göre daha geniş veya dar olamaz.

339. Mahkeme, *Yehova Şahitleri/Finlandiya*, 2023 (§§ 80-99) kararında, başvuran topluluğun din özgürlüğü hakkı ile başvuran topluluk üyelerinin kapı kapı vaaz verme faaliyetleri kapsamında ziyaret ettikleri kişilerin (ilgili kişiler) özel hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığına karar vermeye davet edilmiştir. Ulusal düzeyde yetkili makamlar, kişisel ve hassas verilerin (ilgililerin adları ve adresleri) toplandığında ve işlendiğinde, bu faaliyetler sırasında ilgili kişilerin açık veya

kesin bir şekilde rızasının gerekli olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, başvuran topluluk tarafından kapı kapı gerçekleştirilen – kişinin inancını ortaya koymayı veya yaymayı amaçlayan dini bir faaliyet – olan vaaz verme faaliyeti bağlamında, ilgili kişilerin rızasını alma yükümlülüğünün uygulanmasının, bu topluluğun Sözleşme’nin 9. maddesi (§ 81) ile güvence altına alınan haklarına müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir. Mahkeme aynı zamanda, özellikle Yüksek İdare Mahkemesinin, ihtilaf konusu tedbirlerin dayanağını oluşturan ve kendisi ilgili Avrupa Birliği direktifine dayanan ilgili iç hukuk işlemini Avrupa Birliği Adalet Divanı tarafından yapılan yoruma uygun olarak yorumladığı göz önünde bulundurulduğunda, ihtilaf konusu müdahalenin “kanunla öngörülmüş olduğu” kanaatine varmıştır (§§ 84-88). Mahkeme, ihtilaf konusu tedbirin aynı zamanda, “başkalarının hak ve özgürlüklerinin” (§ 89) korunması yönünde meşru amaç izlediğini ve “demokratik bir toplumda gerekli” olduğunu eklemiştir. Bu hususla ilgili olarak, Mahkeme, ilgili kişinin rızasını alma yükümlülüğünün, başvuran topluluk tarafından kapı kapı yürütülen vaaz verme faaliyetleri çerçevesinde kişisel ve hassas verilerin her türlü iletilmesini veya ifşa edilmesini engellemek için uygun ve gerekli bir güvence oluşturması durumunda, ilgili kişinin bu yükümlülüğün din özgürlüğü hakkının özünü nasıl ihlal edebileceğini göstermediğini gözlemlemiştir (§ 95). Mahkeme, bu yükümlülüğün tüm dini topluluk ve faaliyetlere uygulanabilir olduğunu (§ 96) ve başvuran topluluğun, bu yöndeki bir talebe rağmen herhangi bir yaptırıma tabi tutulmadığını (§ 97) eklemiştir.

2. Verilerin Korunması ve İfade Özgürlüğü (Sözleşme’nin 10. Maddesi)¹¹

340. Genel olarak, Mahkemenin Sözleşme’nin 8. maddesiyle güvence altına alındığı şekliyle kişisel verilerin korunması hakkı ile Sözleşme’nin 10. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü hakkı arasında denge kurmaya ve bu hakları bağdaştırmaya davet edildiği davalarda, Mahkeme, ilke olarak, Sözleşme’nin 8. maddesi veya 10. maddesi açısından kendisine sunulan davaya göre sonucun değişmeyeceği kanaatine varmıştır. Mahkemeye göre bu haklar eşit saygı hak etmektedir (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, § 163; *Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia/Yunanistan*, 2018, § 46).

341. Yetkili makamların, sivil toplum kuruluşlarına Devlet tarafından tutulan kişisel verileri içeren belirli bilgilere erişim sağlamayı reddetmesinin aşağıdaki durumlarda 10. maddeyi ihlal ettiği tespit edilmiştir:

- Merkez Seçim Kurulunun, genel seçimlerde yarışan siyasi partilerin liderlerinin *özgeçmişlerinin* (*curriculum vitae*) bir nüshasını bir STK’ya iletilmesini, talep edilen bilgilerin gizli nitelikte olduğu ve yalnızca ilgili kişilerin rızası ile bir bütün olarak iletilebileceği gerekçesiyle reddetmesine ilişkin *Centre pour la démocratie et l’état de droit/Ukrayna*, 2020 (§§ 120-121);
- Yetkili makamların, resen görevlendirilen avukatların adı ve atama sayısı ile ilgili bir çalışma yürüten STK’ya bilgi vermeyi reddettiği *Magyar Helsinki Bizottság c. Hongrie* [BD], 2016 (§§ 195-197, 200);
- Bu yönde verilen emre rağmen, bir istihbarat servisinin bir STK’ya bilgi iletmeyi reddetmesiyle ilgili *Youth Initiative for Human Rights/Serbistan*, 2013 (§§ 24-26) davalarında Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlaline neden olmuştur.

342. Mahkeme, kişisel verilerin yazılı basında veya görsel-işitsel medya yoluyla ifşa edilmesiyle ilgili olarak, birçok davada Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Bu davalar arasında;

- Başvuranın, bir televizyon programında, bir çocuğun velayetiyle ilgili bir idari prosedür sırasında edildiği ve gizli olduğu varsayılan bilgileri ifşa ettiği gerekçesiyle mahkûm edildiği *N.Š./Hrvatistan*, 2020 (§§ 92-117) davası yer almaktadır. Hassasiyetleri nedeniyle, çocukların kişisel verilerinin korunması esastır (*ibidem*, § 99). Bununla birlikte, ulusal mahkemelerin, ifşanın bağlamını ve özellikle ifşa edilen bilgilerin daha önce kamuya açık oldu gerçeğini dikkate almayan çok şekilci bir yaklaşımı, Sözleşme’nin 10. maddesine uygun değildir (*ibidem*, §§ 115-116);
- Bir gazetecilik soruşturması çerçevesinde, gizli askeri bilgilerin ifşa edilmesini cezalandıran bir idari para cezasına mahkûm edilmesine ilişkin *Gîrleanu/Romanya*, 2018 (§§ 68-100) davası;
- Bir hükümdarın gizli çocuğunun varlığını ortaya koyan haber ve fotoğrafların yayımlanması

¹¹ Bu bölüm Sözleşme’nin 10. maddesine ilişkin rehber ışığında ve bu rehberle birlikte okunması gerekmektedir (bk. özellikle s. 26-47; 58-60 ve 62-65).

nedeniyle, bir haftalık derginin yayın müdürü ve yayınevi şirketinin mahkûmiyeti hususunda *Couderc ve Hachette Filipacchi Associés/Fransa* [BD], 2015 (§§ 94-153) davası;

- Bilinen bir failin yakalanması ve mahkûm edilmesine ilişkin bilgi verme yasağı ile ilgili olarak, *Axel Springer AG/Almanya* [BD], 2012 (§§ 75-111) davası;
- Gazetecilerin, sanığın kişisel nitelikli verilerini kapsayan devam eden bir ceza soruşturması dosyasındaki unsurları kullanmaları ve kitaplarında çoğaltmaları nedeniyle mahkûm edilmelerine ilişkin *Dupuis ve diğerleri/Fransa*, 2007 (§§ 30-32, 39-49) davası yer almaktadır.

343. Mahkeme, aksine, birçok davada Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediği veya davanın kabul edilemez olduğu sonucuna varmıştır. Bu davalar arasında şu davalar yer almaktadır:

- Bir basın yayıncısı olan başvuranın, yıllar önce meydana gelen ölümcül bir trafik kazasından sorumlu tutulan bir sürücünün tam adının belirtildiği bir haberin çevrimiçi elektronik arşivini anonimleştirmeye mahkûm edilmesine ilişkin *Hurbain/Belçika* [BD], 2023 (§§ 167-257) davası;
- Bir basın yayıncısının, bir kişi hakkında açılan ceza soruşturmalarına ilişkin internette yayımlanan hassas bilgilerin indeksten çıkarılmaması nedeniyle mahkûm edilmesi ve ilgilinin itirazına rağmen gazetecinin bu bilgilerin kolayca erişilebilir kalmasına karar vermesiyle ilgili *Biancardi/İtalya*, 2021 (§§ 67-71) davası;
- Kişisel nitelikli vergi verilerinin geniş çapta yayımlanmasını yasaklayan bir mahkeme kararına ilişkin olarak, *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017 (§§ 139-199) davası;
- Soruşturmanın gizliliği kapsamındaki bilgilerin yayımlanması nedeniyle bir gazetecinin mahkûm edilmesine ilişkin *Bédat/İsviçre* [BD], 2016 (§§ 44-82) davası;
- Ulusal mahkemeler tarafından, Cumhurbaşkanlığı seçiminde bir adayın kampanyasına dolaylı olarak bağlantılı bir kişinin fotoğrafının, "hükümlü neonazi" yazısıyla birlikte bir günlük gazetede yayımlanmasının yasaklanması ve söz konusu yayının, ilgilinin mahkûmiyetinden yirmi yıldan fazla bir süre sonra yayımlanmasıyla ilgili *Mediengruppe Österreich GmbH/Avusturya*, 2022 (§§ 44-73) davası;
- Bir gazeteciye, komünist dönemde sporla ilgili araştırmasının belirtilen amaç doğrultusunda uygunluğu değerlendirilmeden, yayımladığı birçok haberde tanınmış farklı sporcuların ham haldeki kişisel verilerinin ifşa edilmesinin ardından, Güvenlik arşivlerinde araştırma yapması için verilen akreditasyonun geri çekilmesiyle ilgili *Gafiuc/Romanya*, 2020 (§§ 85-90) davası;
- Bir gazetenin, ceza yargılamasına ilişkin belgeleri kamuya açık duruşmada okunmadan önce yayımlaması nedeniyle mahkûm edilmesiyle ilgili *Giesbert ve diğerleri/Fransa*, 2017 (§§ 77-103) davası;
- Bir yayınevinin titiz bir araştırma yapmaması ve kişilik haklarını ciddi şekilde ihlal etmesi nedeniyle tazminatın ödenmesine ilişkin *Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG/Almanya*, 2017 (§§ 36-62) davası;
- Basında çıkan bir haberle kimliği açıklanan cinsel istismar mağduru bir çocuğa tazminat ödenmesi yükümlülüğüne ilişkin *Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH/Avusturya*, 2012 (§§ 47-56) davası. Hassasiyetleri göz önünde bulundurulduğunda, suç mağdurları kimliklerinin özel bir korumadan yararlanması gerekmektedir;
- Mahkeme, diğer hususların yanı sıra, bir ünlünün madde bağımlılığı nedeniyle gördüğü tedaviyle ilgili bazı verilerin basında açıklanmasının zarar verici olduğu ve iyileşmesine zarar verme riski taşıdığı gerçeğinin ikna edici olduğuna karar verdiği *MGN Limited/Birleşik Krallık*, 2011 (§ 152) davası;
- Hayatını kaybeden bir Devlet Başkanıyla ilgili tıbbi gizlilik kapsamındaki verileri içeren bir kitabın dağıtımının geçici olarak durdurulmasına ilişkin *Éditions Plon/Fransa*, 2004 (§§ 22-57) davası.
- Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı tarafından çıkarılan anonimleştirme kurallarına ve araştırmacı gazeteciler olan başvuranların, ilgili mahkemenin veri tabanında bulunan dosyanın taranmış tüm unsurlarına internette özgürce erişim sağlayamamalarının ardından, ceza davalarında verilen bazı kararların yayımlanmasının ertelenmesini dayatan bir kuralın oluşturulması ile ilgili mevzuata ilişkin *Mitov ve diğerleri/Bulgaristan* (k.k.), 2023 (§§ 30-41)

davası.

- Derdest olan ceza yargılaması kapsamında cinsel saldırı suçuyla suçlanan ve hedef alınan başvuranın, mağdurun kimliği daha önce üçüncü şahıslar tarafından bir medya kuruluşunda ifşa edilirken, mağdur olduğu iddia edilen kişinin kimliğine ilişkin bilgileri, rızasını almadan bir kitapta ve diğer iki medya kuruluşunda yayımlamış olduğu [Ramadan/Fransa](#) (k.k.), 2024 (§§ 28-46) davası.

344. Kişisel görüntülerin yazılı basında veya görsel-işitsel medya aracılığıyla yayımlanması ya da bu tür kişisel verilerin yayımlanmaması yönünde verilen emirler hususunda, Mahkeme, birçok davada Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir. Bu davalar arasında: İzinsiz bir duruşma kaydının yayımlanması nedeniyle bir gazetecinin mahkûm edilmesine ilişkin [Pinto Coelho/Portekiz \(no. 2\)](#), 2016 (§§ 31-56) davası; dört gazetecinin, bir sigorta komisyoncusu ile gizli kamerayla yapılan bir görüşmeyi kamu yararı amacıyla kaydedip yayımlanması nedeniyle mahkûm edilmesine ilişkin [Haldimann ve diğerleri/İsviçre](#), 2015 (§§ 63-68) davası; belirli bir siyasetçinin fotoğrafının yayımlanmaması yönündeki verilen emirle ilgili [KroneVerlag GmbH & Co. KG/Avusturya](#), 2002, (§§ 21-39) davası; söz konusu siyasetçi hakkında başlatılan ceza yargılaması bağlamında bir şüphelinin fotoğrafının yayımlanması yasağı hakkında [News Verlags GmbH & Co. KG/Avusturya](#), 2000 (§§ 37-60).

345. Buna karşın, bu tür görüntülerin yayımlanması veya yayımlanmaması yönünde verilen emir, aşağıdaki davalarda Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmasına neden olmamıştır: Alıkonulan ve işkence gören bir kişinin fotoğrafının satılık dergide gizlenmesine ilişkin mahkeme emriyle ilgili [Société de Conception de Presse ved'Édition/Fransa](#), 2016 (§§ 32-54) davası; cinayet nedeniyle yargılanan bir kişinin tanınmasına imkân verebilecek görüntülerin yayımlanmasının yasaklanması kararına ilişkin [Axel Springer SE ve RTL Television GmbH/Almanya](#), 2017 (§§ 43-59) davası; gazetelerin genel yayın yönetmenlerinin, yeni cezalandırıldığı uzun hapis cezasını çekmek üzere ceza infaz kurumuna götürülmekte olan bir kişinin fotoğraflarını yayımlamaları nedeniyle mahkûm edilmelerine ilişkin [Egeland ve Hanseid/Norvec](#), 2009 (§§ 56-65) davası. Ayrıca bk. [Vučina/Hrvatistan](#) (k.k.) 2019 davasına ilişkin yukarıdaki 17 ve 65. paragraflar. [Standard Verlagsgesellschaft mbH/Avusturya \(no. 3\)](#), davasında, siyasi bir tartışma bağlamında, bir medya kuruluşunun haber portalında çevrimiçi yayımlanan aşağılayıcı yorumların yazarlarıyla ilgili verileri ifşa etmesini emreden, dayanağı olmayan mahkeme kararları, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği yönündeki tespiti yol açmıştır.

346. [Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia/Yunanistan](#), 2018 (§§ 59-69, 77-78) davasında, bir kamusal kişiliğin gizli kamerayla izlenmesi sonucu elde edilen birçok videonun gazetecilik amacıyla yayımlanması, kaydın kamuya açık ya da özel bir alanda yapılmış olmasına bağlı olarak, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği ve edilmediği yönünde bir tespiti yol açmıştır.

347. [Khadija Ismayilova/Azerbaycan](#), 2019 (§§ 158-166) davasında, kişiler tarafından veri sahibinin rızası olmaksızın gizlice çekilen diğer bireylerin görüntülerinin internette yayılmasıyla ilgili olarak, Mahkeme, davalı Devleti, mesleği gazetecilik olan ve bilinmeyen kişiler tarafından apartman dairesine yerleştirilen gizli kameralarla kayda alınan başvurunu koruyamaması nedeniyle mahkûm etmiştir. Bir ceza soruşturması hakkında ilerleme raporu sunduğunu iddia eden bir basın açıklamasında, yetkili makamlar tarafından ilgilinin adı ile yakınlarının ve iş arkadaşlarının adresi gibi kişisel verilerin haksız yere ifşa edilmesi, gazeteciliğe yönelik koruyucu bir ortamın ruhuna aykırı olarak durumu yalnızca daha da kötüleştirmiştir (*ibid.*, § 165).

348. Bir muhbirin ifade özgürlüğünün korunması ile Devlet güvenliğine ilişkin gizli verilerin ifşa edilmesini sorgulayan bir davada, Mahkeme, başvuranın mesleki yetkileri çerçevesinde, istihbarat servisi tarafından kişisel nitelikli verilerin toplanmasında tespit ettiği usulsüzlükleri kamuya açıklaması nedeniyle cezaya mahkûm edilmesiyle ilgili olarak, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır ([Bucur ve Toma/Romanya](#), 2013, §§ 95-120). Muhbirle ilgili başka bir davada, bir devlet hastanesinin başhekim yardımcısı, başhekiminin ötanazi uyguladığından şüphelendiğini bildirmesinin ardından görevden çıkarılmıştır – bu şüphenin dayanaksız olduğu ortaya çıkmıştır. Mahkeme, başvuranın şüphelerinin elektronik tıbbi dosyalarda mevcut olan bilgilere dayanması nedeniyle Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır ancak başvuran, fiziki dosyaların aksine, bu elektronik dosyaların hastaların sağlığına ilişkin tüm bilgileri kapsamadığını bilmekteydi. Böylelikle, başvuran iyi niyetle hareket etmiş olsa dahi, ifşa ettiği bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini usulüne uygun olarak araştırmamıştır ([Gawlik/Liechtenstein](#), 2021, §§ 74-78).

349. Gazetecilerin kişisel verilerinin ya da gazetecilerin sahip oldukları kaynaklarının kimliğinin tespitine yol açabilecek verilerin korunması hususu, Mahkeme tarafından birçok davada incelenmiştir. Bu davalar arasında şunlar yer almaktadır:

- Soruşturma makamlarının, bir gazetecinin iletişim verilerini – on altı yıl boyunca belirli sokaklarda ve belirli yerlerde cep telefonunun tarih, saat ve sınır bilgilerini – cep telefonu operatöründen toplamak için hâkimden izin aldığı ve Mahkemenin, ihtilaf konusu tedbirin “ağır basan kamu yararı gerekleri” ile haklı gösterilmediği ve yeterli usuli güvenceler sağlamadığı gerekçesiyle Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığı [Sedletska/Ukrayna](#), 2021 (§§ 59-60 ve 64-73) davası;
- Bir gazeteciye, bir uyuşturucu satıcısının tespit edilmesi için yetkili ceza makamlarına yardımcı olmak amacıyla bir kaynağın kimliğini ifşa etmesi için verilen emrin, Mahkeme tarafından söz konusu farklı menfaatlerin *somut (in concreto)* bir şekilde tartışılması nedeniyle Sözleşme’nin 10. maddesine aykırı olduğuna karar verildiği [Jecker/İsviçre](#), 2020 (§§ 37-43) davası;
- Yetkilendirilen gazetecilerin, önceden bağımsız bir organ tarafından denetlenmeksizin izlenmelerinin ve kaynaklarının tespit edilmesine yol açabilecek belgelerin iletilmesi emrinin, Sözleşme’nin 8 ve 10. maddeleriyle birlikte ihlale neden olduğu [Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. ve diğerleri/Hollanda](#), 2012 (§ 102) davası. Daha sonra yapılacak bir inceleme yeterli olmayabilmektedir; zira gazetecilik kaynaklarının gizliliği bir kez ortadan kaldırıldıktan sonra geri getirilememektedir (*ibidem*, §§ 100-101);
- Mahkeme, kaynağın davranışının, ifşa etme emri verilmesinin uygunluğunu belirlemede hiçbir zaman belirleyici olamadığını ve gerekli dengenin uygulanmasında dikkate alınması gereken önemli bir faktör olsa da yalnızca bir faktörü temsil etmesi gerektiğini belirttiği [Financial Times Ltd ve diğerleri/Birleşik Krallık](#), 2009 (§ 63) davası;
- Mahkemenin, telekomünikasyonun stratejik olarak izlenmesine izin veren ve gazetecilerin faaliyetleri çerçevesinde aldıkları bilgilerin gizliliğini korumalarını engelleyen kanun hükümlerinden doğan, ifade özgürlüğünün ihlaline ilişkin şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar verdiği [Weber ve Saravia/Almanya](#) (k.k.), 2006 (§§ 143-153) davası;
- Gazeteci olan başvuranların kaynaklarını tespit etmek amacıyla mesleki tesislerinde yapılan yoğun aramalar ve el koyma işlemleri, Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlalini teşkil ettiği [Ernst ve diğerleri/Belçika](#), 2003 (§§ 94-105) davası. (Ayrıca bk. bir gazetecinin evinde kaynaklarının tespit edilmesi amacıyla yapılan aramalar konusunda [Roemen ve Schmit/Lüksemburg](#), 2003, §§ 47-60; Avrupa kurumlarındaki devam eden soruşturmalarla ilgili gizli bilgilerin elde edilmesi ve bu ifşaların sahibinin kimliğinin belirlenmesi amacıyla, bir Avrupalı yetkiliye rüşvet verdiğinden şüphelenilen bir gazetecinin evinde ve ofisinde yapılan aramalar ve el koyma işlemleriyle ilgili [Tillack/Belçika](#), 2007, §§ 56-68; gazetecilik kaynaklarının tespit edilmesine imkân verebilecek belgelere polis tarafından el konulmasıyla ilgili [Sanoma Uitgevers B.V./Hollanda](#) [BD], 2010, §§ 64-100; bir gazetecinin evinde, bilgi kaynaklarını içeren veri depolama cihazlarının el konulmasını içeren acil arama yapılmasıyla ilgili [Nagla/Letonya](#), 2013, §§ 78-102; bir hukuk bürosunun elektronik belgeleri ile mesajlarına büyük çapta el konulmasıyla ilgili [Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL ve diğerleri/Portekiz](#), 2015, §§ 101-120 ve askeri davaların gizliliği kapsamında, işyerlerinde itiraz edilebilir olduğunu düşündükleri davranışlar veya uygulamaları tespit eden ve bunları bildiren kamu görevlisi olan gazetecilik kaynaklarının korunmasına ilişkin [Görmüş ve diğerleri/Türkiye](#), 2016, §§ 32-77 davaları) ve
- İstihbarat servislerinin gizli gazetecilik bilgilerine tesadüfi bir şekilde erişmelerine olanak tanıyan, bu bilgileri yanlışlıkla kitlesel dinleme “ağında” yakalayan ve böylece çok sayıda gizli gazetecilik unsurunun toplanmasına yol açan, iletişimlerin kitlesel dinlenmesi rejimi ile ilgili [Big Brother Watch ve diğerleri/Birleşik Krallık](#) [BD], 2021, §§ 442-458 davası. Mahkeme, Sözleşme’nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

3. Verilerin Korunması ve Ayrımcılık Yasağı (Sözleşme’nin 14. maddesi)

350. Davalı Devletin erkek cinsiyetinden kadın cinsiyetine geçiş ameliyatı geçiren iki transseksüel başvuranın yeni cinsel kimliklerini hukuki düzeyde tanıma yükümlülüğü olup olmadığı sorusuyla ilgili olan

Sheffield ve Horsham/Birleşik Krallık [BD], 1998 (§§ 51-61, 76-77) davasında, Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinin, tek başına veya Sözleşme'nin 14. maddesiyle birlikte ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Mahkemeye göre, başvuruların kişisel verilerini ifşa etmek zorunda kalabilecekleri durumlar, özel hayatlarına saygı gösterilmesi haklarını orantısız bir şekilde ihlal ettiği düşünülebilecek sıklıkta meydana gelmemiştir. Mahkeme aynı zamanda, davalı Devletin, transseksüellerin yeni adları ve cinsiyetleri altında ehliyet, pasaport ve diğer resmi belge türleri almalarına imkân vererek, cinsiyetlerine ilişkin utanç verici sorular sorulması riskini bir ölçüde azaltmaya çalıştığını ve doğum belgelerinin bir kimlik tespiti aracı olarak kullanılmasının resmen teşvik edilmediğini de gözlemlemiştir (*ibid.*, § 59; *Cossey/Birleşik Krallık*, 1990, §§ 36-42).

351. Mahkemenin kişisel verilerin korunmasıyla yakından ilişkili hususları Sözleşme'nin 8 veya 9. maddeler açısından incelediği birkaç davada, Mahkeme Sözleşme'nin 14. maddesi bakımından ayrı bir sorunun ortaya çıkmadığı kanaatine varmıştır (başvuranın inancının kimlik belgesinde zorunlu veya isteğe bağlı olarak belirtilmesi hususu hakkında *Sinan Işık/Türkiye*, 2010, § 57; kan nakline maruz kalmayı reddeden birçok Yehova Şahidi ile ilgili tıbbi dosyaların ifşa edilmesi hakkında *Avilina ve diğerleri/Rusya*, 2013, § 61; bir bireyin cinsel değişiminin hukuki olarak tanınması hususu hakkında *Christine Goodwin/Birleşik Krallık* [BD], 2002, §§ 92-93, 108 ve *I./Birleşik Krallık* [BD], 2006, §§ 72-73, 88).

4. Verilerin Korunması ve Mülkiyete Saygı Hakkı (Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. Maddesi)

352. Mahkeme, arama ve el koyma işlemleri sırasında kişisel nitelikli verilerin korunması ve mülkiyete saygı hakkını ele almıştır.

353. Mahkeme, *Smirnov/Rusya*, 2007 (§§ 53-59) davasında, ulusal makamların kamu yararının zorunlulukları ile başvuranın mülkiyetine saygı hakkının korunması gereklilikleri arasında "adil bir denge" kurmadığına ve dolayısıyla, mesleği avukatlık olan başvuranın evinin aranması ve ardından, diğer hususların yanı sıra, kişisel verilerini içeren hard disklerin bulunduğu bilgisayarının kasasına el konulması nedeniyle Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut delillerin saklanması, adaletin iyi yönetiminin yararına gerekli olabilse de, bilgisayarın, tek başına, cezai bir suçun konusu, aracı veya bir sonucu değildir. Hard diskte kayıtlı bulunan ve soruşturma için yararlı ve belirleyici olabilecek bilgiler, soruşturmacı tarafından incelenip yazdırılmış ve dosyaya eklenmiş olduğundan, başvuranın çalışma aracı olan ve ayrıca, müvekkillerinin verilerini muhafaza etmek için de kullanılan bilgisayar kasasının saklanması devam etmesini haklı gösterecek herhangi bir neden bulunmamaktaydı.

354. *Kruglov ve diğerleri/Rusya*, 2020 (§§ 145-146) davasında, mesleği avukatlık olan başvuranların veya müvekkillerinin evlerinde ve ofislerinde, mesleki gizlilik kapsamındaki kişisel bilgileri ve belgeleri içeren bilgisayarların ile hard disklerin polis tarafından aranması ve el konulması, bu bilgisayarların ve hard disklerin, tek başına, bir suçun konusu, aracı veya sonucu olmaması nedeniyle, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlaline yol açmıştır.

355. *Pendov/Bulgaristan*, 2020 (§§ 43-51) davasında Mahkeme, üçüncü kişiler hakkında ceza yargılaması kapsamında başvuranın bilgisayar sunucusunun gereksiz yere uzun süre tutulmasının Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlaline yol açtığına karar vermiştir. Başvuranın bilgisayar sunucusunun ceza soruşturması amacıyla hiçbir zaman incelenmemesi, yalnızca üçüncü şahısların hedef alınması, yetkili makamların gerekli bilgileri kopyalama olanağının olması, sunucusunun başvuranın mesleki faaliyeti açısından önemli olması ve Cumhuriyet Savcılığının kısmen pasif kalması, başvuranın sunucusunun yedi buçuk ay süreyle tutulmasını orantısız bir tedbir haline getirmiştir (*ibid.*, § 51).

5. Verilerin Korunması ve Dolaşım Özgürlüğü (Sözleşme'ye Ek 4 No.lu Protokol'ün 2. Maddesi)

356. Mahkeme, yetkili makamlar tarafından saklanan kişisel veriler nedeniyle bir bireyin hareket özgürlüğünün kısıtlandığı birkaç davayı incelemiştir. Mahkeme, bu davaları genellikle Sözleşme'nin 8. maddesi açısından ele almıştır.

357. Böylelikle, *Dalea/Fransa* (k.k.), 2010 davasında, polis tarafından Schengen Bilgi Sistemindeki dosyada, doğruluğu ilgili tarafından itiraz edilen verilerin saklanması, başvuranın Schengen bölgesinde özgürce seyahat etmesini engellemiştir. Başvuran, bu dosyada yer alan kişisel verilere erişememiş ve bunları düzelttirememiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinin, vatandaşı olunmayan bir Devlete

girme veya orada ikamet etme hakkını güvence altına almadığını yinelemiştir. Mevcut davada, başvuranın yetkili Fransız makamları tarafından Schengen dosyasına kaydedilmesi nedeniyle özel hayatına yapılan müdahale, kanunla öngörülmüş, ulusal güvenliğin korunmasına ilişkin meşru bir amaç izlenmiş, izlenen amaçla orantılı olmuş ve demokratik bir toplumda gerekli olmuştur. Başvuran Sözleşme'ye Ek 4 No.lu Protokol'ün 2. maddesini ileri sürmemiştir.

358. *Shimovolos/Rusya*, 2011 (§§ 64-71) davasında, başvuranın tren ve uçakla yaptığı seyahatlere ilişkin bilgiler, insan haklarının savunulmasına ilişkin bir örgüte üye olması nedeniyle "izleme veri tabanına" kaydedilmiştir. Bu listede adı geçen bir kişi her tren veya uçak bileti satın aldığı anda, bu biletlerden Ulaştırma Bakanlığı otomatik olarak bilgilendirilmekteydi. Böylece başvuran, Avrupa Birliği-Rusya zirvesi ve Samara şehrinde düzenlenen protesto yürüyüşü nedeniyle bu şehre gitmek için trene bindiğinde, üç polis memuru kimlik belgelerini kontrol etmiş ve kendisinden seyahatinin sebebini sormuştur. Mahkeme, başvuranın herhangi bir şekilde yayımlanmamış veya kamuya erişilebilir haline getirilmemiş bir bakanlık kararı uyarınca seyahatlerine ilişkin verilerin toplanıp muhafaza edilmesiyle, yetkili makamların ilgilinin Sözleşme'nin 8. maddesiyle güvence altına alınan hakla bağdaşmayan bir şekilde özel hayatına müdahale ettiği kanaatine varmıştır. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'ye Ek 4 No.lu Protokol'ün 2. maddesi açısından farklı herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığı kanaatine varmıştır (*ibidem*, § 73).

359. Teröristlerin hareketlerinin uluslararası düzeyde izlenmesinin önemi hususunu gündeme getiren *Beghal/Birleşik Krallık*, 2019 (§§ 89-109) davasında, Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmadan önce, terörle mücadele mevzuatı gereğince uluslararası limanlarda, havaalanlarında ve demiryolu terminallerinde yolcuları yakalamak, sorgulamak ve üst araması için bu amaçla görevlendirilen polis ve göç memurlarının yanı sıra gümrük memurlarına verilen yetkinin, yeterince sınırlandırılmadığı ve suistimallere karşı yeterli hukuki güvencelerle çevrilmediği kanaatine varmıştır. Özellikle, önceden izin alınması gerekmekteydi ve yakalama ile sorgulama yetkisi, terör faaliyetlerine katılma şüphesi olmasa bile kullanılabilmekteydi.

360. *Willems/Hollanda* (k.k.), 2021 davasında, Pasaport Kanunu uyarınca, pasaport talebinde bulunurken parmak izi alınması ve bu parmak izlerinin, seyahat belgelerindeki güvenlik unsurları ve biyometri hakkındaki AB Yönetmeliği'nin ulusal hukuka dâhil edilmesinin ardından (yetkili ulusal makamlar açısından herhangi bir hareket aralığı olmaksızın) elektronik bir çipte saklanması yükümlülüğüyle ilgili olarak, Mahkeme, başvuranın Sözleşme'ye Ek 4 No.lu Protokol'ün 8 ve 2. maddelerine ilişkin şikâyetlerini, AB hukuku uyarınca "eşdeğer koruma karinesini" göz önünde bulundurarak açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir (*ibid.*, §§ 26-36).

B. Verilerin Korunması ve Usuli Haklar

Sözleşme'nin 6. Maddesi

"1. Herkes, davasının medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veya aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.^{10 11}

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

- Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;
- Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;
- Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat

tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

- d) İddia tanıklarının sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;
- e) Kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.”

Sözleşme'nin 13. Maddesi

“(…) Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

1. Adil Yargılanma Hakkı (Sözleşme'nin 6. Maddesi)¹²

361. Adli yargılama kapsamında kişisel nitelikli verileri otomatik olarak işleme tabi tutulan herkes, yargılamadaki konumu ne olursa olsun - davacı, davalı, tanık, sanık ya da yalnızca üçüncü kişi - Sözleşme'nin 6. maddesiyle öngörülen güvencelerden yararlanmalıdır.

a. Genel güvenceler (Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası)

362. Birçok davada, Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası bağlamında, adli yargılamaların adil olmasını sağlamak için, özellikle silahların eşitliği ve çekişmeli yargılamaya saygı, yargı sürecinin ve kararın aleniyeti, delillerin yönetimi, yargılama süresinin makul niteliği ve mahkeme kararlarının gerekçelendirilmesi gerekliliği gibi çeşitli genel güvencelerin incelenmesi sırasında, tarafların veya üçüncü tarafların kişisel nitelikli verilerinin korunması gerekliliğini de incelemiştir.

i. Hassas veya gizli verileri içeren yargılamada silahların eşitliği ve çekişmeli yargılamaya saygı

363. *Eternit/Fransa* (k.k.), 2012 (§§ 35-42) davasında, bir hastalık sigortası fonunun, çalışanlarından birinin hastalığının mesleki niteliğini tanıma kararına itiraz eden işveren tarafından başlatılan ve işverenin, fonun tıbbi danışmanından gelen tıbbi görüşlerin iletilmediği bir yargılamanın, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına aykırı olduğuna karar verilmemiştir. Çalışanın tıbbi verilerinin işverene iletilmemesi, tıbbi verilerinin gizliliğinin korunması gerekliliği ile açıklanabilmekteydi ve mahkemelerin, bu hakların hiçbirinin özünden ihlal edilmemesi için başvuran şirketin çekişmeli yargılama hakkını da aynı şekilde dikkate alması gerekmekteydi. Bu denge, işverenin hâkimden, çalışanın tıbbi dosyasını oluşturan belgelerin teslim edilmesini ve tıbbi gizliliğe saygı gösterilerek düzenlenen raporun mahkemeyi ve tarafları aydınlatmayı amaçlayan bağımsız bir uzman hekimin atanmasını talep edebilmesi durumunda gerçekleştirilmiştir (*ibid.*, § 37). İşverenin bir bilirkişi raporu talep ettiği tüm davalarda, bu raporun talep edilmemesi, yalnızca mahkemenin yeterince bilgilendirilmediğini düşündüğü durumlarda talep edilmesi, adil yargılama açısından Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına aykırı değildi (*ibid.*, §§ 35-39).

364. *Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010 (§§ 184-191) davasında, iletişimlerinin yetkili makamlar tarafından hukuka aykırı bir şekilde dinlenmeye tabi tutulduğunu düşünen kişilerin dile getirdikleri tüm şikâyetleri incelemekle yükümlü bağımsız bir organ olan Soruşturma Yetkileri Komisyonu önünde, silahların eşitliği ve çekişmeli yargılama ilkesine yönelik kısıtlamaların, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile bağdaşmadığına karar verilmiştir. Ulusal güvenlik menfaatleri veya cezai konuda bazı soruşturma yöntemlerinin gizli tutulmasının gerekliliğinin, çekişmeli bir yargılama hakkıyla dengede tutulması gerekmektedir. Mahkemeye göre, ifşanın izlenen amacın gerçekleştirilmesini engelleyebilecek, hassas ve gizli bilgilerin gizlenmesi gerekliydi (*ibid.*, §§ 186-187).

365. Genel olarak Mahkeme, çekişmeli ceza yargılaması hakkının hem iddia makamı hem de savunma makamı için, diğer tarafça sunulan görüşler veya delil unsurları hakkında bilgi edinme ve bunları, örneğin bir sanığın delil olarak kabul edilen bir video kaydı gibi, yorumlama anlamına geldiğini vurgulamıştır (*Murtazaliyeva/Rusya*, [BD], 2018, §§ 90-95).

¹² Bu bölümün, [hukuki](#) (s. 60-91) ve [cezai](#) (s. 32-100) konularda, Sözleşme'nin 6. maddesine ilişkin Rehberler ışığında ve bu rehberlerle birlikte okunması gerekmektedir.

ii. Mahkeme kararlarının gerekçesi ve verilerin korunması

366. Mahkeme, *Surikov/Ukrayna*, 2017 (§§ 102-103) davasında, ulusal mahkemelerin ileri sürülme- yen bazı ilgili ve önemli hususları incelemediği gerekçesiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. İlgili, işverenin kendisinin ruh sağlığına ilişkin hassas ve eski verileri keyfi bir şekilde topladığını ve sakladığını, ardından bu verileri terfi talebinin incelenmesi sırasında kullandığını ve hukuka aykırı bir şekilde meslektaşlarına ve mahkeme önünde ifşa ettiğini iddia etmiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin, mahkemelere kararlarının gerekçelerini belirtmelerini zorunlu kıldığını yinelemiştir. Bu yükümlülük, tüm iddialara ayrıntılı bir yanıt verilmesini gerektirdiği şeklinde anlaşılacakla birlikte, ulusal mahkemeler, başvuran tarafından dile getirilen belirli, ilgili ve önemli bir hususu göz ardı ederse, bu durum adil ilkesine aykırı olabilmektedir (*ibid.*, § 101 ve burada ileri sürülen içtihat örnekleri).

367. Başvuranın tam ikametgâh adresinin, vergi mükellefinin kimlik numarasının ve kır evinin iç kısmının görüntülerinin bir televizyon röportajında yayımlanmasıyla ilgili olan *Samoylova/Rusya*, 2021 (§§ 50-52) davasında, Mahkeme, ulusal mahkemelerin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkını ihlal ederek, ilgili tarafından başlatılan yargılamanın sonucu için belirleyici olabilecek iddialara belirli ve açık bir yanıt vermediğine karar vermiştir.

368. *Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010 (§§ 185-191) davasında, yetkili makamların bir iletişim dinleme operasyonunun gerçekleştiğini “teyit etmeme veya reddetmeme” politikasının, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile bağdaşmadığına karar verilmiştir. Böylelikle, bireylerin şikâyetlerini incelemekle yükümlü olan Soruşturma Yetkileri Komisyonu, iletişimlerinin hukuka aykırı bir şekilde dinlenmeye tabi tutulduğunu düşündüğünde, başvuranlara, lehlerine herhangi bir karar verilmediği hususunda bilgi vermekle yetinebilmekte, zira bu komisyona yapılan bir başvuru, şikâyetçilerin bir dinleme operasyonunun uygulandığını açıklamaya yol açarsa, Hükümetin “onaylamama ve inkâr etmeme” politikası sorgulanabilmektedir (*ibid.*, § 189).

iii. Hukuka aykırı şekilde veya Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olarak toplanan kişisel nitelikli verilerin delil unsuru olarak kullanılması

369. İç hukukun veya Sözleşme'nin 8. maddesinin gerekliliklerine aykırı bir şekilde toplanan kişisel nitelikli verilerin, adli yargılama kapsamında, somut delil unsurları bağlamında kullanılması hususu, Mahkeme tarafından bugüne kadar idari (kamu sigortasının kendisine verdiği yetkiler çerçevesinde, bir sigorta şirketi tarafından gizlice toplanan bilgilerin, sigortalı ile yaşanan bir anlaşmazlıkta kullanılması hakkında *Vukota-Bojic/İsviçre*, 2016, § 77), hukuki (bir işverenin, bir çalışanın işten çıkarılmasını haklı göstermek için iş yerinde internet kullanımına ilişkin topladığı verileri kullanması hakkında *Bărbulescu/Romanya* [BD], 2017, §§ 140-141; ilgilinin görevden alınmasını gerekçelendirmek için tıbbi temsilcinin şirket arabasının GPS sistemiyle kaydedilen kilometre verilerinin kullanılması hakkında *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz*, 2022, §§ 130-140) veya ceza yargılaması (gizli polis operasyonu bağlamında bir konuşmanın dinlenmesi ve böylelikle toplanan unsurların mahkûmiyet kararı vermek için kullanılmasına ilişkin *Bykov/Rusya* [BD], 2009, §§ 80-83) bağlamında birçok davada ele alınmıştır.

370. Mahkeme, bu nitelikteki delillerin adli yargılamada kabul edilmesinin ve kullanılmasının, yargılamanın bir bütün olarak adil bir şekilde yürütülmesi durumunda, otomatik olarak yargılamada bir adaletsizlik tespitine yol açmadığı kanaatine varmıştır (*Bykov/Rusya* [BD], 2009, §§ 89-91; *Vukota-Bojic/İsviçre*, 2016, §§ 91-100).

371. Mahkeme, bir polis muhbirinin müdahalesi sayesinde, başvuranın hücrelerinde “kanunla öngörülme- yen” konuşmaları gizlice kaydeden bir sistemle toplanan bilgilere ilişkin olarak, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Allan/Birleşik Krallık*, 2002, §§ 45-53). Başvuran tarafından yapılan itiraflar, kendiliğinden olmayıp, polisin talebi üzerine, konuşmalarını bir sorgulamaya eşdeğer olarak değerlendirilebilecek koşullarda yönlendiren, ancak buna eşlik edecek güvenceler olmaksızın, muhbirin sürekli sorularıyla teşvik edilmiştir. Başvuran ile muhbir arasında özel herhangi bir ilişki olmamasına ve doğrudan bir zorlama kaydedilmemiş olmasına rağmen, başvuran, itiraflarının gönüllü niteliğine zarar veren psikolojik baskılara maruz kalmıştır. Bu koşullar altında, toplanan bilgilerin

başvuranın isteği dışında elde edildiği ve bu bilgilerin yargılamada kullanılmasının, başvuranın susma ve kendini suçlamama hakkını ihlal ettiği kabul edilebilmekteydi.

iv. Yargı sürecinin ve kararın aleniliği ile verilerin gizliliği¹³

372. *P. ve B./Birleşik Krallık*, 2001 (§§ 38-41, 46-49) davasında, yargı sürecinin ve çocukların velayeti ile ilgili davada, kapalı oturumda verilen kararın aleniyetinin olmaması, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına aykırı olduğuna karar verilmemiştir. Mahkemeye göre, çocukların velayetine ilişkin davalar, ilgili çocuğun ve tarafların kişisel verilerinin korunması ile adaletin menfaatlerine zarar verilmesinin önlenmesi amacıyla basın ve kamunun duruşma salonuna girişinin yasaklanmasının haklı gösterilebileceği bir durumun tipik örneklerini temsil etmektedir (*ibid.*, § 38). Bir menfaati haklı gösterebilecek herkesin, karar ve hükümlerinin tam metnine başvurma veya bir nüshasını alma hakkına sahip olması ve mahkeme kararlarının, ilgililerin adları belirtilmeden otomatik olarak yayımlanması, kamuya açık bir kararın yokluğunun yeterince telafi edilmesine imkân vermiştir (*ibid.*, § 47).

373. Mahkeme, *Kennedy/Birleşik Krallık*, 2010 (§ 188) davasında, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, ulusal güvenliğin halkın bir yargılamadan uzaklaştırılmasını haklı gösterebileceğini hatırlatmış ve Soruşturma Yetkileri Komisyonu önünde gündeme gelen iletişimlerin dinlenmesinin hukuka aykırılığına ilişkin sorunların niteliğinin, kamuya açık bir duruşmanın yapılmamasını meşrulaştırdığına karar vermiştir.

374. Mahkeme, başvuranın bir ceza davası kapsamında gizlice izlenen müvekkillerinden biriyle yaptığı telefon görüşmesinin dinlenmesi, kaydedilmesi ve yapılan transkripsiyonun ardından başvuran tarafından açılan tazminat davasının tamamen aleni olmaması (kamuoyunun tüm duruşmalara katılmaması ve kararın kamuya açıklanmaması) durumunu sorgulayabilecek *Vasil Vasilev/Bulgaristan*, 2021 davasında, Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğini iki kez tespit etmiştir. Kamuoyunun tüm duruşmalara katılmaması ve kararın kamuya açıklanmaması yalnızca dosyada yer alan gizli bilgilerin (başvuranın telefon görüşmesinin gizlice dinlenmesinden doğan delil unsurları) bulunmasına dayanmaktaydı. Mahkemeye göre, aleniyetin tamamen yokluğu, davanın ilgili olduğu gizli bilgilerin korunması gerekliliğiyle haklı gösterilemez. Devlet makamlarının, Sözleşme'nin 8. maddesi ile güvence altına alınan hakların ihlal edildiği iddiasına ilişkin sorumluluğuyla ilgili yargılama sırasında ileri sürülen hususların niteliği, yüksek derecede teknik bir nitelik taşımamış ve başvuran, kamuya açık duruşma hakkından feragat etmemiştir (*ibid.*, §§ 107-111). Bir dava, Devletin yetkili makamları tarafından temel bir hakkın ihlal edildiği iddiasına ilişkin olduğunda, hukuk Devletine duyulan güvenin korunması için yargılamanın kamuya açık bir şekilde incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Dava dosyasında gizli bilgilerin bulunması, tek başına, kamuoyunun tüm karara erişiminin reddedilmesi için bir gerekçe oluşturmamaktadır. Bir davanın gizli bilgiler içermesi durumunda, hassas bilgilerin gizliliğini korurken, davada verilen kararlara belirli bir ölçüde kadar kamu erişimi sağlamak için teknikler mevcuttur (*ibid.*, §§ 116-118).

v. Verilerin korunması konusunda karar verilen adli işlemlerin süresi

375. *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* davasında, [BD], 2017 (§ 215), Mahkeme yerel mevzuat ve Avrupa Birliği bakımından, bir prosedürün yasallığına ve başvuran şirketler tarafından vergi niteliğindeki kişisel verilerin geniş çapta yayımlanmasına ilişkin iki dereceli bir mahkeme için altı yıl ile altı aylık olan toplam sürenin Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası tarafından güvence altına alınan makul süre gerekliliğini karşılamadığına karar vermiştir. Bir ön meseleyle ilgili olarak, Avrupa Birliği Adalet Divanı önündeki yargılama, ulusal makamlara atfedilebilecek sürenin değerlendirilmesinde dikkate alınamaz (*ibidem*, § 208).

376. Buna karşın, *Surikov/Ukrayna* davasında 2017 (§§ 104-106), Mahkeme bir çalışanın ruh sağlığına ilişkin hassas ve güncelliğini yitirmiş verilerin işveren tarafından korunması ve bu verilerin terfi talebinin incelenmesi sırasında kullanılmasına yönelik prosedür süresine dayanan şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, üç dereceli mahkeme için altı yıldan az bir sürenin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasında öngörülen makul süre gerekliliği bakımından bir sorun teşkil edemeyeceği kanaatine varmıştır (*ibid.*, § 101).

¹³ Ayrıca Sözleşme'nin 8. maddesi açısından "adli işlem bağlamında verilerin ifşa edilmesi [bookmark72](#)" hakkında mevcut rehberin yukarı kısmına bakınız.

b. Özel güvenceler (Sözleşme'nin 6. maddesinin 2 ve 3. fıkraları)

377. Cezai alanda, kişisel nitelikteki verilerin kendisine yöneltilen suçlamalara dayanan her birey bazı özel güvencelerden yararlanması gerekmektedir.

i. Verilerin korunması ve masumiyet karinesine saygı (Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrası)

378. *Batiashvili/Gürcistan*, davasında, 2019 (§§ 87-97), Mahkeme yetkililerin bir kişiyi tutuklamadan önce manipüle ettiği, daha sonra bu kişinin telefon konuşmalarının ses kaydını bir televizyon kanalına yayımladığı durumlarda, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasının uygulanabilir olduğunu kabul etmiştir. Mahkemeye göre, yetkililerin bir kişinin suçluluğunun bir mahkeme tarafından tespit edilmediği halde, suçlu görünmesine katkıda bulunması, bu hükmün ihlal edilmesine yol açmıştır. Mahkemenin nazarında, bir bütün olarak değerlendirildiğinde olaylar dizisi, soruşturma makamlarının, başvuranın durumu üzerinde önemli bir etki yaratacak şekilde hareket ettiklerini göstermektedir (*ibidem*, § 94). Mahkemenin nazarında, Her ne kadar suçu ileri sürmeme suçlamasından ilk derece yargılaması sırasında vazgeçilmiş olsa da, kaydın kamuoyuna açıklanmasından yaklaşık dört ay sonra mahkemeye sunulan iddianamede yine de bu durumdan bahsedilmektedir hâlbuki yargılama makamları esas alınan delillerin sahte olmasından kesinlikle haberdar olmalıydı (*ibidem*, § 95).

379. *Y.B. ve diğerleri/Türkiye*, davasında, 2004 (§§ 43-51), kendi binalarında düzenlenen bir konferans sırasında gazeteciler tarafından fotoğraflanan şüpheliler hakkında polis tarafından yapılan açıklamalar Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasını ihlal etmiştir. Bir ceza yargılaması sırasında, şüphelileri temsil eden fotoğrafların yayımlanması, tek başına şüphelilerin masumiyet karinesi haklarının ihlalini teşkil etmez. Ulusal makamlar, nezaketli ve ihtiyatlı davranmak kaydıyla, devam eden cezai soruşturmalar hakkında kamuoyunu bilgilendirebilmektedir. Ulusal makamlar, bir ceza yargılamasına ilişkin unsurlar kamuoyuna açık objektif hale getirdiklerinde, bu unsurların yine de herhangi bir suçluluk değerlendirmesinden veya ön yargısından arınmış olması gerekmektedir (*ibidem*, §§ 47-48). Mevcut durumda, emniyet makamlarının tutumunun, başvuranlara karşı ileri sürülebilecek suçlamaların önceden değerlendirilmesini yansıtmaması ve basına ilgililerin kimliklerinin tespit edilmesini kolaylaştıracak maddi imkânlar sağlaması nedeniyle, masumiyet karinesi haklarına saygıyla bağdaşmamaktadır (*ibidem*, § 50).

380. *Panteleyenکو/Ukrayna*, davasında, 2006 (§ 68-71), Mahkeme açısından hâkimlerin başvuranın suçu işlediği kanaatine vardıkları konusunda hiçbir şüphe bırakmadığı yargı kararlarında belirtilenler, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasının ihlal tespitiyle sonuçlanmıştır. "Muafiyet gerekçeleri" nedeniyle, kovuşturmayla yer olmadığına dair karar, daha önce bölgede bulunan ilgiliye bir arama kararı tebliğ edilmesine ilişkin kanun tarafından öngörülen yükümlülüğe riayet edilmeksizin ve iç hukukta soruşturma ile hiçbir ilgisi olmayan belgelere ve nesnelere el konulması yasağına aykırı olarak bürosunda yapılan aramanın ardından toplanan mesleği noterlik olan başvuranın kişisel verilerinin bulunduğu unsurlara dayanılarak verilmiştir (*ibidem*, § 70)¹⁴.

ii. Verilerin korunması ve masumiyet karinesine saygı (Sözleşme'nin 6. maddesinin 3. fıkrasının b) bendi)

381. *Rook/Almanya*, davasında, 2019 (§ 69), Mahkemenin nazarında başvuranın telekomünikasyonlarının izlenmesi sonucunda, elektronik verilerinin ve dosyalarının büyük hacminin incelenmesi ve avukatının savunmasını hazırlamasına imkân sağlayan için üç buçuk aylık süre, Sözleşme'nin 6. maddesinin 3. fıkrasının b) bendi bakımından, yeterli bir süre olmuştur. Söz konusu ceza yargılamasının karmaşıklığı dikkate alınarak, başvuranın avukatına soruşturma esnasında 45.000 telefon çağrısının, telekomünikasyondan itibaren gerçekleştirilen diğer 34.000 adet verilerin ve ayrıca ilgilinin dairesinde ve diğer binalarında polis tarafından el konulan 14 milyon adet elektronik dosyanın toplanmasına imkân veren izlenme sonucunda her veri unsurunun okunması ve dinlenmesi imkânının kendisine tanınması gerekli değildir (*ibid.*, §§ 7-8, 67-71).

382. Mahkeme, daha genel bir şekilde, mevcut soruşturma araçlarının çok büyük miktarlarda veri üretebileceğini ve bu araçların ceza yargılamasında kullanılmasının gereksiz gecikmelere yol açmaması

¹⁴ Bk. ayrıca *Sözleşme'nin 6. maddesine ilişkin Rehber* mahkeme kararlarının gerekçesi hakkında (adil yargılanma hakkı (ceza yönünden) (168-176. paragraflar).

gerektiğinin altını çizmiştir. Başvuranın ham veri kütesini bildirme hakkı, ilgilinin genel olarak tüm içeriğini anlayabilmesini gerektiren, hâlihazırda yetkililer tarafından daha önce uygun olduğuna karar verilen tüm belgelere erişim hakkı ile karıştırılmamalıdır (*ibid.*, § 67). Avukata, dosyanın tam bir kopyası verildiğinde, adli işlemin zaten başlamış olması, avukatın yeterli bir hazırlık süresinden yararlanmadığı sonucuna varılmasına yol açamaz. Sözleşme'nin 6. maddesinin 3. fıkrasının b) bendine göre, belirli bir süredeki dava hazırlığının ilk duruşma yapılmadan önce tamamlanmasını gerektirmemektedir (*ibid.*, § 72)¹⁵.

383. *Sigurður Einarsson ve diğerleri/İzlanda*, davasında, 2019 (§§ 88-93), Mahkeme savcılık tarafından seçici olmayan bir şekilde toplanan ve soruşturma dosyasına eklenmeyen bir yığın verinin savunmadan bertaraf edilmesi ve soruşturma için uygun bilgilerin seçilmesi amacıyla savcılık tarafından elektronik ortamda sınıflandırılması konusunda Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. ve 3. fıkralarının b) bendinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. "Derlemenin tamamıyla" ilgili olarak, savcılık veri yığınının içeriğinin ne olduğunu bilmemekte ve bu bağlamda savunmaya göre herhangi bir avantajdan yararlanmamıştır. "İşaretlenen" verilerle ilgili olarak, ilke olarak, savunmaya, potansiyel olarak lehteki unsurları bulmaya yönelik bir araştırma yapılması imkânının verilmesi uygundur. Bununla birlikte, başvuranlar hiçbir şekilde resmi olarak bu anlamda bir mahkeme kararı talep etmemişler ve aradıkları unsurların türü hakkında herhangi bir ayrıntı vermemişlerdir.

2. Etkin bir başvuru hakkı (Sözleşme'nin 13. maddesi)¹⁶

384. *Anne-Marie Anderson/İsveç*, davasında, 1997 (§§ 41-42), tıbbi verilerin ifşa edilmesi konusunda, Mahkeme kişisel ve gizli tıbbi verilerin sağlık makamı tarafından bir sosyal hizmete bildirilmesinden önce başvuru yapılmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Mevcut durumda, tedbir ilgililiği tebliğ edilmiş ve kapsamı sınırlandırılmıştır. Söz konusu bilgiler kamuoyuna açık hale getirilmemiş ancak spikiyatrik dosyalarla aynı derecede gizlilikten yararlanılmıştır.

385. *Mik ve Jovanović/Sırbistan* davasında (k.k.), başvuranlar yalnızca Sözleşme'nin 8. maddesi alanında ve Sözleşme'nin 13. maddesiyle birlikte, oğullarının doğumundan sonra öldüğünü kendilerine belirttiği ve hiçbir şekilde cenazesini göstermediği oğullarının akibeti hakkında güvenilir bilgiler sunmadığı konusunda Devlet'in sürekli olarak başarısız olmasından şikâyet etmektedirler. Mahkeme, yakın zamanda kabul edilen bir kanunun, başvuranların ve diğer insanların karşılaştığı duruma yanıt verecek bir mekanizma (DNA veri tabanı dâhil olmak üzere) kurduğunu tespit etmiştir. Mahkeme özellikle, yeni yasal çerçevenin, kamuya ait doğum evlerinde kaçırıldığı iddia edilen yeni doğan bebeklerin gerçek durumunun araştırılması için gerek adli gerekse mahkeme kararı olmaksızın işlemler öngördüğünü ve ilgili ebeveynlerin tazminat almasına imkân sağladığını gözlemlemiştir. Mahkeme ayrıca, bu yeni çerçevenin uygulanması için hâkimlerin kapsamlı eğitimi ve mahkeme kararı olmaksızın işlemler için geniş soruşturma yetkilerine sahip bir komisyon üyelerinin (özellikle oluşturulan ebeveyn birliklerinin temsilcileri) atanması da dâhil olmak üzere, bazı önemli tedbirlerin alındığını kaydetmiştir. Mahkeme, başvuranların bu yeni mekanizmayı kullanmayı seçtiklerini tespit ederek, Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi anlamında, başvurunun incelenmesine devam edilmesinin bundan böyle gerekli olmadığı sonucuna varmıştır.

386. *Panteleyenکو/Ukrayna*, davasında, 2006 (§§ 82-84), Mahkeme başvuranın kamuoyuna açık bir duruşma sırasında ruh sağlığına ilişkin gizli bilgilerin ifşa edilmesini iddia etmesini sağlayacak etkin bir başvuru yolunun bulunmadığını dikkate alarak, Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Mahkeme için, var olan hukuk yolları, dosyada yer alan gizli psikiyatrik verilerin ifşa edilmesinin durdurulmasına veya ilgilinin özel hayatına saygı hakkına müdahale sebebiyle, maruz kaldığı zarar için tazminat ödenmesine yol açmaması nedeniyle etkisiz kalmıştır. Duruşmanın gizli yapılması, ihtilaf konusu bilgilerin kamuoyuna ifşa edilmesinin önüne geçilmesini sağlayacaktır ancak tarafların dikkatine sunulmasına ve dava dosyasına eklenmesine engel olmayacaktır.

387. Başvuranların çocuklarının evlat edinilmesine ilişkin bilgilerin ifşa edildiği bir yargı kararının internette yayımlanması hakkında Mahkeme *X ve diğerleri/Rusya*, davasında, 2020 (§§ 73-79), adalet hizmetinin işlevsizliğinden kaynaklanan manevi zararın tazmin edilmesini sağlayacak bir hukuk yolunun

¹⁵ Bk. ayrıca *Sözleşme'nin 6. maddesine ilişkin Rehber* ((saniğin savunmasının hazırlanmasında gerekli kolaylık hakkında adil yargılanma hakkı (ceza yönünden)).

¹⁶ Bu rehber *Sözleşme'nin 13. maddesine ilişkin Rehber* ışığında ve birlikte okunmalıdır (bk. özellikle s. 49-51).

bulunmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

388. Bir kişinin tecavüze ilişkin sorgulandıktan sonra emniyet kayıtlarına "suçlu" olarak kaydedilmesi ve daha sonra herhangi bir iddianame düzenlenmeksizin bu ifadenin korunmasına ilişkin davada, Mahkeme ilgilinin olay tarihinde şikâyetini ileri sürmek için hiçbir başvuruda bulunmadığını tespit ettikten sonra, Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği tespitinde bulunmuştur (*Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan*, 2011, §§ 37-39).

389. Başvuranın adının talebanlara ilişkin kararın ekinde bulunan listeden çıkarılmasını talep edecek etkin bir başvuru yolunun bulunmaması, Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlalini teşkil etmiştir *Nada/İsviçre* [BD], 2012 (§§ 209-214). Başvuran, ulusal mahkemelere başvurabilmiş ancak şikâyetlerini esas yönünden incelememişlerdir.

390. Mesleki çerçevede kişisel verilerin kullanılmasıyla ilgili olarak, başvuruların ordudan ihraç edilmesiyle sonuçlanan homoseksüellerin özel hayatları hakkında uygun olmayan soruşturmalara ilişkin ilgililerin özel hayatlarına saygı hakkının ihlali hakkında etkin bir başvuru yolunun bulunmaması, Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlalini teşkil etmiştir *Smith ve Grady/Birleşik Krallık*, 1999 (§§ 136-139).

391. *Karabeyoğlu/Türkiye*, davasında, 2016 (§§ 128-132), bir ceza soruşturması sonucunda telefon dinleme verilerinin disiplin soruşturması çerçevesinde, kullanımını incelenmesi için bir iç hukuk yolunun bulunmaması, Mahkemenin Sözleşme'nin 8. maddesi bakımından, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmasına yol açmıştır.

392. *Peck/Birleşik Krallık*, 2003 (§§ 101-114) davasında, Mahkeme başvuranın, kapalı devre televizyonunda kamuoyuna açık bir yerde intihar girişiminde bulunduğunu gösteren bir videonun medyaya iletiliğini iddia etmek için etkin hiçbir başvuru yoluna sahip olmadığı kanaatine varmıştır. Yargısal denetim imkânıyla ilgili olarak zira ulusal mahkemelerin önüne getirilen tek konu, kamuoyuna açık yerlerde kameralarla çekilen görüntüler hususunda izlenen politikanın, "irrasyonel" olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği olduğundan, başvuranın hak ihlalinin zorunlu sosyal ihtiyaca yanıt verip vermediği veya orantılı olup olmadığı konusunun incelenmesi, fiili olarak bu durumdan hariç tutulmaktadır (*ibid.*, §§ 106-107). Medya alanında yetkili komisyonlar ile ilgili olarak, bu komisyonlar ayrıca tazminata karar verme yetkileri olmaması nedeniyle, etkin bir başvuru yolu sunmamaktadırlar (*ibid.*, §§ 108-109). Ve güveni kötüye kullanma nedeniyle dava açma imkânıyla ilgili olarak, söz konusu dönemde mahkemelerin görüntülerin "gerekli güven niteliğine" sahip olduğunu veya bilgilerin "ihtiyatlık gerektiren koşullarda bildirildiğini" kabul etmesi pek mümkün değildir (*ibid.*, § 111).

393. Gizli gözetim konularında, tedbirlerin gizli niteliği, özellikle gözetim devam ettiği sürece ilgilinin bir başvuruda bulunmasını imkânsız olmasa da zorlaştırmaktadır. Sözleşme'nin 13. maddesine göre, etkin "bir başvuru" herhangi bir gözetim sisteminin ayrılmaz olan sınırlı kapsamı dikkate alındığında, mümkün olduğu kadar etkin bir başvuru yolu olarak anlaşılmalıdır (*Klass ve diğerleri/Almanya*, 1978, §§ 68-69). Tedbirler gizli kaldığı sürece objektif bir denetim mekanizması yeterli olabilmektedir. Bireye makul bir süre içinde başvuru yollarının sunulması ancak tedbirler açıklandıktan sonra mümkündür (*Rotaru/Romanya* [BD], 2000, § 69).

394. İstismarın bireysel durumlarda potansiyel olarak çok kolay olduğu ve bir bütün olarak demokratik bir toplum için zararlı sonuçlara yol açabileceği hedefe yönelik gizli gözetim tedbirleri alanında, ilke olarak yargının yetkisinin bağımsızlık, tarafsızlık ve adil yargılama konusunda en iyi güvenceleri sunması nedeniyle denetimin bir hâkime verilmesi arzu edilir bir durumdur. Gözetim tedbirlerinin kaldırılmasından sonra, kısıtlamanın amacından ödün vermeden bildirim verilebildiği andan itibaren ilgili kişiye bilgi verilmesi arzu edilmektedir. İlgiliye, özel hayat haklarının kullanılmasına yapılan müdahaleye ilişkin prosedürün denetlenmesine yönelik araçların sağlanması için, ilke olarak kendisine itiraz edebileceği karar hakkında örneğin kararın kabul tarihi ve açıklandığı mahkeme gibi minimum bilgi sunmak gereklidir (*Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015, §§ 233, 287, 294; *İrfan Güzel/Türkiye*, 2017, §§ 96, 98-99).

395. "Yakın tehlikelere" karşı ülkeyi savunmak ilgili olarak, yazışma ve posta gönderilerinin açılmasına, denetlenmesine, telgraf mesajlarının okunmasına, telefon konuşmalarının dinlenmesine ve kaydedilmesine imkân sağlayan "G10" adlı Kanun hakkında *Klass ve diğerleri/Almanya*, davasında, 1978

(§§ 65-72), Mahkeme davanın özel koşullarında, Alman hukukunun öngördüğü tüm başvuru yollarının, Sözleşme'nin 8. maddesi bakımından, Sözleşme'nin 13. maddesinin özel hayata saygı ve yazışma gereklerini yerine getirdiğine karar vermiştir. Bu Kanun'a göre, kısıtlayıcı tedbirlerin alınması ve uygulanması mahkemelere başvurulmasına tabi olmasa da, izlendiklerine inanan herkes için diğer bazı başvuru yolları mevcuttur. Federal Anayasa Mahkemesinin 1970 tarihli kararı uyarınca, yetkili makam, gözetim tedbirleri kaldırılır kaldırılmaz ve tebliğin kısıtlamanın amacına zarar vermeden yapılabileceği andan itibaren ilgiliye bilgi vermek durumundadır. Bu tebligattan itibaren bireye çeşitli başvuru yolları sunulmuştur: Bir itiraz davasıyla, bir idare mahkemesi tarafından "G 10" adlı Kanun'un, kişiye yasal olarak uygulanıp uygulanmadığı ve verilen gözetim tedbirlerinin Kanun'a uygun olup olmadığı konusunu araştırmak; İlgili zarar görmüşse hukuk mahkemesinde tazminat davası açmak; Belgelerin imhası veya gerektiği takdirde iadesi için bir dava açmak; Son olarak, şayet bu başvurular sonuçlanmaz ise, Federal Anayasa Mahkemesine başvurarak, bu Mahkeme Anayasa'nın olası ihlaline ilişkin karar verebilmektedir. Ayrıca aynı anlamda, ulusal güvenlik açısından önemli görevlere adayların gizli olarak denetlenmesi sistemi hakkında [Leander/İsveç](#), 1987 (§§ 78-84) davası ve bir telefon görüşmesinin dinlenmesi, kaydedilmesi ve kişisel verilerin güvenlik hizmeti dosyalarında korunması hakkında [Amann/İsviçre](#) [BD], 2000 (§§ 89-90) davasına bakınız.

396. Sanığın, kendisinin telefon dinlenmesine tabi tutulması kararının hukuka uygunluğu konusunda belirttiği şüphelere yanıt verilmemesi nedeniyle, Mahkeme [İrfan Güzel/Türkiye](#), 2017 (§§ 100-109) davasında Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

397. [Allan/Birleşik Krallık](#), 2002 (§ 55) davasında, Mahkeme olay tarihinde başvuranın hücreindeki konuşmaların gizlice kaydedilmesine ve bu kaydın polis tarafından kullanılmasına yönelik cihazları düzenleyen hiçbir yasal hükmün bulunmadığı gerekçesiyle, Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

398. Gizli gözetim sisteminin genel denetiminin, bağımsız organlara değil, yalnızca ulusal güvenliği korumaya yönelik özel gözetim araçlarının uygulanması talebine doğrudan dâhil olan İçişleri Bakanlığına ait olduğu bir davada, Mahkeme etkin bir başvuru yolunun bulunmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesi bakımından, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır ([Avrupa Entegrasyonu ve İnsan Hakları Derneği ve Ekimdjiev/Bulgaristan](#), 2007, §§ 98-103).

399. Bir kişinin özel hayatına ilişkin verilerin veya bu bilgilerin doğruluğunun Devlet memurları tarafından korunmasına itiraz etmek için başvuru yollarının bulunmaması nedeniyle, Mahkeme [Rotaru/Romanya](#) [BD], 2000 (§§ 68-73) davasında Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Aynı durum, Güvenlik dosyalarında yer alan bilgilerin tamamının elde edilememesi, Güvenlik tarafından tutulan dosyaların imha edilmemesi veya bu dosyalarda kayıtlı kişisel bilgilerin silinmemesi ya da düzeltilmemesi nedeniyle, [Segerstedt-Wiberg ve diğerleri/İsveç](#), 2006 (§§ 116-122) davasında da geçerlidir.

3. Özgürlük ve güvenlik hakkı (Sözleşme'nin 5. maddesi)

400. Başvuranın ByLock şifreli mesajlaşma kullanmasının, tutuklanması sırasında, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi anlamında, bir terör örgütüne üye olma suçunu işlemesinden şüphelenilmesi nedenine dayanan tek delil oluşturan [Akgün/Türkiye](#), 2021 (§§ 178-181) davasında, Mahkeme Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin ihlali tespitine ulaşmıştır. İhtilaf konusu yasa dışı faaliyetler, organize suç kapsamındadır. Bir kişinin, bir suç örgütünün yerel iletişimi amacıyla özel olarak tasarladığı ve kullandığı şifreli mesajlaşmayı kullandığını doğrulayan elektronik delillere başvurulması, söz konusu örgütün organize suçla mücadelede çok önemli bir araç teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla, böyle bir delil, bir kişinin bu tür bir örgüte üye olduğunu güçlü bir şekilde gösterebildiği ölçüde, başlangıçta bir kişinin tutuklandığını geçerli bir şekilde kanıtlayabilmektedir. Dolayısıyla, böyle bir unsurun bir şüpheli üzerinde ağırlık oluşturan şüphelerin tek veya kesin dayanağını oluşturması halinde, ulusal hâkimin, bu unsurun iç hukuk bakımından olası delil değerini dikkatli bir şekilde değerlendirmeden önce bu unsur hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Hükümet somut olayda, başvuranın tutuklandığı tarihte sulh ceza hâkiminin elindeki delillerin Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinde öngörülen ve böylelikle başvuranın tutuklandığı suçu işlemiş olabileceği konusunda objektif bir gözlemciyi ikna edebilecek "makul şüphe" kriterini karşıladığını kanıtlayamamıştır. Mahkeme için,

Başvuranın ByLock kullandığı tespitine ilişkin belge, iddia edilen bu faaliyetin tarihlerini, sıklığını veya bununla ilgili diğer ayrıntıları belirtmemesi nedeniyle, başvuranın yasa dışı faaliyetini vurgulamamaktadır. Ayrıca, gerek bu belgede gerekse tutuklama kararında, başvuranın iddia edilen bu faaliyetinin ilgilinin terör örgütüne üyeliğini ne şekilde gösterdiği açıklanamamıştır.

IV. Verilerin korunmasına ilişkin modern zorluklar

A. Teknolojik gelişmeler, algoritmalar ve yapay zekâ¹⁷

401. Suç işlediğinden şüphelenilen veya hüküm giymiş kişilerin parmak izlerinin, biyolojik örneklerinin ve DNA profillerinin suçun önlenmesi amacıyla yetkililer tarafından toplanması ve korunmasına ilişkin davalarda, Mahkeme, modern bilimsel tekniklerin kullanımına, ne pahasına olursa olsun bir yandan bu tekniklerin yaygın kullanımından kaynaklanabilecek avantajlara ve diğer yandan özel hayatın korunmasına bağlı olan temel menfaatlere dikkatli bir şekilde dengelenmeden izin verilemeyeceğini açıkça belirtmiştir (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 112; *Podchasov/Rusya*, 2024, § 62). Yeni teknolojilerin gelişiminde öncü bir rol üstlendiğini iddia eden herhangi bir Devlet, bu konuda doğru dengeyi bulma konusunda özel bir sorumluluk taşımaktadır (*S. ve Marper/Birleşik Krallık* [BD], 2008, § 112). Genetik ve bilgi teknolojisi alanındaki hızlı inovasyon dikkate alınarak, genetik bilgiye bağlı özel hayatın yönlerinin bugün kesin olarak öngörülemez yeni yollardan saldırılara maruz kalabileceği ihtimali göz ardı edilemez (*ibid.*, § 71).

402. Mahkeme için, mevcut durumda yüz tanıma veya bireylerin fotoğraflarından itibaren harita çıkarmaya imkân tanıyan giderek daha karmaşık tekniklerin hızla gelişmesi, ilgililerin görüntülerinin yakalanmasını, böylelikle toplanan verilerin korunmasını ve bu verilerin yayımlanmasını olası sorunlu hale getirmektedir. Ulusal mahkemeler, ilgili kişinin özel hayatına saygı hakkına müdahalenin gerekliliğini incelerken bu durumu dikkate almalıdır (*Gaughran/Birleşik Krallık*, § 70). *Gaughran/Birleşik Krallık*, davasında, 2020 (§§ 96-98), Mahkeme günümüzde kullanılan teknolojinin daha karmaşık olduğunu ve ulusal mahkemelerin, kişinin hafif bir suçun işlenmesinin ardından yetkililer tarafından ele geçirilen ve kanunda öngörülen sürenin dolması üzerine mahkûmiyet kararının sabıka kaydından silinmesinden sonra bile korunan görüntünün özel hayatına saygı hakkına bir müdahale gerekliliğinin incelenmesinde bu yönü yeterince öngörmediğinin altını çizmiştir.

403. *Breyer/Almanya*, davasında, 2020 (§ 88), Mahkeme, organize suç ve terörle mücadele söz konusu olduğunda soruşturma yöntemlerinin, modern iletişim araçlarına ve iletişim konusunda toplumsal davranış değişikliklerine uyarlanması gerektiğini kabul etmiştir. Mahkemenin nazarında, cep telefonu operatörlerine veriyi koruma ve yetkililerin kullanımına sunma yükümlülüğü, genel bir şekilde, telekomünikasyon araçlarının ve iletişim konusunda davranışların gelişimine uygun bir yanıt teşkil etmektedir. Buna karşın, *Podchasov/Rusya*, 2024 (§§ 70-79), davasında iç hukuk, internet iletişim hizmetleri sağlayıcılarının, tüm İnternet iletişimlerinin içeriğini altı ay boyunca ve ilgili iletişim verilerini bir yıl boyunca korumasını ve stoklamasını ve ayrıca talep üzerine güvenlik güçlerine veya güvenlik hizmetlerine bu verilere erişim vermesi ve şifrelenmiş elektronik mesajların şifresini çözmek için bu verileri ve bilgileri stoklaması gerektiğine karar vermiştir. Mahkeme, bu koruma yükümlülüğünün aşırı kapsamından etkilenmiş ve bu tür bir müdahalenin olağanüstü kapsam ve ağırlıkta olduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme ayrıca, iç hukukun güvenlik güçlerine ve güvenlik hizmetlerine, belirli bir kişinin iletişimine erişim sağlamadan önce, ilgili iletişim hizmeti sağlayıcısına yargı yetkisi verme yükümlülüğü getirmediğini gözlemlemiştir. Esasen, iletişim hizmeti sağlayıcıların, ilgili yetkililerin stoklanan verilere doğrudan erişmesine imkân tanıyan araçları kurmaları gerekmektedir. Bu bir sistemde keyfilik ve suiistimale karşı güvencelere duyulan gereklilik özellikle büyük olmasına rağmen, iç hukukta bu güvenceler hiçbir şekilde öngörülmemiştir. İletişimlerin şifresinin çözülmesine ilişkin yasal yükümlülük ile ilgili olarak, Mahkeme ihtilaf konusu tedbirlerin belirli bireylerle sınırlı olmadığı, bu durumun tüm kullanıcılar için şifrelemeyi zayıflatma etkisine sahip olduğu, böylelikle meşru menfaatlere hiçbir tehdit oluşturmayan kişiler de dâhil olmak üzere, herkesi ayırım gözetmeksizin etkilediği tespitine ulaşmıştır. Mahkeme dolayısıyla, bu tür tedbirlerin orantılı olarak değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir.

¹⁷ Bu bölüm [Suçla mücadele amaçlı kayıt_bookmark60](#) ve yetkililer tarafından gizli gözetim yoluyla veri toplanması hakkında mevcut rehberin bölümleriyle birlikte okunmalıdır.

(§§ 77-79).

404. İletişimin yoğun şekilde gözetlenmesine ilişkin bir davada *Szabó ve Vissy/Macaristan*, 2016 (§ 68), Mahkeme terörizmin günümüzde aldığı şekillerin, hükümetlerin yakın olayları önlemek amacıyla, özellikle iletişimin kitlesel gözetimi başta olmak üzere en ileri teknolojilere başvurusunun doğal sonucu olduğunu kabul etmiştir. Mahkeme, mevcut durumda yeni teknolojilerin yetkililere, operasyonun hedeflediği ilk kategorinin dışında kalan kişilerle ilgili çok sayıda veriyi kolayca ele geçirmesine imkân vermesi nedeniyle, kitlesel gözetlemeye izin veren mevzuatın istismara karşı gerekli güvenceleri sağlamadığına karar vermiştir. Ayrıca, böyle bir tedbire, yürütme organı tarafından herhangi bir denetim olmaksızın, kesinlikle gerekli olup olmadığı konusunda bir değerlendirmeye tabi olmaksızın ve adli veya başka türlü etkin bir başvuru yolunun bulunmaması durumunda karar verilebilmektedir (*ibidem*, §§ 73-89).

405. *Roman Zakharov/Rusya* [BD], 2015 (§§ 302-305) davasında, Mahkeme tüm gizli gözetim sisteminden ayrılmaz olan suiistimal riskinin, gizli hizmet ve polis sisteminde yüksek düzeyde özel bilgilerin en iyi teknik araçlar sayesinde nüfusun mobil telefon iletişim bütününe doğrudan erişim sağladığına karar vermiştir. Mahkeme, iletişimin genel olarak dinlenmesini mümkün kılan Rus hukuku hükümlerinin, keyfilğe ve herhangi bir gizli gözetim sistemine bağlı bulunan suiistimal riskine karşı yeterli ve etkin güvenceler içermediğine karar vererek, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

406. Başvuranın ByLock şifreli mesajlaşma sistemini kullanmasının, tutuklanması esnasında, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi anlamında, kendisi suçlamak için bir nedene dayanan tek bir delil oluşturan *Akgün/Türkiye*, davasında, 2021 (§§ 178-181), Mahkeme bir şüpheyi haklı göstermek için özellikle bu tür unsurların bir dayanak olarak kullanılmasının bir dizi hassas soruna yol açabileceğini altını çizmiştir zira doğası gereği, bu delillerin toplanmasında uygulanan prosedür ve teknolojiler karmaşıktır ve dolayısıyla ulusal hâkimlerin bu delillerin gerçekliğini, doğruluğunu ve bütünlüğünü tespit etmekte kapasitelerini azaltabilmektedir.

407. *Centrum för rättvisa/İsveç* [BD], 2021, § 261 ve *Big Brother Watch ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], davalarında, 2021, §§ 322-323, Mahkeme iletişim kurmak için interneti kullanan ve karmaşık teknolojilerin kullanımı sayesinde sıklıkla tespit edilmekten kurtulan uluslararası aktörlerin ağıları tarafından Devletlere yönelik günümüzde tehditlerin artması dikkate alındığında, kitlesel dinleme rejimine başvurulmasının kendi başına Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olmadığını açıkça kabul etmiştir. Mahkeme bununla birlikte, modern iletişim teknolojilerinin sürekli olarak gelişmesini dikkate alarak, hedefli gözetim rejimlerine yönelik olağan yaklaşımının, gerek bu tür bir dinlemeye bağlı olan kötüye kullanım riski gerekse de bunu nitelendiren meşru ihtiyaç nedeniyle, kitlesel dinleme rejiminin özelliklerine uyarlanması gerektiğinin altını çizmiştir. Özellikle, süreç "uçtan uca güvenceler" çerçevesinde yani ulusal düzeyde alınan tedbirlerin gerekliliği ve orantılılığı sürecin her aşamasında değerlendirilmelidir ve kitlesel dinleme faaliyetleri, başlangıçtan itibaren bağımsız bir makamın iznine tabi olmalı ve operasyonlar, sonradan *a posteriori* yapılan bağımsız bir gözetim ve denetime tabi olmalıdır.

408. *Glukhin/Rusya*, davasında 2023, Mahkeme ilk defa yüz tanıma teknolojisinin polis tarafından kullanılması konusunu incelemiştir. Bu teknoloji öncelikle başvuranın Telegram'daki kamuoyuna açık bir kanalda yayımlanan fotoğraf ve videolardan kimliğinin tespit edilmesi ve ardından metroda seyahat ederken belirlenmesi ve yakalanması için kullanılmıştır. Mahkeme, bu tedbirlerin son derece müdahaleci niteliğine dikkat çekerek, bu tedbirlerin "demokratik bir toplumda gerekli" olarak değerlendirilmesi için yüksek düzeyde gerekçenin gerekli olduğunu, en yüksek düzeyde gerekçenin gerçek zamanda yüz tanımanın kullanılması için gerekli olduğunu tespit etmiştir (*ibid.*, § 86). Mahkeme bu bağlamda, başvuranın küçük bir suçtan, yani önceden bir açıklamada bulunmaksızın tek başına bir gösteriye katılmaktan yargılandığını, yaptığı gösteri esnasında cezai bir eylemde bulunmaktan (trafiğin tıkanması, mala zarar verilmesi veya şiddet eylemleri) hiçbir şekilde suçlanmadığını ve ayrıca eylemlerinin kamu düzeni ve taşıma güvenliği için bir risk teşkil ettiğinin iddia edilmediğini gözlemlemiştir. Mahkeme, bu koşulları dikkate alarak, başvuranın kimliğinin tespit edilmesi için bir yüz tanıma teknolojisinin ve daha ziyade *a fortiori* ilgilinin belirlenmesi ve yakalanması için gerçek zamanda bu tür bir teknolojinin kullanılmasının, hiçbir "zorunlu sosyal ihtiyacı" karşılamadığını ve böylelikle "demokratik bir toplumda gerekli" olarak gösterilemeyeceğini değerlendirmektedir (*ibid.*, § 89-90).

B. İnternet ve arama motorları

409. İnternet siteleri özellikle bilgiyi koruma ve yayma yetenekleri açısından yazılı basından farklılaşan bilgi ve iletişim araçlarıdır (*Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya*, 2013, § 58; *M.L. ve W.W./Almanya*, 2018, § 91 ; *Hurbain/Belçika* [BD], 2023, §236). Erişilebilirlikleri ve büyük miktarlarda veriyi koruma ve yayma kapasiteleri sayesinde internet siteleri, kamuoyunun haberlere erişimini iyileştirmeye ve genel anlamda bilgi iletişimini kolaylaştırmaya büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır (*Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık* (no. 1 ve 2), 2009, § 27).

410. Çevrim içi iletişimlerin ve içeriklerinin, özellikle arama motorlarının oynadığı önemli rol nedeniyle, bilhassa özel hayata saygı hakkı olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasına ve bu haklardan yararlanılmasına basına kıyasla çok daha fazla zarar vermesi muhtemeldir (*Hurbain/Belçika* [BD], 2023, §236 ; *M.L. ve W.W./Almanya*, 2018, § 91 ve içinde belirtilen atıflar).

411. Medya aracılığıyla arama motorlarının kullanımına sunulan kişisel veri içeren bilgiler, internet kullanıcıları tarafından kolaylıkla fark edilebilmektedir. Bilginin yayılma derecesi ve bilginin yayınlanmasının kaydedildiği faaliyetin niteliğine ilişkin artırıcı etkisi nedeniyle, arama motorlarının bilgi aracılığıyla ilgili kişiye karşı yükümlülükleri, bilgiden kaynaklı yayıncının yükümlülüklerinden farklı olabilmektedir (*Hurbain/Belçika* [BD], 2023, § 207; *M.L. ve W.W./Almanya*, 2018, § 97). Arama motoru operatörleri ve basın yayıncılarının faaliyetleri ve yükümlülükleri arasında mevcut olan ayırım dikkate alınarak, burada bireylerin her birinin kendi hakları ve menfaatleri üzerinde belirli meşruiyeti ve etkileri olan iki farklı işlem şeklinin söz konusu olması nedeniyle, bu bağlamda kendisiyle ilgili kişisel nitelikteki verilerin korunmasını talep eden ilgili kişilerin, arama motorları karşısında haklarını kullanmak için önceden veya eş zamanlı olarak asıl internet sitesine başvurması gerekmemektedir. Ayrıca, bir basın internet sitesinin yayıncısına karşı açılan bir davanın incelenmesini, önceden referansın kaldırılması talebine bağlı kılamayız (*Hurbain/Belçika* [BD], 2023, § 208). Bk. ayrıca yukarıdaki 399-310. paragraflar- “Unutulma hakkı” konusunda daha fazla bilgi için mevcut rehberin üst kısmına bakınız.

412. Mahkeme açısından, arşivlerin internet üzerinden kullanıma sunulması haber ve bilgilerin korunmasına ve erişilebilirliğine katkıda bulunmaktadır (*Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık* (no. 1 ve 2), 2009, § 45). Bu tür arşivler, özellikle kamuya anında erişilebilmesi ve genellikle ücretsiz olması nedeniyle, bilgi ve tarih araştırmaları için değerli bir kaynak oluşturmaktadır (*Hurbain/Belçika* [BD], 2023, § 180). Devletler, bilgilerin konu olarak güncel olaylarla ilgili olmasından ziyade arşivlenmesi ve geçmiş olaylarla ilgili olması halinde, birbiriyle çatışan menfaatleri dengeleme konusunda daha fazla imkâna sahiptir. (*Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık* (no. 1 ve 2), § 45). Basının, yayımlanan bilgilerin doğruluğunu denetleyerek, sorumlu gazetecilik ilkelerine uyma görevi, doğası gereği geçici olan güncel olaylarla ilgili olarak geçmişe ait ve yayılması acil bir nitelik taşımayan bilgiler konusunda daha katıdır (*ibid.*, § 45).

413. *Hurbain/Belçika* [BD], 2023 (§§ 180-185) davasında, Mahkeme arşivlerin önemiyle ilgili olarak, Avrupa'da bir fikir birliğinin ortaya çıktığını belirterek, basının görevini yerine getirebilmesi için arşivlerin genel bir kural olarak özgün, güvenilir ve dürüst kalması gerektiğini kaydetmiştir. Mahkeme, arşivlenmiş bir haberin tamamının veya bir kısmının silinmesi veya değiştirilmesine yönelik herhangi bir talebin incelenmesinde basın arşivlerinin bütünlüğünün yol gösterici ilke olması gerektiği sonucuna varmış ve meşruluğu hiçbir şekilde sorgulanmamış bir haberin söz konusu olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, bu tür taleplerin ulusal makamlar tarafından özel dikkat ve derinlemesine inceleme gerektirdiğini eklemiştir.

C. Veri aktarımı ve akışı

414. Büyük miktarda kişisel nitelikteki veri akışına ilişkin bir davada, *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], 2017, 1,2 milyon gerçek kişiyi hedef alan vergi niteliğindeki verileri bir dergide yayımlanmış ve ardından SMS hizmeti aracılığıyla açıklanmıştır. Mahkeme açısından, büyük orandaki vergi verilerinin erişilebilir olması ve gazetecilik amacıyla bu verilerin toplanabilmesinde genel bir menfaatin bulunması, bu tür ham verilerin herhangi bir analitik katkı olmaksızın kitlesel olarak yayımlanmasında da mutlaka veya otomatik olarak genel bir menfaat olduğu anlamına gelmez. Verilerin gazetecilik amacıyla uygulanması ve gazetecilerin ayrıcalıklı koşullar altında erişebildiği ham verilerin yayımlanması arasında bir ayırım yapılmalıdır (*ibidem*, § 175). Bu bağlamda, vergi niteliğindeki kişisel verilerin, ulusal düzenlemelere ve Avrupa Birliği'nin veri koruma kurallarına aykırı bir şekilde toplu olarak yayımlanmasının engellenmesi, veri oranına getirilen sınırlamaların uygulamada başvuran şirketlerin ticari

faaliyetlerini daha az kazançlı hale getirmiş olmasına rağmen, tek başına bir yaptırım değildir (*ibidem*, § 197).

415. *Big Brother Watch ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], 2021 davası, mevcut durumda yabancı istihbarat servisleri ("NSA") tarafından ele geçirilen bilgilerin paylaşılmasının, Sözleşme'nin 8. maddesiyle uygunluğu konusunu ileri sürmektedir. Mahkeme, bilgi alışverişinin, yetkililerin hangi koşullar altında bu tür taleplerde bulunmaya yetkili olduğunu herkese yeterince belirten ve bu yetkinin iç hukuka ve/veya Devletlerin sözleşme yükümlülüklerine aykırılık amacıyla kullanılmasına karşı etkin güvenceler sunan açık ve kesin normlarla yönetilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ele geçirilen unsurların alınmasından itibaren, alıcı Devlet bu unsurların incelenmesi, kullanılması, korunması, üçüncü şahıslara iletilmesi, silinmesi ve yok edilmesi için yeterli güvenceler sunmalıdır. Söz konusu güvenceler ayrıca, bir Sözleşmecî Devletin yabancı bir istihbarat servisinden talep ettiği ele geçirilen unsurların alınması durumunda da geçerlidir. Devletler, yabancı istihbarat servislerinden alınan unsurların dinleme sonucu olup olmadığı konusunu her daim değerlendirme durumunda olmamaları nedeniyle, aynı kuralların, dinleme sonucu olabilecek tüm unsurlara uygulanması gerekmektedir. Son olarak, istihbarat servislerine, Sözleşmeye Taraf Olmayan Devletlerden dinleme yapmalarını veya ele geçirilen unsurları kendilerine iletmelerini talep etme yetkisi veren herhangi bir rejim, bağımsız bir denetime tabi olmalı ve aynı zamanda bağımsız sonradan *a posteriori* kontrol imkânı da öngörmelidir (*ibid.*, §§ 498-499).

Anılan Davalar Listesi

Mevcut rehberde anılan içtihatlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından verilen karar ve hükümler ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun ("Komisyon") karar ve raporlarına atıfta bulunmaktadır.

Dava adının ardından belirtilen özel bir ifade bulunmaksızın yapılan atıf, Mahkemenin bir Dairesi tarafından verilen esasa ilişkin bir kararla ilgilidir. "(k.k.)" ifadesi, Mahkemenin kabul edilebilirlik hakkında verilen bir karara atıf yapmaktadır ve "[BD]" ifadesi ise, davanın Büyük Daire tarafından incelendiği anlamına gelmektedir.

Mevcut güncelleme tarihinde, Sözleşme'nin 44. maddesi anlamında "kesinleşmiş" olmayan Daire kararları, aşağıda yer alan listede yıldız işaretiyle (*) belirtilmektedir. Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrası aşağıdaki gibidir: "a) Tarafların davanın Büyük Daireye gönderilmesini talep etmeyeceklerini belirtmeleri halinde veya b) karar tarihinden üç ay sonra, davanın Büyük Daireye gönderilmesinin talep edilmemesi durumunda veya c) Büyük Daire Kurulunun Sözleşme'nin 43. maddesi uyarınca dile getirilen davanın gönderilmesi talebini reddetmesi halinde bir Dairenin kararı kesinleşmektedir". Şayet Büyük Daire Kurulu davanın gönderilmesi talebini kabul ederse, Daire kararı hükümsüz olmaktadır ve Büyük Daire daha sonra kesinleşmiş bir karar verecektir.

Rehber'in elektronik versiyonunda atıf yapılan davaların hiperlinkleri, Mahkeme içtihatlarına (Büyük Daire, Daire ve Komite tarafından verilen karar ve hükümler, bildirilen davalar, istişari görüşler ve içtihatlarla ilişkin bilgi notundan alıntı yapılan hukuki özetler), Komisyon içtihatlarına (kararlar ve raporlar) ve Bakanlar Komitesinin kararlarına erişimi sağlayan HUDOC veri tabanına (<http://hudoc.echr.coe.int>) yönlendirilmektedir.

Mahkeme, karar ve hükümlerini, iki resmi dili olan İngilizce ve/veya Fransızca dillerinde vermektedir. HUDOC veri tabanı aynı zamanda, Mahkemenin bazı önemli davalarına ilişkin otuzdan fazla dilde yapılmış gayriresmi çevirilerine erişmeye de imkân sağlamaktadır. Ayrıca, söz konusu veri tabanı, üçüncü kişiler tarafından elektronik ortamda sunulan yüz kadar içtihat derlemesine ulaşmayı sağlayan bağlantıları içermektedir.

—A—

A.B./Hollanda, no. 37328/97, 29 Ocak 2002
A.P., Garçon ve Nicot/Fransa, no. 79885/12 ve diğer 2 başvuru, AİHM 2017
Adomaitis/Litvanya, no. 14833/18, 18 Ocak 2022
Akgün/Türkiye, no. 19699/18, 20 Temmuz 2021
Allan/Birleşik Krallık, no. 48539/99, AİHM 2002-IX
Alexandridis/Yunanistan, no. 19516/06, 21 Şubat 2008
Alkaya/Türkiye, no. 42811/06, 9 Ekim 2012
Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia/Yunanistan, no. 72562/10, 22 Şubat 2018
Amann/İsviçre [BD], no. 27798/95, AİHM 2000-II
Anchev/Bulgaristan (k.k.), no. 38334/08 ve 68242/16, 5 Aralık 2017
André ve diğerleri/Fransa, no. 18603/03, 24 Temmuz 2008
Antoneta Tudor/Romanya, no. 23445/04, 24 Eylül 2013
Antović ve Mirković/Karadağ, no. 70838/13, 28 Kasım 2017
Apostu/Romanya, no. 22765/12, 3 Şubat 2015
Armonienė/Litvanya, no. 36919/02, 25 Kasım 2008
« 21 Aralık 1989 » *Derneği ve diğerleri/Romanya*, no. 33810/07 ve 18817/08, 24 Mayıs 2011
Association pour l'intégration européenne et les droits de l'homme ve Ekimdjev/Bulgaristan, no. 62540/00, 28 Haziran 2007
Avilkina ve diğerleri/Rusya, no. 1585/09, 6 Haziran 2013
Axel Springer AG/Almanya [BD], no. 39954/08, 7 Şubat 2012

Axel Springer SE et RTL Television GmbH/Almanya, 51405/12, 21 Eylül 2017
Aycaguer/Fransa, no. 8806/12, 22 Haziran 2017

—B—

B.B./Fransa, no. 5335/06, 17 Aralık 2009
Batiashvili/Gürcistan, no. 8284/07, 10 Ekim 2019
Bărbulescu/Romanya [BD], no. 61496/08, 5 Eylül 2017 (alıntılar)
Bédat/İsviçre [BD], 56925/08, AİHM 2016
Beghal/Birleşik Krallık, no. 4755/16, 28 Şubat 2019
Benedik/Slovenya, no. 62357/14, 24 Nisan 2018
Ben Faiza/Fransa, no. 31446/12, 8 Şubat 2018
Bernh Larsen Holding AS ve diğerleri/Norveç, no. 24117/08, 14 Mart 2013
Biancardi/İtalya, no. 77419/16, 25 Kasım 2021
Big Brother Watch ve diğerleri/Birleşik Krallık [BD], no. 58170/13 ve diğer 2 başvuru, 25 Mayıs 2021
Biriuk/Litvanya, no. 23373/03, 25 Kasım 2008
Bogomolova/Rusya, no. 13812/09, 20 Haziran 2017
Boljević/Sırbistan, no. 47443/14, 16 Haziran 2020
Brunet/Fransa, no. 21010/10, 18 Eylül 2014
Breyer/Almanya, no. 50001/12, 30 Ocak 2020
Buck/Almanya, no. 41604/98, AİHM 2005-IV
Buturugă/Romanya, no. 56867/15, 11 Şubat 2020
Bykov/Rusya [BD], no. 4378/02, 10 Mart 2009

—C—

C.C./İspanya, no. 1425/06, 6 Ekim 2009
Cakicisoy ve diğerleri/ Kıbrıs (k.k.), no. 6523/12, 23 Eylül 2014
Canonne/Fransa (k.k.), no. 22037/13, 2 Haziran 2015
Caruana/Malta (k.k.), no. 41079/16, 15 Mayıs 2018
Catt/Birleşik Krallık, no. 43514/15, 24 Ocak 2019
Cherrier/Fransa, no. 18843/20, 30 Ocak 2024
Centre pour la démocratie et l'état de droit/Ukrayna, no. 10090/16, 26 Mart 2020
Centrum för rättvisa/İsveç [BD], no. 35252/08, 25 Mayıs 2021
Cemalettin Canlı/Türkiye, no. 22427/04, 18 Kasım 2008
Cevat Özel/Türkiye, no. 19602/06, 7 Haziran 2016
Christine Goodwin/Birleşik Krallık [BD], no. 28957/95, AİHM 2002-VI
Ciubotaru/Moldova, no. 27138/04, 27 Nisan 2010
Coban/İspanya (k.k.), no. 17060/02, 25 Eylül 2006
Comité de rédaction de Pravoye Delo et Shtekel/Ukrayna, no. 33014/05, AİHM 2011 (alıntılar)
Copland/Birleşik Krallık, no. 62617/00, AİHM 2007-I
Cossey/Birleşik Krallık, 27 Eylül 1990, A serisi no. 184
Craxi/İtalya (no. 2), no. 25337/94, 17 Temmuz 2003

—D—

D.H. ve diğerleri/Kuzey Makedonya, no. 44033/17, 18 Temmuz 2023
D.L./Bulgaristan, no. 7472/14, 19 Mayıs 2006
Dalea/Fransa (k.k.), no. 964/072 Şubat 2010
DELTA PEKÁRNY a.s./Çek Cumhuriyeti, no. 97/11, 2 Ekim 2014
Demirtepe/Fransa, no. 34821/97, AİHM 1999-IX (alıntılar)
Deveci/Türkiye (k.k.), no. 42785/11, 28 Haziran 2022
Dimitras ve diğerleri/Yunanistan, no. 42837/06 ve diğer 4 başvuru, 3 Haziran 2010
Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan, no. 11379/03, 10 Şubat 2011
Doerga/Hollanda, no. 50210/99, 27 Nisan 2004
Dragan Petrović/Sırbistan, no. 75229/10, 14 Nisan 2020

Dragojević/Hırvatistan, no. 68955/11, 15 Ocak 2015
Drakšas/Litvanya, no. 36662/04, 31 Temmuz 2012
Drelon/Fransa, no. 3153/16 ve 27758/18, 8 Eylül 2022
Dudgeon/Birleşik Krallık, 22 Ekim 1981, A serisi no. 45
Dumitru Popescu/Romanya (no. 2), no. 71525/01, 26 Nisan 2007
Dupuis ve diğerleri/Fransa, no. 1914/02, 7 Haziran 2007

—E—

Éditions Plon/Fransa, no. 58148/00, AİHM 2004-IV
Egeland ve Hanseid/Norveç, no. 34438/04, 16 Nisan 2009
Ekimdzhiyev ve diğerleri/Bulgaristan, no. 70078/12, 11 Ocak 2022
Elberte/Letonya, no. 61243/08, AİHM 2015
Erdem/Almanya, no. 38321/97, AİHM 2001-VII (alıntılar)
Ernst ve diğerleri/Belçika, no. 33400/96, 15 Temmuz 2003
Eternit/Fransa (k.k.), no. 20041/10, 27 Mart 2012,

—F—

Fédération nationale des associations et syndicats de sportifs (FNASS) ve diğerleri/Fransa, no. 48151/11 ve 77769/13, 18 Ocak 2018
Financial Times Ltd ve diğerleri/Birleşik Krallık, no. 821/03, 15 Aralık 2009
Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo/Portekiz, no. 26968/16, 13 Aralık 2022
Foxley/Birleşik Krallık, no. 33274/96, 20 Haziran 2000
Frâncu/Romanya, no. 69356/13, 13 Ekim 2020
Friedl/Avusturya, no. 15225/89, Komisyon Raporu, 19 Mayıs 1994

—G—

Gafiuc/Romanya, no. 59174/13, 13 Ekim 2020
G.S.B./İsviçre, no. 28601/11, 22 Aralık 2015
Gardel/Fransa, no. 16428/05, AİHM 2009
Garnaga/Ukrayna, no. 20390/07, 16 Mayıs 2013
Gaskin/Birleşik Krallık, 7 Temmuz 1989, A serisi no. 160
Gaughran/Birleşik Krallık, no. 45245/15, 13 Şubat 2020
Gauvin-Fournis ve Silliau/Fransa, no. 21424/16 ve 45728/17, 7 Eylül 2023
Gawlik/Liechtenstein, no. 23922/19, 16 Şubat 2021
Giesbert ve diğerleri/Fransa, no. 68974/11 ve diğer 2 başvuru, 1 Haziran 2017
Gillan ve Quinton/Birleşik Krallık, no. 4158/05, AİHM 2010 (alıntılar)
Gîrleanu/Romanya, no. 50376/09, 26 Haziran 2018
Glukhin/Rusya, no. 11519/20, 4 Temmuz 2023
Godelli/İtalya, no. 33783/09, 25 Eylül 2012
Gorlov ve diğerleri/Rusya, no. 27057/06 ve diğer 2 başvuru, 2 Temmuz 2019
Görmüş ve diğerleri/Türkiye, no. 49085/07, 19 Ocak 2016
Grant/Birleşik Krallık, no. 32570/03, AİHM 2006-VII
Greuter/Hollanda (k.k.), no. 40045/98, 19 Mart 2002
Guerra ve diğerleri/İtalya, no. 14967/89, Karar ve Hükümlerin Derlemesi 1998-I
Guillot/Fransa, 24 Ekim 1996, Karar ve Hükümlerin Derlemesi 1996-V
Guiorgui Nikolaïchvili/Gürcistan, no. 37048/04, 13 Ocak 2009
Güzel Erdagöz/Türkiye, no. 37483/02, 21 Ekim 2008

—H—

Haldimann ve diğerleri/İsviçre, no. 21830/09, AİHM 2015
Halford/Birleşik Krallık, 25 Haziran 1997, Karar ve Hükümlerin Derlemesi 1997-III
Hämäläinen/Finlandiya [BD], no. 37359/09, AİHM 2014

Haralambie/Romanya, no. 21737/03, 27 Ekim 2009
Hájovský/Slovakya, no. 7796/16, 1 Temmuz 2021
Haščák/Slovakya, no. 58359/12 ve diğer 2 başvuru, 23 Haziran 2022
Hassine/Romanya, no. 36328/13, 9 Mart 2021
Heglas/Çek Cumhuriyeti, no. 5935/02, 1 Mart 2007
Henry Kismoun/Fransa, no. 32265/10, 5 Aralık 2013
Hurbain/Belçika [BD], no. 57292/16, 4 Temmuz 2023
Huvig/Fransa, 24 Nisan 1990, A serisi no. 176-B

—I—

I./Finlandiya, no. 20511/03, 17 Temmuz 2008
I./Birleşik Krallık [BD], no. 25680/94, 11 Temmuz 2006
Iordachi ve diğerleri/Moldova Cumhuriyeti, no. 25198/02, 10 Şubat 2009
İrfan Güzel/Türkiye, no. 35285/08, 7 Şubat 2017
Ivashchenko/Rusya, no. 61064/10, 13 Şubat 2018

—J—

J.L./İtalya, no. 5671/16, 27 Mayıs 2021
J.P.D./Fransa (k.k.), no. 55432/10, 16 Eylül 2016
J.S./Birleşik Krallık (k.k.), 445/10, 3 Mart 2015
Jäggi/İsviçre, no. 58757/00, AİHM 2006-X
Jarnea/Romanya, no. 41838/05, 19 Temmuz 2011
Jecker/İsviçre, no. 35449/14, 6 Ekim 2020
Joanna Szulc/Polonya, no. 43932/08, § 13 Kasım 2012

—K—

K.H. ve diğerleri/Slovakya, no. 32881/04, AİHM 2009 (alıntılar)
K.S. ve M.S./Almanya, no. 33696/11, 6 Ekim 2016
K.U./Finlandiya, no. 2872/02, AİHM 2008
Kaczmarek/Polonya, no. 16974/14, 22 Şubat 2024
Kahn/Almanya, no. 16313/10, 17 Mart 2016
Karabeyoğlu/Türkiye, no. 30083/10, 7 Haziran 2016
Kennedy/Birleşik Krallık, no. 26839/05, 18 Mayıs 2010
Khadija İsmayilova/Azerbaycan, no. 65286/13 ve 57270/14, 10 Ocak 2019
Khan/Birleşik Krallık, no. 35394/97, AİHM 2000-V
Khujine ve diğerleri/Rusya, no. 13470/02, 23 Ekim 2008
Khelili/İsviçre, no. 16188/07, 18 Ekim 2011
Kinnunen/Finlandiya, no. 18291/91, Komisyon kararı, 13 Ekim 1993
Kinnunen/Finlandiya, no. 24950/94, Komisyon kararı, 15 Mayıs 1996
Kırdök ve diğerleri/Türkiye, no. 14704/12, 3 Aralık 2019
Kiyutin/Rusya, no. 2700/10, AİHM 2011
Klass ve diğerleri/Almanya, 6 Eylül 1978, A serisi no. 28
Khmel/Rusya, no. 20383/04, 12 Aralık 2013
Konovalova/Rusya, no. 37873/04, 9 Ekim 2014
Köpke/Almanya (k.k.), no. 420/07, 5 Ekim 2010
Kotilainen ve diğerleri/Finlandiya, no. 62439/12, 17 Eylül 2020
Krone Verlag GmbH & Co. KG/Avusturya, no. 34315/96, 26 Şubat 2002
Kruglov ve diğerleri/Rusya, no. 11264/04 ve diğer 15 başvuru, 4 Şubat 2020
Kruslin/Fransa, 24 Nisan 1990, A serisi no. 176-A
Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH/Avusturya, no. 3401/07, 17 Ocak 2012
Kvasnica/Slovakya, no. 72094/01, 9 Haziran 2009

—L—

L.B./Macaristan [BD], no. 36345/16, 9 Mart 2023

L.F./Fransa (k.k.), no. 3866/20 ve 9292/20, 13 Şubat 2024
L.H./Letonya, no. 52019/07, 29 Nisan 2014
L.L./Fransa, no. 7508/02, AİHM 2006-XI
Labita/İtalya [BD], no. 26772/95, AİHM 2000-IV
Lambert/Fransa, no. 23618/94, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1998-V
Lavents/Letonya, no. 58442/00, 28 Kasım 2002
Leander/İsveç, 26 Mart 1987, A serisi no. 116
Libert/Fransa, no. 588/13, 22 Şubat 2018
Liberty ve diğerleri/Birleşik Krallık, no. 58243/00, 1 Temmuz 2008
Liblik ve diğerleri/Estonya, no.173/15 ve diğer 5 başvuru, 28 Mayıs 2019
Liebscher/Avusturya, no. 5434/17, 6 Nisan 2021
López Ribalda ve diğerleri/İspanya [BD], no. 1874/13 ve 8567/13, 17 Ekim 2019
Lüdi/İsviçre, no. 12433/86, A serisi no. 238
Lupker ve diğerleri/Hollanda, 18395/91, Komisyon kararı, 7 Aralık 1992

—M—

M.B. /Fransa, no. 22115/06, 17 Aralık 2009
M.C. /Birleşik Krallık, no. 51220/13, 30 Mart 2021
M.D. ve diğerleri/İspanya, no. 36584/17, 28 Haziran 2022
M.G./Birleşik Krallık, no. 39393/98, 24 Eylül 2002
M.K. /Fransa, no. 19522/09, 18 Nisan 2013
M.L. ve W.W./Almanya, no. 60798/10 ve 65599/10, 28 Haziran 2018
M.M. /Birleşik Krallık, no. 24029/07, 13 Kasım 2012
M.N. ve diğerleri/San Marino, no. 28005/12, 7 Temmuz 2015
M.P./Portekiz, no. 27516/14, 7 Eylül 2021
M.S./İsveç, 27 Ağustos 1997, § 35, *Derleme* 1997-IV
MGN Limited/Birleşik Krallık, no. 39401/04, 18 Ocak 2011
Magyar Helsinki Bizottság/Macaristan [BD], no. 18030/11, AİHM 2016
Malanicheva/Rusya (k.k.), no. 50405/06, 31 Mayıs 2016
Malone/Birleşik Krallık, 2 Ağustos 1984, A serisi no. 82
Marchiani/Fransa (k.k.), no. 30392/03, 27 Mayıs 2008
Margari/Yunanistan, no. 36705/16, 20 Haziran 2023
Matheron/Fransa, no. 57752/00, 29 Mart 2005
McGinley ve Egan/Birleşik Krallık, 9 Haziran 1998, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1998-III
McVeigh, O'Neill ve Evans/Birleşik Krallık, no. 8022/77, 8025/77 ve 8027/77, Komisyon Raporu, 1 Mart 1981
Mediengruppe Österreich GmbH/Avusturya, no. 37718/18, 26 Nisan 2022
Mehmedovic/İsviçre (k.k.), no. 17331/11, 11 Aralık 2018
Mentzen/Letonya (k.k.), no. 71074/01, AİHM 2004-XII
Messina/İtalya (no. 2), no. 25498/94, AİHM 2000-X
Michaud/Fransa, no. 12323/11, AİHM 2012
Mik ve Jovanović/Sırbistan (k.k.), no. 9291/14 ve 63798/14, 23 Mart 2021
Mikulić/Hırvatistan, no. 53176/99, AİHM 2002-I
Mifsud/Malta, no. 62257/15, 29 Ocak 2019
Mitov ve diğerleri/Bulgaristan (k.k.), no. 80857/17, 28 Şubat 2023
Mityanin ve Leonov/Rusya, no. 11436/06 ve 22912/06, 7 Mayıs 2018
Mockutė/Litvanya, no. 66490/09, 27 Şubat 2018
Modestou/Yunanistan, no. 51693/13, 16 Mart 2017
Montera/İtalya (k.k.), no. 64713/01, 9 Temmuz 2002
Moskalev/Rusya, no. 44045/05, 7 Kasım 2017
Mosley/Birleşik Krallık, no. 48009/08, 10 Mayıs 2011
Murray/Birleşik Krallık [BD], 28 Ekim 1994, A serisi no. 300-A
Murtazaliyeva/Rusya [BD], no. 36658/05, 18 Aralık 2018
Mustafa Sezgin Tanrıkulu/Türkiye, no. 27473/06, 18 Temmuz 2017

—N—

N.F. ve diğerleri/Rusya, no. 3537/15 ve diğer 8 başvuru, 12 Eylül 2023
N. Š./Hırvatistan, no. 36908/13, 10 Eylül 2020
Nada/İsviçre [BD], no. 10593/08, AİHM 2012
Nagla/Letonya, no. 73469/10, 16 Temmuz 2013
Negru/Moldova Cumhuriyeti, no. 7336/11, 27 Haziran 2023
News Verlags GmbH & Co.KG/Avusturya, no. 31457/96, AİHM 2000-I
Niedbala/Polonya, no. 27915/95, 4 Temmuz 2000
Nuh Uzun/Türkiye, no. 49341/18 ve diğer 13 başvuru, 29 Mart 2022

—O—

Odièvre/Fransa [BD], no. 42326/98, AİHM 2003-III
Oleynik/Rusya, no. 23559/07, 21 Haziran 2016

—P—

P.G. ve J.H./Birleşik Krallık, no. 44787/98, AİHM 2001-IX
P.N./Almanya, no. 74440/17, 11 Haziran 2020
P.T./Moldova Cumhuriyeti, no. 1122/12, 26 Mayıs 2020
P. ve B./Birleşik Krallık, no. 36337/97 ve 35974/97, AİHM 2001-III
P. ve S./Polonya, no. 57375/08, 30 Ekim 2012
Panteleyenko/Ukrayna, no. 11901/02, 29 Haziran 2006
Peck/Birleşik Krallık, no. 44647/98, AİHM 2003-I
Peers/Yunanistan, no. 28524/95, AİHM 2001-III
Pendov/Bulgaristan, no. 44229/11, 26 Mart 2020
Peruzzo ve Martens/Almanya (k.k.), no. 7841/08 ve 57900/12, 4 Haziran 2013
Perry/Birleşik Krallık, no. 63737/00, AİHM 2003-IX (alıntılar)
Petrova/Letonya, no. 4605/05, 24 Haziran 2014
Pinto Coelho/Portekiz (no. 2), no. 48718/11, 22 Mart 2016
Podchasov/Rusya, no. 33696/19, 13 Şubat 2024
Polanco Torres ve Movilla Polanco/İspanya, 34147/06, 21 Eylül 2010
Prado Bugallo/İspanya, no. 58496/00, 18 Şubat 2003
Pruteanu/Romanya, no. 30181/05, 3 Şubat 2015

—R—

R.E./Birleşik Krallık, no. 62498/11, 27 Ekim 2015
Radio Twist, a.s./Slovakya, no. 62202/00, AİHM 2006-XV
Radu/Moldova Cumhuriyeti, no. 50073/07, 15 Nisan 2014
Ramadan/Fransa (k.k.), no. 23443/23, 9 Ocak 2024
Rees/Birleşik Krallık, no. 9532/81, A serisi no. 106
Reklos ve Davourlis/Yunanistan, no. 1234/05, 15 Ocak 2009
Ricci/İtalya, no. 30210/06, 8 Ekim 2013
Robathin/Avusturya, no. 30457/06, 3 Temmuz 2012
Roche/Birleşik Krallık [BD], no. 32555/96, AİHM 2005-X
Roemen ve Schmit/Lüksemburg, no. 26419/10, AİHM 2003-IV
Roman Zakharov/Rusya [BD], no. 47143/06, AİHM 2015
Rook/Almanya, no. 1586/15, 25 Temmuz 2019
Rotaru/Romanya [BD], no. 28341/95, AİHM 2000-V

—S—

S. ve Marper/Birleşik Krallık [BD], no. 30562/04 ve 30566/04, AİHM 2008

S.V./İtalya, no. 55216/08, 11 Ekim 2018
Sanoma Uitgevers B.V./Hollanda [BD], no. 38224/03, 14 Eylül 2010
Samoylova/Rusya, no. 49108/11, 14 Aralık 2021
Šantare ve Labazņikovs/Letonya, no. 34148/07, 31 Mart 2016
Sârbu/Romanya, no. 34467/15, 28 Mart 2023
Särgava/Estonya, no. 698/19, 16 Kasım 2021
Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya [BD], no. 931/13, AİHM 2017 (alıntılar)
Schmidt/Almanya (k.k.), no. 32352/02, 5 Ocak 2006
Sciacca/İtalya, no. 50774/99, AİHM 2005-I
Sedletska/Ukrayna, no. 42634/18, 1 Nisan 2021
Segerstedt-Wiberg veditörleri/İsveç, no. 62332/00, AİHM 2006-VII
Servulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL ve diğerleri/Portugal, no. 27013/10, 3 Eylül 2015
Sheffield ve Horsham/Birleşik Krallık, 30 Temmuz 1998, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1998-V
Sher ve diğerleri/Birleşik Krallık, no. 5201/11, AİHM 2015 (alıntılar)
Shimovolos/Rusya, no. 30194/09, 21 Haziran 2011
Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, 25 Mart 1983, A Serisi no. 61
Sinan Işık/Türkiye, no. 21924/05, AİHM 2010
Smirnov/Rusya, no. 71362/01, 7 Haziran 2007
Smith ve Grady/Birleşik Krallık, no. 33985/96 ve 33986/96, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1999-VI
Société de Conception de Presse et d'Édition/Fransa, no. 4683/11, 25 Şubat 2016
Söderman/İsveç [BD], no. 5786/08, AİHM 2013
Sommer/Almanya, no. 73607/13, 27 Nisan 2017
Söro/Estonya, no. 22588/08, 3 Eylül 2015
Standard Verlagsgesellschaft mbH/Avustralya (no. 3), no. 39378/15, 7 Aralık 2021
Stolkosa/Polonya (k.k.), no. 68562/14, 14 Eylül 2021
Succession Kresten Filtenborg Mortensen/Danimarka (k.k.), no. 1338/03, AİHM 2006-V
Suprunenko/Rusya (k.k.) [komite], no. 8630/11, 19 Haziran 2018
Surikov/Ukrayna, no. 42788/06, 26 Ocak 2017
Szabó ve Vissy/Macaristan, no. 37138/14, 12 Ocak 2016
Szuluk/Birleşik Krallık, no. 36936/05, AİHM 2009

—T—

Taylor-Sabori/Birleşik Krallık, no. 47114/99, 22 Ekim 2002
Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. ve diğerleri/Hollanda, no. 39315/06, 22 Kasım 2012
Tena Arregui/İspanya, no. 42541/18, 11 Ocak 2024
Témoins de Jéhovah/Finlandiya, no. 31172/19, 9 Mayıs 2023
Tillack/Belçika, 20477/05, 27 Kasım 2007
Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık (no. 1 ve 2), no. 3002/03 ve 23676/03, AİHM 2009
Toma/Romanya, no. 42716/02, 24 Şubat 2009
Tønsbergs Blad A.S. ve Haukom/Norveç, no. 510/04, 1 Mart 2007
Thoma/Lüksemburg, no. 38432/97, AİHM 2001-III
Trabajo Rueda/İspanya, no. 32600/12, 30 Mayıs 2017
Trajkovski ve Chipovski/Kuzey Makedonya, no. 53205/13 ve 63320/13, 13 Şubat 2020

—U—

Ungváry ve Irodalom Kft./Macaristan, no. 64520/10, 3 Aralık 2013
Uzun/Almanya, no. 35623/05, AİHM 2010 (alıntılar)

—V—

Valašinas/Litvanya, no. 44558/98, AİHM 2001-VIII
Valenzuela Contreras/İspanya, no. 2767/95, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1998-V
Van der Velden/Hollanda (k.k.), no. 29514/05, AİHM 2006-XV
Van Vondel/Hollanda, no. 38258/03, 25 Ekim 2007

Vasil Vasilev/Bulgaristan, no. 7610/15, 16 Kasım 2021
Vasylchuk/Ukrayna, no. 24402/07, 13 Haziran 2013
Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG/Almanya, 35030/13, 19 Ekim 2017
Vetter/Fransa, no. 59842/00, 31 Mayıs 2005
Vicent Del Campo/İspanya, no. 25527/13, 6 Kasım 2018
Vinci Construction ve GTM Génie Civil et Services/Fransa, no. 63629/10 ve 60567/10, 2 Nisan 2015
Visy/Slovakya, no. 70288/13, 16 Ekim 2018
Volodina/Rusya (no. 2), no. 40419/19, 14 Eylül 2021
Von Hannover/Almanya, no. 59320/00, AİHM 2004-VI
Von Hannover/Almanya (no. 2) [BD], no. 40660/08 ve 60641/08, AİHM 2012
Vučina/Hırvatistan (k.k.), no. 58955/13, 24 Eylül 2019
Vukota-Bojić/İsviçre, no. 61838/10, 18 Ekim 2016

—W—

W./Hollanda (k.k.), no. 20689/08, 20 Ocak 2009
Weber ve Saravia/Almanya (k.k.), no. 54934/00, AİHM 2006-XI
Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya, no. 33846/07, 16 Temmuz 2013
Wieser ve Bicos Beteiligungen GmbH/Avusturya, no. 74336/01, AİHM 2007-IV
Willems/Hollanda (k.k.), no. 57294/16, 9 Kasım 2021
Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft mbH/Avusturya (no. 2) (k.k.), no. 62746/00, AİHM 2002-X
Wisse/Fransa, no. 71611/01, 20 Aralık 2005

—X—

X ve diğerleri/Rusya, no. 78042/16 ve 66158/14, 14 Ocak 2020

—Y—

Y./Türkiye (k.k.), no. 648/10, 17 Şubat 2015
Y.B. ve diğerleri/Türkiye, no. 48173/99 ve 48319/99, 28 Ekim 2004
Y.G./Rusya, no. 8647/12, 30 Ağustos 2022
Y.Y./Rusya, no. 40378/06, 23 Şubat 2016
Yonchev/Bulgaristan, no. 12504/09, 7 Aralık 2017
Youth Initiative for Human Rights/Sırbistan, no. 48135/06, 25 Haziran 2013
Yvonne Chave née Jullien/Fransa, no. 14461/88, 9 Temmuz 1991 tarihli Komisyon kararı

—Z—

Z/Finlandiya, 25 Şubat 1997, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1997-I
Zoltán Varga/Slovakya, no. 58361/12 ve diğer 2 başvuru, 20 Temmuz 2021